

Pálffy Erzsébet Assisi Szent Klára élete

Ez a mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyar nyelvű keresztény irodalom tárháza – állományának része.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Pálffy Erzsébet
Assisi Szent Klára élete

Egyházi jóváhagyással

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv 1928-ban jelent meg Budapesten, az Apostol Nyomda kiadásában.

Tartalomjegyzék

Impresszum.....	2
Tartalomjegyzék	3
Előszó	4
A Sasso–Rosso Sciffi grófok családfája.....	6
Clare Luce Clario.....	7
I. A szülőváros	8
II. A család.....	10
III. Születése	12
IV. Gyermekkor	14
V. Sötét felhők	17
A Ferences lélek ébredése	20
VI. Eldől a sors	21
VII. Lelki harcok.....	25
VIII. Fontos elhatározás	29
IX. Az utolsó nap	31
X. Az áldozat	33
XI. Küzdelem.....	38
XII. Újabb támadás	41
XIII. A hű testvér	44
A szegénység hercegnője	49
XIV. Növekszik a család	50
XV. A két szent.....	54
XVI. A hivatal.....	60
XVII. Veszélyben a Szegénység Úrnő	63
XVIII. Privilegium paupertatis	67
XIX. Az utolsó találkozás.....	71
XX. Szent Ferenc halála	75
XXI. Küzdelem az eszményért	79
XXII. A csodatevő	83
XXIII. Assisi őrangyala.....	88
XXIV. A leghőbb vágy teljesülése	92
XXV. Szent Klára halála	98
XXVI. A szabályok	102
XXVII. Szenttéavatás.....	105
XXVIII. A test föltalálása.....	111
Egynéhány gondolat Szent Klárától.....	112
XXIX. Terjed a rend. Alapítások	116
XXX. Újabb alapítások	120
XXXI. Meghódítják a világot.....	127
Függelék	131
Napirend	133

Előszó

Assisi Szent Klára

Most ünnepeltük hétszázados jubileumát annak, hogy Szent Ferenc szeráfi szeretettől eltelt szíve megszűnt dobogni, s szépséges, művészi lelke felszállott az égbe.

A jubileumi évben az egész világ figyelme Umbria kedves városa, Assisi felé fordult. A szeretet nagy apostolát, a lelki újjászületés előhírnökét mindenki egyaránt ünnepelte.

Szent Ferenc mindenkinek rokonszenves, mindenkinek kedves, mert mindenkinek barátja és nincs az az életkörülmény, melyben példát ne vehetnénk róla.

Ha Szent Ferenc életét tanulmányozzuk, látjuk, hogy noha minden embert egyformán átkarolt csodálatos felebaráti szeretete, mégis, neki is voltak kedvencei...

Volt neki is egy kedves munkatársa, akit szeretett, mint atya szereti gyermekét, mint tanító tanítványát ... Szent Klára, ez a bájos külsejű, de még sokkal szebb lelkületű nő, aki tökéletesen megértette a szeráfi atyát, ki reábizta terveit, s ki megvalósította a női nem számára azt, amit Szent Ferenc a férfi testvérek számára létesített.

A híres Ozanam azt mondja: Férfi és nő szükségesek a nagy dolgok alkotására. És ezen kijelentését az egyháztörténelem is megerősíti. Nincs egyetlen nagyobb eseménye sem, melyben nő ne szerepelne.

A Megváltó, Mária által jött a világra, Ádámnak Évát adta Isten élettársul. Ágostont Szent Mónika imái tették szentté. Szent Benedeket Szent Skolasztika ihlette. A Karmel nagyszabású reformját Szent Terézia vitte véghez. Szalézi Szent Ferenc oldalán ott látjuk Chantal Franciskát. Páli Szent Vince eszméit Le Gras úrnő és Gondi grófnő terjesztette. Szent Ferenc eszméit pedig Szent Klára váltotta valóra.

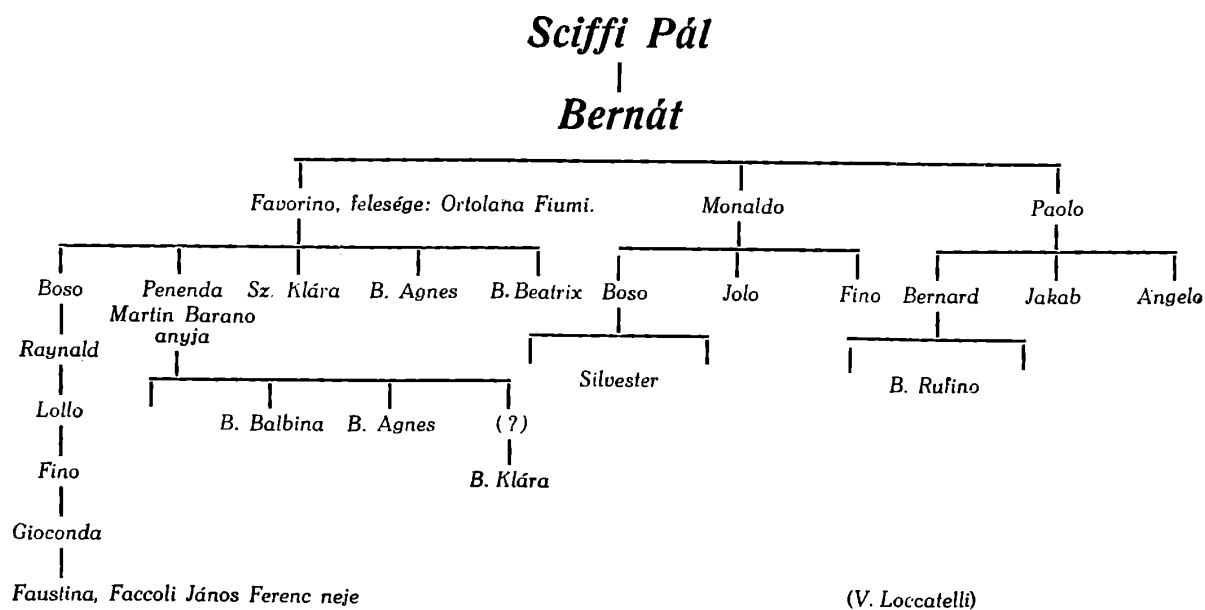
Nagyon is beleillik tehát ezen ferences évfordulóba, ha közelebbről foglalkozunk Szent Klára életével, ha megvizsgáljuk, hogy ez a bájos szent milyen értékes példáját adta a valódi ferences léleknek.

Átadom tehát kedves olvasóimnak ezen lilomos élet leírását, mely Szent Ferenc eszméinek hű tükré.

Azok, akik az assisi Szegény utait járják, megtalálják ebben a nagy ferences nőben legeszményibb példaképüket. Egyesülhetnek vele, és a szeráfi atya szeretetében vele maradhatnak a boldog örökkévalóságig.

A Szerző

A Sasso–Rosso Sciffi grófok családfája

Clare Luce Clario

„Ne paveas muliter Ortolana quid quodam lumen salva par turies quod insum mundum clarus illustrabit!”

„Ne félj Ortolana, mert aki tőled születik, a világ világossága lesz, mely megvilágítja a föld sötétségét!”

I. A szülőváros

A föld egyik másik helyét rendkívüli módon megáldja az Úr. Felékesíti fejedelmi bőkezűségének minden ajándékával. Az ég mosolygóbb fölöttük s a napsugár ragyogóbb. Oázisok ezek a helyek az élet égető, tikkasztó sivatagjában. Oázisok! Üdék és tiszták, ahol a természet állandóan ünnepi díszben pompázik, mert itt közel van az Isten ... Az álmok és víziók országa ez, ahol a lélekben fölébred a vágy az örökkévalóság után ... Itt öleli át az ég a földet. Az Úr alkotó keze remekel itt, s a természet nagy könyve tanít az Istent imádni!

Vannak a földön helyek, melyeket az Úr jókedvében teremtett és fenséges lénye bő áldásával árasztott el, mert előre látta, hogy egykor a szentek virágoskertje lesz az.

Ilyen istenáldotta hely Assisi is a zöld Umbriában.¹ Ott terül el a Subasio lankás hegyoldalán, mint valami titokzatos, álombeli város. Szent város, mert szenteket nevelt falai között. Áldott város, mert a nagy szent ajka áldást mondott reá.

„Áldjon meg az Isten, te szent város, mert sokan fognak üdvözülni általad! Az Isten sok szolgája lakik majd benned és sokan választatnak ki belőled az örök életre!”

Magasan a város fölött, a hegy ormán a Sasso- Rosso kastély romjai porladoznak. Valaha nagyszerű épület lehetett, mely uralkodott az egész vidéken. Nagyok voltak a lakói és hatalmukat rettegte a nép. Hajdan vidám kacagás verte fel a nagy termék nyugalma. Csengtek a kupák és citeraszó mellett jókedvű lovagok vígan hajtogatták a tüzes itáliai bort ... Most a szél beszél csak róla, hogy minden elmúlik!

Hajdan hatalmas, büszke urak, gyönyörű, szépséges hölgyek laktak a várban. Fényben, pompában születtek. Vidám, könnyű életet éltek ... Most a dűledező falak között baglyok és denevérek tanyáznak ...

A vár egykori lakói csendesen porladoznak ... emléküik is alig maradt fenn! A hatalmas urak büszke kastélya átadta az uralmat a gyönyörű hármass bazilikának, mely a Poverello² sírja fölött emelkedik. A Szegény sírja fölött, kinek életében semmije sem volt, de halálában övé lett a menny és föld dicsősége ... mert szerette az Istent és Istenben az embereket ...

A gazdagság meghal, elmúlik, de örök élete van a szeretetnek!

Ezüstös olajfák erdeje borítja a lejtőt. Bársonyos mezők váltakoznak gazdag szőlőkkel ... Áldott vidék! Maga termeli az istentisztelethez szükséges misebort s az öröklámpa olaját ... Áldott város, hol szentek kezei ajánlják föl a Legszenetebbnek a tiszta áldozatot!

Assisi városa igen régi. Története visszanyúlik az ókorba. Az etruszkok és umbrok alatt épült. Nevét a hegytől kapta, melyet egykor Assisnak hívtak, később Asio lett belőle, legvégül Subasio.

Maga a város, Assisi, még mai napig is megőrizte eredeti külsejét. Régi épületei, kedves, szűk kis utcái családi melegséget árasztanak. A ma Assisijából könnyű visszaszállni a XIII. század Assisijába. Könnyű rátalálni a régi, megszentelt helyekre itt, ahol minden a Szeráfi Atya emlékét hirdeti és az Ő gyermekeiét ... Nem nehéz megtalálni annak a palotának maradványait, hol Szent Ferenc legelső és legkedvesebb leánya, Szent Klára született. A mai Santa Chiara téren, a Porta Vecchia mellett állott a hatalmas épület. Erős falai között nyitotta ki kelyhét Assisi legszebbik rózsája. Itt gyújtotta meg a Teremtő keze azt a kis mécsest, melyből az Ő végtelen kegyelme által CLARA LUCE lett ... Világosság, mely sokaknak világított ...

Nem kell a történelem homályos, göröngyös utain kutatni emlékéit. *Clara Luce* még most is él és világít ... Áll még a kolostor is, hol földi élete eltelt. Megvan az ebédlő, a hálóterem,

¹ „Umbria verde”, mondja az olasz, „zöld Umbria”.

² Poverello annyit tesz magyarul: szegény. Assisi Szent Ferencet így emlegetik az olaszok: „Il Poverello”, „A szegény”.

melyet jelenlétével megszentelt ... A kórus, honnét legszebb imái szállottak az Úrhoz ... Láthatjuk leveleit, imakönyvét, fátyolát, gyönyörű, aranyos haját. Elzarándokolhatunk a kis virágos kertbe, hol rózsák nyílnak és liliomok.

Mindent megtalálunk itt, ami Istennek eme kiválasztott szépséges lelkéé volt ... Mert itt megőriznek minden emléket ... És szeretettel őrzik meg. Itt még nem felejtették el az emberek a legendákat. Mert van hitük ... és a szívük olyan egyszerű, mint a gyermeké.

Assisi a szeretet városa! Itt nincs büszkeség! Itt nincs nagyravágás! Itt csak szeretet van... Templomait ez a lángoló istenszeretet teremtette... Képeit a szeretet eszménye alkotta meg ... Ereklýei fölött a szeretet gondja örködik! Itt lelke van minden fűszálnak és élete minden kőnek.

Assisi misztikus emóciók városa! Remeg a kezem, mikor nevedet leírom. Látom a Subasiót, mely úgy tart ölében, mint az anya legkedvesebb gyermekét. Mintha szíve volna neki is... és szeretete... Látom csodás bazilikát, amint merészen, győzelmesen emeli büszke kupoláját az ég felé, mint a küzdő egyház bevehetetlen védővára... vagy mint az atya, ki gyermeke álmát őrzi!

Assisi! Szentek városa! Látlak a nyugvó nap arany sugártengerében. Hallom harangjaid beszédét, amint az Ave-t mondják ... Fehér márvány templomaidból tömjénfüst száll az ég felé! Hódolat és imádás!

Assisi! Nyugalom és béke városa! Akik sokat megpróbáltak az életben és sokat szenvedtek, azok tudják, hogy Assisi csodás gyógyszer, mely enyhülést ad a sajgó szíveknek. S aki azt hiszi, hogy a világon már sehol sincs öröm, az menjen Assisiba, és megtalálja az angyalok békéjét.

Áldott vagy te szentek városa, Assisi!

II. A család

A mai Corso Umberton végighaladva tágas térre jutunk. Ez a Santa Chiara tere. Legfeltűnőbb ékessége a Santa Chiara templom, melyet a szent tiszteletére emeltek nem sokkal halála után.

Szemben a gyönyörű templommal réges-régi épület maradványai emelkednek. Egy darabka múlt, beékelve az újonnan épült házak közé. Hatalmas erős falai között valaha élénk élet folyt. A palota egykori urai a Sciffi, vagy Sceffi grófok ősrégi hatalmas és igen gazdag nemesi családja volt. A Subasio lejtőjén álló gyönyörű várkastély, a Sasso-Rosso is az övék volt. Erről sokszor Sasso-Rosso grófnak is nevezték őket.

Nemes származásukra büszke lovagok, bátrak és erősek, akik eszükkel és fegyverükkel egyaránt jól szolgálták Istenüket és hazájukat. Szelíd és jámbor hajadonok, mintaszerű feleségek és gondos anyák kerültek ki közülük.

Ennek a vén törzsnek volt hajtása az a bájos, tiszta lélek, mely az angyaloknak is gyönyörűségére szolgált itt a földön. Az a ragyogó lilium, melyet az Úr saját kertjébe ültetett, hogy ott a szépek között is a legszebb legyen.

Szent Klára atyja Favorino di Sasso Rosso Sciffi gróf, méltó utóda volt vitéz és lovagias őseinek. Bátor, egyenes jellemű, bár emellett néha heves és zabolátlan is, mint korának majdnem minden embere.

A háború és katonai élet nem nevel szelíd lelkeket. Favorino gróf pedig ízig-vérig katona volt. Sok dicsőséget szerzett kardjával hazájának és népének. Amilyen bátran védte nemzete érdekeit a harcban, épp oly erős és szerető támasza volt övéinek otthon.

Felesége, Ortolana di Fiumi, szintén előkelő családból származott. A Fiumi grófok még ma is élnek. Pertignanóban van kastélyuk és birtokuk.

Ortolana művelt és finom lelkű hölgy volt, aki méltósággal és igen nagy lelkiismeretességgel töltötte be hivatását.

Ortolana név magyarul annyit jelent: kertésznő. Talán senkire nem illett úgy ez a név, mint Szent Klára édesanyjára. Csakugyan kertész volt, mégpedig ügyes és jó kertész. Az ő gondozása alatt virult ki az a két gyönyörű virág, kikben az Úrnak igen nagy kedve telt: Szent Klára és Szent Ágnes.

Favorino gróf és felesége boldog családi életet éltek. Frigyüket csakhamar két gyermekkel áldotta meg az ég. Ezek voltak: Peneda és Bosso, kiknek születése után úgy látszott, mintha ezzel be is fejeződött volna a gyermekáldás. Teltek az évek és a jámbor Ortolana, aki tudta, hogy Isten legszebb és legmegtisztelőbb ajándéka a gyermek, nem szűnt meg buzgó és állhatatos imában kérni a Teremtőt, hogy ajándékozza meg több gyermekkel.

Hogy kérése minél hathatósabb legyen, elhatározta, hogy elzarándokol a Szentföldre. Az édes Jézus drága vérével megszentelt helyen akart könyörögni a hön óhajtott kegyelemért.

A szentföldi zarándoklatok akkoriban még mérhetetlen fáradsággal és igen sok veszéllyel jártak. Ez azonban nem riasztotta vissza a buzgó Ortolanát. Miután férjétől megkapta az engedélyt, több ismerőseivel együtt útra kelt.

A XII. és XIII. században nagyon sok zarándoklat ment a Szentföldre. A kereszteshadjáratok megnyitották az utat Jeruzsálem felé. Az Istent szerető lelkek szakadatlan sora indult meg ekkor a Szentföldre. Az Úr Jézus iránti égő szeretet hajtotta a lelkeket, hogy saját szemeikkel lássák a megszentelt helyeket és forró csókjaikkal borítsák el a drága emlékeket.

Voltak, akik valami különös kegyelmet kértek a Mindenhatótól, s azt remélték, hogy itt jobban meghallgatja esedezésüket. Másokat a lelkiismeret mardosása üzött, és itt akartak bűneikért vezekelni.

Maguk a pápák is mindig lelkesen buzdították a híveket ezekre a zarándoklatokra, és teljes búcsút engedélyeztek nekik Jeruzsálemben. A nagy bűnösöknek pedig nem egyszer azt adták fel elégtételül, hogy töredelmes szívvel keressék fel a szenvedések helyét.

Ortolanát az Úr Jézus iránti határtalan szeretete és szívének hő vágya vitte a Szentföldre. Ájtatos, alázatos és résztvevő lélekkel járta be a csodálatos földet, melyet az Üdvözítő lába érintett és szentséges vére áztatott.

Hazafelé utaztában Rómába is elzarándokolt, hogy az apostolok sírjánál letegye szent hitvallását. Itt különösen Isten gondjaiba ajánlotta saját magát és családját, azután könnyű lélekkel folytatta útját hazafelé.

Nem sokkal hazaérkezése után, Ortolana anyának érezte magát. Buzgó imában köszönte meg Isten kegyes jóindulatát, mellyel kérését meghallgatta, és neki ajánlotta fel születendő gyermekét. Ettől az időtől kezdve Ortolana még az eddigénél is több időt töltött az Oltáriszentség előtt ájtatos imába merülve, hogy a Teremtő irgalmát kieszje.

Az anya jámborsága és tisztasága átszáll a gyermeki lélekbe, úgy hogy azt szinte megszenteli még születése előtt. Ortolana imáinak is meg lett a kellő eredménye, mert aki tőle született, Isten legtisztább arája volt, aki sokakat vezetett mennyei Jegyeséhez.

Elérkezett Ortolana számára is a fájdalom órája. Kínok gyötörték, és nagy félelem szállott szívébe. Leborult a feszület előtt, s Isten kezeibe ajánlva magát, így fohászkodott:

– Szeretlek, Uram, a megpróbáltatás órájában még jobban, mint máskor! Segíts rajtam ezekben a nehéz pillanatokban!

S amint így imádkozott, lelkébe béke szállott és egy hang így szólt hozzá:

– Ne félj, jó asszony, mert aki tőled születik, a világ világossága lesz, mely megvilágítja a föld sötétségét!³

³ Ne paveas mulier Ortolana quid quodam lumen salva par turies quod insum mundum clarus illustrabit. „Vita Santa Clara” C. I. 755. l.

III. Születése

1194. július 16-át írták azon a napon. Verőfényesen borul az ég Assisi fölé. Szinte szikrázik a nap sugaraitól. A hőség majdnem elviselhetetlen. Az utcák kihaltak. Csak néha tűnik fel egy-egy siető alak. Szandáljának halk kopogása visszhangot ver a kövezeten... Néhány szurtos képű, félig meztelen kis fiú játszik az egyik palota árnyékában. Göndör hajú, piros képű kis apróságok. Amint nagy vígan hancúroznak az utca porában, kacagásuk felhallatszik a palotába is, melynek ablakában egy fényes öltözetű úr áll. Ez Favorino gróf, a palota ura. Javakorabeli, jó megjelenésű, délceg férfi, aki most gyengéd mosollyal nézi, lábainál játszadozó két gyermekét. Egy fiú és egy kislány; fekete szeműek, mint hazájuk majdnem minden gyermeke. Ott ülnek a drága keleti szőnyegekkel borított padlón. Körülöttük a szobában minden arra vall, hogy a palota urai a legnagyobb fényűzést is megengedhetik maguknak. Az értékes mozaikkal kirakott padlótól az aranyos mennyezetig, minden szép és művészi. Sciffi gróf pompakedvelő ember, és meg van hozzá a módja. Most azonban szemmel láthatólag nem törődik az őt körülvevő pompával. Arca sugárzik az örömtől, szemeiben a boldog apa büszkesége csillog. Majd odalép a két kis aprósághoz és miközben megsimogatja fürtös fejcskéjüket, mosolyogva mondja:

– A jó Isten kis testvért küldött nektek! Nem akarjátok megnézni?

– Kis testvért?

– Igen. Egy picike leánykát. Jertek, elviszlek hozzá!

Ezzel az apa kézen fogja a két apróságot, és máris vezeti őket a kis testvér látogatására.

Gazdagon berendezett termeken haladnak keresztül. A falakat drága kelmék, vagy értékes faragványok borítják. Puha szőnyegek fogják fel mindenfelé a lépések zaját.

Ortolana úrhölgy szobájában hűvös félhomály uralkodik. A függöny keskeny nyílásán beszüródő napsugár beragyogja a fiatal anya hófehér homlokát, és megcsillogtatja a bőlcső aranyos díszzeit. Ott fekszik a kis újszülött, a Sciffi-család legifjabb kis hajtása.

Az apa szeretettel veszi karjaiba kis leányát és örömmel jegyzi meg:

– Lám, máris mosolyog!

Csakugyan így is volt. A kis Klára mosollyal üdvözölte a világot. Más gyermeknek nyelve a sírás. Sír ha éhes, sír ha álmos, sír mikor felébred. Klára soha sem sírt. Órákig elfeküdt bőlcsőjében, nagy kék szemeivel ide-oda nézegetve, és kis arcán az angyalok mosolya játszadozott.

Ortolana maga táplálta gyermekét. Maga gondozta, ápolta, a világért rá nem bízta volna másra az ő kis angyalkáját.

Elérkezett a keresztelő napja. Ez a kis újszülött első szereplése a világon. Természetes, hogy a nevezetes esemény igen nagy pompával és ünnepélyességgel ment végbe. A rokonok és jóismerősök mind megjelentek, és elhalmozták ajándékokkal az édesanyát kisleányával egyetemben. Mindenki látni akarta, mindenki bámulta szép kis arcát és sok kedves dolgot mondtak róla. Aki pedig ennek az egész ünnepségnek a központja volt, az mosolyogva feküdt a csipkék és selymek tömegében, mit sem törődve a világgal.

Díszes menet indult azután a S. Rufino székesegyház felé,⁴ hogy a szent keresztségben az anyaszentegyház gyermekévé avassák a kis csecsemőt. A gyermek a keresztségben a Klára nevet kapta. Ő volt az első, aki a családban ezt a nevet viselte. Ortolana asszony kívánta így

⁴ Éppen tizenkét éve volt annak, hogy egy másik gyermeket kereszteltek itt a S. Rufino székesegyházban. Csodálatos keresztelő volt az. A gyermeket egy ismeretlen vándor tartotta karjaiban, ki a keresztelő után azonnal eltűnt. Neve nincs bejegyezve az anyakönyvbe, és nem maradt más nyoma, csak lábainak helye a keresztkút melletti kövön. Ez a gyermek Assisi Szent Ferenc volt.

azon szavak után, melyek szenvedésében megvigasztalták: *Clara luce! Ragyogó világosság!* S Klára rászolgált erre a névre. Fényesség volt és világosság! Tündöklő napsugár, mely beragyogta az ősi Sciffi palotát, örömet és békét hirdetve minden lakójának.

IV. Gyermekkora

Boldog napok következtek azután a Sciffi palotában. A tágas termék, hús folyosók csendjét vidám gyermekzsivaj verte fel. A kis Klára gyorsan nőtt, fejlődött és nemsokára versenyt csicsergett a kert madaraival. Amerre csengő kacagása, kedves gügyögése elhallatszott, ott derű lopódzott az emberek szívébe. Clara luce volt mindig, mindenhol.

Ortolana nagy gonddal nevelte gyermekeit. Mindig közelükben tartózkodott, virrasztott álmaik fölött, és vigyázott minden lépésükre. Ha a kis Klára felébredt, első, amit megpillantott, az édesanyja jóságos arca volt, mely szeretettel hajolt föléje. Ő támogatta első lépéseit, ő értette meg első szavát és később is hűséges társa volt játékainak, kicsiny örömeiben ... Esténként, mikor a nap vérvörösén bukott alá a Subasio mögött s az alkony kiterítette lila palástját az erdőkre és rétekre, akkor a fáradt kis gyermekcsapat odatelepedett az édes anya köré. Ortolana úrhölgy ölébe vette kicsike leányát és elkezdett mesélni... Mesélt egy tündöklő világról, melynek mennyország a neve; beszélt a hatalmas és jóságos Atyáról, beszélt a Megváltóról és a legszebb édes Anyáról. A szomjas kis lélek pedig itta, itta ezeket a szavakat. A bájos kis arc kipirult, s a nagy beszédes szemek úgy ragyogtak, mint két csillag. Örült az Úr dicsőségének és megsiratta szenvedéseit.

Az édes anya szeretete félőn óvta ezt a kis lelket a világ bűnös leheletétől. És minél inkább nőtt, fejlődött, annál gondosabban őrizte.

A kis bimbó pedig szépen bontogatta szirmait és a legjobb úton volt arra, hogy ragyogó rózsaszál legyen belőle. Arcánál csak a lelke volt szebb, csak a szíve volt jobb.

Édes anyja jámbor tanításai felgyújtották szívében az istenszeretet lángjait. Kicsi szívében állandóan érezte az édes Jézus jelenlétét és legnagyobb öröme az volt, ha elbeszélgethetett vele. Sokszor megtörtént, hogy a kis Klára egyszerre nyomtalanul eltűnt. Ilyenkor néha sokáig keresték, míg végre ráakadtak valami eldugott helyen, amint összekulcsolt kezekkel beszélgetett a jó Istennel. Csakugyan beszélgetett Vele. Az elmélkedés kegyelmét igen korán megkapta az Úrtól. Korát meghaladó komolysággal és értelmességgel gondolkodott a vallás igazságairól. De nemcsak az elmélkedést szerette, hanem a szóbeli imát is. Legkedvesebb imája a Miatyánk volt. Elmondotta nem egyszer, de tízszer, hússzor is naponta.

Akkor még a rózsafüzért nem ismerték. A Szűz Anya csak jó néhány évvel később tanította meg rá Szent Domokost. A kis Klára azonban egy ehhez hasonló módszerrel segített magán. Valószínűleg édes anyjától hallott Remete Szent Pálról, aki kavicsokkal jelölte meg az elmondott Miatyánkok és Üdvözlégyek számát. Ez az ötlet igen megtetszett a kis lánynak. Összegyűjtött ő is egy csomó szép, fehér kavicsot, azután buzgón rakosgatta egymás mellé. Néha egész tekintélyes kis halmazzá gyűlt össze a sok Miatyánkot és Üdvözlégyet jelentő kavics.

Mily bájos látvány volt a kis Klára, amint kipirult arccal számlálgatta, hogy mennyi imádsággal szerzett örömet a jó Istennek.

S ahogy szálltak az évek, úgy erősödött benne ez a rendkívüli imaszeretet. Még csak nyolc éves volt, mikor már pontosan megállapította imáinak sorrendjét, számát és ettől a világtól el nem tért volna.

Naponta hosszú időt fordított az Istennel való társalgásra. Nem csoda, ha a sok imádság hatása meg is látszott rajta. Az Úr Jézus szívére nyomta az isteni szerelem pecsétjét és ettől egész lénye kimondhatatlanul bájos lett.

Gyengéd kis szíve azonban nem elégedett meg azzal, hogy az Istent szeresse, hanem szeretetébe fogadott minden teremtményt, különösen kitüntette azonban a szegényeket és betegeket, Jézus Krisztus hasonmásait. Megérezte ezt a titkos varázserőt, amit Isten a szegényekbe helyezett, mert nem mondta-e, hogy amit nekik teszünk, azt egyúttal Neki

tesszük? Nem bízta-e reánk őket? Nem hagyta-e nekünk örökség gyanánt? Nincs-e homlokukra írva az örök boldogság ígérete?

A szegénység mindig nagy vonzóerőt gyakorolt a nagy lelkekre. Nem egynek valóságos „szegénységi szenvedélye” volt.

Klára irgalmas kis szíve is megtelt sajnálkozással, ha szegényt vagy beteget látott. Ha azután ilyenkor körülnézett fényes otthonában, valami szégyenkezés féle szállotta meg.

– Oh! – sóhajtott fel, – milyen jó dolgom is van nekem! Csupa fény, jólét, kényelem az életem! Hányan vannak, akik ezalatt éheznek és nyomorognak ... Hány ember szenved ... És szenvedett maga az Úr Jézus is! Oh, bárcsak én is szenvedhetnék vele! És hasonló lehetnék hozzá szenvedésben!

S a leleményes kis fejecske ennek is megtalálta a módját. Jézus iránti szeretetből sok-sok kis önmegtagadást végzett naponta. Nem voltak ezek holmi hősiek erények, csak egy kicsike szív szeretetének apró virágai... Hányszor tette félre az étkezésnél a legízletesebb falatokat, hogy a szegényeknek adja. Hányszor lopódzott ki nagy titokban hű kísérőjével, hogy felkeresse egy-egy szegény kunyhóját. Soha sem ment üres kézzel, és amit adott, azt soha sem adta hideg szívvvel. A test mellett nem feledkezett meg a lélekről sem. Kedves mosollyal nyújtotta át alamizsnáját és soha sem sajnált a szegényektől egy-két jó szót. Gyengéden vigasztalta szenvedő felebarátait. Beszért nekik az irgalmas Istenről, ki sokszor azt sújtja legkeményebben, akit legjobban szeret. Vigasztaló szavai reményt és megnyugvást öntöttek a szomorú szívekbe, s a szegény emberek áldották jötevő angyalukat.⁵

Jótékonyágának híre természetesen hamar elterjedt a városban s a koldusok valóságos sorfalat állottak a templom előtt, ha Klára jött. Sohasem történt meg, hogy egy is alamizsna nélkül maradt volna. És ez az alamizsna százszor kedvesebb volt, mert mindig kedves, derült tekintet kísérte.

Klára ajkáról soha sem tűnt el a mosoly. Szeme mindig vidám volt, s arca mindig derült. Az Isten szeretete égett lelkében. Istenért és Istenben szerette minden felebarátját. Mindenkihez nyájas és előzékeny volt. Egész lényét elárasztotta az a mélységes benső és szent vidámság, mely csak a tiszta lelkek osztályrésze...

Legnagyobb örömét a virágokban találta. Bejárta Subasio lombos erdeit, Assisi mosolygós réteit és a legszebb virágjaiból csokrot kötött, hogy feldíszítse vele a Szűz Anya képeit és szobraikat. A magasabb tökéletességre törekvő lelkek egyik legjellemzőbb tulajdonsága, hogy kivétel nélkül, mindnyájan, igen gyengéd tisztelettel viseltetnek a Boldogságos Szűz Mária iránt. Klára is rendkívüli módon tisztelte a Szűz Anyát és gyermeki szeretettel ragaszkodott hozzá.

Így növekedett jóságos és istenfélő édes anyja vezetése mellett. Valóban ráillettek a Szentírás szavai: „És engedelmes vala nekik.” A jó anya örömteljes csodálkozással figyelte kis leánya élénk esztét, meleg szívét, és néha szinte áhítattal nézett rá, mert érezte, hogy a Szentlélek Isten úgyszólván maga neveli ezt az ártatlan, szép lelket. Saját maga is épült azon az áhítatos figyelmen, mellyel Klára az ő szerető oktatásait fogadta. A ragyogó kék szemek ilyenkor odaadással csüngtek a jó anya ajkán, Ortolanat pedig szinte könnyekre fakasztotta a gyermek jóra való készsége...

Klára korában, a XIII. században, a lánygyermeket még nem igen tanították. A szülők megelégedtek azzal, ha a gyermekük jártas volt a háziteendőkben, tudott fonni, varrni, szépen hímezni és szólni.

⁵ Celanoi Tamás, a nagy ferences történetíró igen megkapóan festi Klára bőkezűségét, mely nem riadt vissza semmi lemondástól, ha arról volt szó, hogy azáltal másnak örömet szerezzen.

Klára azonban mindezzel nem elégedett meg. Saját szorgalmából megtanult latinul írni és olvasni és tökéletesen beszélte is ezt a nyelvet. Ennek a tudománynak megvolt a haszna, hogy később könnyűszerrel olvasta a Szentírást és más értékes könyveket.⁶

Nagyon szeretett olvasni. Ez a kedvtelés pedig csak hasznára vált olyan édes anya felügyelete mellett, mint Ortolana. A jámbor úrnő igen jól tudta, hogy milyen nagy befolyással vannak az olvasmányok az ifjú lélekre, s ezért mindig gondosan megválogatta, hogy mit ad leánya kezébe... A sok jó olvasmány pedig mintegy előkészítője volt a legszebb könyvnek, melyet valaha a földön írtak: A szent Evangéliumnak. Attól a pillanattól kezdve, hogy Klára először tekintett bele ebbe a csodálatos műbe, nem kívánt többé semmi mást. Szíve fölmelegedett a szavak titkos és mélységes varázsától. Lelke megvilágosodott az Úr szavainak fenségétől... Ettől az időtől kezdve a világot már csak az evangélium tanításán át nézte és megtalálta benne az élet két nagy problémájának, a szegénységnek és szenvedésnek megoldását. Az evangélium szellemében vizsgálva oly elragadónak találta mind a kettőt, hogy többé nem volt más vágya, mint Krisztussal szenvedni és nélkülözni.

Erre azonban nem igen volt alkalma, pedig ez okozta szívének a legnagyobb bánatot... Az Úr azonban még várt... Még nem érkezett el annak az ideje, hogy ezt a szép lelket is meghívja a Szegénység Úrnő királyi udvarába.

⁶ Arról, hogy a latin nyelvben mennyire járatos volt, tanúskodik az a latin breviárium, melyet Szent Ferenc legkedvesebb fia, Leo testvér írt Szent Klára számára körülbelül 1227-ben. Ezt használták később a klarisszák egy – ugyancsak latin nyelven írt missaléval együtt. Ezekben több helyen látható javítás, mely valószínűleg Szent Klárától ered, ki a hímnemű mondatokat nőnembe tette át, hogy a nővéreknek is megfelelő legyen.

V. Sötét felhők

Múltak az évek, és Klára felnőtt lánnyá serdült. Amit a gyermekszem ártatlan ragyogása ígért, azt busásan beváltotta a fiatal leány egész valója.

Feltűnő szépség volt. Ellentétben hazája feketeszemű, kreolbőrű leányaival, aranyszőke, gazdag hajkorona övezte szelíd, fehér arcocskáját. A reánk maradt képek is bizonyítják, hogy rendkívül bájos jelenség volt szép metszésű kis piros szájával, mandulavágású ragyogó szemével, melyben az olasz ég derűs kékje tükröződött vissza.

Nem volt ember, akinek tekintete meg ne akadt volna a „szép Sciffi Klárán”. Nem egy fiatal lovag szíve dobbant meg hevesebben, ha valahol megpillantotta mosolygó arcát, de ebben a mosolygó arcban egyúttal annyi szűzies tartózkodás és annyi méltóságteljes nyugalom is volt, hogy attól még a legmerészebbnek is inába szállott a bátorsága...

A szülők boldogan és büszkén látták, hogy mennyi bámulója van Klárának. A nagyravágyó és hiú apa, de még a szerető édes anyja is csak egyre arról ábrándozott, hogy Klára valami fényes házasság révén még csak növelni fogja a család tekintélyét. Tudták, hogy a legelőkelőbb ifjak között válogathatnak, mert nem volt egy sem, aki nem érezte volna magát boldognak, ha Klára örök frigyre nyújtja neki kezét. Gyermeük földi boldogsága s a család érdeke lebegett a gondos szülők előtt, kik szüntelen a legrózsásabb terveket szövögették, és ezek megvalósítását Klárától várták.

A gondos anyja mindent elkövetett, hogy amúgy is szép leányát még tetszetősebbé tegye. Klára ruhája mindig a legfinomabb kelméből készült és igen díszes volt. Gyönyörű, értékes ékszerei még csak emelték szépségét, úgy, hogy bármikor méltó lehetett a festő ecsetjére. Klára ugyan nem lelte örömét ebben a hiú földi pompában, de mivel tudta, hogy semmivel sem okozhat nagyobb örömet szüleinek, mintha viseli a neki ajándékozott drágaságokat, azért teljesítette óhajukat. Lelke azonban távol állott minden hiúságtól. Még azt sem akarta elviselni, hogy testét érintse a drága ruha. Lószőrből készült durva alsóruhát hordott, mely úgy övezte gyengéd testét, mint ahogyan lelkét körülvette a szegénység szeretete. Ki hitte volna, hogy az előkelő fiatal leány drága ruhái alatt ilyen kemény és fájdalmas kínzóeszközt visel, mely minden mozdulatánál figyelmezteti arra, hogy noha öltözete a Sciffi-család rangjához méltóan fényes – mert ezzel tartozik szüleinek és a világnak, – de Klárát, Jézus aráját mindez nem érinti.

Mint előkelő fiatal hölgy, részt vett a társas összejöveteleken is, hol csakhamar mindenki megszerette. Kedves, könnyed társalgó volt, s emellett szavai ártatlan, tiszta lelkéről tanúskodtak, s oly varázserőt adtak egész lényének, melyhez foghatót nem igen lehet a világban találni. Az emberek általában tisztelettel adóznak a lelki szépségnek, mely nem tudja, vagy nem törődik vele, hogy testileg is milyen szép.

Klára valóban nem sokat adott a világ hódolatára. Az ő szíve már réges-régen le volt kötve. Odaígért annak, akit mindenekfölött szeretett, az Úr Jézusnak. Kisgyermekkora óta olthatatlan vágy égett benne az édes Üdvözítő után, és ez a vágy a korral csak növekedett. Nem akart másért élni, csak az Úr Jézusért, és leghőbb vágya az volt, hogy fenntartás nélkül, szent tisztaságban, egészen Neki szentelje magát.

Mély megütközéssel vette észre kora kicsapongásait. Sok mindent látott, ami fájt tiszta lelkének... Fájt azért, mert tudta, hogy az édes Jézust bántják vele. Az ő imádott Jézusát, lelke szerelmesét. Ilyenkor kettőzött buzgalommal imádkozott, hogy a megbántott Jézust megvigasztalja... Szomorúan gondolt arra, hogy az irgalmas Megváltó még most is mennyit szenved értünk. Az emberek gonoszsága miatt mindennap újra és újra megjárja szomorú, magányos Golgotáját... Nem bírta elviselni a gondolatot, hogy az édes Üdvözítő egyedül szenvedjen. Nem! Ő vele szenved, vele nélkülöz. Kezdte az apró, gyermekes kis önmegtágadásokon; később, hogy nagyobb lett, felöltötte a ciliciumot és így tovább-tovább

haladva egyre szigorúbb önmegtagadásokkal sanyargatta magát... és egyre fokozódó szeretettel igyekezett megvigasztalni az Úr Jézust.

Felajánlotta neki hófehér lelkét, örök tisztaságot fogadott Neki, és eljegyezte szíve liliumát az isteni Megváltónak. Noha külsőleg úgy élt, mint azt szülei rangja és állása megkívánta, szívében már kora ifjúságától kezdve lemondott a világ hiúságairól, Lassan, észrevétlenül, anélkül, hogy feltűnést keltett volna, elszakadt tiszta lelke a világtól. Szívében mindinkább megerősödött a vágy, hogy teljesen Istennek szentelje magát. S mialatt híre egyre nőtt, mialatt városszerte egyébről sem beszéltek, mint a Sciffi gróf leányának szépségéről, azalatt lelke egész csöndben, egész halkán, kibontakozott a világi élet köznapias zajából, és mint hófehér galamb szállott az isteni szeretet ragyogó napja felé...

*

Lassan, lassan terhére lettek a világi szórakozások. A fényes ruhák, a drága ékszerek szinte égették ... Nem érezte jól magát az ismerős fiatal leányok között, kiknek gondolkodásmódja annyira különbözött az övétől... Még maga sem tudta, hogy hogyan képzelte el jövőjét, de hogy nem úgy, amint azt szülei tervezték, afelől biztos volt...

Közben pedig ment minden a maga útján. A város fiatal lovagjai közül megkísértették többen is, hogy Klára kegyeit megnyerjék. A legelőkelőbbek közül néhányan mint kérők léptek fel a Sciffi-palotában, Klára azonban tudni sem akart róluk. Gondolni sem akart rá, hogy férjhez menjen, hogy megossza a szívét Jézus és az emberek között. Az lehetetlen! Az ő szerelmes jegyese Jézus, senki más! Lelke annyira megtelt vágyódással az isteni Vőlegény után, hogy hallani sem akart másról. Elmosolyodott arra a gondolatra, hogy ezek a kis emberek, mulandó kincseikkel és pompájukkal akarnak versenyre kelni az ő édes, hatalmas, gazdag vőlegényével!

Egyre jobban égett szívében a vágy, hogy Jézust megértse és végtelen szeretetben tökéletesen egyesüljön vele. Ebben látta a legfényesebb és legbiztosabb jövőt.

Klára vonakodását az első kérőkkel szemben, a szülők csak leányos tartózkodásnak nézték. Remélték azonban, hogy ez idővel majd elmúlik, és a fiatal leány felmelegszik a szerelemtől lángoló ifjak közelében. De hasztalan figyeltek éber szemmel. Klára egyik lovaghoz éppen olyan kedves volt, mint a másikhoz, vagy jobban mondva egyikkel szemben épp oly tartózkodóan viselkedett, mint a másikkal.

A szülők nem győztek eleget csodálkozni. Csodálkozásuk azonban nemsokára türelmetlen várakozásba csapott át. Klárának egyik lovag sem elég jó? Ha ez így megy tovább, lassanként elriasztja magától az összes kérőt! Sciffi gróf végül is magához hívatta Klárát.

Leányom – mondá komoly hangon –, tizennyolc éves vagy, ideje, hogy férjet válassz magadnak. Mindened megvan arra, hogy a legelőkelőbb és leggazdagabb ifjú felesége lehess. Az Isten megáldott lelki, testi szépséggel, gazdag vagy és előkelő származású. Gondolnod kell azonban arra is, hogy a fiatalság hamar elmúlik, és azért jobb előbb biztosítani jövődet...

Klára szótlanul hallgatta atyja szavait, melyek azonban még csak bevezetésül szolgáltak egy hossza és komoly beszédhez. Ennek folyamán az apa nem csak leánya jövőendő életére vonatkozó terveit fejtette ki részletesen, hanem még eléje tárta azt is, hogy milyen nagy befolyással lenne valami jó házasság hozzátartozóira nézve is. Előkelő férj, jó összeköttetés nagyban emelné a család tekintélyét. Klárának szinte gyermeki kötelessége, hogy ebben szüleinek segítsen. Ezzel legalább részben meghálálhatja azt a sok szeretetet, mellyel szülei nevelték s mellyel még most is elhalmozzák...

Klára elrémült, mikor látta, hogy ilyen közel van a válságos pillanat. Megmondhatja-e édes apjának, hogy soha sem akar férjhez menni, mert az egész életét az Úr Jézusnak akarja szentelni? Nem! Ehhez nem volt elég bátorsága... De viszont akkor szülei azt fogják kívánni, hogy válasszon férjet magának ... Ez a gondolat még elviselhetetlenebb volt, mint az előbbi!

A fiatal leány azonban talált még egy harmadik utat is. Odasimult az édes atyjához, úgy könyörgött hozzá:

– Édes jó apám, ne küldjete el még magatoktól. Ráérünk még a házasságról beszélni, hiszen még elég fiatal vagyok. Annyira tapasztalatlan, annyira tudatlan ... Oly jó itt lenni mellettetek! Most kezdem igazán látni jóságtokat, most tudok igazán hálás leni érte!... és máris elküldenétek valami idegen emberhez?

Favorino gróf gyönyörködve nézte szép leányát. Erős, két kezébe fogta a rózsás arcocskát, és mosolyogva adta meg a választ:

– Nos jól van! Várjunk még néhány hetet.

Szegény Klára megkönnyebbülten sóhajtott fel. Néhány hétig nyugodt lehet. Addig talán majd csak küld a jó Isten valami segítséget... Azonban a néhány hét elmúlt és a várva-várt segítség csak nem jött. Ellenben Sciffi gróf most már türelmetlenül sürgette Klára válaszát. Ő pedig lelki szorongatásában előhozott mindent, ami csak egy szerető gyermek agyában megszülethet, hogy meg ne sértse édes apját ellent állásával, de szíve titkát se árulja el.

Favorino gróf most már jóformán minden nap újra és újra felszólította Klárát, hogy döntsön sorsára vonatkozólag. A fiatal leány azonban leleményes volt, és mindig talált újabb és újabb ürügyeket, melyeknek segítségével kitérhetett a végső válasz elől. Félő volt azonban, hogy ez a helyzet sokáig már nem tarthat. Hol ez a lovag, hol az a nemes kérte meg kezét és Favorino gróf kezdte türelmét veszteni, látva, hogy leánya miképp szalasztja el a legfényesebb házassági ajánlatokat. Klára helyzete lassanként igen nehéz lett. Állandóan ellenkeznie kellett azokkal, kikkel szemben eddig nem ismert mást, mint föltétlen engedelmességet.

Útjába kellett állnia a szerető szülők legkedvesebb reményeinek ... Ahhoz azonban nem volt bátorsága, hogy nyíltan megmondja nekik a teljes igazságot... így hát újból és újból kitalált valamit, ami éppen azt a lovagot tette lehetetlenné számára, aki megkérte kezét. Kínos harc volt ez, de Klára isteni Jegyese megérte a küzdelmet. Jézus várt reá, és már előre is oly égi örömmel kárpótolta a kiállott aggodalmakért, melyhez hasonlókat soha földi férfi nem nyújthatott volna neki...

A sátán azonban tudta, hogy Klára lelke igen becses préda lenne számára, azért mindent elkövetett, hogy a szülők tervét előmozdítsa, és így Klárát elvonja édes Megváltójától. A kísértő a legcsábítóbb képeket tárta Klára elé. Kellemes, gondtalan élet, fény és gazdagság, meghitt családi boldogság ígéretével iparkodott eltántorítani útjáról. Tudta jól a gonosz lélek, hogy Klára lelkével együtt sok száz, meg ezer más lelket is elveszít, kik mind az ő nyomán lépnek a magasabb tökéletesség útjára... A fiatal leány azonban irtózott a házasságnak még a gondolatától is. Nem tudott megbarátkozni vele, hogy szívét megossza az Úr Jézus és egy földi vőlegény között. Annyira eltelt a végtelen szépség szerelmével, hogy visszatetsző volt szemében minden földi szerelem.

Aggodalommal látta azonban, hogy eddigi módszere már nem használ semmit. A szülők nem hallgatnak többé a kibúvókra. Színt kell vallania! De hogyan? És mi lesz azután? Menekülni akar a világból! De hova? A bizonytalanság sötét köde megfeküdte lelkét... Sehol semmi fény! A kivezető útnak semmi nyoma! A lélek tehetetlenül bolyong a bús sötétségben és sírva hívja a szabadítót...

És megjött a szabadító! Az Úr látta arájának küzdelmét. Megszánta szenvedését és elküldte neki a várva-várt vezért, ki szelíden kézen fogta és kivezette a megpróbáltatások sötétjéből.

A Ferences lélek ébredése

„Tanto il bene che io aspetto, che ogni pena mi e diletto!”

„Olyan nagy az öröm, amit várok, hogy minden fájdalmam gyönyörre válik!”

Szent Ferenc.

„Clara, la spirituale pianticella del suo cuore.”

„Klára, szívének első, lelki virága.”

VI. Eldől a sors

Az 1212. év nagybőjtjében Assisi püspöke felkérte Ferencet, hogy a S. Rufino székesegyházban ő tartsa a böjti szentbeszédeket.

Ezeknek a beszédeknek Olaszországban még manapság is igen nagy jelentőségük van. Mindig a legkiválóbb szónokok tartják, kik nagyon is tudatában vannak megbízatásuk fontosságának... A nép igen sokat vár tőlük, de viszont nem marad el soha a kívánt eredmény sem. Rendesen az esti órákban tartják, még pedig minden nap rengeteg hallgatóság jelenlétében. Minél inkább közeledik a nagyhét, annál inkább nő a szónok buzgalma és a hívek lelkesedése. Olyanok is eljárnak ezekre a beszédekre, akik máskor feléje sem néznek a templomnak, és nem egy lélek köszönheti nekik újjászületését...

Az 1212. évben még csak fokozta az érdeklődést az a körülmény, hogy ezeket az amúgy is népszerű beszédeket Bernardone Péter fia fogja tartani. Akkoriban Ferenc igen nagy feltűnést keltett szülővárosában. Sokan már csak merő kíváncsiságból is elmentek a templomba, hogy lássák Bernardone Ferencet, akiről olyan sok különös dolgot meséltek.

Még igen jól emlékeztek az emberek arra a csinos, nevető szemű, barna ifjúra, aki mindig pompás ruhában járt és vidám éneke nem egyszer verte fel őket csendes álmukból. Előkelő, gazdag ifjú lévén, központja volt a társaságnak... És most! – Igen, valóban érdemes egy kissé várakozni a S. Rufino-templomában, hogy ezt a bámulatos változást saját szemükkel lássák.

Klára is sokat hallott otthon Ferencről. Talán személyesen is ismerte, mert hiszen a víg lovag bizonyára megfordult néha napján a Sciffi-palotában is. Vasárnaponként pedig láthatta a templomban, mert Ferenc a szentmisét soha sem mulasztotta el.

Rufino, Klára egyik unokafivére, jóbarátja volt Ferencnek. Rufino sokat járt Klaráékhoz és természetesen elmondott nekik egyet-mást barátjáról is. Tőle tudta meg a fiatal leány, hogy a daliás katona, az ifjúság kedvence, Bernardone Ferenc hogyan esett Perugiában fogságba. Tudta, hogy a többi fogollyal együtt hazajött ő is ... Majd Rufino szomorú arccal újságolta egyszer, hogy Ferenc súlyos beteg ... Nem sokára különös dolgokat kezdtek suttozni a városban ... Bernardone Péter fia eladja drága ruháit, kopottan és rongyosan jár... Követ koldul a piacon és saját kezűleg építi fel S. Damiano dűledező templomát ... Apja pénzét széjjelosztja a szegények között és ezért az öreg Bernardone átkozza, ahol csak látja. Végül betetőzte a sok mende-mondát a S. Rufinóban lejátszódott drámai esemény, mikor a fiatalember a püspök jelenlétében még ruháitól is megfosztotta magát, hogy azokat is visszaadja zsugori atyjának... Az emberek még sokáig emlegették, hogy miként sietett oda Guido, a jó püspök, és takargatta be az ifjút saját köpenyébe ...

Akkoriban Assisiban nem beszéltek másról, mint a Bernardone-család ügyéről. Ha két ismerős találkozott, azok biztosan újból és újból megtárgyalták az esetet... Voltak olyanok, akik Bernardone Péternek adtak igazat, míg mások bámuló lelkesedéssel beszéltek Ferencről...

Ezekről a dogokról természetesen Klára is hallott egyet-mást, de legtöbbet mégis Rufino beszélt neki az ő egykori vidám pajtásáról. Rufino bámulta barátját, és ahányszor ellátogatott a Sciffi-palotába, – és ez elég gyakran megtörtént, – nem fogyott ki Ferenc dicséretéből. Klára ragyogó szemmel hallgatta Rufino elbeszéléseit, Favorino gróf azonban megvetéssel mormogta:

– Bolondság! Igaza van az apjának!

Nemsokára azonban elmaradtak Rufino látogatásai. Egy napon Favorino gróf haragtól és megbotránkozástól felindulva újságolta, hogy unokaöccse, Rufino is csatlakozott Bernardone Ferenchez... Igen, a vidám, tiszta lelkű Rufino is rabja lett Szent Ferenc szépséges arájának, a Szegénység Úrnőnek. Megszerette oly ellenállhatatlan szerelemmel, hogy elhagyta érte a világot és követte őt...

Ezek az események természetesen igen mély benyomást gyakoroltak Klárára. A tizennyolc éves lélek élénk, fiatal fantáziája csodálatos színekkel festette meg a történeteket. Míg mások felszínes ítélettel nézték az eseményeket, és legfeljebb csodálkozással, vagy megbotránkozással beszéltek róla, addig Klára a dolgok mélyére hatott, és felismerte bennük az Isten útját. Gondolkodóba esett.

– Íme – mondá magában –, én megtagadom magamat, pompás ruhám alatt ciliciumot hordok, de Ferenc egészen eldobott magától mindent, és bársony ruháját szőrcsuhával cserélte fel. Én az atyám gazdag asztaláról lehulló morzsákat adom a szegényeknek, míg Ferenc maga is koldussá lett! Mennyivel tökéletesebben cselekedett, mint én.

Isten útjai igen sokfélék. Egyik lelket ilyen, másik lelket más módon hív meg. Vannak, akiket egy pillanat alatt, szinte ellenállhatatlan erővel szorít kebléhez... Másokat ellenben lassú kegyelmi működéssel emel magához ... Ferencet szinte rákényszerítette a világ elhagyására, míg Klárát, ezt a gyengéd női lelket lépésről-lépésre vezette a tökéletesedés útjára.

*

Alkonyodik! A S. Rufino székesegyház környéke szokatlanul népes. Ájtatos hívek serege igyekszik a templom főbejárata felé. Mások csoportokba verődve beszélgetnek. A polgárok egyszerű, sötét ruhája összevegyül a szegény munkások kopottas öltözkéivel... Itt-ott megcsillan egy-egy drágaköves forgó, vagy aranyos csatt, mely a nemesek köntösét díszíti. Lesütött szemű, bájos fiatal leánykák sietnek keresztül a tömegen, feketefátyolos asszonyok kíséretében...

Az egyik mellékutcából, most két nőalak lép ki. Csendesen haladnak a templom felé, de megjelenésük mégis nagy feltűnést kelt. Az emberek érdeklődéssel fordulnak feléjük és mindenfelé felhangzik a halk suttogás:

– Ez ő! A bájos Sciffi hajadon!

A két nő szívélyes bólintással üdvözlí az ismerősöket, azután egyenesen a templomba siet.

A nagy székesegyház már tömve van. Az ember szinte csodálkozva kérli, hogy hova fog beférni a kint ácsorgók óriási serege? A hívek ájtatos csendben várják a szónokot. Néha felhangzik egy-egy kis elfojtott suttogás, ruhák suhogása, óvatos lépések zaja ... azután újra csend ...

A templomra ráfekszik a homály. Csak a magas, színes ablakokon át szűrődik be egy utolsó, elvesző fénysugár, s az oltáron reszket egynéhány viaszgyertya sárgás lángja. A szószéket is csak néhány szegényes kis gyertya világítja meg... A hívek alig visszafojtható izgalommal várakoznak. Az ájtatos lelkek már előre készülnek valami isteni szép befogadására, a kíváncsiak pedig előre örülnek, hogy a Ferencről szóló hírekhez íme új anyagot kapnak ...

Klára és édesanyja megérkezése egy percre leköti a hívek figyelmét. Egy pillanatig érdeklődéssel nézik a szép fiatal leányt, aki csendes léptekkel halad végig a templomon. Klára elfoglalja helyét a családi padban és ájtatos imába merül...

Hirtelen halk mozgás suhan végig a tömegen. Klára önkéntelenül fölemeli szemeit és arrafelé tekint, ahol most egy kicsiny, igénytelen alak jelenik meg a templom szentélyében... Ő az! Bernardone Ferenc. Kezeit elrejtí kopott csuhája ujjába. Nagyon sovány alakja talán még alacsonyabbnak látszik, mert fejét mélyen lehajtja... Lassan megy fel a szószékre. Olyan nyugodt, olyan magába mélyedt, mintha nem is száz, meg száz figyelő szem keresztüzében állna, hanem Istennel lenne itt egyedül. Egy pillanatig csendesen áll a szószéken. Azután felemeli szemeit és végigtekint a tömegen... És ez a tekintet egy csapásra meghódít minden lelket... Ebben a tekintetben benne ragyog egy ártatlan gyermek tiszta lelke és egy bölcs aggastyán mindent megértő jósága. Ott remeg benne sok átvirrasztott éjszaka bűnbánó könnye, ott izzik az isteni szeretet olthatatlan lángja ... Ott lobog benne az ifjú lelkesedés harci kedve, a

határtalan szeretet, mely mint édesanya karolja át a lelkeket, s úgy viszi őket, mint a teremtés legdrágább kincseit a mindenható trónja elé ... Most megszólal:

– Az Úr adjon nektek békességet!

Klára felemeli fejét... Igen, az Úr adjon békességet! Adjon nyugalmat a küszködő szívbe. Adjon pihenést a harcok után. Mert ez az első. A legfontosabb. A szív békéje. Az a halk szavú, egyszerű ember ott fenn a szószéken már megtalálta ezt a kincset, és azért jött, hogy másoknak is megmutassa.

Beszélni kezd. Szava csendes és olyan egyszerű, mint ő maga. Beszél a virágokról, melyek az Isten szépségét dicsérik, a madarokról, melyek a Teremtő jóságát zengik, a kövekről, melyek némaságukban is megtanítanak az Úr bölcsességére. Szavainak hatására hódolattal borul le minden lélek az Isten végtelen fensége előtt...

Arca lassanként kipirul, derűs, nyugodt szemeiben ott csillog az öröm, hogy Arról beszélhet, Akit oly kimondhatatlanul szeret. Azután felemeli hangját, és most már hatalmasan csendül fel ajkán a szegénység dicsérete.

– Testvéreim, hallgassatok a szavamra! Mondom nektek, a szegénységben van a szabadság és a szegénységben van a szeretet! Isten megadta nekem a kegyelmet, hogy ezt megismerhettem, és mindent, ami Tőle elválasztott, eltaszíthattam magamtól. És szabad lettem, mint a madár, és nem maradt szívemben más, egyedül csak az Isten és az Ő végtelen szeretete!

Klára mohón szívja magába a szent szavait. A templom, a hívek, az édesanyja eltűnnek előle. Nem hallja a meghatottság visszafojtott zokogását, mely kitör itt is, ott is. Nem hallja a sóhajt, mely egy-egy jámbor hívő ajkáról ellebben. Csak két szemet lát, mely az Isten szeretetétől lángol, csak egy ajkat, mely a Legfenségesebbet dicséri, csak egy alakot, kinek minden mozdulata egyetlen hódolatteljes lebomlás az Úr előtt, kinek egész lénye felolvad egy izzó, lüktető, mindent legyőző himnuszban, az isteni szeretet himnuszában...

És Klára vele lendül, vele száll, vele emelkedik! A szeretet sugárözöne hull lelkére és ettől égni és fájni kezd. Kimondhatatlan boldogság szállja meg... Íme egy lélek, ki épp úgy vágyódik az Isten után, mint ő!... Behunyja szemét. A lelke ott jár, ahova a Szent lelke vitte. Ott áll az Isten trónja előtt... A Mindenható lábaihoz borul... Látja jóságát, érzi irgalmát, bámulja hatalmát és gyönyörködik szépségében ... Mintha nem is lenne teste, úgy száll, száll a Szent szavainak szárnyán a mérhetetlen magasságok felé... S a lelke felzokog boldogságában.

– Mindent, oh Uram, mindent megteszek Érted! Harcolni, küzdeni fogok, ha kell életemet is odaadom, csakhogy az enyém légy!

Már nem gyenge, félénk kis gyermekleány. Már erős, bátor lélek, aki oda meri kiáltani az egész világnak:

– Hívtál Uram, megyek! Megyek! Követem a Te szolgádat, aki Hozzád vezet!

A Szent pedig tudja, hogy itt a száz, meg száz lélek között van egy, aki már egészen az övé. A többi csak bámuló lelkesedéssel néz fel rá, de ez az egy, ez vele száll... Ebben az egy lélekben már ott bontogatja leveleit az a kis növény, mely Ferenc lelkében hatalmas fává serdült.

És neki beszél! Ébreszti, buzdítja, hívja...

Szeme elé tárja a gazdag világ százezer veszélyét, minden rútságát. Édes szóval csalogatja az ő szerelmes jegyeséhez, a Szegénység Úrnőhöz.

Klára érzi, hogy a Szent hozzá szól. Elbűvölten hallgatja a szavakat, melyek úgy peregnek lelkére, mint harmatcseppek. Az odaadó áldozatkészség drága kelyhébe fogja fel őket... A szívéhez szorítja.... Ez az enyém!... ez is ... minden!...

És szállnak, egyre följebb, följebb! Már csak ketten vannak. A kis lelkek ott állnak a völgyben ... de ők már az isteni szeretet napsütéses magaslatait járják ... A Szent és ő ...

A szónoklatnak vége. Az áhítatos gyülekezetből egyetlen gyönyörteljes sóhaj lebben el... A szemekben a megelégedettség öröme csillog. Kipirult arccal mosolyogva siet mindenki a kijárat felé ...

Csak Klára nem mozdul. Arcát kezébe rejtve imádkozik. Könyörög Istenhez, hogy segítse meg szent akarata teljesítésében. Ígéri, hogy mindent megtesz, amit kíván tőle, csak adja tudtára parancsait az által, aki által most is megmutatta, s akinek biztos vezérlő kezeibe, íme most ő leteszi lelke ügyét.

Ájzatosságából csak akkor rezzen föl, mikor édesanyja megérinti a vállát:

– Jer leányom! Ideje, hogy hazamenjünk. Atyád vár.

Akkor feláll. Azután még egyszer leborul a tabernákulum előtt. Szótlán boldogsággal, szinte nem is a földön járva, megy haza édesanyjával. Lelkében dalol az öröm... Megsegítettél Uram! Megszabadítottál a sötétségből. Elküldted világosságodat, mely kivezérel a béke és nyugalom birodalmába ... Megadtad nekem a tanácsadót, a támaszt, ki után oly rég vágyakoztam... Ki oly hatalmas és ellenállhatatlan, mikor Rólad beszél, s oly édes és alázatos, mikor szeretettől ragyogó szemmel, szinte dicsfénytől övezve térdel a tabernákulum előtt, hogy Hozzád imádkozzék!

VII. Lelki harcok

Az első böjti szentbeszéd után Klárát mintha kicserélték volna. Szelíd, békeszerető lénye eddig félve került minden összeütközést a szülői akarattal. Inkább tűrte a bizonytalanság kínjait, mint hogy atyja parancsának nyíltan ellene szegüljön. Ferenc beszéde úgy hatott rá, mint megnyilatkozás, mint erősítő ital. Láttá, hogy többé nem szabad kísérnie, hanem biztos lépéssel kell a cél felé haladnia. S mi volt a cél? Futni, menekülni a világ elől!... És hová? Ahová Ferenc atya akarja!

Tudta, hogy kemény küzdelem várt rá. Ismerte jól szülei és általában az egész kor felfogását és gondolkodásmódját. Tudta, hogy még istenfélő édes anyja részéről is túl nagy lesz az áldozat, tőle elszakadni. Annyira nélkülözhetetlen volt már számára, hogy bizonyára minden lépésnél hiányozni fog neki hűséges segítőtársa, napsugaras drága kincse, élete büszkesége. A lelkük szinte eggyé forrt... Micsoda fájdalmat fog okozni az elválás. Hogy fogja siratni, féltetni. Hogy fog utána sóvárogni... Klára volt a legszomorúbb amiatt, hogy édes anyjának fájdalmat kell okoznia. És mit fog szólni atyja, a büszke lovag? Igen jól emlékezett rá, milyen felháborodással beszélt Rufinóról, mikor megtudta, hogy Ferenchez csatlakozott. Mit fog mondani, ha meghallja, hogy ő is követni akarja Rufino példáját?

Mióta Klára felnőtt, valóságos szépség volt. A bájos lánykából úgy lett gyönyörű hajadon, mint ahogy a hajnal pírja ragyogó nappá fényesedik. Favorino gróf büszke örömmel látta leánya fejlődését. Magában már a legszebb jövőt tervezte ki számára. Klárát elveszi valami gazdag előkelő lovag, egy herceg, vagy esetleg egy királyfi... Akárki boldog lehetne, ha hitvesének mondhatná, képzeletében már látta előkelő férje oldalán, ragyogó palotában, mint boldog feleséget, mint büszke anyát... Elgondolta, hogy hogyan fogja Klára boldogságának fénye az ő öreg napjaikat is bearanyozni. Nem is sejtette, hogy mialatt gyanútlanul építi a maga légvárát, azalatt Klára éppen azon fáradozik, hogy ezeket még alapjukban romba döntse. Nem is jutott eszébe, hogy Klára, kit gyermekkorra óta gazdagság és jólét környezett, ki gondtalan kényelemben töltötte napjait, minderről le is tudna mondani.

Klára szerette és tisztelte édesapját. Bámulta a hatalmas, erőteljes férfit, a ház oszlopát, támaszát, a család fejét... Eddig még sohasem történt meg, hogy ellenkezni próbált volna vele, még a legkisebb dologban sem. S íme, most a Megváltó hívó szava látszólag ellenkezésbe viszi azzal, amit eddig legszentebb kötelességének tartott.

Nem volt többé nyugta. Éjjel nem jött álom pilláira s ha reggel felé nagy nehezen el is aludt, még álmában is hallani vélte a szavakat, melyeket Krisztus intézett az evangéliumbeli ifjúhoz: „Ha tökéletes akarsz lenni, akkor menj, add el, amid van és oszd a szegényeknek ...” (Mt 19,21)

Érezte, hogy elérkezett a válságos óra. Ami eddig csak homályos sejtelemként élt szívében, az most Szent Ferenc szavaira egyszerre határozott alakot öltött. Most már világosan látta az utat, melyen járnia kell, és volt is hozzá bátorsága, hogy reálépjen... Elhagyja a világot, szegény lesz. Követi Ferencet, ezt az alázatos testvérlelkét, ki oly bölcsen tudta szavakba foglalni azt, amit ő már régen rejtegetett a szíve mélyén. Ferencet fogja követni, aki nemcsak szavakkal tanította, hanem maga is azt az utat járta, amire másokat meghívott. Aki nemcsak magasztalta a szegénységet, de szegény volt maga is. A lemondásról csak akkor prédikált, mikor a földiekhez való legkisebb ragaszkodást is kitepte szívéből. A tisztaságot még szavainál is szebben hirdette sok önmegtagadástól szinte átszellemült lényre... Ferencet fogja követni és teljesen reábízza lelke ügyét. Úgy teszi kezét a szent kezébe, mint sötétségben botorkáló vándor a vezetőébe, aki elkalauzolja a világosság forrásához.

Lelkében mindinkább megerősödött a vágy, hogy a szeráfi Atyával találkozzék, s föltárja előtte lelke állapotát. Hogyan erősödnék meg bátorító szavaira! Hogyan frissülne fel ő is ettől

az erős, bátor, áldozatkész lélektől! Milyen boldog volna, ha megmagyarázná neki, hogy mitévő legyen! Milyen szívesen engedelmeskednék minden parancsnak...

Klára meg volt róla győződve, hogy Isten a Szeráfi Atyát rendelte lelki vezéréül, ő keltette öntudatra félénk lelkét, ő növelte meg benne ennyire a szegénység utáni vágyat, ő általa fogja Isten ezt a hő óhajt teljesíteni. Nem volt más kívánsága ezentúl, mint hogy Ferencsel beszélhessen. De hogy hol és hogyan? Arról sejtelve sem volt. Szüleitől nem kérhetett rá engedélyt, egyrészt mert tartott tőle, hogy megtudják, másrészt pedig, mert félt, hogy gyanakodni fognak és fölfedezik titkos tervét. Szülei tudta nélkül pedig szintén nem kereshette fel a Szentet. Mint előkelő család gyermeke, ezerféle korláttal volt körülvéve. Szülei magas rangja szinte a legkisebb mozgásszabadságot is megvonta tőle.

Szigorúan ellenőrizték minden lépését, minden cselekedetét. Számon kérték tőle, hová megy, kivel beszél, kinek küld hírt magáról, kitől kap üzenetet? Kíséret nélkül nem lépett soha az utcára és legkisebb tettéről is felelősséggel tartozott szüleinek ...

Az Isten azonban nem hagyja el a benne bízokat és most is megsegítette Klárát.

A Sciffi palotában régóta együtt élt a családdal egy idősebb nőrokon: Bianka Quelfuccio. Bianka néni, – mint ahogyan a gyermekek nevezték, – azokhoz a finom lelkű és csendes természetű nőkhöz tartozott, akiknek létezését úgyszólván csak olyankor vesszük észre, mikor már nincsenek. Soha senkinek sem alkalmatlankodnak, nincsenek igényeik, szomorú és kedvetlen arcukkal nem zavarják mások örömeit. Látszólag semmi különös munkakörük nincs, de mindenütt ott vannak, ahol gyengéd kéz, erős szív és okos fő kell. Bianka néni támasza és segítője volt Klára édesanyjának fiatalasszony kora óta. Jelen volt a gyermekek születésénél, ápolójuk, nevelőjük, úgyszólván második édesanyjuk volt. Megosztotta velük kis örömeiket, tanácsadójuk lett apró-cseprő dolgaikban és a gyermekszívek első bánata is igen gyakran a Bianka néni szerető karjai között talált enyhülést. A Florenci Missale így emlékezik meg róla: „Előkelő születésű, szelíd lelkületű, nemes jellemű és sok élettapasztalattal megáldott nő. Óvatos és előrelátó. Épp olyan kedves társ, mint hasznos.”⁷

Ezekután érthető, ha Klára hosszas tépelődés után végül is elhatározta, hogy Bianka nénitől kér tanácsot és segítséget. Mielőtt azonban feltárta volna előtte szíve titkát, buzgó imában kérte Isten megvilágosító kegyelmét. Azután kissé szorongó szívvel kopogtatott be a jó néni ajtaján, ki éppen minden napi elmélkedését végezte. Csöndesen odahúzott egy zsámolyt az öreg hölgy lábaihoz és leült. Fejét odahajtotta a nagynéni ölébe, mint régen, mikor még gyerek volt és valami bánat érte. A néni azonnal látta Klára arcán, hogy valami komoly ügy vezette hozzá, azért megsimogatva az aranyos fürtöket, résztvevő érdeklődéssel kérdezte:

– Mi baj, gyermekem? Bántott valaki?

Klára csak fejét rázta.

– Fáj valami? Mondd, segíthetek talán?

– Nem! Nem fáj semmi!

– Hát akkor? Nem tudod megmondani Bianka néninek, hogy mi a bajod? Vagy nem akarsz megmondani?

Klára szemében már ott reszketnek a fájdalom könnyei. Végigperegnek arcán, ráhullanak összekulcsolt kezére. Hosszú, mély sóhaj tör ki kebléből.

– Én Istenem! Istenem!

– Isten megsegít mindig, – mondja Bianka néni csendesen.

– Megsegít, – ismétli Klára halkán, – megsegít, hiszen jót akarok. Őt akarom, egyedül Őt és senki mást...

Néhány percig csönd van a szobában. Azután Klára újból megszólal. Előbb lassan, kissé félénken, majd mindinkább nekibátorodva elmond mindent, ami a szívét nyomja. Híven lefesti

⁷ Florenci Missale, hetedik jegyzet, Lissaboni Marcus, I., VIII., c. 11.

szenvedéseit, küzdelmeit, aggodalmait... Érzí, hogy Isten más hivatást adott neki, mint amilyenre szülei szánták. Jézus hívja, – úgymond, – s neki követnie kell ezt a szózatot. Ha akarna, sem tudna ellent állni ennek a leküzdhetetlen váagnak... De hogyan valósítsa meg? Szülei sohasem egyeznének bele, hogy zárdába lépjen. Az ő engedélyükre nem számíthat. S oly nehéz elgondolni, hogy forrón szeretett szüleinek bánatot kell okoznia ...

Bianka néni csendes figyelemmel hallgatja Klára szavait, aki most már egészen nekibátorodva elmondja, hogy milyen mély benyomást tettek rá Ferenc szavai. Úgy hatottak, mint valami kinyilatkoztatás. Amit eddig csak érzett, csak sejtett, azt most teljes valóságban tisztán látja. Most már tudja, hogy egyedül a szegénységben van a szabadság és a szegénységben van a szeretet... Hogy csak akkor szolgálhatjuk Istent igazán, ha egészen neki adjuk magunkat, mert minden, amit visszatartunk, csak kint és nyugtalanságot okoz... Ferenc atya mindezt már megértette és megvalósította... Pedig az ő atya kegyetlen volt... De talán éppen ezért volt könnyebb szembeszállni vele.

Klárának újból könnyek gyűlnek a szemébe... És a szegény édesanyja! Oh, vajon el tudna-e tőle szakadni valaha?

Bianka néni elgondolkodva néz Klára arcába. Azután csöndesen megszólal:

– Édes gyermekem, itt tanácsot adni vajmi nehéz. Legokosabb lenne Ferenc atyától megkérdezni, hogy mitevők legyünk. Ha úgy érzed, hogy a Mindenható őt rendelte lelked vezéréül, akkor ennél okosabbat nem is tehetünk.

Klára örömmel kap Bianka néni szavain... Igen, igen. Itt csak Ferenc atya segíthet. Egyedül ő szabadíthatja ki a rettenetes bizonytalanságok és kétségek sötétjéből. Oh, ha csak egyszer beszélhetne vele. Föltárná előtte szívét, megkérné, hogy adjon neki tanácsot, vezesse, mint jó atya gyermekét, mutassa meg neki az utat, melyen eljuthat a világosság forrásához s ő határozza el, hogy mitevő legyen.

Bianka néni megindultan néz a fiatal leányra. Szánja a nagy lelki küzdelmek miatt, de az egyedülálló emberek szokott éleslátásával hamar felismeri az Isten hívó szavát. Ilyen szeretetet, ilyen vágyódást Isten csak azoknak lelkébe plántál, kiket magának választott ki. Ennyi küzdelemmel csak azokat próbálja meg, akiket nagyon szeret... Bianka néni nem akar az Isten hívó szavának útjába állni, sőt boldog volt, hogy segítségére lehetett Klárának. Mialatt gyengéden vigasztalagatta a fiatal leányt, megígérte neki, hogy tőle telhetően támogatni fogja.

Tervük kivitelére nemsokára igen jó alkalom adódott. Említettük volt, hogy Klára egyik unokatestvére, Rufino Ferenc követői sorába lépett. Egészen természetesnek látszott, hogy most, mikor Rufino Ferencsel együtt szintén Assisiban tartózkodott, Klára meg akarta látogatni rokonát, kit mindig testvérének tekintett. Favorino gróf csak nehezen egyezett bele a látogatásba, mert igen haragudott Rufinóra, aki – úgymond – elragadtatta magát attól az ábrándos, bolond Bernardone Ferencről. Nem tudta neki megbocsájtani, hogy a szép vagyont, amit atya hagyott rá, úgy eltékozolta, és koldusmódra járja be a vidéket... Végül azonban mégis engedett Klára és Bianka néni együttes kérésének és elengedte őket.

Izgalomtól dobogó szívvel sietett Klára nagynénje társaságában a S. Rufino székesegyház felé, hol akkoriban Ferenc tartózkodott. A Szeráfi Atya szokott nyájas modorában fogadta a fiatal leányt, aki nem sokat habozott, hanem leborult a szent atya lábai elé, és egyszerű szavakban feltárta előtte lelke állapotát. Elmondta küzdelmeit, szenvedéseit, vágyait és terveit. Azután könnyek között kérte, hogy legyen segítségére. Ne hagyja el ezekben a válságos időkben, mert nála van az örök élet reménye és egyedül csak benne bízik.

A Szeráfi Atya szívét nagy örömmel töltötték el Klára szavai. Gyönyörűségét lelte ennek a tiszta, szép léleknek törekvéseiben. Jövőbe pillantó szemei látták, hogy Klára nagy dolgokra hivatott. Tudta, hogy ez a fiatal leány, ki most lábaihoz borulva kéri az örökélet útmutatásait, valamikor legtevékenyebb segítőtársa lesz; elvei féltékeny öre, eszméi megvalósítója. Látta előre, hogy miként fog menekülni a világból, hol jólét, szeretet és hódolat övezte, hogyan fogja

mindezt egyetlen, nagylelkű mozdulattal ellökni magától, és hogyan fogja minden külső ékességét a feszület lábához tenni...

Szeretettel köszöntötte ezt a hófehér lelket, mely úgy fut a világból, mint riadt őzike a vadász elől, őhozzá, szegény szerzeteshez, kérve, hogy segítsen rajta. Örök engedelmességet fogad neki. Ezentúl csak azt fogja tenni, amit ő tanácsol, oda megy, ahová küldi. Lelkét mérhetetlen bizalommal teszi a kezébe, és kéri, ajánlja fel az Úrnak kedves áldozatul.

Határtalan volt a hit, melyet Klára a Szeráfi Atyába helyezett. Nem közönséges emberi szemmel nézte ezt az egyszerű szerzetest. Valami Istentől megvilágosított látással felismerte benne az égi hatalmak kegyeltjét, választottját... És mint ilyennek habozás nélkül adta oda lelkét, akaratát, hogy azt teljesen Istennek szentelje.

Ferenc Atya hasonlóképpen látta Klarában a nagyra hivatott lelket. Belepillantott szíve mélyének tündöklő tisztaságába, és ennyi szépség láttára elámult. Szent öröm lángolt fel benne. A bányász diadalmas öröme, ki hosszú fáradtság után végre ráakad a sokat keresett drágakőre, és most minden igyekezetével azon van, hogy meg is szerezze magának.

Szelíd szavakkal bátorította Klárát. Nem kell félni, nem szabad elcsüggedni. Minél keményebb a küzdelem, annál édesebb a diadal. Isten szeretete megéri azt a szomorúságot, amit miatta elszenvedünk. Semmi áron sem szabad visszautasítani az Ő hívó szavát. Nem mondta-e maga az isteni mester: „Aki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát és vegye fel keresztjét és kövessen engem!” (Mt 16,24)

Ferenc szavai új erőt, új reményt öntöttek Klára szívébe. Érezte, hogy a Szeráfi Atya levette vállairól a megpróbáltatások és felelősségérzet nehéz keresztjét ... Érezte, hogy mostantól fogva Ferenc Atya intézi sorsát, és neki nincs más kötelessége, mint híven és bízó lélekkel engedelmeskedni.

És ünnepi örömmel telt szívvel tért haza a szülői házba.

VIII. Fontos elhatározás

Az első találkozást csakhamar több is követte, Klára lelke úgy vágyódott Ferenc isteni szeretettől lángoló szavai után, mint virág a napfény után. Ferenc maga is örült a találkozásoknak, mert így annál gondosabban előkészíthette Klárát szent hivatására.

A szülők természetesen mit sem sejtettek. Celano is feljegyzi: Klára félvén a szülők ellenkezésétől, nem árulta el terveit.

Ferenc nemcsak tanította és bátorította Klárát, hanem egyúttal éber szemmel figyelte is, hogy megvan-e benne a nagy elhatározáshoz szükséges lelkerő. Ezért nem egyszer kemény próbára tette.

Pisai Bertalan jegyzi fel az alábbi epizódot:

„Szent Ferenc egyszer így szólt engedelmes tanítványához: Ha azt akarod, hogy higgyek szent hivatásodban, vedd le drága ruhádat, öltözködj darócba és járd be koldulva a várost.”⁸

Klára megörült a parancsnak. Azonnal hazasietett, levetette drága ruháit, melyek már régóta úgyis szinte égették, azután darócba öltözött, fejét kendőbe burkolta, hogy senki föl ne ismerje. Így felöltözve bejárta a várost, házról-házra koldulva egy-egy darab kenyeret. Senki sem ismerte fel Klárát a szegény koldusban. Egyedül Ferenc figyelte gyönyörködve drága elsőszülött leányát, amint odaadó buzgalommal végezte a reábízott feladatot. Szíve örült, mikor látta, hogy ez a hűséges lélek milyen tökéletesen megértette és milyen pontosan követi őt. Érezte, hogy Klárát jutalmul, vigasztalásul küldte neki az Úr Isten sok üldöztetéséért és kigúnyoltatásáért...

Ezeket olvashatjuk Pisai Bertalannak, a XIV. századból reánk maradt munkájában, melynek címe: „Arany-könyv Szent Ferenc egyúttlétéről az Úr Jézus Krisztussal.”

Ez a kis esemény talán magában véve különös és meglepő, noha könnyen összeegyeztethetjük Klára erős jellemével, hogy még ezt a szigorú parancsot is habozás nélkül teljesítette. Figyelembe kell azonban vennünk, hogy a középkor felfogása más volt, mint a mienk. Amit mi túlzottnak és feleslegesnek találunk, az az akkori kor gondolkodásmódjába egészen jól beillt. Azonkívül pedig ne felejtjük el azt sem, hogy rendkívüli lelkekről van szó, akik rendkívüli dolgokra vannak hivatva. A szentek hite előbb, szeretetük forróbb, mint a mienk, s azért sok olyan áldozatra képesek, amit mi felfogni sem tudunk.

Ferenc érzéketlen volt az emberek ítéletével szemben, és ezt méltán megkívánhatta Klárától is. A buzgó fiatal leány pedig úgy követte Ferenc szavait, mint a Szentírást.

A Szeráfi Atyára nézve mindig nagy örömet jelentettek Klára látogatásai. Tizennyolc esztendő fiatalos hevét, acélos tetterejét, alázatos buzgalmát hozta mindannyiszor magával. Telve volt lelkesedéssel.

Csak a szülei! Csak azok aggasztották. Hogyan mondja meg nekik, hogy el akarja hagyni a világot? Miként tudná megértetni velük, hogy csak egy a szükséges és az: Isten akaratának teljesítése. Az édesanyjától kevésbé félt. Tudta, ugyan, hogy nagyon fog neki fájni az elválás, de Istentől mégsem fogja megtagadni ezt az áldozatot. Atyja azonban annak ellenére is, hogy buzgó kereszténynek vallotta magát, szívből gyűlölt minden úgynevezett túlzást. A sok háborúskodásban és más világi dolgokban lelke bizony kissé eldurvult, és nem bírta megérteni lányának az Úr Istenhez való ilyen gyengéd ragaszkodását.

Klára aggodalmát még növelte az a körülmény is, hogy éppen akkoriban kérte meg kezét egy igen gazdag és előkelő lovag: Orlando Orvieti Favorino gróf el volt ragadtatva a fényes házasság reményétől, és feleségével együtt megígérte Orlando lovagnak, hogy pártolni fogják

⁸ Si vis ut credam tibi, indui te foco et vade pro pane per totam civitatem Assisi quod et fecid sed non fuit cognita. C. III. 744. A. C. SS.

Kláránál. A fiatal lovag szerelemtől lángolva várta az igenlő választ, melyet egészen biztosra vett. Fiatal volt, csinos és gazdag, kissé elbizakodott is társadalmi sikerei miatt. Tudta jól, hogy nem egy leány örömmel lenne felesége. Meg volt róla győződve, hogy nemsokára oltárhoz vezetheti Assisi legszebb leányát.

Ilyen körülmények között Klára el sem tudta képzelni, hogy hogyan adja terveit szülei tudtára. Aggodalmait feltárta lelkiatyja előtt. Ferenc szomorú szívvel gondolt vissza azokra a küzdelmekre, melyeket saját maga vívott az atyai kegyetlenséggel. Élénken emlékezett még a sok megalázásra, gúnyra, kegyetlen szidalmakra, melyeket szenvednie kellett.

Jól tudta, hogy milyen kemény próbára teszi az ilyen bánásmód a lélek állhatatosságát... Elborult pillantása odatévedt az előtte álló bájos, törékeny leány alakra és szánalom fogta el. Nem, ezt a jó, buzgó, hűséges lelket ne érje ilyen kegyetlen bánat. Hitének rózsafáját, mely csak az imént borult virágba, ne tarolja le az üldözés, a szenvedés kegyetlen vihara. Ezt a friss, bizakodó, áldozatos lelket nem szabad belelődni egyszerre a legkeserűbb harcba. Ki tudja, vajon ezt a gyenge szervezetet nem ölné-e meg az izgalom, a bánat?

Itt kérdés, könnyörgés, erőszakoskodás nem használ! Itt nem az erősek, hanem az okosak fegyveréhez kell nyúlni. Titkon kell elhagyni a szülői házat és Istenbe vetett hittel az Ő szent kezeibe ajánlva magát menekülni.

Mikor Klára először hallotta ezt a tervet, megdöbben... Titokban menjen el hazulról? Egyedül, engedély nélkül? Már maga a gondolat is elrémítette. A szigorúan nevelt leány előtt a szülői ház szent volt, s az atyai parancs a legkeményebb törvény. Könnyörögni, kérni, megalázkodni inkább tudott volna, de ilyen módon szembeszállni a szülői akarattal, ez kissé túl nehéznek látszott a gyermeki engedelmességhez szokott leány szemében.

Azonban most Ferenc atya parancsolt, és az ő parancsa előtt meg kellett hajolni, mert Isten szólt általa. Krisztusért pedig Klára mindenre kész volt... És különben is mi mást lehetne tenni?

El kell hagyni a szülői házat, titkon, éjjel, mint a tolvaj elrabolni a szülőktől azt, ami a legdrágább nekik... Az édes Üdvözítő eljön, mint az Énekek énekének tolvaja, hogy elrabolja a drága szőlőfürtöt, melyet kiválasztott magának. S szabad-e az édes Jézus kívánságát megtagadni? Ellenállhat-e a lélek az ő teremő Istenének? Megvárakoztathatja-e, mikor szeretettel hívja?

A Szeráfi Atya szerette volna Klárát mielőbb elvinni a világból. Igen jól tudta, hogy ez a tiszta lélek milyen értékes Isten előtt... Gyengéd gondoskodással óvta a bűnnek még leheletétől is. Védő karjaiba vette, nehogy a sátán elrabolja drága kincsét... *Ez a lélek maradjon mindig az Istené.* Szenvedélyek tüze el ne homályosítsa kristályos ragyogását... Ez a hófehér lilium ne legyen másé soha, soha. Megőrzi majd az isteni Vőlegény számára, hogy midőn eljön a lakoma ideje, érintetlenül, üdén és ragyogón találja meg... Ha kell, erőszakosan tépi ki eddigi környezetéből, de mégis ott fog, ott kell pompáznia a Legfelségesebb kertjében...

És megparancsolta Klárának, hogy pálmavasárnap éjszakáján legyen készen.

IX. Az utolsó nap

Felvirradt végre a várva várt nap. 1212. március 18-a, pálmavasárnapja.

Fönt a Subasio csúcsa körül még hideg szelek járnak, de lent a völgyben már bontogatja tarka virágait a tavasz. Ragyogó napfényben fürdik a világ. Ibolya és kankalin bujkál a rét üde zöldjében. A mandulafák ágas bogas koronája egyetlen rózsaszínű csokor... A kék ég mosolygó mezején hófehér felhőbárányok vándorolnak. Csupa zsongás, csupa élet minden. A tavaszi szellő elhozza a szántóföldek nehéz illatát, melyet csak ilyenkor lehet érezni, mikor a földanya kitarja áldott keblét, mikor az elvetett mag holttestéből százszoros élet sarjad... A fákat lenge zöld fátyollal borítja be a fakadó levél, és bimbók rejtelmes méhéből csodás szépségű virágok nyílnak. Friss, hűvös szél borzolja a rét selymes szőnyegét... Új energiák, ruganyos fiatal erők vidám dala zeng. Nagy, szent vágyak ébrednek, s a lélek menyasszonyi koszorút fon rózsából és liliomból... Mert íme, megérkezett a Völegény, hogy elvigye az ő jegyesét!

Menyegzős hangulatban ébred ezen a reggelen a szép Sciffi Klára. Édes boldogsággal mosolyog bele a ragyogó napsugárba. Üdvözlí, mint isteni völegényének első, reggeli hírnökét... Pompás ruhát ölt magára, felveszi kincseket érő ékszereit. Szép és ragyogó, mint ahogyan menyasszonyhoz illik.

Mikor édesanyja és testvérei kíséretében belép a székesegyház hűvös homályába, az emberek gyönyörködve néznek rá. A templom nyitott kapuján beáradó napsugár dicsfényt fon alakja köré. Szemében alig elfojtott örömteli izgalom csillog. A sok tétova küzdelem után nyugodt biztosság száll lelkébe. Követni fogja Isten hívó szavát, mert követnie kell. Ez az egyetlen helyes út, melyet választhat. Ferenc atya parancsolja így, az ő ajka pedig csupán Isten akaratának tolmácsolója. Minden, ami útjában áll, az ördög műve, ki megakadályozni akarja ez Istennek tetsző vállalkozást.

Hálásan köszöni meg a Tabernákulumban rejtőző Üdvözítő szeretetteljes segítségét. Lelke feléje száll imádó rajongással. S amint fehér ruhájában, mozdulatlanul, áhítatba merülve imádkozik, maga is olyan, mint egy szentkép... Olyan tiszta, magába mélyedt, olyan megközelíthetetlen. Láttára nem egy lélek sóhajt föl vágyakozva:

– Oh, ha én is így tudnék imádkozni! Ha én is így tudnék emelkedni Istenhez!

Az oltár fényárban úszik. Finom ezüst tartókban virágos gallyacskák terjesztik karcsú, kecses ágait. A püspök igen nagy segédlettel végzi a pálmaszentelés szertartását. Díszes palástjának arany hímzése meg-megcsillan a gyertyák fényében, selyemzizéggel vegyül össze a halkan mormolt ima... Azután illatos ködbe burkol mindent a tömjén felszálló füstje. A sok gyertya fénye most már csak egy-egy elmosódott sárga folt, mint ködös téli reggelen a nap halvány bágyadt tányérja...

A hívek ajkán felzendül az ének:

– Hozsanna Dávid fiának! Hozsanna, ki az Úr nevében jő!

Most sorra lépnek a város előljárói... A fény sziporkázva törik meg gyémántos csatjaikon, boglárjaikon. Nehéz brokát és bársony öltözkük tanúskodik róla, hogy Assisi urainak nem kell kímélni az aranyat. Büszke homlokuk alázatosan hajol meg, amint odalépnek a Legfelségesebb oltár elé, hogy átvegyék a püspök kezéből a megszentelt pálmaágot.

Az előkelőség után következik a nép. Assisi főpapja az áldoztató rács elé lép. Mellette nagy kosárban áll a megszentelt pálma. A hívek serege odatódul a rács másik oldalára. Száz, meg száz kéz nyúlik egyszerre előre... Mindenki az első akar lenni, mindenki a legszebb, a legnagyobb ágot akarja. Mintha az lenne fokmérője az isteni kegyelemnek. A sekrestyés halk, suttogó hangon igyekszik rendet teremteni a tömegben, de hiába. Mindenkit elragad a

lelkesedés láza... Pálmaágak lengnek a levegőben és győztes tulajdonosaik boldogan törnek maguknak utat a tömegben.

És Guido, a jó püspök, – ki annak idején védőn takarta be Ferencet köpenyébe, – mosolygó szemmel osztja, osztja a pálmaágakat... Mindig újabb és újabb csoportok jönnek. Egyik kosár a másik után ürül ki, mígnem mindenik hívő kezében ott zöldell a diadalmas jeruzsálemi reggel emléke.

Csak egy kéz marad üresen, egy imára kulcsolt fehér kéz, mely mozdulatlanul pihen a piros bársonnyal bevont térdeplő zsámolyon ... Klára nem látja, hogy mi történik körülötte. Lelke isteni Vőlegényénél időzik, az édes Jézusnál, Ki maga fogja eljegyezni a szenvedések és megpróbáltatások, a szegénység és lemondás gyűrűjével. – Szívében visszhangra lel a hozsanna és százszorosan megszépülve csendül fel újra... így senki sem énekel! Így senki sem fogadja az Urat! Ő ma valóban eléje teríti drága ruháit... Igazán lábához szórja pompás ékszereit... Senki sem megy máma az Üdvözítő elé úgy, mint Sciffi Klára... A halálra szánt Jézus arája ...

Guido püspök odanyújtja az utolsó térdeplőnek is a megszentelt pálmaágot, azután körülnéz, nem jön-e még valaki? És ekkor megpillantja a mozdulatlan térdeplő Klárát.

A püspök, ki igen nagy jóakarója volt Ferencnek, már tudott Klára tervéről. Örömmel hallotta, hogy immár a nők között is akadnak olyanok, akik Ferenc szellemét megértik és követik. Örömet még csak fokozta az a körülmény, hogy ez a követő éppen a legelőkelőbb társadalmi osztályból kerül ki, mert így annál vonzóbb példát adhat. Személyesen is ismerte Klárát. Ő keresztelte, ő bérálta és most hálásan gondolt Isten kegyelmére, mely oly bőségesen hullott erre a nemes és finom lélekre.

Szeme pár pillanatig gyönyörködve pihent a fiatal leányon, azután azzal az egyszerű jósággal, mely minden tettét annyira jellemezte, fölemel egy szép pálmaágot, azután teljes főpapi díszében odalép az alázatosan térdeplő Klarához, és odanyújtja a zöld gallyat, a remény és győzelem jelképét annak, ki ma aratja legszebb diadalát.

A meglepetés halk moraja fut át a jelenlevőkön. Ehhez fogható kitüntetésben még nem részesült soha senki. Klára maga is kissé zavart csodálkozással veszi át a pálmaágot, azután újból letérdel a püspök elé, ki még külön meg is áldja.

A fiatal leányt nyugodt, édes öröm tölti el. A püspök kitüntető figyelme nem az Úr Jézus üzenetét jelenti-e, ki ezzel adja tudtára, hogy helyesli elhatározását?

S mialatt a hívek csendben találgatják, hogy mi lehetett a nagy kitüntetés oka, azalatt Klára megerősödve, reménnyel telt szívvel hagyja el a templomot, hogy hazatérjen a szülői házba ... utoljára!

X. Az áldozat

Eltelt az utolsó nap is, és lassan beköszöntött az alkonyat. A nap már aláhanyatlott Perugia kék hegyei mögött, s búcsúzóul még egyszer elárasztotta a vidéket izzó pompájával. Itt is, ott is megkondultak a harangok, és Klára világosan felismerte a Porciunkula kis harangjának csengését. Azután egyenként feltűntek a csillagok, és reszkető fénnel ragyogtak az ég sötétkék bársonyán.

A Sciffi palotában vidám beszélgetés közepette ül együtt az egész család. A két kisebbik leányka, Ágnes és Beatrix jókedvű csacsogása egészen lefoglalja a szülők figyelmét, úgy, hogy nem is veszik észre, hogy Klára ma még a szokottnál is csendesebb. Szemei álmodozva járnak körül a ragyogó teremben és meg-megpihennek a jól ismert kedves régi bútorokon. Valamennyi jóbarátja. Közöttük nőtt fel, és jóformán mindenikhez fűződik valami feledhetetlen gyermekkori emlék. Pillantása végigsimogatja a két testvér vidám arcát, különösen a kis Ágnesét...

Klára búcsúzik! És ez a búcsú nehéz! Szíve eleped az isteni vőlegény után, és mégis, ahogy elnézi vidám, mit sem sejtő szüleit, nagy, leküzdhetetlen szomorúság szállja meg... Hevesen dobog a szíve ezen az estén, mikor kezét csókol az édes apjának. Oh, ha ez a kéz áldón simulna fejére, mielőtt elindulna a nagy útra! De ez csak hiú remény. Édesapja soha sem engedné meg neki, hogy a Szegénység Úrnő gyermeke legyen... Ez a büszke lovag soha sem egyezne bele, hogy zárdába lépjen. Így hát Klára megelégszik azzal, hogy forróbban csókolja meg az atyai kezét, odaadóbban simul az édes anyja karjaiba ... Holnap talán már szidalmazni fogják azok az ajkak, melyek most csak jót mondanak fölöle ... Holnap ezt a szerető anyai arcot könnyek borítják ... Ő miatta ... S a kicsiny testvérek hogy fogják nélkülözni! Hogy fog búsulni Ágnes, ha megtudja, hogy többé már nem jön haza!

Sírás fojtogatta a torkát... Pedig nem szabad sírni... Mindig csak mosolyogni kell! Lélekben még egyszer magához öleli mindnyájukat... utoljára! Azután mélyen felsóhajt: Oh, én édes Jézusom, itt hagyom őket Éretted, mert a Te szerelmed édesebb mindennél a világon!

Azután pihenni tér a család. A Sciffi palota egymás után behunyja ragyogó ablakszemeit. Mélységes csend borul a házra. Lélekzetét visszafojtva figyel Klára minden neszre. Itt-ott fölhangzik egy szolga siető suhanó lépése, azután ismét csönd... Álomba merül az egész palota. Izgalomtól reszketve vár. Arcát összekulcsolt kezeibe temetve minden idegszálával figyel. Most! Végre! Halk, óvatos lépések alig hallható zaja közeledik az ajtóhoz... Bianka néni csendesen belép. Kezében mécseset tart. Az arca nagyon komoly és nagyon sápadt... Klára remegve kapaszkodik a karjába.

– Imádkozzunk!

Térdre borulnak a feszület előtt, és buzgó imában kérik az isteni Jegyest, hogy segítse meg őket veszedelmes vállalkozásukban. Most, most segíts meg, oh, Uram!

Az örök engedelmesség, melyet Ferenc atyának fogadott, erőt ad Klárának. Az isteni Vőlegény hívja, erről biztosította a lelkiatyja, s az Ő szavának engedelmeskedni kell!

Elérkezett a cselekvés pillanata... A mécses halvány világa rejtelmes fényt vet a két nőalakra. Imbolygó lángja mellett a bútorok árnyéka hol megnyúlva, hol kiszélesedve, furcsa, kísérteties alakokat rajzol a falra. Óvatosan suhannak végig a hosszú folyosón... A palota nagy kapuját éjjel-nappal szigorúan őrzik. Arra nem mehetnek. De oldalvást van egy kisebb kapu, melyet rendesen a cselédség használt, arra talán szabad az út. Lelkendezve sietnek tovább ... S a rémület elfojtott kiáltása lebben el ajkukról! Vége mindennek!... Nem lehet tovább!... Az óvatos szolgák éjjelre nagy terméskövekkel torlaszolták el a kaput. Az izgalomtól és félelemtől reszkető gyenge női karok meg sem bírják mozdítani ezeket a hatalmas kötömböket... Bianka néni már- már elcsügged.

– Nem megy! Hiába minden, nem bírjuk! Nem juthatunk ki innét. Térjünk inkább vissza! Várjunk kedvezőbb alkalomra!

Klára csodálkozva néz rá.

– Várjunk? Bianka néni, hát elfelejtetted, hogy az Úr Jézus vár rám? Nem, nem fordulunk vissza! Ha Ő hív, akkor meg is segít, hogy Hozzá jussak!

Újból térdre hull és újból imádkozik.

– Oh, én mennyei Vőlegényem! El ne hadd szegény arádat. Erősítsd karomat a végső küzdelemben!

S az Úr meghallgatja imáját. Klára ismét munkához lát és földöntúli erőből támogatva szép sorjában elrak minden követ, ami az útjában áll.⁹

Jézus szeretete nem ismer akadályt, s az engedelmesség erőt ad a gyenge nőknek ...

Kilépnek a szabadba. Hűs éjjeli szellő csapja meg arcukat. A hold gyenge fénye misztikus világot vet a tájra. Klára még sohasem volt ilyen időben házon kívül. Először és utoljára lépi át éjnek idején az atyai ház küszöbét. Az ajtóban egy pillanatra megáll. Halványan, reszketve. Ez az utolsó lépés! Innét még vissza lehet fordulni... Vajon csakugyan hívja-e a jó Isten? Valóban kívánja-e tőle, hogy szüleit elhagyja? Nem nehezedik-e majd lelkiismeretére atya fájdalma, anyja könnye? De nem! Ez csak a gonosz lélek kísértése.

– Jézusom, nem tudok nélküled élni!

Még egy utolsó szeretetteljes pillantást vet a csendes, sötét épületre, azután megfordul. A harc befejeződött, és az isteni szeretet győzött. A lélek elszakított minden földi köteléket, és merész lendülettel az isteni béke ragyogó világába jutott.

Most már csak sietve tovább! Szorosan simul Bianka néni karjához. A hűs éjjeli levegő, a kiállott izgalmak, az álmatlanság, meg-megborzongatják. Tovább, tovább! Lesietnek a kanyargós hegyi úton. Sűrű olajfa erdőbe jutnak. Fejük fölé illatos diadalívét fonnak az ezüstös levelek... A hold világa csak itt-ott szűrődik át a sűrű lomb között, szeszélyes fényfoltokkal hintve be az utat. Puha lebbenéssel száll el fölöttük egy-egy éjjeli pillangó. Nagy néha bagolyhuhogás szakítja meg az erdő titokzatos csendjét. Bianka néni aggodalmas pillantásokat vet jobbra, balra...

A nagy olajerdő, mely az egész völgyet és hegyoldalt beborította akkoriban, meglehetősen rossz hírben állott, mert veszedelmes rablók tanyája volt. Valószínű, hogy más körülmények között a világ minden kincséért sem mentek volna rajta keresztül egyedül éjnek idején. Most azonban Klára elfelejtett minden félelmet. Most, hogy túl volt az első nehézségeken és immár elszakadt az atyai háztól, lelke megerősödött, és szinte repült oda, ahol a legjobb atya várta... Ott hagyta édes otthonát, apró-cseprő kis emlékeit, melyek a szívéhez nőttek... És milyen könnyű tőlük elválni az édes Jézus kedvéért. Semmit sem visz magával az új életbe, csak szerető meleg szívét és áldozatkész akaratát, hogy úgy fog szolgálni az Úrnak utolsó leheletéig, amint azt Szent Ferenc előírja. Az Istenbe vetett bizalma határtalan. Meg van róla győződve, hogy semmi, de semmi baj nem érheti, mert a mennyei Atya vigyáz reá. Nem is jut eszébe, hogy mennyi veszély leskelődik rá ezen a tájon, ahol csak banditák tanyáznak. Vagy talán nem is sejtí még a világ gonoszságát ez a hófehér lélek? Csak megy, megy, mint a holdkóros, ki álmában szédítő magasságokban jár, anélkül, hogy baja történnék. Az ártatlan tudatlanság álmában járja meg ezt a veszedelmes utat, s az Isten óvja lépéseit.

Körülbelül háromnegyedórai út után nagy messziről megpillantják a kis kápolnát. Ablakaiból hívogatón világít a gyertyák szelíd fénye... A Porciunkula ma éjszaka ünnepi díszben áll. Az oltár ragyog a viaszgyertyák fényétől. Egyszerű virágcserepekben Szent Ferenc tövistelen rózsáinak száza illatozik. Az oltár előtt ott térdel a Szent, körülötte a többi testvér. Csendesen imádkoznak. Várják Krisztus menyasszonyát, aki ma ezen a szent helyen leteszi

⁹ Lásd Celano: „Propriis manibus reseroevit.”

fogadalmát. Megfosztja magát minden földi pompától, újból megígéri, hogy ellene mond az ördögnek, és mindörökké Krisztusnak ajándékozza magát. Itt a szerény kis kápolnában ajánlja fel Istennek saját szívét és mindazokét, kik az övéhez hasonló szeretettel és odaadással követik Krisztust... Mert az üdvözítő tiszta lelkű menyasszonya rövidesen sok követőre lel, kik hosszú évszázadok alatt nem szűnnek meg áldani ezt az éjszakát, mely Szent Klárát alapító édes anyjukká tette.

Mihelyt a testvérek észreveszik a két nő közeledtét, égő fáklyákkal sietnek eléjük. A szövetnékek vörös fényt vetnek az erdő sötétjébe ... Álmukból felriasztott állatok ijedt meneküléssel iramodnak a sűrűségbe.

Ferenc kézen fogja Klárát, ki az ő előzetes parancsára még pálmavasárnapi díszében ragyog. Arca sápadt. A helyzet idegenszerűségétől kissé kábultan követi Ferencet. Belépnek a templomba, hol az oltár aranyos díszei, a fehér térítők, a lobogó gyertyaláng barátságosan integetnek feléjük. Itt egyszerre elszáll Klára lelkéből minden szorongás. Végre itthon van! Végre megérkezett oda, ahová már régen vágyott. Leborul az oltár elé ... Íme, most elhagyott mindent, amit eddig szeretett. Most itt térdel az Úr zsámolya előtt... Most már egészen az imádott Jézusé, kiért annyit harcolt, s kit most végre teljesen magáénak mondhat. Szíve megtelik hálás boldogsággal, és mint drága kehelyből kicsorduló nemes ital, úgy folynak szeméből az öröm könnyei. Zokogva köszöni meg isteni jegyesének, hogy kiválasztotta magának, hogy kiszólitotta a világ zajából és magához hívta, eljegyezvén őt az isteni szerelem gyűrűjével... Ezentúl már nem gátolja semmi sem, hogy egészen az Úr Jézusnak éljen, hogy minden gondolata, szívének minden dobbanása a forrón szeretett mennyei vőlegényé legyen, ki után oly régóta vágyódott... Mindent Vele, Érette és Általa. Jöhet már a kereszt! Jöhetnek a fájdalom tövisei! Örömmel fogadja őket. A vérző seb gyönyörűség lesz, mert Krisztusban, Krisztusért fogja viselni... A mérhetetlen boldogság szinte fájdalmas súllyal nehezedik rá!... Oh, Uram, honnét van nekem ennyi kegyelem!...

*

Éjfélre jár az idő. Assisi utcáin fel-felhangzik az éjjeli örök kürtjelzése... Azután ismét csend borul a városra...

Lent, a kis Porciunkulában Ferenc és társai rázendítenek a Veni Creator himnuszára. Áhítatosan, lelkesen száll az ének az ég felé. A jó testvérek szerető imája, kik legifjabb nővérükért fohászkodnak, ki úgy tündöklék hófehér ruhájában az egyszerű csuhák között, mint valami királynő. Mögötte áll földi őrangyala, a jó Bianka. A hűséges, megértő, okos, jóságos Bianka néni, aki nélkül nehezen lehetett volna megvalósítani a nagy tervet, s aki oly készséges önfeláldozással vállalta magára a bekövetkezendő szemrehányások egész súlyát. Az istenfélő jámbor hölgy nem félt a szidalmaktól, mert tudta jól, hogy helyesen cselekedett. Isten akarata előbbre való az emberek akaratánál... Érte szenvedni dicsőség. Bianka boldog volt, hogy részt vehetett a tiszta lélek áldozatában.

Halkan, ünnepélyesen zeng az ének és a Porciunkula falain visszhangra kelve, összefonódik az angyalok láthatatlan seregének himnuszával... Azután elcsendesül minden hang és Ferenc az oltár elé lép.

Klára felemeli szemeit... Ferenc most valami földöntúli lénynek látszik előtte, amint ott áll az oltár előtt a gyertyák teljes fényében. Keskeny arca sárgás, mint az elefántcsont és szinte áttetsző. Sok sanyargatástól, böjttől megkínózva, sok virrasztásban elgyötörve, megtisztul mindentől, ami földi, úgy áll itt, mint Isten hírnöke, mint a mennyei Atya helyettese ...

Minden szem reá irányul, ki most lehajol a lábainál térdeplő Klarához:

– Leányom, mit kívánsz?

– Uramat, Jézusomat kérem és semmi mást a világon!¹⁰

Csendes remegés fut át a jelenlevők szíven. Lélekben mindenikük újból átéli azt a pillanatot, mikor saját maga térdelt az oltár előtt ugyanazzal a kéréssel... Azután beszélni kezd a szent Atya ... Olyan szavakat intéz Klarához, melyek csak az ő szeráfi szeretettől lángoló szívéből fakadhatnak ... Krisztus menyasszonyából édes testvér lett! És Ferenc szeretettel üdvözlí kedves nővérét, leányát... Szavai édesek és bátorítók. Puha zengésük jótékonyan megnyugtató. Mint éltető harmat hullanak a lélekre, mely felüdül és megerősödik tőle. Olyan szavak voltak ezek, melyek méltók arra, hogy Klára mint drágaköveket zárja szívébe és soha el ne felejtse.

Beszél az édes Üdvözítő határtalan szeretetéről, mely nem sajnálta magát szenvedésre és halálra adni, s jóságát most azzal tetézi be, hogy Klárát, mint jegyesét hívja magához.

Mivel hálálhatná meg jobban ezt a szeretetet, ha nem azzal, hogy minden erejéből iparkodik a szomorú és szenvedő Jézust megvigasztalni és kárpótolni mások közönyös hálátlanságáért...

A beszéd végeztével Ferenc rövid imát mond. Közben az egyik testvér egy ollót és egy tálat hoz, és most átnyújtja a Szentnek. Bianka odalép Klarához és leveszi fejéről a fehér csipkekendőt. Azután lassan kihúzogatja hajából a gyémántos tűket. Sápadt aranyfényben csillogva omlik le a fiatal fej gyönyörű ékessége, mint a búzaföld gazdag kalásza, mely megérett a sarlóra ... Most utoljára csillan meg a gyertyák fényében ez a gazdag selymes haj, melyért annyi lány, annyi asszony irigyelte a szép Sciffi Klárát... Az olló megvillan, s a puha aranyhullám ott fekszik a földön, mint a Porciunkula oltárára tett első nagylelkű áldozat... Klára aztán egyenkint lehúzza ujjáról a drágaköves gyűrűket, leoldja nyakáról a pompás kösöntyűt, és átadja Bianka néninek. Leveti aranyos cipőjét és durva szandált húz helyettük. Drága ruháját daróccal cseréli fel, derekát durva kötéllel övezi, fejét sűrű fátyollal fedi be.

Most tehát lehullott róla minden földi hiúság, minden világi dísz, ami az emberek szemében csábítóvá tette. Most eltűnik a gazdag, gyönyörű Sciffi Klára, hogy helyet adjon a szegény, szerény szerzetes nőnek, kinek külseje egyszerű és igénytelen ugyan, de lelke szebben ragyog, mint a drágakövek, melyekről lemondott. A büszke Sciffi grófok bájos unokája fölcserélte a földi koronát az égi koronával, elhagyta a világot, hogy Krisztussal keresztre feszíttesse magát.

Mély imába merül az új apáca, és a testvérek vele imádkoznak. A hála és öröm szavai szállnak az Úrhoz, Ki megengedte, hogy Ferenc első rendje mellé letegyék alapját a második rendnek is. Ezentúl már együtt fognak működni, közös szellemben, közös eszméért. Bejárják az egész világot, és Isten szeretetében egyesítik a lelkeket. Ferenc elsőszülött leánya mostantól kezdve hűséges segítőtársa lesz a Szeráfi Atyának. Az árváknak és elhagyottaknak most már nemcsak szerető atyjuk, hanem jó édes anyjuk is lesz. Ferenc és Klára közös munkával megalapítják az isteni szeretet ferences birodalmát...

Hajnalodik... A gyertyák fénye megfakul. Aranyos napsugarak játszanak az erdő fölött, s a madarak ezerhangú kórusa zeng reggeli üdvözlétet.

A pap az oltárhoz lép, hogy elmondja a Porciunkulában az első szentmisét. Klára a testvérekkel együtt részt vesz a legfelségesebb áldozatban, és magukhoz veszik az Úr Jézus szentséges Testét... A Mindenható áldása lebeg ezeken a szeretettől lángoló szentéletű embereken.

Micsoda édes együttlét! A szentek gyülekezete egyesülve a Legszentebbel... Van még az Úr Jézusnak öröme ezen a földön is! Nemcsak gonoszságot és hidegséget kell tapasztalnia. Vannak még tiszta lelkek is, akik szeretetükkel kárpótolják Őt a sok méltatlanságért és megvetésért.

Közben teljesen megvirrad. A madarak csicseregve lepik el a Porciunkulát körülvevő fákat, mintha csak újságot akarnak egymásnak azt a nagy eseményt, mely ezen az elhagyott helyen

¹⁰ „Ut nihil propter Dominum Jesum vellet habere.”

ment végbe, mialatt ők aludtak ... Mintha üdvözölni akarnák énekükkel Ferenc elsőszülött leányát... A fényes napsugarak kíváncsian néznek be a Porciunkula ablakain. Alig ismernek rá az egyszerű kis szürkeruhás apácában az előkelő Sciffi gróf kisasszonyra, akit a S. Rufino székesegyházban láttak utoljára teljes ünnepi díszben... Arca azonban most ragyogóbb, mint akkor volt, s szeme jobban fénylik a napsugárnál is.

*

És most mi történik vele? Hova, merre visz az útja? Ki ad neki enni, inni; hol hajtja éjjel nyugalomra fáradt fejét?

Mindez nem aggasztja. Akit eddig kényelem övezett, akinek kívánságát eddig szolgálók serege leste, az most nem fél a nélkülözéstől és kényelmetlenségtől. Nyugodt bizalommal teszi sorsát Ferenc kezébe, és meg van róla győződve, hogy bármit is határozzon a szeretett atya, az jó és hasznos lesz. Nem kérdi, hogy hová viszi, mert tudja, hogy mindkettőjük szívében az isteni szeretet ég, és az végeredményben föltétlenül Istenhez vezeti őket...

Ott áll a Porciunkula kis kápolnájában, megfosztva minden földi jótól, lemondott mindenről, amit csak valaha is magáénak mondhatott, még saját akaratáról is, és mégsem nyugtalan. Bizalommal tekint a jövőbe. Isten, ki idáig vezette, Ferenc, ki mostanáig segítette, bizonyára úgy gondoskodik majd róla, hogy az lelkének csak javára lehet.

S valóban, Ferenc finom szerető lelke érezte, hogy a fiatal nő nem maradhat itt közöttük. Ennek a meleg anyai szívtől elszakadt kis leányléleknek női gondozásra van szüksége. Némi töprengés után elhatározta, hogy elviszi Klárát a S. Paolo di Bestiába, mely a benedekrendi apácák tulajdona volt, és megkéri a jó nővéreket, hogy vegyék oltalmukba első leányát. Az elhatározást azonnal tett követte. Quintavalei Bernát testvér kíséretében útra keltek a S. Paolo zárda felé. Ezentúl, legalább is egy időre, ott fog lakni Klára nővér. Palotája lesz a szűk kis cella, egyetlen dísz a szegénység, címere pedig a kereszt!

XI. Küzdelem

A bencés nővérek S. Paolo kolostora Bastia városától mintegy négy kilométerre volt. Ott emelkedett az Assisiből Perugiába vezető úton, ahol a Tescio vize egyesül a Chiagióval. A zárdaépület ma már nincs meg. 1389-ben költöztek el innét az apácák újonnan épült kolostorukba, mely már a városban volt. Az elhagyott épület azután lassanként elpusztult. Helyét a falu temetője foglalja el. Csupán a kis kápolna maradt meg, mely még most is látható.

Idevezette Ferenc elsőszülött leányát és a nővérek gondjaira bízta. Az apátnő, – kinek röviden elmondta Klára történetét, – részvéttel és szeretettel fogadta a fiatal apácát, noha szíve mélyén félt kissé az utóbbi szökésének következményeitől. De mivel jól ismerte Ferencet és nagyra becsülte, az ő kedvéért szívesen félretette aggályait, és anyai szeretettel gondjaiba vette Klárát...

Térjünk most vissza a Sciffi-palotába, és nézzük, mi történik ott ezalatt.

A hétfő a szokott módon virrad fel. Klára és néne ugyan hiányoznak, de ez senkinek sem tűnik fel, mert máskor is megesett, hogy ilyen időben templomban voltak. Mikor azonban az idő csak múlik, múlik és nem jönnek haza, a szülők aggódni kezdenek.

Mi történhetett velük? Valami baj érte talán Klárát? És hol van a néni? Miért nem jön legalább egyikük haza?

Az órák múltával Ortolana úrhölgy nyugtalansága nőttön-nő. Aggódó szeretete odaviszi leánya szobájába. Alig hogy belép, tekintete Klára fekvőhelyére esik. Ijedten hökken hátra. Azután közelebb lép. Hátha csalódik? Hátha nem jól lát? De nem! Az ág érintetlen. Úgy van most is, ahogyan tegnap este elkészítették. Abban az éjjel nem aludt senki. A díszes ünnepi ruhának – melyet tegnap viselt – nyoma sincsen. Klára tehát az éjjelt házon kívül töltötte. De hogyan történhetett ez? A gondosan nevelt, szelíd, finom Klára éjnek éjszakáján elhagyta volna a házat? Nem! Ez lehetetlen. És hová ment volna? ...

Rémület fogta el a jó anya szívét. Halálsápadtan, reszketve fut férjéhez, hogy értesítse a szörnyű eseményről... Favorino gróf maga is megdöbbenve hallgatja neje szavait. Azonnal valami szerencsétlenségre gondol ő is, vagy valami gonosztetre, melynek leánya áldozata lett, összehívatta a szolgákat és egyenként kikérdezi őket, hogy mit tudnak Kláráról. A fiatal leány szolgálója csak annyit mond, hogy úrnője a szokott időben szobájába ment. Sokkal meglepőbb a kapus vallomása, aki rémülten meséli, hogy a mázsás kövek, melyekkel este a kis kaput eltorlaszolta, mind el voltak hengerítve, maga a kapu pedig nyitva állott. Favorino gróf megdöbbsent... A kapu nyitva állott? És belülről nyitották ki? Klára tehát önként hagyta el a házat? Nem pedig mint valamely gonosztett áldozata ... Nem akart hinni füleinek... Az ő kis Klárája! Az ő csendes, szelíd, hófehér virága ilyet nem tehet! Miért is tenné? Mi okból?

Tovább kérdezősködik, kutat, keres... reménykedő, féltő, aggódó szívvel... Egyszerre azután lesújt rá a legrettenetesebb valóság, amit csak elképzelni tud. Megtudja, hogy leánya éjnek idején elhagyta az apai házat. Fölkereste Porciunkulában Bernardone Péter eszelős fiát, ki, miután beöltöztette apácának, a S. Paolo kolostorba vitte, és a bencés nővérek gondjaira bízta ...

Erre a hírre Favorino felordít, mint valami sebzett fenevad. Klára, az ő szép, csodált leánya, akihez annyi gyönyörű reményt fűzött! Az ártatlan szelíd Klára!... Megcsalta! Megszökött éjnek idején, titokban... Szégyent hozott fejére. Megbecstelenítette az ősi Sciffi nevet!

A dühtől szinte tájékozva rohan leánya után. A S. Paolo kolostorba érve, parancsoló hangon követeli a nővérektől, hogy vezessék hozzá Klárát. Ijedten bocsátják be a haragos lovagot a zárda beszélőszobájába, azután sietve értesítik Klárát, hogy édes atyja várja.

Szerényen és alázatosan lép a fiatal nő atyja elé. Favorino egy pillanatig ijedt csodálkozással néz rá ... Ez volna az ő leánya? Ez volna a drágaruhás, gyönyörű Sciffi Klára? Ez az igénytelen kis szürkeruhás apáca?

A düh, az elkeseredés új erővel tört ki szívéből.

– Mit tettél Klára?

Megvetően méri végig a csöndes, sápadt arcú nőt.

– Hát itt vagyunk, szép kisasszony? Hát ezért hagytuk el az apai házat? Hát ezért szöktünk meg? A híres Sciffi Klára úgy lopózik ki éjnek idején a kapun, mint valami tolvaj! Szégyen! Szégyen!... S azután odarohan egy kalandor házába, egy eszelőshöz, akin az egész város kacag...

Hirtelen megáll Klára előtt.

– Hát azért neveltelek? Hát azért óvtalak még a széltől is? Ez a hála jószágomért? Ez a köszönet gyengéd szeretetemért? Hát elfelejtetted, hogy tőlem kaptál mindent, amid van? Nekem köszönheted, hogy jólétben, kényelemben éltél, drága ékszereket hordtál, pompás ruhában jártál. Ezért utasítottad vissza a legelőkelőbb lovagok kezét? ... Nem merek az utcára lépni, mert ujjal mutat rám mindenki: Íme, itt van Sciffi gróf, akinek a lánya megszökött... Meggyaláztál, szégyenbe döntötted szegény szerencsétlen apádat...

Klára sápadt arccal hallgatja apja kegyetlen szavait, de nem szól egy szót sem. Már nem a félénk, gyenge kis Klára, aki reszket a szülői haragtól. Arcán fenséges, biztos nyugalom ömlik el... A menyasszony nyugalma, kinek jószágos és hatalmas jegyese fogja kezét... Szíve fáj, ha édes apjára néz, de érzi, hogy nem tehetett másként... Mennie kellett, mert az égi Vőlegény hívta ...

Favorino gróf közben maga is elérzékenyül saját szomorú sorsán... Ahogy elnézi Klára sápadt arcát, eszébe jutnak azok az idők, mikor ez az arc még mosolygó volt és rózsás. Eszébe jut a kis Klára, ki hízelkedve simult ölébe és szeretettel ölelte át kicsiny karjaival... Egyszerre előnti szívét valami meghatott szeretet.

– Jer haza, leányom! Jer haza, amíg lehet! Most még mindent jóvátehetsz. Senki sem fogja megtudni a dolgot. Elviszlek valahová, míg minden lecsendesül, s ha visszatérünk, megüljük Orlando gróffal a frigyet.

Hiába minden. Az a csendes, fehér alak semmi beszédre nem hajlik.

A düh újra éled Favorino lelkében...

– Hát nem szólsz? – csattan fel haraggal, – hát nem akarsz jönni! Avagy azt hiszed tán, hogy velem dacolhatsz? Elfelejtetted tán, hogy atyád vagyok, kinek hatalma van fölötted? Teljesítsd parancsodat, vagy keservesen meglakolsz engedetlenségedért! ...

Mialatt az atyja ilyen módon szép szóval és szidalmakkal igyekszik Klárát hazatérésre bírni, megérkezik Ortolana is. Zokogva borul leánya nyakába és keserű szemrehányásokkal illeti...

– Miért hagytál el minket, édes, szép leányom? Miért hagytál el éppen most, mikor szegény szüleidnek éppen a legnagyobb szüksége lenne rád? Atyád és én már öregszenek. Te voltál életünk alkonyának öröme, boldogsága. Emlékezz rá, hogy milyen féltő gonddal neveltelek. Miért fizetsz érte kegyetlen elhagyással? Elmentél búcsú nélkül! Idegenek között akarsz élni, holott közöttünk rajongó szeretet lesi minden lépésedet... Leányom! Térj vissza szerető anyád karjai közé... Jer haza velem! Ne keserítsd meg hátralevő napjaimat...

Klárának szívét tépik anyja szavai. Ha súlyos megpróbáltatás ránézve apja szidalma, anyja könnyei valósággal égetik lelkét. Eszébe jut a sok szerető kedveskedés, mellyel anyja egész életében körülvette. A gondos ápolás, a sok bölcs tanács, melyben egész életén át részesítette.

Miatta sohasem hullatott könnyet az édesanyja, soha sem szólt még hozzá haragosan az édesapja. De hát mit tegyen? Már nem rendelkezhet sorsa felől, már nem ura tetteinek. Jézus magának kívánta szívét, azt többé nem veheti vissza Tőle, de nem is akarja visszavenni.

Átöleli édesanyját, békéltetően, megnyugtatón simogatja kezét, azután halk édes hangján vigasztalni kezdi a zokogó Ortolanát.

– Nézd, édes, jó anyám! Én itt jó helyen vagyok. Itt mindenki szeret, mindenki jó hozzám. A ti szomorúságotokat pedig a jó Isten majd csak megvigasztalja. Megjutalmaz az áldozatért, amit az Ő szent szerelméért hoztok. És lásd, ha férjhez adtatok volna, akkor is csak távol élnék tőletek. Így legalább mindig a ti gyermekeitek maradok, a ti hűséges szerető gyermekeitek és szüntelen imádkozom értetek...

Alázatosan térdre hull szülei lába elé és úgy rimánkodik. Minden hiába! Favorino gróf félrelöki a feléje nyújtott kezét, és dühtől szinte elvakultan rohan ki a szobából. Klára most ismét anyja felé fordul. Ortolana, – kinek szíve már rég megesett leányán, de eddig férje haragja visszatartotta, – most újból könnyekre fakad. Érzi, hogy Klárának igaza van, s noha a helyzet rendkívüli, mégis engedniük kell, mert az Istennek hozott áldozat előtt a szülőknek is meg kell hajolniuk ...

Elbűvöli az a megfoghatatlan báj, mely Klára egész lényéből kiárad. Érzi, hogy nem veszítette el leányát, sőt most még inkább az övé, mint valaha. S ahogyan elnézi ezt a szeretettől és békétől sugárzó arcot, hálát ad Istennek, hogy tőle született ez a tiszta lélek, az Úrnak ez a kedves jegyese, ki valaha még hatalmas szószólója lesz az egek Uránál.

S a jó anya megvigasztalódva hagyja el S. Paolo csendes kolostorát...

XII. Újabb támadás

Néhány napig nyugodtan élt Klára a S. Paolo zárdában. A nővérek gyengéd szeretettel vették körül újonnan jött testvérüket. Ezek a jámbor lelkek, akik többé-kevésbé könnyűszerrel jutottak el a zárda csendjébe, szent borzadással gondoltak arra a sok küzdelemre, amelyet e sápadt, fehér arcú nőnek ki kellett állnia. Ahol csak tehették, kedveskedtek neki, hogy elfeledtessék vele a múlt szenvedéseit.

Klára hamarosan beletalálta magát az új életbe. Örvendett a szegénységnek, mely körülvette. A mélységes és áhítatos nyugalom elringatta lelkét, mint hófehér lótuszt a csendes tó tükre... Nagy buzgósággal vett részt a közös imákon, és boldog volt, hogy hűvös hajnalokon a nővérekkel együtt mondhatta el a matutinumot. Lelke zavartalan békében egyesült az Úr Jézussal, és buzgó imákban szállt hozzá. Ha néha meg is támadták a múlt bús emlékei, az Úrnál keresett és talált is vigasztalást...

A nagyhét soha nem sejtett szépségeket hozott számára. A pálmavasárnap ragyogása, örömteli hozsannája, a püspök leereszkedő figyelme, csak bevezetése volt az isteni szerelem vigasztaló édességének. És Ferenc elsőszülött leánya végig szenvedte, kínlódta, küzdötte édes Üdvözítőjével a nagyhét minden keserű fájdalmát. Együtt imádkozott vele az Olajfák hegyén, elkísérte Pilátus elé, szánta és vigasztalta Szeretett Mesterét. Lelkén, mint Veronika kendőjén, ott reszketett az Úr Jézus könnyes, véres arca. A nagypéntek gyászos siralmi után, ragyogón, diadalmasan virradt fel a húsvét allelujás hajnala. És Klára együtt ünnepelt az Úrral. Szinte fürdött az Isten szeretetének örömében. Most látta csak teljes valóságában a világi hiúságok értéktelen voltát. Most tudta csak, hogy mit nyert cserében azért, amit elhagyott. Lelke mint hófehér lilium tárta ki kelyhét, hogy magába fogadja az égből hulló harmatcseppeket...

Ez a mennyei boldog nyugalom azonban nem tartott sokáig. A nagyhét elmúltával Favorino gróf újból megkezdte látogatásait a kolostorban. Mindenik látogatás valóságos megpróbáltatás volt Klárára nézve. Soha sem látta még atyját ilyen haragosnak, soha sem hallott még tőle ilyen kegyetlen szavakat. Lelke csendes tavába úgy hullottak ezek a bántó, durva szavak, mint súlyos, nagy kövek...

Favorino gróf pedig végre is megunt a sok hiába való beszédet és igen nagy haragra gyúlt. Elhatározta, hogy ha másként nem megy, akár erőszakkal is véget vet ennek az állapotnak. Klára az ő leánya, joga van hozzá. Ha nem jön jószántából, majd jön kényszerűségből.

Összehívta néhány rokonát és jóbarátját, azután megtanácskozta velük, hogy miként hajtsák végre a tervet...

Ennek a tanácskozásnak eredményeként, néhány nappal utóbb egy kis csapat tart a S. Paolo zárda felé. Vannak vagy nyolcán, tízen. Mind előkelő, fényes öltözetű lovagok. Favorino és jóbarátjai, kik Klára elrablására indulnak. Közöttük van Orlando Orvieti is, a kiválasztott vőlegény.

Az apa szokás szerint lehívatja Klárát, aki nehéz szívvel engedelmeskedik a parancsnak. Érzi, hogy súlyos küzdelem előtt áll. Egy pillanatra még letérdel a Krisztus szobor előtt, és a hideg márványra hajtja fejét, halkan fohászkodik.

– Oh, Uram! Én édes Istenem! Te tudod, hogy inkább meghalok, mintsem hogy elhagyjalak, kérlek végy oltalmadba és segíts rajtam!

Az imától megerősödve, most már kissé nyugodtabban lép be a kápolnába, hol atyja várja.¹¹ Szürke ruhája beleolvad a félhomályba, csak fehér arca világít, és szemei ragyognak az izgalom fényében... A sok marcona lovag láttára megdöbben... Miért nem atyja egyedül, mint

¹¹ A kápolna, hol az alábbi esemény végbement, még ma is áll.

rendesen? Mit akar itt ez a sok vitéz? Miért jöttek ide? ... Remegve kapaszkodik meg az oltár lapjába.

Most előlép Favorino és megszólal:

– Leányom, utoljára kérdem tőled, jössz, vagy sem?

Hangja kimért, de reszket a visszafojtott indulattól. Klára feje lekonyul, mint tikkadt, hófehér virág. Hangja csendes, de határozott.

– Bocsáss meg, atyám, hogy nem engedelmeskedem parancsodnak, de – nem mehetek.

– Ha nem jössz jó szántadból, úgy kényszeríteni foglak rá! – fenyegetőzik Favorino.

Klára fölemeli sápadt arcát, és egy picinyke csodálkozással néz apjára. Erőszakkal? De miért? Miért akarják elvinni mindenáron ezek az idegen emberek, akikhez neki semmi, de semmi köze sincsen. Mit akarnak vele ezek a hangos, durvaszavú férfiak?...

Favorino grófot végleg kihozza sodrából Klára csendes állhatatossága. Vak dühvel akar rárohanni, miközben magánkívül kiáltja:

– Erőszakkal viszlek el, de jönnöd kell! Akarom!

Ekkor azonban előugrik a fiatal Orlando gróf és Klára felé siet. Félre tolja a haragvó apát, és gyengéd hízelgő szóval beszélni kezd.

– Klára, nézd, én nem bántlak és nem engedem azt sem, hogy más bántson. Jöjj hát énvelem!

Klára rémülten húzódik hátra... Nem, nem! Százszor inkább hallja apja durvaságait, mint ezt a hízelgő hangot.

– Nem tudod, hogy az Úr Jézus jegyese vagyok? – mondja halkan, – nem megyek.

– Nem-e?

Karja mint acélbroncs fogja körül Klára testét... A fiatal leány érzi, hogy ereje hanyatlik. Karjai, mintha ólomból lennének, és szemei előtt egyszerre sötét lesz minden.

– Jézusom! – sikolt fel benne a rémület. – Jézusom, én szerelmes Jegyesem, jöjj! Én hívlak, Klára, a Te arád. Segíts rajtam én Jézusom!

Kezét fülére tapasztja, de még így is hallja Orlando behízelgő szavát:

– Klára, Klára, jer! Bársonyba, selyembe öltöztetlek, aranyhajadba igazgyöngyöt fűzök!

– Aranyhajamba!... a halálos bénultság egy pillanat alatt megszűnik ...

– Az én aranyhajamba fűz Orlando igazgyöngyöt?!...

Egyik kezével görcsösen belekapaszkodik az oltár lapjába, a másik kezével pedig hirtelen lerántja fejről a fátylat...¹²

Orlando megtántorodik. Csillogó aranyhaj hullámozó selyme helyett kopaszra nyírt fej tekint rá nyugodt gyermekszemekkel...

Ugyanakkor dühös ordítás tör fel a hiú apa kebléből.

– Mit tettél, Klára? Megfosztottad magadat legszebb ékességedtől! Világcsúfjává lettél! Így vigyelek haza szégyenszemre? A szép Sciffi Klárát így lássák az emberek? Nem, nem! Inkább én se lássalak többé!

S alig telik el egynéhány perc, üres a templom. Csak az oltár előtt áll egy szürkeruhás apáca. Karcsú alakja kimagaslik a sötét háttérből. Előrehajtott fejjel figyel, míg az utolsó lépés is elhangzik, azután boldog, győzelmes sóhajtással lassan lejön az oltártól és a tabernákulum előtt térdre hull... Csönd van. Egy lélek beszél az ő Urával, kinek máma odaadott mindent... Megköszöni Istennek, hogy megsegítette ebben a válságos pillanatban. Hogyan is tudott volna másként megküzdeni az erős férfiakkal? ... De a seregek Ura vele harcolt és győzött...

¹² Violentae inpetum vene consiliorum ... at ille panos apprehendens altaris caput denudat altonsum firmans se nulla tamis a Christi servitio avalendam. Celano, Vita ... 717.

Mikor Szent Ferenc értesült a S. Paolóban történt eseményekről, jónak látta, hogy Klárát minél előbb elvigye onnét. Félt, hogy a sok bánatalom és folyton ismétlődő támadások végre is megzavarhatnák lelke nyugalmát.

Mikor a főnöknő megtudta Szent Ferenc tervét, megkönnyebbülten sóhajtott fel. Igen szerette Klárát és a többi nővérral együtt bámulta hősies elszántságát, de mégis bizonyos megnyugvást érzett, mikor távozásáról értesült. Klára, – akaratlanul bár, – megzavarta a zárda szokott békéjét. A máskor oly csendes bencés kolostor most egy csomó világi ember összejövetelének helyszíne lett, kik hangosan kiabáltak, és modoruk egyáltalán nem illett a bencés apácák szelleméhez. Ez volt az oka, hogy az apátnő meghatottan ugyan, de mégis bizonyos benső örömmel vett búcsút az ártatlan áldozattól, ki habár maga szelíd és alázatos volt, mégis erőszakos, tomboló vihar központja lett...

A szeráfi atya a S. Paolo-zárdából a S. Angelo di Panzo-kolostorba vitte Klárát, mely a Subasio lejtőjén állott és ugyancsak a bencés nővérek tulajdona volt...

Tervei voltak Klarával. Nem elégedett meg azzal, hogy tiszta lelkét Istennek adja át. Munkát várt tőle, segítséget. Remélte, hogy egykor majd nevelőanyja lesz a Szegénység Úrnő gyermekeinek és támogatni fogja őket abban, hogy az egész világon megtelepedhessenek.

Hogy erre a nagy munkára kellőképpen előkészíthesse, szükség volt rá, hogy minél közelebb legyen hozzá. A S. Angelo di Panzo ennek a célnak egészen megfelelt, mert jóformán a Porciunkula szomszédságában volt.

Addig, míg végleges lakóhelyt talál Klárának, itt jó helyen tudta.

XIII. A hú testvér

Tizennégy nap telt el azóta, hogy Klára elhagyta a szülői házat. A kedélyek lassanként lecsillapultak és az izgalom lecsendesült. Az emberek lassanként kezdtek megbarátkozni azzal a gondolattal, hogy a szép Sciffi Klára meghalt a világ számára. A felháborodás és megbotránkozás csendes érdeklődésbe ment át, az érdeklődésből pedig hódolat és elismerés lett, mikor látták, hogy Klára elhatározása nem hirtelen fellobbanó szalmaláng, hanem mélyen gyökerező erős hit... Nemsokára valóságos csodákat meséltek buzgó és jámbor életéről. Akik még pár napja szidalmazták, azok most nem győzték eleget bizonyítani, hogy nálánál jobb példát senki sem adhat a lelkeknek.

Klára nővér pedig ezalatt csendes elvonultságban élt a jámbor apácák között. Nem törődött az emberek dicséretével és hidegen hagyta a szidalmak is. Előtte csak egy embernek volt szava, csupán Szent Ferenc parancsainak élt. Engedelmeskedett és boldog volt... A megpróbáltatások azonban még korántsem szűntek meg.

Klára testvérei között talán legközelebb állott szívéhez nagyobbik húga, a 14 éves Ágnes. A leánya egészen kis gyermekkorától szívből ragaszkodott szelíd és okos nővéréhez. Klára mindenképpen viszonzta a gyermek ragaszkodását. Míg kicsi volt, szívesen eljátszogatott vele, később, mikor nagyobb lett, szeretettel és türelemmel taníttatta, hasznos és szép dolgokra. A kicsiny lélek pedig hálás örömmel fogadta ezt a gondoskodást. Klárát valóságos rajongással vette körül.

Amikor a fejlődő gyermeki lélek először került szembe az élet nehéz kérdéseivel, Klára akkor is mellette állott.

A gyermeklélek problémái majdnem mindig súlyosabbak, mint a felnőttéi. Nincs még ítéletük, nincsenek tapasztalataik, és nem tudják, hogy azt a nehézséget, mely reájuk szakadt, előttük már sok száz, meg száz ember átélte. Mennyire fáj kis szívük, ha ilyenkor a felnőttek csak fölényes mosolygással, vagy kézlegyintéssel intézik el a dolgot. Annál nagyobb bizalommal ragaszkodnak azután ahhoz, aki lehetőség szerint megmagyarázza és megvilágítja nekik az élet titkait...

Klára mindig szerető szívvel volt kis húga iránt, úgy hogy lassanként nélkülözhetetlen lett számára. A bizalmas kettesben eltöltött órák, mikor Klára lelkesedéstől remegő hangon beszélt neki Isten fenségéről, a Szűz Anya s az angyalok szépségéről, még csak közelebb hozták őket egymáshoz. A kis Ágnes lelke úgy simult Klaráéhoz, mint repkény az erős tölgyhöz. Nem élhetett nélküle.

Mikor Klára oly hirtelen és különös módon elhagyta a szülői házat, a leánya majdnem kétségbeesett... Fájó türelmetlenséggel várta, hogy majd csak visszatér. De a napok mentek és mindenik elvitt magával egy-egy reménysugárt. Ágnes végül ráeszmélt a valóságra, hogy az ő szelíd tekintetű szép nővére végleg elhagyta őt. Klára elment, és nem jön többé vissza. De mi lesz nélküle? Hogy fog tovább élni, ha nem oszthatja meg vele minden gondolatát? ... Ki fogja ezentúl úgy szeretni? Ki fogja ezentúl úgy gondozni?... Nélküle nem marad otthon ő sem. Elmege után... Ahol Klárának jó, ott neki is.

Ketten leszünk együtt és együtt fogják szolgálni Istent.

Megszokta, hogy mindig nővére példáját kövesse. S most, hogy Klára jobbnak látta elmenekülni a világ elől, Ágnes egyszerre maga is látta a sok veszélyt, aminek ki van téve. Gyorsan megszületett benne az elhatározás, hogy követi nővérét... Ők, kik egész eddigi életükben mindig együtt voltak, hogyan is élhetnének a jövőben egymás nélkül.

Eszébe jutottak a kedves esték, a közelmúltban, mikor Szent Ferenc szónoklataitól fellelkesülve buzdították egymást, hogy miben is lehetne követni leginkább a szent atya tanítását. Együtt járták eddig is az üdvösség útjait... és most egyedül maradjon tanácsadó,

támasz nélkül? Mert ha Klárának Szent Ferenc volt lelki vezére, ugyanaz volt ő Ágnesnek. S a fiatal leány nem akart támasz nélkül maradni. Egy szép napon, mikor a szülők nem is sejtették, ő is eltűnt az atyai házból. Valószínűleg Klára tudott a szökési tervről, mert Ágnes valami módon összeköttetésben állott nénjével.

Tény az, hogy tizenhat nappal Klára távozása után, Ágnes is megjelent a S. Angeli di Panzóban, és hívatta Klára nővért. Könnyek között borult a jó testvér karjaiba, és kijelentette, hogy soha többé nem tér haza, hanem ezentúl mindig nála marad ...

Klára örömmel szorította szívéhez kis húgát.

– Isten meghallgatta imámat! Legyen érte áldott az ő szent neve! Jer szeretett húgom.

Kézen fogva Klárát, bevezette a kolostor kis kápolnájába, hol együttes imában adtak hálát Istennek jóságáért, és ismételten felajánlották magukat az édes Üdvözítőnek.

Ettől az időtől kezdve Klára kettőzött szeretettel vette körül kis húgát. Ha eddig nővére volt a vérségi köteléknél fogva, most még inkább az lett a hivatás folytán. Mi több, nem csak testvére, hanem elsőszülött leánya, első újonca.

A boldog együttlét napjait azonban csakhamar heves viharok váltották fel. Ágnes szökése megújította Favorino haragját. A leányka ugyan gyermekded őszinteséggel megmondta szüleinek, hogy követni akarja nővérét, de azok nem tekintették a dolgot komolynak. Egy reggel azután, mikor senki sem gondolt rá, a kis Ágnes elment a szentmisére és nem tért többé vissza. A magasztos áldozattól megerősödve, egyenesen a S. Angeli di Panzóba ment, hol Klára nagy örömmel fogadta, mint Szent Ferenc második rendjének tagját.

A seb, melyet Klára elvesztése okozott Favorinónak, még alig hogy behegedt... Most íme jött a második tördöfés...

Ezt nem lehet elviselni! Ez ellen tenni kell! Az egész város telve van mendemondával... Bernardone Péter örült fia valami megmagyarázhatatlan erővel magához ragadja az embereket, megigézi őket, hogy ugyanazt a kalandos életet éljék, mint ő. Komoly férfiak elhagyják tekintélyes állásukat, gazdag nemes emberek eldobják vagyonukat, és követik azt a siralmas alakot, azt a varázslót, akinek semmije sincs, s mégis minden szív fölött uralkodik. Olyan nyomorúságos szegénységben élnek vele, hogy az szinte nem méltó az emberhez ... Fekvőhelyük a puszta föld... Eledelüket úgy koldulják össze. Nem egyszer éheznek, noha mindenikük jólétben született ... Eddig csak férfiakat lepett meg ez a lelki járvány, most azonban úgy látszik már a nőket is hatalmába keríti... S ezeknek az esztelenségeknek kezdeményezői éppen az ő lányai. A nemes Sciffi család sarjai... A két szépséges lány, kiket mindenki megbámult és mindenki irigyelt...

Most úttörői lesznek a koldusszegénységnek, és olyan nyomorúságban élnek, hogy azt még elgondolni is nehéz ...

Favorino gróf közel volt az örvengéshez. Véget kell vetnie ennek az állapotnak. És véget is fog vetni! Férfi léte ne bírja két ilyen gyermeklánnyal?

Családi tanácsot hívott össze. Közös elhatározták, hogy legalább Ágnest hozzák haza. Favorino öccse, Monaldo, – ez a heves, makacs természetű lovag – megesküdött, hogy bármi áron is hazahozza Ágnest. Okulva azonban a Klarával szemben szenvedett kudarcon, 12 fegyveres katonát vittek magukkal. Aki látta ezeket a marcona alakokat, állig fegyverben, azt hihette, hogy legalább is súlyos ütközetre készülnek ... pedig csak egy tizennégy esztendő leánykát akartak visszahódítani a világnak. De érezték maguk is, hogy ez a gyenge leányzó hatalmas pártfogó oltalma alatt áll, akinek legyőzésére egy hadsereg sem volna elegendő.

Mihelyt megérkeztek a zárdába, Monaldo azonnal maga elé kérette két húgát, azután tettetett szelídséggel fordult Ágneshez:

– Húgom, mi indított arra, hogy te is elhagyd szüleidet? és ide jöjj, nénéd után? Jer velem azonnal haza! Atyád és anyád vár.

Ágnes azonban szelíd mosollyal felelte, hogy nővérével akar maradni és soha sem hagyja el őt.

Monaldo nehezen elfojtott haragja erre az ellent állásra egyszerre kitört. Megragadta Ágnes csuklóját, és egyetlen lódítással a bejáráshoz lökte. Azután hosszú hajánál fogva igyekezett kihurcolni a szabadba. Ágnes – amennyire erejétől tellett, – ellent állott. Monaldo ekkor jelt adott, mire előrohantak a katonák, és megragadták a gyenge kis alakot.

Ágnes érezte a durva kezek érintését, és kétségbeesetten kezdett kiabálni:

„Segíts kedves nővérem, segíts rajtam, és ne engedd, hogy Uramtól, Jézusomtól elszakítsanak!”¹³

Teljes erejéből küzdött a kegyetlen támadók ellen. Hiába akarták megragadni a vékony kis testet, minduntalan kisiklott kezeik közül. A katonák most már nekibőszülve rángatták, lökdösték végig a hegyoldalon. Ott ragadták meg, ahol érték. Leszaggatták ruháit, és nem egyszer egész hajcsomó maradt kezükben, mikor fűrtjeinél fogva húzták maguk után... A szegény kis testet megsebeztek a kemény kövek, megvérezték a kegyetlen ütések... de ő csak küzdött, küzdött, folyton Jézust hívta segítségül...

A sátán pedig, látván, hogy el nem rabolhatja, legalább jól kínozni akarta. Mintha az ördög szállta volna meg a katonákat, olyan vak dühvel ütötték-verték a szegény leányt. Mint a vadállat, mely vért szagol, felbőszültek annak láttára, hogy Ágnes – noha több sebből vérzik, – még mindig nem adja meg magát.

Ezalatt Klára izgalomtól és rémülettől reszketve lefutott a kápolnába, és ott térdre hullott mindenható Ura, isteni Jegyese előtt. Könnyek között imádkozott Hozzá, szabadítsa ki üldözői kezei közül, kis fehér báránkját...

– Óh, én Uram! én szerelmes megváltóm! Könyörülj meg kis virágodon. Ha Te nem segítesz rajta, elveszik életét, megölik!... mert hiszen látod, hogy vakok a dühtől! Jézusom, könyörülj az ártatlanon, könyörülj azon, ki Érted szenved, Érted küzd. Emlékezzél saját szenvedéseidre, a katonák kegyetlenségére és a Te kinszenvedésedért és szentséges véred kiontásáért könyörülj az ártatlan gyermekben, ki Érted vérzik!”

Mialatt Klára így imádkozott, a katonák már messzire elhurcolták Ágnest. Egyszerre azonban a kis test kezdett csodálatosan nehéz lenni. Előbb fel tudta emelni egy ember is, azután kettő kellett hozzá, majd három, négy sem volt elég. Mintha a vér ólommá változott volna ereiben, mintha nem is húsból, hanem márványból lenne... Mintha egygyé forrott volna a földdel, meg sem lehetett mozdítani... A közelben dolgozó földművesek odasiettek a nagy lármára és szintén segítettek a katonáknak... Mindhiába... Valami különös, titkos rémület szállta meg a szíveket. Magasabb hatalmak erejét érezték... Szerettek volna minél távolabb lenni ettől a helytől. Nem mertek egymásra nézni. Bevallani azonban egyikük sem akarta, hogy meg van ijedve, hanem kényszeredett tréfával igyekeztek a dolgot elsimítani...

– Ez a gyermek, – mondták egymásnak hencegve, – biztosan egész éjjel ólmot evett, hogy satnya kis teste egyszeribe ilyen nehéz lett! Durva élcek között, de igen szapora lépéssel hagyták el a végzetes helyet. Mikor Monaldo látta a katonák rémült futását, szinte magánkívül volt a dühtől. Fölemelte vaskesztyűs kezét, hogy agyonüsse Ágnest. A hatalmas ököl lesújtott a leányka fejére, ki vértől borítva azonnal elvesztette eszméletét.¹⁴ Ezzel egy időben azonban, mintha villám sújtotta volna Monaldo karját, élettelenül, bénán hanyatlott alá...

Ebben a percben érkezett oda Klára, ki látva, ájultan fekvő kis hűgát, felháborodva kiáltott a rokonokra:

– Hagyjatok fel ezzel a kegyetlen pokoli munkával, mert itt Isten keze működik... Szégyen így bánni egy szegény, gyenge, védtelen gyermekkel! Hol van a sokat emlegetett lovagiasságtok? Térjete haza és hagyjatok ezt a félholt gyermeket békében!... hiszen úgysem birtok vele, mert Isten keze védi...”

¹³ „Aduva me soror carissima nec me Christo Domino tolli permattas”.

¹⁴ A Santa Chiara-templom ereklyéi között őrzik Szent Ágnes koponyáját, az ereklyék kápolnájában. A halántékon jól látható sebforradás, állítólag Monaldo vérengzésének örök emléke.

Klára merészsége teljesen kihozta sodrúkból a lovagokat. Szinte megkövülten néztek rá, és nem tudták, hogy mitévők legyenek. Újabb támadással azonban nem mertek megpróbálkozni. Valami szégyenféle szállotta meg őket, mikor a megkínzott kis Ágnesre néztek. Klára szemrehányása elevenre talált... Igen! Hol van a lovagi becsület?

Mint csínyen kapott gyermekek sütötték le szemüket, és volt rá gondjuk, hogy hamarosan, minél messzebb legyenek. Monaldo is rémült dühvel tapogatta megbénult karját, és hangosan szitkozódva távozott. Érezték valamennyien, hogy Klarával szemben tehetetlenek. A lélek hatalma ismét győzedelmeskedett a test ereje fölött. Milyen gyenge az ördög ereje a jóval szemben! Isten fényes diadalt aratott a tizennégy éves gyermekben a fegyveres katonák fölött. Valóban igaza van a zsoltárosnak, mikor felkiált: „Csodálatos vagy oh Uram, szentjeidben!”

A rokonok távozása után Klára karjaiba vette kis hűgát. A testet, melyet az imént a férfikarok egyesült ereje meg sem bírta mozdítani, most a legnagyobb könnyűséggel vitte be a kolostor épületébe. Megmosta és gondosan bekötözte sebeit. Ágnes csakhamar magához tért. Égi öröm ragyogott ártatlan szemeiben, mikor megpillantotta Klára arcát. Az ördög karmai között veszítette el eszméletét, és íme egy angyal karjaiban tért magához. A sebek már nem fájtak, a szenvedés keserősége édességgé változott... hiszen Jézusért szenvedett. Boldog volt, mint az apostol, hogy most már ő is adhat valamit az Úr Jézusnak... mert a szenvedés az egyetlen ajándék, amit az ember adhat a mindenség Urának. Az örömet az Isten ajándékozza nekünk, a szenvedést mi adjuk Neki... Ágnes boldog volt, hogy megmutathatta Istennek, hogy noha években még fiatal, de annál nagyobb iránta való szeretetben. Ami a korból hiányzott, azt kipótolta az odaadó áldozatkészség és így méltó volt arra, hogy Krisztus menyasszonyának ruháját már most megkapja...

Az első, akit a S. Angeli di Panzóban történekekről értesítettek, a szeráfi atya volt. Szent Klára hírnököt küldött hozzá a Porciunkulába, hogy ha teheti, azonnal keresse fel őket. Szent Ferenc – kinek a hírnök már egyet-mást elmondott a történekekből, – örömmel sietett drága leányaihoz. Miután végighallgatta elbeszélésüket, a kápolnába siettek, hol a nővérekkel együtt az oltár előtt leborulva hálát adott Istennek a segítségért, mellyel futásra kényszerítette a sötétség szellemét. Elragadtatva gondolt a nagy lelkierőre, melyet Isten a kis Ágnesnek adott, kinek bátorságát és állhatatosságát bámulta... Örömmel gondolt arra is, hogy mennyire szeretheti az isteni Üdvözítő Klárát, hogy oly csodálatosan meghallgatta imáját.

Az Isten iránt való hűségnek ilyen fényes bizonyítéka után, Szent Ferenc méltónak találta Ágneset arra, hogy fiatal kora ellenére is, felvegye a rendbe. Elhatározását azonnal tett követte. Klára segítségével levágta Ágnes haját, és ráadta a bűnbánat ruháját úgy, mint pár héttel előbb a Porciunkulában Klárára. Szerzetesi nevéül meghagyta neki az Ágnes nevet, mert valóban olyan volt, mint egy ártatlan, hófehér áldozati bárány, ki Krisztusért szívesen ontotta volna véré...

*

A Sciffi-család lassanként beletörődött a változhatatlanba. Favorino belátta, hogy leányai sorsát az Isten keze irányítja. Isten ellen pedig ki merne perbe szállni? Belátta, hogy nem leányaival ellenkezik, hanem Istennel. Vele szemben pedig minden hiábavaló. Kibékült velük, kiadta atyai örökségüket, sőt még áldásában is részesítette őket, mikor meghalt. A ferences történetírók följegyzik, hogy Monaldót – kinek karja még mindig béna volt, – igen megrendítette Isten szemmel látható büntetése. Fölkereste Ágneset, és félretéve makacs büszkeségét, bocsánatot kért tőle durvaságáért. A jó nővérek azzal viszonzták bátyjuk megalázkodását, hogy buzgón imádkoztak felgyógyulásáért. Isten meghallgatta Klára imáját, és Monaldo úr csakhamar visszanyerte karja épségét.

Ortolana, a jó anya, szíve mélyén már rég elismerte, hogy leányai a legjobb részt választották. A zárdai élet többé már nem volt oly ijesztő előtte, mint eddig. Most, hogy egyedül maradt legkisebb leányával, Beatrixszal, még nagyobb figyelemmel gondozta ennek az

egyetlen megmaradt gyermekének lelkét... Lassan, lassan ébredezni kezdett benne a sejtelem, hogy valamikor majd Isten segítségével ők is oda fognak jutni, ahova a másik kettő már előre elment.

A szegénység hercegnője

„Kire tekintsek, ha nem a szegényre és a töredelmes szívűre, aki beszédemre retten?”

(Iz 56,2)

„Semmit sem hoztunk e világra, bizonyos, hogy el sem vihetünk semmit. Eledelünk lévén és ruházatunk, elégedjünk meg azzal.”

(1Tim 6,7-8)

XIV. Növekszik a család

Az élet, amit a S. Angeli di Panzóban folytattak az apácák, nem egészen felelt meg annak, amit Szent Ferenc leányainak szánt. Más szellemben akarta őket nevelni, azért új lakóhelyet készített számukra, hol mentek lesznek minden idegen befolyástól.

Nem messzire Assisitől, a Subasio lejtőjén állott S. Damiano kis kápolnája. A mai Assisi Porta-Nuova-ján át jutunk ide, azon az úton, mely a város déli oldalán egyesül a frank megszállókról elnevezett úttal... A kis szentély eredete ismeretlen. Némelyek azt tartják, hogy a VII. vagy VIII. században épült. A XIII. század végén az assisii püspökök birtokában volt, kik közül II. Guido ajándékozta Szent Ferencnek.

Aki ismeri assisi Szent Ferenc életét, az tudja, hogy milyen nagy szerepe volt abban ennek a kis templomocskának... Itt szólott az Úr Jézus legelőször a szeráfi atyához a feszületről, itt ajándékozta meg a hivatás kegyelmével. Itt kérte Ferenc térdre borulva Istent, hogy mutassa meg neki szent akaratát. Akkor történt ez, mikor felgyógyulva nehéz betegségéből céltalanul bolyongott a vidéken, elvesztett régi kedvét keresve. Mintha angyalkezek vezették volna az ütött-kopott kis templomba, ahol elhangzottak a nagy jelentőségű szavak. „Vade Francisce repara domum meam!” – „Menj Ferenc és hozd helyre dűledező házamat!” Itt adott neki az Isten az elvesztett földi örömök helyett örökké tartó égi örömeket.

S. Damiano akkoriban szegényes kis falusi plébánia volt. Papja, mint Olaszországban majdnem mindenütt, csak a hívek könyörületességéből élt. Arra természetesen már nem jutott pénz, hogy a kis kápolnát is rendbe tartsák. Szent Ferenc az isteni intés következtében elhatározta, hogy: „helyreállítja az Úr dűledező hajlékát.” Eladta ruháját, gyönyörű paripáját és az érte kapott pénzt átadta S. Damiano plébánosának, hogy fordítsa templomi célokra. Később Assisi piacán koldulva gyűjtögette össze a köveket, amik a templom helyreállításához kellettek, és saját kezűleg tatarozta ki az omladozó épületet.

Ez volt az a hely, „hová elhelyezte Szent Ferenc az egyedüllét szende varázsába Klárát, a szeplőtelen királynét, miként egy virágot a kristálytartóba ...”¹⁵ Ide vezette a szeráfi atya első leányait 1212-ben, erre az istenáldotta helyre, hol úgyszólván minden az ő keze munkája volt, hol minden kődarab az ő áldozatos istenszeretetről beszélt... Sötét ciprusok, ezüstös olajfák között állott itt a kis kápolna és a Szegénység Úrnő leányainak, a klarisszáknak egyszerű szürke otthona, maga is oly szegényes, alázatos, mint a rend, mely benne otthonra lelt. Ez volt a bölcső, mely először fogadta be őket; a forrás, melyből istenszeretetük kiáradt a világra. Ez volt a szentély, hol az Úr megdicsőítése várt rájuk.

Meghatottan lépte át Klára a küszöböt... Lelke telve volt áldozatkész lelkesedéssel, égő munkakedvvel... Örömmel nézett körül szerény kis otthonában, mely méltán viseli homlokán a fölírást: „Hic est locus ... pauperum dominarum.”¹⁶

Ezentúl ez lesz lakása. Itt fog élni, itt fogja Isten dicsőségét szolgálni és csak holttestét viszik ki innét. Jegyesének háza ez, hol boldog türelmetlenséggel fogja várni azt a pillanatot, mikor letelvén az idő, az isteni vőlegény érte jön és magával viszi...

Hosszú utazás közben vendéglőben száll meg az utas. Kipihen a fáradtságát, azután tovább megy. Nem marad sokáig, nem fecsérli el idejét, nem rendezkedik be kényelmesen, mert tudja jól, hogy ez a hely nem állandó lakóháza, nem utazásának végső célja... Ilyen szemmel nézte

¹⁵ Maria Luiza Fiumi. P. Santarelli: Szent Ferenc élete. 209. l.

¹⁶ Pauperum dominarum, azaz szegény nők rendje. Így emlegették Klárát és követőit, tekintettel a szegénység gyakorlásának kiváltságára, melyet egyedül csak ők bírtak, az összes női rendek között. III. Ince pápa bullája „Pauperes Inclusae”-nek nevezi őket, vagyis „Elzárt szegények”. Archiv. franc. hist. XI. 271–76. l. Később általában klarisszáknak vagy damianidáknak nevezték őket. Ez az előbbi elnevezés ma is a legelterjedtebb.

Klára is S. Damianót. Számára ez csak csendes menedékhely volt, hol távol a világ zajától, békében éldegélhetett... Mégis, szívéből megszerette ezt a magános kis kápolnát, a szegényes kis zárdát, hol olyan ütött-kopott volt minden és mégis oly nagyon kedves, mert az édes Üdvözítő lakott itt és Szent Ferenc jegyese, a Szegénység Úrnő.

Klára és Ágnes buzgóságának híre csakhamar elterjedt a vidéken és rövidesen más jámbor lelkek is csakhamar csatlakoztak hozzájuk. A kis S. Damiano benépesedett, hogy nemsokára a világ minden tájára széjjelküldje tisztalelkű angyalait. A történetírók is följegyzik, hogy szépséges életük számos lelket vonzott Szent Ferenc második rendjébe, úgy, hogy a Szegény Nők száma rövidesen igen megnövekedett.

Klára első leánya maga a hófehér, szelíd kis Ágnes volt, a szent alapítónő húga. Nemsokára követte példáját Bianka Queliuccio is, Klára nagynénje és segítőtársa. Ez a finom lelkű, vallásos nő volt az, aki mindjárt kezdetben felismerte Klára hivatásának komolyságát és volt hozzá elég bátorsága is, hogy kisegítse hűgát a világ kísértő zajából. Bianka túlélte Klárát, és a szenttéavatási perben ő volt az egyik legfontosabb tanú. Később Pacifica nővér néven az egyház őt is a boldogok sorába iktatta.

Nemsokára mások is követték példáját. Így Perugiai Francesca, Ágnes, – Assisi Bernát egyetlen leánya, Assisi Boldog Benedetta.¹⁷ Évekkel később Beatrix, Szent Klára legkisebb húga és vele majdnem egy időben, – három évvel előbb, – maga Ortolana is felvette a szegénység ruháját... Boldog anya, ki három gyermekét Istennek áldozta, és velük együtt saját magát is! A mennyország kapujában érezhette magát, mikor látta így Isten közelében a reábízott lelkeket. A Sciffi családból rajtuk kívül még mások is csatlakoztak a Szegény Nökhöz. Így Szent Klára idősebb nővérének, Martino Cornaróval, egy assisi nemessel kötött házasságából származó két leánya: Balduina és Amata.

Amata belépése majdnem olyan viharos körülmények között történt, mint Klaráé és Ágnesé. A fiatal leány, kinek atyja Assisi egyik leggazdagabb és legbüszkébb lovagja volt, igen szép, de amellet szerfölkött hiú volt. Szülei elárasztották minden földi jóval, és Amata úszott az örömkben. Sokan rajongtak érte, míg végre egy előkelő nemesnek oda is ígérte kezét. A lakodalom előestéjén meglátogatta nagynénjét a kolostorban, hogy imáit kérje élete nagy fordulópontján. Klára örömmel fogadta unokahűgát, kinek hibáit igen jól ismerte, de amellet nemes tulajdonságait is. Bizalmas beszélgetés közben Amata feltárta szívét nagynénje előtt, ki egyszerre, anélkül, hogy a fiatal leány tudta volna, hogyan történt, kijelentette, hogy nem való a házaseletre, mert Isten a tiszta zárda szűzek közé hívja. Amata gondolkodóba esett. Szeméről, mintha lepel hullott volna le. Egész világosan látta eddigi életének hiábavalóságát. Klára oly ékesszólóan, oly meggyőződéssel ecsetelte előtte a földi boldogság hiúságát és Krisztus örök szeretetének szépségét, hogy ennek hallatára a fiatal leány szívében nagy változás ment végbe. Az isteni kegyelem eltöltötte lelkét, és Klára szavainak meg volt a kellő hatása. Egyszerre ellenállhatatlan vágy szállotta meg a zárdai élet után. Nem is akart visszatérni a szülői házba, hanem kérte Klárát, engedje meg neki, hogy mindjárt a kolostorban maradhasson.

Képzeltető, hogy erre ismét mennyire felindult a nemes Sciffi család! Amata apja és vőlegénye fel akarták gyűjtani S. Damianót...

A fiatal leány ereiben azonban nem hiába csörgedezett ugyanaz a vér, ami Klaráéban. Szilárd ellenállásán megtört a tehetetlen düh. Amata belépett a rendbe, és csakhamar a tökéletesség igen magas fokára jutott. Szigorú vezekléssel sanyargatta magát és keserű könnyekkel siratta előbbi hiúságát. Isten később természetfeletti látomásokkal is kitüntette. Madridi József jegyzi fel róla, hogy mikor egyszer Szent Klára betegesen feküdt, Amata nővérnek kellett őt ápolnia. Valami fontos ügy miatt pár percre kénytelen volt magára hagyni betegét s midőn visszatért, Klárát örömtől ragyogó arccal találta.

¹⁷ Ő lett Szent Klára halála után a főnöknő.

– Szeretett anyám, – kérdé tőle, – mi boldogít téged annyira, hogy arcod még most, a szenvedés órájában is sugárzik?

– Hogyne örülnék, – felelt Klára, – mikor Uram Istenem boldogít jelenlétével és én karjaim között tartom a kisdéd Jézust!

Amata erre térdre hullott és imádta az elrejtőzött Istent. Alázatos hitét megjutalmazta az Úr. A kis Jézus Amatának is megmutatta magát, és megdicsérte, hogy oly jól ápolja Klárát... és végül mondá:

– Én vagyok, köztetek vagyok!¹⁸

Később Szent Klára szenttéavatási perében Amata igen sok és fontos bizonysgot tett azokról a csodákról, melyeknek szemtanúja volt.

Szent Klára első követői között van feljegyezve Spellói Ágnes és Oportulói Ágnes. Wadding szerint mindketten assisi lakosok voltak. Az utóbbiról igen kedves kis történetben emlékeznek meg a ferences írók. Édesanyja igen sokszor meglátogatta Klárát, kinek lelkes tisztelője volt. Egyszer magával vitte az akkor még egészen gyermek Ágnest is, hogy a szent áldja meg. A kislány azonnal a legnagyobb bizalommal simult hozzá, melléje telepedett, és élénk érdeklődéssel hallgatta szavait. Mikor arra került a sor, hogy hazamenjenek, a kis Ágnest nem lehetett elszakítani Szent Klárától. Belekapaszkodott köntösébe, és arcát a ruha redői közé rejtve, sírva tiltakozott ellene, hogy elvigyék. Okos és istenfélő anyja ezt jó előjelnek tekintette, és rövid gondolkodás után ott is hagyta a zárdában. Tudta, hogy Kláránál jobb kezekre nem bízhatta volna soha gyermekét. Itt nevelkedett tehát Ágnes a szüzek között, angyali tisztaságban. Elhagyta a világot, mielőtt a bűnnek még csak árnyékát is megismerhette volna. Nem sejtette, hogy vétkezni is lehet. Angyali tisztasága mellett, mint egyik legszigorúbb vezeklő tűnt ki... Egyszer meglátta, hogy Szent Klára ruhája alatt ciliciumot hord. Könyörögni kezdett a szent anyának, hogy neki is adjon ilyet. Klára eleinte ellenkezett, végül azonban mégis engedett a hosszas kérésnek. Ágnes gyenge vállai azonban nem bírták a durva öltönydarabot. Pár nap alatt annyira kisebesedtek, hogy Klára kénytelen volt neki megtiltani a cilicium további viselését. Isten azonban megjutalmazta a fiatal leány áldozatkésztségét, és nem egyszer megjelent neki.

Ágnes gyakran látta a gyermek Jézust a szent anya karjai között, és gyönyörűséggel szemlélte azt a dicsfényt, mely ilyenkor homloka körül lebegett.

Szent Klára igen szerette ezt a tiszta lelket, melyet mint hófehér liliomot plántált Jézus virágoskertjébe; s aki épp oly bölcs volt lelkiekben, mint amilyen együgyű a világ dolgaiban.

Rövidesen csatlakozott a Szegény Nőkhöz Klára egyik gyermekkori barátnője, Suppi Krisztina, ki példás türelemmel viselte hosszú, kínos betegségét. Majd Capitano Benvenuta nővér, akit a történetírók Franciskának neveznek, mert mindenben igyekezett Szent Ferencet követni. Igen szelíd és alázatos volt. Az Oltáriszentség előtt térdelve nem egyszer önkívületi állapotba ragadtatott, és testi szemeivel is látta az Urat. Ilyenkor így kiáltott fel:

– Uram és Istenem, megsebeztél engem, és ez a seb nem fog begyógyulni soha!¹⁹

Velük körülbelül egy időben lépett a zárdába: Assisi Filippa, Római Lucia, Pisai Illuminata, Ferrarai Andrea és Qualtieri Cecilia, kinek kezében csodálatosan megszaporodott a kenyér.

1218-ban már ötvenre ment a Szegény Nők száma. Klára példája valóságos varázserővel hatott a lelkekre. Assisiben csakhamar szájról-szájra járt jámborságuk híre. Mindenki magasztalta buzgóságukat és jótékonyosságukat. Nem egy létek tért vissza Istenhez épületes életük láttára. Fiatal leányok és asszonyok magukba szállva elhagyták a világot, és kérték Klárát, hogy vegye fel őket az „angyalok égi hadseregébe!” Megtörtént az is, hogy házastársak közös megállapodással elváltak egymástól, a férfi felvette a kisebb testvérek csuháját, a nő

¹⁸ „In medio vestri sum!” I. d. Madrid, VIII. f. 109. l.

¹⁹ Aeteraum sit amoris tul insanabile vulnus! Madridi József. VIII. 84.

pedig belépett a Szegény Nők közé. Anyák leányaikat, testvér testvért buzdított, hogy lépjenek be ebbe a szentéletű társaságba ...²⁰

Így azután Klárát csakhamar erős hadsereg veszi körül. Lelkes és áldozatkész katonái az Úr Jézusnak. Elszánt, nemes lelkek, kik mindig készek voltak az Úrért szenvedni. Ahol valami jótékonyági cselekedetre, testi-lelki támogatásra volt szükség, ott a Szegény Nők mindig készen állottak. Enyhítették beteg embertársaik szenvedését, vigasztalták a szomorúakat, felszárították a könnyeket, begyógyították a fájó szívek sebeit.

A külső, fizikai segítségen kívül sokkal nagyobb segítséget nyújtottak imáik. A múlt emberére épp oly megnyugtató volt, mint reánk a XX. század gyermekeire nézve, hogy mialatt reggeltől estig küzdünk és harcolunk a mindennapi kenyérért, mialatt az életfenntartás keserves munkájában csak egy-egy pillanatra tudunk leborulni a Végtelen Felség előtt, azalatt vannak tiszta lelkek, kik minden gondolatukkal csak Őt szolgálják, és állandó imáikkal igyekeznek kiengesztelni mások mulasztásaiért.

Klára és nővérei igen nagy életszentségben éltek. Szívük Isten szeretetétől lángolt, és szent versengéssel igyekeztek egymáson túltenni az Ő szolgálatában. Imában és kölcsönös szeretetben teltek a napok ebben a kis fészekben, hol a szeráfi béke honolt. Hiányzott itt minden, amit a világi ember elengedhetetlennek tart a földi boldogsághoz, sőt sokszor még a legszükségesebbet is nélkülözték. Arcuk azonban mégis mosolygott, és szemükben ott ragyogott a tiszta lelkek nyugodt jókedve. Ha fáztak, felmelegítette őket az istenszerelem lobogó lángja; ha éheztek, a Megváltó lakomája adott nekik enyhülést. A szenvedésben Krisztus keresztyére tekintettek és azonnal megszűnt minden fájdalom, mert Krisztus szeretete örömmé változtatta. Készséggel, sőt szinte szent türelmetlenséggel várták a megpróbáltatásokat, mert hiszen mással, mint szenvedéssel nem mutathatták meg az Üdvözítő iránti szeretetüket.

A krisztusi szeretet fűzte őket össze. Krisztusért ragaszkodtak egymáshoz úgy, hogy valamennyien együtt egy résztvevő, szerető családot alkottak. S ennek a családnak gondos, szerető anyja, a lelkeket összetartó kapocs, Klára volt. Az ő neve, személye, egyénisége vitt életet, fényt, erőt és kitartást ebbe a kis csapatba. Neve hallatára mosoly szállott az arcokra, a szíveket megdobogtatta a szeretet és minden kar készen állott parancsai teljesítésére ... Klára volt a gondos anya, ki éjjel-nappal örködött leányai jóléte fölött. Nem volt más gondja, mint az, mi lenne legjobb, leghasznosabb reájuk nézve?

És az egész kis lelki családot odabízta annak a kezére, aki neki ezen a földön mindene volt, a Szeráfi Atyáéra. Ferenc volt a vezér, az útmutató. Az ő agyában születtek meg a szeretet gondolatai, melyeket engedelmes leányai híven végrehajtottak. Ő a közbenjáró Istennél, ő az ügyvéd, a lelki orvos... Örömet csepegtet szívükbe, és vigyáz, hogy az önmegtagadásban ne lépjk át a helyes mértéket... Egyszóval az ő kezében nyugodott valamennyiük lelke...

Így éldegéltek békében S. Damiano csendes kolostorában Klára és köréje seregülő leányai...

²⁰ Mulieres currant Virgines ... Christo servare ... cilicio ... vivere Mater filiam, filia matrem, soror sorores invitata ad Christum. Omnes hujus vitae Angelicae ... fieri participes optant. V. S. Clara, II. fej. 757. lap.

XV. A két szent

Ferenc, miután megalapította második rendjét, teljes szeretettel buzgólkodott azon, hogy leányai minél gyorsabban és könnyebben haladhassanak a tökéletesség útján. Tudta, hogy az emberi szívnek változatlan atyai szeretetre van szüksége, mely mindig újból felemeli, vezeti és támogatja.

Különös szabályokat még nem adott nekik, hanem a kisebb testvérek számára 1209-ben szerkesztett és III. Ince pápa által, előbb szóval, majd írásban jóváhagyott szabályok alapján kormányozta őket.²¹

Míg csak néhány nővére élt S. Damianóban, úgyszólván minden nap ellátogatott hozzájuk. A Szegény Nők rendje még annyira új volt és tagjai még jobbra tájékozatlanok a zárdai életben, hogy igen sokszor volt szükségük a szeráfi atya támogatására. Minden cselekedetükről beszámoltak Ferencnek és a legkisebb dologban is kikérték utasításait. Atyjuknak tekintették, akivel híven megosztották minden gondolatukat... Ferenc fiait pedig testvéreiknek tartották. Közös munkálkodtak lelkük üdvén és embertársaik javán is. Klára és lelkiatyja nem egyszer együtt látogatták meg a környék betegeit és elhagyottjait, hogy enyhítsék szenvedéseiket.

Klára S. damianói tartózkodásának első éveiben történt az a bájos kis esemény, melyet Olaszországban úgyszólván minden ember ismer még manapság is. Akkoriban a Szegény Nőknek még nem volt klauzúrájuk és így elhagyhatták a zárdát. Klára gyakran részesült abban a szerencsében, hogy Ferencsel együtt mehetett betegeket látogatni.

1215-ben, – mondja a legenda, – Klára Ferencsel együtt az Assisitól mintegy nyolc kilométernyire fekvő Spolettóba ment. Hideg téli idő volt s a Subasio lejtőjét csikorgó hótakaró borította. Dél felé elfáradtak és betértek egy vendéglőbe, hol valami ennivalót kértek. Mikor a gonosz és romlott lelkű korcsmáros meglátta a két szentet, szidalmazni kezdte őket.

– Valóban botrány, – kiáltott fel, – hogy egy férfi és egy nő így vándorolnak kettesben egyedül és hozzá még gonoszságukat a szerzetesi köntös alá rejtik!

Próbára akarván őket tenni, hogy mennyire engedelmeskednek Isten parancsának, csirkét táltal eléjük, noha péntek volt.

Ferenc ugyan annak idején bölcsen meghagyta fiainak:

„Edd meg azt, amit eléd tesznek (L. VIII. v.), most azonban látva a korcsmáros rosszakaratú ármánykodását, keresztet vetett a csirkére, mire az meglevenedett és elszállt, helyette pedig egy hal maradt a tálon. A korcsmáros ámulva nézte a csodát, és szégyenkezve ismerte be gonoszságát.

A szeráfi atyát azonban gondolkodóba ejtette ez az eset. Elszomorították a korcsmáros szavai, és az a gondolat, hogy esetleg csakugyan megbotránkozhatott valaki azon, hogy egy férfi és egy nő szerzetesi ruhában együtt járja be a világot...

Hogy tehát minden további botránynak elejét vegye, megparancsolta Klárának, hogy a hegy lejtőjén vezető ösvényen menjen tovább, míg ő a völgyben folytatja útját. Klára, – ki nem hallotta a korcsmáros szavait, és így nem is sejtette atyja elhatározásának okát, ártatlanul megkérdezte:

– Oh, atyám és mikor találkozunk ismét?

Ferenc körülnézett a hófödte tájon, azután csöndesen mondá:

– Majd ha a Subasio lejtőjén kinyílnak a rózsák...

Klára szomorúan hajtotta le fejét, és szó nélkül engedelmeskedett.

Élete legdrágább percei, legboldogabb órái voltak azok, melyeket a szeráfi atya társaságában töltött, mikor láthatta ékesszóló példáját, és szívébe vészhette bölcs tanítását...

²¹ Fratres Minores-nek nevezi Szent Ferenc követőit III. Ince bullája.

Miért küldte el most magától oly szokatlan módon? Aggodalom és szomorúság szállott Klára nővér szívébe. S mint ilyen esetekben mindig, most is az imában keresett vigasztalást.

– Oh én édes Jézusom – így fohászkodott, – Te életem egyedüli öröméül rendelted Ferenc atyámat. Ő az én egyedüli vezérem és segítőm rajtad kívül, ne engedd, hogy sokáig nélkülözzem őt!

És amint így buzgó imába merülve ment a szűk kis ösvényen, léptei alatt hirtelen elolvadt a hó, és üde, friss rózsák terjesztették édes illatukat, friss téli levegőben... Klára boldogan tépte le az isteni kegyelem bájos tanújeleit, köntösébe rejtette és lesietett a lejtőn. Csakhamar utolérte a szent atyát, ki némi meglepetéssel látta, hogy leánya megszegte a kapott parancsot. Klára azonban ragyogó arccal mutatta meg az illatos virágokat, Isten áldásának jelét szent és tiszta barátságukon ...

Ferencet ez a csoda meggyőzte róla, hogy nem kell túl sokat törődni az emberek piszkos nyelvével... Győzött az isteni szeretet és a két szent ezután ismét együtt folytatta útját, áldva és magasztalva az Urat.

Ezt a bájos kis legendát Olaszországban általánosan ismerik. A Porciunkulában az úgynevezett Rózsák kápolnájában művészi freskó örökíti meg; Klára szerzetesi ruhában mezítláb áll ott a Subasio hóval fedett lejtőjén, köntösében pedig friss üde rózsákat tart...

Ez a kis történet, melyet a hagyomány oly híven megőrzött, bizonyítja, hogy Ferenc és követői mennyire testvériesen éltek. Egymást támogatva, egymást segítve járták az Isten útjait. A szeráfi atya tudta, hogy szóval, tettel, példával egyaránt kell oktatni leányait. Eljárt S. Damiano kis templomába és prédikációkkal buzdította őket, élesztette bennük az istenszeretet tüzét. Mert ez is csak olyan tűz, mint a többi... Ha nem táplálják, hamarosan kialszik... Pedig, óh, milyen szomorú az olyan lélek, melyben elhamvadt a szeretet tüze.

Ferenc gondoskodott róla, hogy leányai ne maradjanak buzdító szó nélkül. Ha maga személyesen nem mehetett, egyik vagy másik testvérét küldte hozzájuk. A ferences atyák látogatása mindig igen nagy örömet jelentett a nővéreknek. Alig várták már azokat a napokat, amikor Ferenc fiai fölkeresték őket, hogy hirdessék nekik az örök élet ígét.

Egy ilyen prédikáció alkalmából történt az alábbi eset, mely gyönyörűen jellemzi Ferenc testvéreinek alázatosságát. Ez az esemény ugyan már jóval a szent atya halála után történt, de mindazonáltal híven visszatükrözi azt a szellemet, melyben Ferenc fiait nevelte.

Klára egyszer egy szónokot kért a ferences atyáktól, ki leányait a hitre buzdítaná. Az atyák legkiválóbb szónokukat küldték, el S. Damianóba, Egyed testvér kíséretében. A szónok meg is kezdte a beszédet, de mikor a kellő közepére ért, feláll Egyed testvér és így szól:

– Hallgass mester, most én beszélek!

A jó apácák elrémültek a laikus testvér merészségén, a tudós mester azonban a legnagyobb alázatossággal elhagyja a szószéket és átengedi Egyed testvérnek, aki most a legelragadóbb ékesszólással kezd beszélni Istenről. Mikor azután elkészül mondókájával, újból odafordul a nagy szónokhoz:

– Kérlek, folytasd beszédedet, ott, ahol elhagytad!

Mire az engedelmesen föláll és befejezi beszédét.

A prédikáció után, mikor a szónokok elmentek, Klára sugárzó arccal gyűjtötte össze leányait és így szólt hozzájuk:

– Óh, nővéreim, csodálatos dolgok szemtanúi voltunk! Most beteljesedett Ferenc atyám óhaja, melyről oly sokszor beszélt nekem. Szeretnék – úgymond, – annyi alázatosságot látni rendemben, hogy ha egy tudós doktor és tanár beszédét egy másik megszakítaná és kérné, hogy engedje őt beszélni, az azonnal alázatosan elhallgatna, és átengedné helyét az egyszerű testvérnek ...

Íme nővéreim, ez ma szemeink előtt beteljesedett, és én mondom nektek, ha egy halottat támasztott volna fel előttem, nem épültem volna rajta ennyire.²²

Ez az esemény azonban, mint már említettük, csak pár évvel Ferenc halála után történt. Egyelőre még ott élt a szent atya leányai közelében, szóval és tettel buzdítva őket. Gondosan megválogatta még azokat az atyákat is, akiket hozzájuk küldött S. Damianóba csak az mehetett, aki erre külön parancsot kapott... Óvta a jámbor szüzek minden lépését, hogy valami módon kárt ne szenvedjenek az örök üdvösség útján. Örömmel látta, hogy hogyan erősödnek eszméi Klára és leányai lelkében. És ekkor úgy tett, mint az édes anya, ki járni tanítja gyermekét. Eleinte erős kézzel tartja, később már éppen csak támogatja, végül pedig, mikor már egészen biztos a lépése, hagyja szabadon futni, csak örködő szeme vigyáz rá, hogy baj ne érje.

Klára és társai a tökéletesség igen magas fokára jutottak már és Ferenc többé már nem tartotta szükségesnek a gyakori látogatást. Engedé őket kissé a saját lábukon járni, hogy lássa, miként tudják megvalósítani a tőle tanultakat. Így azután a szeráfi atya látogatásai egyre ritkábbak lettek. Nyugodtan elmaradhatott. Klára bölcsen és szeretettel kormányozta leányait.

A szent atya hosszas elmaradása különösen fájt Klárának, aki erősen nélkülözte segítő Mesterét. Leghőbb vágya volt, hogy legalább egyszer együtt ebédelhessen Ferencsel. A testvérek, kik ismerték ezt az óhaját, maguk is könyörögtek a szeráfi atyának, hogy teljesítse első leánya kérését, mert – úgymond, – nem az isteni szeretet szerint igazodik, mikor Klára nővért ilyen csekély dologban nem hallgatja meg... Ferenc végül is engedett a könyörgésnek, sőt, hogy Klára örömét növelje, úgy határozott, hogy ama bizonyos étkezés a Porciunkulában menjen végbe.

„Midőn az ebédre kitűzött nap fölvirradt – mondja a Fioretti, – Klára egy apácával, Ferenc társainak kíséretében elhagyta a kolostort és Angyalos Boldogasszonyhoz sietett, s ájtatosan köszöntötte Szűz Máriát azon oltár előtt, melynél haja lenyíratott és feje fátyollal borítottatott.”²³

A barátok körülvezették, és megmutatták neki a hajlékot, míg az étkezés órája el nem jött. Eközben Ferenc, szokása szerint a pusztza földön térítettett asztalt.

Ahogy ebédre harangoztak, Ferenc és Klára, továbbá Ferenc egy társa és Klára társnője együtt letelepedtek, és a többi testvérek is szerényen asztalhoz ültek. Az első tál ételnél Ferenc oly édesen, oly magasztosan, oly csudálatosan kezde szólni, hogy az isteni kegyelem bőven áradt szét rajtuk és mindnyájan Istenhez ragadtattak. Amint így szemüket és kezüket égre emelve önkívületben ültek, az assisi, bettonai és a többi környékbeli lakosok úgy látták, mintha az Angyalos Boldogasszony-temploma s az egész kolostor, meg az erdő, mely akkor a kolostor mellett volt, kigyulladt, s mintha mindent, templomot, klastromot, erdő pusztító tűzvész emésztene, miért is az assisibeliak a hegyről sietve lerohantak, hogy eloltsák a tüzet, mert biztosra vették, hogy ott minden lángtengerben úszik. Mikor azonban a klastromhoz értek, tüzet sehol sem láttak. Bementek tehát az ajtón, és Ferencet és Klárát társaikkal, az elmélkedés által Istenhez ragadtatva, a szerény asztal körül ülve találták. Ebből világosan megértették, hogy nem anyagi, hanem isteni tűz okozta az előbbeni fényességet... Az Isten pedig ezt a csodát azért művelte, hogy megmutassa és jelezze általa az isteni szeretet tüzeit, melyben a szent barátok és szent apácák szíve égett, s ezt látva, a nép szívében vigassággal és szent áhítattal oszlott széjjel. Hosszabb idő múlva Ferenc, Klára és társaik is magukhoz tértek, s mert a lelki étel kielégítette őket, nem sokat törődtek a testi eledellel.²⁴

A Szegény Nők azonban ezek után is kénytelenek voltak szeretett atyjukat nélkülözni, és ez a nélkülözés igen fájdalmasan esett nekik. Az ő csendes, egyhangú életüknek egyetlen nagy eseménye az volt, ha Ferenc fölkereste őket. Boldogok voltak, ha láthatták és prédikációját

²² Celano.

²³ A Porciunkulát másképp Santa Maria degli Angelinak is nevezik, mely magyarul annyit tesz: Angyalokról elnevezett Szűz Mária, vagy Angyalos Boldogasszony.

²⁴ „Fioretti”, XV. fejezet. Kapossy J. fordítása.

hallhatták. Most mindezt hosszú ideig nélkülözniük kellett. Ha hébe-korba átjött egy-egy ferences testvér a Porciunkulából, annak keservesen elpanaszolták bánatukat...

– A szeráfi atya nem szereti már őket, nem törődik velük... pedig oly nagy szükségük van az ő támaszára, szeretetére...

Ferenc ezekre a hírekre csak annyit mondott: – Ne higgyétek, hogy nem szeretem őket! Könnyebb lett volna soha bele nem avatkozni hivatásukba, mint elhagyni lelküket most, mikor oly nagy odaadással követik Krisztus hívó szavát. Nem, ez túl kemény lenne. Azonban okosnak kell lenni!²⁵

Múltak a napok és hónapok, de Ferenc csak nem ment nővéreit meglátogatni. Szomorúság költözött S. Damiano kis kolostorába. A nővérek kisírt szeme tanúskodott bánatuk nagyságáról... Végül is Illés testvérnek – ki gyakrabban meglátogatta őket, – megesett rajtuk a szíve és addig könyörgött Ferencnek, míg megígérte, hogy elmegy S. Damiánóba.

Leírhatatlan örömmel fogadták a hírt Klára és nővérei. Ragyogó arccal siettek a kápolnába, hol hálát adtak Istennek jóságáért, azután mindent előkészítettek a szent beszédre. Mikor pedig meghallották, hogy szent atyjuk közeledik, lelkesedéstől kipirult arccal siettek elébe. Ferencet kissé mehökkentette ez a túlságos szeretet. Nagy lelke érezte, hogy még igen sok benne a tökéletlenség és emberi gyengeség. A nővérek még nem állnak azon a magaslaton, melyen látni szerette volna őket. Még nem mondhatják őszinte szívvel: „Deus meus et omnia!” A szív, mely már egészen Istené és tökéletesen elmerült benne, érzéketlen a legnemesebb földi örömmel szemben is ... Igen elszomorodott azon, amit tapasztalt ...

S mialatt a nővérek boldogan gyűltek össze, hogy Ferenc beszédét hallgassák, elhatározta, hogy üdvös oktatásban részesíti őket. Nem ment föl a szószékre és nem prédikált. Egyik nővérrel hamut hozatott, azután letérdelt az oltár lépcsőjére és miközben a hamut fejére hintette, a Miserere zsoltárt énekelte. Így akarta figyelmeztetni a nővéreket, hogy a földi szeretet mulandó és hogy nemsokára ő maga is por és hamu lesz ...

A nővérek lelkük mélyén megrendültek. A példa minden szónál erősebben hatott. Nagy csendesség támadt a templomban s a Szegény Nők alázatos bűnbánattal hajtották le fejüket.

Később Ferenc fölkereste Klárát, és sokáig komolyan beszélgetett vele. Megmagyarázta neki, hogy nem a szeretet hiánya tartja távol tőlük, nincs is szándékában elhagyni őket, az okosság azonban azt parancsolja, hogy csak ritkán látogasson el hozzájuk. Nem szabad az embereket megbotránkoztatni, helyett, hogy jó példát adnánk nekik. A világ gyakran lát rosszat a jóban is és erre nem szabad neki okot adni. Ezek természetesen a külsőre vonatkoznak – magyarázta tovább a szeráfi atya, – a lélek benső birodalmába idegen szem be nem hatolhat. A lelkek misztikus egyesülését semmi meg nem akadályozhatja, és az épp oly értékes, mintha valóságban is együtt lennének. Ő szívében hordja nővéreit. Gondolata, szeretete mindig velük van. Neki is rosszul esik, hogy nem láthatja őket gyakrabban. De a közösen viselt fájdalom fele elvész, sőt örömmé változik, ha egyik lélek a másikért szenved ... Egyben lelkére kötötte Klárának azt is, hogy ügyeljen rá, hogy leányai szíve életének központja mindenkor az Úr Jézus legyen...

Végül azután megígérte Klárának, hogy mindig szerető gondjaiban tartja őket, és ezt az ígéretet az alábbi sorokkal erősítette meg:

„Szeretett nővérenek, Klárának, S. Damiano főnöknőjének, és a többi nővéreknek, kik velük élnek, a bűnös Ferenc testvértől üdv és béke az Úrban!

Mivel hogy Isten kegyelme folytán szolgálai lettetek a királyok Királyának, gyermekei a mennyei Atyának és arái a Szentléleknek, hogy az evangéliumi

²⁵ „Non crederetis quod ejas perfecte non diligam.” Vitae secunda. 622.

tanácsok szerint szentül éljete, akarom és ígérem, hogy annyi figyelemmel fogunk mindenkor rólatok gondoskodni, mint saját magunkról.”

Ez az írott ígéret nagy örömet okozott Klárának és leányainak. A szeretett atya keze vonása kedves és megbecsült emlékük maradt mindig. Ezek az ártatlan tiszta lelkek, kik Istenért mindent elhagytak, végtelen szeretettel csüngtek lelki atyjukon. A szentek életében gyakran találkozunk ilyen jelenséggel. Szent Ágostont nem csak gyermeki szeretet fűzte Szent Mónikához, hanem meleg barátság is. Páli Szent Vincének Szalézi Szent Ferencnek is megvoltak a maguk különös tisztelőik, kik szerették őket nemes és áldozatkész szeretettel. Ezt az érzést igazán csak a tiszta szívek tudják megérteni. Ez a szeretet, mely minden földi gondolatot kizár, megközelíti az angyalok szeretetét. Klára is ilyen tiszta, mennyei szeretettel csüggött a szeráfi atyán. Úgy tekintett föl rá büszkén és önérzetesen, mint ifjabb testvér okos és erős bátyjára, mint hű katona vitéz vezérére, mint a bízó lélek őrangyalára, ki őt Istenhez vezeti.

Szent Ferenc viszont atyai gyengédséggel vette körül mindig Assisi szüzét, elsőszülött, legkedvesebb leányát. Csodálta erős, bátor lelkét, nagy szívét és végtelen gyengédségét...

Gyönyörűség látni a múlt fátyolán át ezt a két lelket, kiket egészen betölt az Isten szeretete, és ez a hatalmas közös érzés elszakíthatatlan kötelék gyanánt fűzi őket össze. Gyönyörűség látni ezt a két hófehér liliumot, kik sértetlenek és épek maradtak a tövisek között is, és ragyogó fehérségük a tiszta mennyei szeretetről beszél.

És ezt a bensőséges szeretetet nem zavarta meg soha semmi. Klára igyekezett lelkiatyjának még gondolatát is kitalálni, engedelmeskedett neki mindenben. Tanácsa és beleegyezése nélkül soha sem tett semmit. A szeráfi atyának nem lehetett panasza első leányával szemben... Klára lelke olyan volt, mint az értékes illatszer, mely egészen fölveszi a kristálytartó alakját, amelybe öntik. Úgy formálódott ki, ahogyan Szent Ferenc finom, művészkeze megmintázta... S ha a művész modellje az isteni szépség, segítője pedig az Úr kegyelme, akkor az így alkotott remekműnek csakugyan halhatatlannak kell lennie... Klára nem egyszer mondta maga is:

„Ha ugyan valami jó lehetne bennem, Isten után csak Ferenc Atyának köszönhetem!”

A szeráfi atya pedig mindig jóságos gyengédséggel bánt vele. Jól ismerte a női lélek természetét. Tudta, hogy sok szeretetre és gyengéd gondoskodásra van szüksége. Hogy minél nagyobb szeretettel bánnak vele, annál erőteljesebben fejlődik. Tisztelte és igen nagyra becsülte Klárát. Nem egyszer kért tőle tanácsot. Így például a Fioretti is följegyezi:

„Krisztus alázatos szolgája Szent Ferenc nem sokkal megtérése után, mikor már jó csomó társat gyűjtött és vett föl a rendbe, törte a fejét és kétségkedett, hogy vajon mit kelljen tennie: imádságnak éljen-e csupán, vagy néha prédikáljon is, s égett a vágytól, hogy e tekintetben megtudja Isten akaratát. De mert szent alázatossága nem engedte, hogy önmagában és imádságában bizakodjék, úgy vélte, hogy az isteni akaratot mások imája által fogja kifürkészni, miért is hívta Masseo testvért, és így szólt hozzá: Keresd fel Klára nővért, és mondd nevemben, hogy néhány igen jámbor társnőjével kérje Istent, hogy kegyesen mutassa meg, mi legyen helyesebb, szónokoljak-e olykor-olykor, vagy kizárólag a szemlélődésnek éljek?... Elindult tehát Masseo testvér Szent Ferenc parancsához képest... Szent Klarához... Fráter Masseo küldetését teljesítve visszatért Szent Ferenchez, ki... térdre esett előtte, lehúzta csuklyáját, keresztbe rakta karjait, és kérde: Mit parancsol az Én Uram Jézus Krisztusom, hogy cselekedjem?

Masseo testvér felelé: Krisztus ... Klára nővérnek tudtára adta és kinyilatkoztatta akaratát, hogy a világba indulj prédikálni, mert nem csak önmagadért, hanem a mások üdvösségéért is választott ki téged!...²⁶

²⁶ Fioretti. XVI. fejezet. Kapossy J. fordításában.

Ferenc azonban nem csak saját maga, hanem embertársai számára is kikérte Szent Klára tanácsát. Ha betegek mentek hozzá gyógyulást keresve, gyakran küldte őket Klarához:

– Menjetek S. Damianóba. Keressétek fel Klára szüzet. Igen nagy hitele van Istennél és meg fog benneteket vigasztalni...

Klára pedig – ki minden beteg felebarátjában a szenvedő Krisztust látta, – szeretettel fogadta a jó atya küldötteit. Gyengéden bekötötte sebeiket, nagy gonddal ápolta és legtöbbször teljes egészségben bocsátotta őket ismét útnak ...

XVI. A hivatal

Három évet töltött már Klára nővéreivel együtt S. Damianóban, mely ez alatt az idő alatt szépen benépesedett. Az alakuló rendet mostanáig természetesen Klára gondozta, de csak kisebb dolgokban követte saját belátását. Minden fontosabb dologban kikérte szent atyja beleegyezését és tanácsát, úgyhogy inkább csak Ferenc parancsainak végrehajtója volt. Meghatározott szabályaik még ekkor nem voltak, hanem hozzávetőleg követték azokat, melyeket Ferenc a Kisebb Testvérek számára írt. Később, ahogy növekedtek a tagok, mind az első, mind pedig a második rendben, – már lehetetlen volt, hogy Ferenc kormányozza mind a két zárdát. Szükségessé vált, hogy a Szegény Nők vezetőt kapjanak. A szeráfi atya elhatározta tehát, hogy Klárát megteszi főnöknőnek.

Mikor először közölte ezt a tervét lelki leányával, az nagyon, nagyon megijedt és elszomorodott. Mostanáig legnagyobb öröme volt, hogy föltétlen engedelmisséggel hajoljon meg Ferenc akarata előtt. Nem volt más vágya, kívánsága, mint szent atyjáé. Belekapcsolta életét az ő életébe. Úgy érzett, úgy látott, úgy gondolkodott, mint lelki atyja. Engedelmeskedett vezetője legkisebb irányításának is és nem kérdezte soha, hova? Meddig? Kimondhatatlan megnyugvást talált a föltétlen engedelmisségben. Lemondott saját akaratának még árnyékáról is. Mint kis gyermek anyja ölében, olyan biztosságban érezte magát a szent engedelmisség karjai között. Megijedt még a gondolatától is annak, hogy ezentúl neki kell parancsolni. Hogyan is lesz az – kérde magában aggódalmasan, – ha neki kell majd vezérelni más életét és az ő vállára fog súlyosodni a felelősség egész terhe...

Leborult a szeráfi atya lába elé, és úgy kérte, hogy kímélje meg ettől a súlyos, felelősségteljes hivataltól. Válasszon más főnöknőnek. Rögtön meg is nevezte néhány nővérét, akiket erre a méltóságra legalkalmasabbnak és magánál sokkal méltóbbaknak tartott. Ferenc azonban nem engedett. Ismerte jól Klárát, tudta, hogy nálánál bölcsőbb, erélyesebb és szeretőbb főnöknőt keresve sem tudna találni. Meg volt róla győződve, hogy erős, acélos lelke nem hátrál meg a veszély elől, és mindig, minden esetben megtalálja a helyes utat.

Klára végre is az engedelmisség erejénél fogva, félve ugyan, de meghajolt szent atyja akarata előtt. Elfogadta a rábízott súlyos feladatot. Csak egy kívánsága volt, csak egyért könyörgött, hogy a szeráfi atya a jövőben azért el ne hagyja őket. Maradjon ezentúl is édes atyjuk, ha nem üdülhetnének fel az élet forrásánál, melyet Ferenc szavai fakasztottak számukra. Egyetlen kérése ez volt: „Szeretett atyánk, el ne hagyj!” A nővérek tőlük telhetően támogatták Klára kérését, és nem nyugodtak addig, míg meg nem ígérte, hogy mindig gondoskodni fog lelki jólétükről... A szent atya azután részletes utasításokkal látta el leányát főnöki teendőit és kötelességeit illetőleg. Ezeket az utasításokat később fölvette a szabályok közé is.

A főnöknő – mondja többek között, – soha se feledkezzék meg róla, hogy nagy felelősség nyugszik vállain. Tartsa mindig eszében, hogy egykor majd sok lélekről kell számolnia az Úrnak... Inkább az erényben és életszentségben igyekezzék első lenni, mint méltóságban, úgy hogy példája buzdítsa a többieket. Igyekezzék azon, hogy leányai inkább szeretetből engedelmeskedjenek neki, mint félelemből. Legyen nővérei vigasztalója szomorúságukban, oltalmazójuk kétségeikben... Mert mit tenne a beteg lélek, ha szerető anyjánál sem találna orvosságot bajára?²⁷ Nyerje meg nővérei bizalmát, és úgy beszéljen velük, mint szolga az úrnővel, mert a főnöknő nem is más, mint nővéreinek szolgálója ...²⁸

²⁷ Textus originalis, Regulae, IV. fej., 58. l.

²⁸ Ugyanaz, CX. 70. l.

Ezt a tanácsot adta a szeráfi atya Klárának, ki híven megőrizte szívében, és halála után végrendeletben hagyta utódainak. Pontosan betartotta szent atyja utasításait, és boldog volt, mert ilyen módon cselekedeteit ismét csak a szent engedelmisség kormányozta.

A nővérek szeretettel üdvözölték Klárát új hivatalában, és örömmel fogadtak neki engedelmisséget. Mily könnyű és boldogító szót fogadni annak, akit szeretünk. Mily édes, még legnemesebb jogunkat, az önakaratot is annak lába elé tenni, akit szeretve tisztelünk. A nővérek örömmel fogadták anyjuknak Ferenc atya parancsából azt, aki gondviselőjük volt testvéri szeretetből.

Klára mindazonáltal érezte, hogy súlyos kötelesség nehezedik a vállára ... Ferenc elhintette leányai lelkében a hármass evangéliumi tanács és a szent szegénység szeretetének magvát, de hogy ez a mag termést is hozzon, arról Klárának kellett gondoskodnia. És Klára megfelelt ennek a kötelességének ...

Jól ismerte nővérei lelkét. Tudta, hogy vannak közöttük egyszerűbb és bonyolultabb természetűek és mindenikük más, más gondozást kíván. A kolostor részben hasonlít a kórházhoz, hol minden beteget más és más módon gyógyítanak. Az okos főnöknő is minden leányát a neki megfelelő módon kezeli.

A szeráfi atya utasítása szerint, minden nevelőeszköznél előbbre valónak tartotta a jó példát. Ez vonz és lelkesít. A nevelést, a fegyelmezést saját magán kezdte, és mindent, amit nővéreitől kívánt, maga valósította meg legegyszerűbben. Minden cselekedetében kifogástalan akart lenni, hogy jó példát adhasson vele.

Néha napján mégis elfogta az aggodalom. Vajon meg tud-e felelni kötelességének? Gyengének és gyarlónak érezte magát és tengernyi hibát talált saját szívében. Alázatosságában legjobban szeretett volna elrejtőzni az emberek elől, hogy ne lássa senki.... S íme, most arra van ítélve, hogy nővérei szeme előtt járjon és mindnyájuk szeme rajta csüggjön ... Igen, Klára nővér! Te vagy a világosság és a világosságnak világítania kell, ha mindjárt fel is emésztí magát. Te vagy a fény, mely az utat mutatja, s neked elől kell járnod, ha mindjárt elpusztulsz is...

A csüggedés és aggodalom rövidke percei után azonban a szent főnöknő annál fokozottabb hittel és buzgalommal járta nehéz útját. Különös előszeretettel gyakorolta Ferenc tanácsának azt a részét, mely a főnöknő és alárendeltjei viszonyáról szól. Boldog volt, hogy szolgálja lehetett nővéreinek. Az ebédlőben megmosta kezeiket és kiszolgálta őket... A betegszobában mindig ő buzgólkodott legserényebben, hogy fájdalmaikat enyhítse. Eléje sietett a koldulásból hazatérő nővéreknek, segített terhüket vinni, hazaérve pedig megmosta és megcsókolta lábaikat. Ha valamelyik nővér meg akarta ezt akadályozni, a szent engedelmisség nevében megtiltotta neki. Mindenhol ott volt, és semmi munkától sem riadt vissza. Alázatossága szinte megszégyenítette a nővéreket, Klárának azonban jól esett, hogy szeráfi atyja parancsát mindenben követhette.

Nem csak szolgálója, hanem anyja is volt nővéreinek. Testükre épp úgy ügyelt, mint lelkükre ... Beteg leányai szenvedéseit igyekezett mindenképpen enyhíteni. A betegekért gyakran fohászkodott Istenhez és az ő érdekükben használta fel leginkább imáinak csodálatos erejét. Följegyezték róla, hogy keresztvetésével meggyógyított egy nővért, ki már tizenkét év óta fájdalmas és veszedelmes sebekben szenvedett.²⁹ Egy másik nővért sükettségéből gyógyította ki keresztvetése által.³⁰

A nővérek bizalommal voltak jó anyjukhoz. Szeretettel lesték minden gondolatát, és a legkisebb kívánságát is parancsnak tekintették. Klára pedig gyengéd tapintatossággal, de egyúttal határozott erélyességgel vezette a nővéreket. Krisztus szeretetével ölelt át minden

²⁹ Benvenuta nővér. Szenttéavatási per, II., 16.

³⁰ Krisztina nővér. Ugyanaz, IV., 17.

lelket külön-külön, és mindenikhez saját nyelvén szólott. Szíve kiapadhatatlan forrása volt a jósnak és szeretetnek. Ez a végtelen szelídség és jószág azonban nem gátolta meg abban, hogy szigorúan őrkdjék a kolostor rendje fölött. A csendet mindenkinek a legnagyobb lelkiismeretességgel kellett betartania. Soha hiábavaló szó el nem hagyta ajkaikat. Voltak nővérek, akik a szó legszorosabb értelmében elfelejtettek beszélni, úgyhogy képtelenek voltak magukat mással megértetni.

Hűségesen ápolta leányaiban a szegénység szeretetét is. A szeráfi atyának ez a fő jellemvonása benne is épp oly nagy mértékben megvolt. Klára rajongásig szerette a szegénységet, és kész volt érte minden áldozatra. A Madonna Poverta, a Szegénység Úrnő volt a kis zárda teljhatalmú királynője. Tudta, hogy soha sem lehet olyan gazdag, mint mikor semmije sincs... S az Úr Isten, mintha próbára akarta volna tenni hűségét, megengedte, hogy Klárának sokat kellett küzdenie a szegénység érdekében. Sok könnyögrésbe, sok könnybe került, míg a Szegénység Úrnő végleg birtokába vette a klarissza zárdákat, de akkor azután olyan dicsőséges kis birodalmat teremtett magának, melynek minden tagja alázatos tisztelettel és szeretettel hódolt neki. A szent főnöknő a szegénységben is maga járt elöl jó példával. Ruhája durva posztóból készült... Idővel bizony sok folt is került rája, de Klára szívesen viselte így is. Derekát kötél övezte, fejét fátyol takarta. Ruhája alatt szőringet hordott... Ez azonban nem volt egyedüli sanyargató eszköze. A szenvedő Krisztus iránti szeretetből minden alkalmat felhasznált, hogy a Megváltóval megoszthassa kínjait. A sok böjtölés, ostromlás és más egyéb vezeklés azonban egy cseppet sem ártott vidám kedélyének. Arca mindig derűs volt, harmonikus tiszta lelke hálás örömmel szállt az Úrhoz. Így tanulta ezt szeretett atyjától, Ferencről, ki még a legkeményebb nélkülözések között is vidám énekkel dicsérte a Teremtőt.

Celanoi Tamás, a híres ferences történetíró, ki Szent Klárának kortársa volt, így ír róla: „Nemes születésű, de még nemesebb a kegyelmek révén. Angyaltiszta lélek. Fiatal még, de korához képest igen érett. Isten szolgálatában változatlanul buzgó, tiszta és alázatos. Egyike a legnagyobb lelkeknek, kiket valaha emberi nyelv dicsőített.”

Így ír róla kora nagy tudósa, és ez a néhány szó legjobban megmutatja, hogy milyen tiszteletben állott az emberek előtt...

Külseje mintegy visszatükörözte szép lelkét. A reánk maradt képeken Szent Klárát magas, karcsú alaknak festik, egész lénye méltóságteljes. Arca rokonszenves, nyugodt. Széles homloka alatt kedvesen ragyog a finom vágású kék szempár ...

A Santa Chiara-templomban látható a szent alapítónő teste, mely már halálában is megőrizte egykori szépségének nyomait. Keskeny arca, római orra, szép szája még ma is tanúskodnak róla, hogy életében nemes és előkelő jelenség volt. Mindez a külső báj azonban elenyésző ahhoz a lelki szépséghez képest, mely egész lényéből kiáradt, s mely minden embert – aki megismerte, – föltétlen tisztelőjévé tette.

XVII. Veszélyben a Szegénység Úrnő

Vannak lelkek, akik minden külső emberi segítség nélkül el tudnak jutni a tökéletesség igen magas fokára; a legtöbb ember azonban támogatásra szorul. Számtalan lélek van, aki magától soha sem lenne képes valami nagy elhatározásra, de ha valaki felemeli, biztatja, útbaigazítja, akkor gyorsan halad előre. Sok szívben ott szunnyad az istenszeretet lángja, és csak arra vár, hogy valaki fölélessze a pislogó tüzet. A legtöbb ember vezetőre szorul. Szüksége van biztos kézre, mely irányítsa, gyengéd szívre, mely bátorítsa és jó példára, mely magával ragadja.

Ami a vezetőt illeti, a Szegény Nőknek nem lehetett panaszuk. Ferenc és Klára örködték felettük, és vezetésük mellett a tökéletesség igen magas fokára jutottak. Igyekeztek követni anyjuk példáját, aki viszont alázatos buzgalommal teljesítette a szeráfi atya parancsait. A szent atya a rend növekedésével „Formula Vitae” címmel már külön szabályokat is készített a nővéreknek, mely röviden meghatározza egész életrendjüket. Nem tudjuk biztosan, hogy ezek a szabályok mikor készültek el, azonban minden jel arra mutat, hogy már 1216 előtt megvoltak.³¹ Ezek a szabályok főként az evangéliumi hármas tanács és a föltétlen, teljes szegénység megtartására vonatkoznak és körülbelül megegyeztek a kisebb testvérek szabályaival.

A nővérek, kik úgyszólván kivétel nélkül vallásos családból származtak és gondos nevelésben részesültek, a legmesszebbmenő pontossággal engedelmeskedtek a szabályoknak; így azután nem is maradt el a kellő eredmény. A szeráfi atya és Klára tündöklő példája, folytonos éber felügyelete és lelkesítő buzdításai ezt nagyban elősegítették.

Mikor a nővérek száma egyre növekedett és S. Damiano túl kicsi lett befogadásukra, új házakról kellett gondoskodni, ahova elhelyezzék őket. Az újonnan alapított kolostorokba pedig már nem mehetett el velük sem Klára, hogy példát adjon nekik, sem Ferenc, hogy tanácsával segítse őket. A szeráfi atya tehát jónak látta, hogy növekedő második rendjét, éppúgy, mint az elsőt, magasabb egyházi hatóság védnöksége alá helyezze. Ezt az intézkedést sürgette az a körülmény is, hogy Ferenc Egyiptomba készült, még pedig a vértanúság reményében.

Szomorúan vették tudomásul a nővérek jó atyjuk távozását, egyben azonban szent irigységgel gondoltak arra, hogy Ferenc talán elnyeri azt a dicsőséget, melyre ők maguk is vágyakoztak... De bámulatuk és lelkesedésük ellenére sem tudták legyőzni a szent atya távozásán érzett fájdalmat. Ferenc maga is nehezen hagyta el leányait és távozása előtt még atyailag gondoskodott róluk, hogy semmiben hiányt ne szenvedjenek. Fölkereste barátját és jóakaróját, Ugolino bíborost, Ostia és Velletri püspökét, ki akkor III. Honorius pápa rendelete értelmében a Kisebb Testvérek védnöke volt,³² és gondjaiba ajánlotta S. Damiano virágoskertjét.

Ugolino bíborost a történetírók kora egyik legkiválóbb emberének mondják. A Segni grófok családjából származott és III. Ince pápa unokatestvére volt. Megnyerő külseje, tiszteletet parancsoló megjelenése, már első látásra meghódította az embereket. Ehhez a külső szépséghez igen magas fokú műveltség és nagy lelki finomság is járult. Erényes és minden tekintetben példás főpásztor volt. Modora szelíd, szívélyes. Szónoklataiban, társalgásában megnyilatkozott éles esze és kitűnő ítélőképessége. A jogi tudomány és művészet terén is járatos volt. Alaposan ismerte a Szentírást és kitűnően magyarázta. Hittel, bizalommal és lelkesedéssel telve állott az egyház szolgálatában. Celano *a gyengék támasza, a szegények oltalmazója s az erények mintaképe*nek nevezi.

³¹ Lásd: Max dr. Heimbucher: „Die Orden und Congregationen.” 477. l.

³² „... Azért is esdve kérem fenségedet, hogy nekem pápául adj a Ostia urát ...” L. Celano, II., 43-45. l. P. Santarelli.

„Mondd meg nekem, ki a barátod és megmondom, hogy ki vagy?” Ez a közmondás talán még soha sem bizonyult annyira igaznak, mint Ugolino bíboros esetében. A XIII. század legkiválóbb emberei vallották barátjuknak, így Szent Ferenc, Szent Domonkos, Pádúai Szent Antal, Penefort Rajmund és még mások.

Ennek a kiváló férfiúnak gondjaira bízta Ferenc kedves leányait. Kérte, hogy őrkdjék a buzgó, jámbor lelkeken, akik oly nagy odaadással szolgálják a Szegénység Úrnőt. Nézzen utána az újonnan épült szerzetesházaknak is, és vegye át egyszersmindenkorra vezetésüket. Kivétel csupán S. Damiano. Ezt csak ideiglenesen, távollétében bízta a bíborosra. Ennek vezetését mindenkor magának, halála után pedig fiainak akarta fenntartani. Már előzőleg Klárának is megígérte, hogy S. Damiano mindenkor ferences atyák gondozása alatt fog állni.

Ferenc megkérte a püspököt arra, hogy adjon a nővéreknek általános szabályt, mivel az egyre jobban gyarapodó és terjedő rend számára már nem tartotta elégségesnek a Formula Vitae-t. Részletesen megmagyarázta a bíborosnak, hogy milyen eszmét akar a szabályok által megvalósítani. A szeretet, a bűnbánat és a szegénység, ez legyen a hármias alap, melyen fölépülnek. Szeressék Istent mindenek előtt és mindennél jobban. Ez a legelső parancs, ez forrása minden erénynek. Szeressék Istenben és az Ő kedvéért a teremtményeket is. Aki az Urat szereti, az meg nem bántja, ha pedig mégis oly szerencsétlen lett volna, hogy vétkeznék, akkor a szeretet ad könnyet a bánathoz és erőt a bűnvallomáshoz. Szeressék a Szegénység Úrnőt, ki gondviselő édesanyjuk, mert csak addig élnek igazán, míg hűek maradnak hozzá.

A szeráfi atya ezután ékesszólóan ecsetelte S. Damiano lakóinak példás életét. Beszélt jámborságukról, istenfélelmükről és lelkük végtelen egyszerűségéről. Ugolino bíboros érdeklődéssel hallgatta szavait. Már sokat hallott Kláráról és nővéreiről, mert a környék lakossága nem fogyott ki dicséretükből. S. Damiano lakói a szentség hírében állottak. A nép csodálatos imameghallgatásokról, feltűnő megtérésekről suttogott. Mindenki tudott róluk valami jót mondani... Ugolino bíboros eleinte kissé kételkedve hallgatta a túlradó dicséretet, de most, hogy Ferenc is megerősítette a híreket, a buzgó egyházfőben mindinkább megerősödött a vágy, hogy személyesen is meggyőződjék a dolgok állásáról.

Most azután, hogy Ferenc őt kérte meg, hogy a nővéreknek szabályt adjon, szinte elkerülhetetlen volt, hogy Klárát és nővéreit meglátogassa. Ismernie kellett azokat, kiknek törvényt szab. Tudnia kell, hogy mennyire haladtak már a tökéletesség útján, és mit lehet tőlük kívánni. Beszélni akart a szent főnöknővel és leányaival. Személyesen akart meggyőződni róla, hogy mi igaz a szállongó hírekből, hogy mi a valódi jámborság és mi csak múló lelkesedés.

Némi bizalmatlansággal, de nagy érdeklődéssel ment a bölcs egyházférfiú S. Damianóba. A sok dicséret, amit hallott, kissé túlzottnak látszott előtte. Nagy volt azonban csodálkozása, mikor azt kellett tapasztalnia, hogy a hírek meg sem közelítik a valóságot. A legideálisabb női lelkek buzgalma tárult a püspök elé, oly nagy misztikus gyönyörűségek, melyek szinte hasonlóak voltak az angyalokéhoz. De valamennyiüket felülmúlta lelki szépségben és alázatosságban a főnöknő maga. Micsoda nagyszerű, fenséges alak, milyen hatalmas egyéniség s amellet menyi női báj van benne. Egyesíti magában a nő alázatosságát és szelídségét az erélyességével és tevékenységével. Egyenes lelkű, kitartó s bátor, kitartó a hősiességig. Ugolino bíboros el volt ragadtatva S. Damiano lakóitól, s pár nappal látogatása után a következő levelet írta Klárának.

„Midőn elérkezett a pillanat, hogy egyéb ügyeim fontossága zárdájuk elhagyására kényszerített, nagy szomorúság vett rajtam erőt. Lelkemnek fájt, hogy el kell válnom buzgó társaságuktól, melyben oly nagy gyönyörűségem telt. Be kell vallanom, hogy szememből könnyek hullottak az elválásnál és bátorságom elhagyott volna, ha a Tabernákulumban lakó Üdvözítő meg nem segít.

Oh, mily öröm töltött el mindnyájunkat, mikor együtt ünnepeltük a húsvét nagy ünnepét. Midőn az Oltáriszentség csodáiról beszéltem Önöknek, a gyönyörűségtől szinte túláradtunk. Midőn pedig távoznom kellett, félelem fogott el, mint az apostolokat, a szenvedés órájában. Tudtam rég, hogy csak szegény bűnös vagyok, de mióta láttam erényeiket és bűnbánatukat, még jobban érzem nyomorúságomat. Érdemtelen vagyok arra, hogy a földi gondoktól megszabadulva az égi boldogság honába jussak, és ott a választottak sorában örvendjek, hacsak önök ki nem esdik számomra ezt a kegyelmet Istentől.

Az eljövendő időkben Önökre bízom érdekeimet és lelkem üdvét, és meg vagyok róla győződve, hogy az Úr nem tagad meg semmit hő imáiktól és könnyeik áradatától. A pápa nem jön Assisiba, mégis fölhasználok az első alkalmat, hogy Önöket lássam. Üdvözlöm Ágnest és a többi nővéreket mind.”³³

Így írt a kiváló püspök Klárának. És ahogyan írt, úgy érzett is. Bámulta alázatos engedelmisségét és törhetetlen hitét. De éppen ebből a szeretetből és tiszteletből kifolyólag ő volt az első, aki akadályokat gördített a szegénység útjába. Atyai gondoskodásból meg akarta fosztani Klárát és nővéreit attól, ami legértékesebb kincsük volt. El akarta venni tőlük a szegénységet. Pedig a ferences léleknek élete a szegénység. Olvassuk csak el azt az imát, amit a szeráfi atya akkor mondott, mikor a kisebb testvérek rendjét megalapította, és látni fogjuk, hogy milyen szerepet szánt a Szegénység Úrnőnek követői életében.

„Oh, legszegényebb Jézus! Egy kegyelemért esedezem hozzád, add meg nekem a szegénység kiváltságát. Add, hogy szent Neved dicsőségére az enyém, az én tulajdonom legyen, hogy rajta kívül semmit sem mondhassak magaménak.”

Mikor Ferenc előadta a pápának, III. Incének, a teljes szegénységre vonatkozó kérelmét, a szentséges Atya kivihetetlennek tartotta azt. Hiába erősítette Ferenc, hogy az ő szemében éppen a szegénység a legfontosabb, a pápa ellenkezett. Csupán az isteni látomás után adta meg a szóbeli engedélyt a tökéletes szegénység gyakorlására. De ha már a férfirendben ilyen kivihetetlennek látszott Ferenc eszméje, mennyivel inkább az volt a női-rendek számára. Az életfenntartáshoz sok erő kell. Hogyan fogják megszerezni, ha teljesen alamizsnára vannak utalva? Igaz, hogy eleinte még sok jótévéje volt a rendnek. A nővérek hozzátartozói nagy bőkezűséggel látták el őket. Erre azonban nem lehetett alapítani. Mi lesz, ha a környék érdeklődése lelohad, és az alamizsnák megszűnnek? Nem istenkísértés-e ez a tökéletes szegénység?

Ilyen gondolatok jártak Ugolino bíboros fejében, mikor a Ferencnek tett ígéretéhez képest hozzálátott a nővérek szabályainak összeállításához. Semmiképpen sem bírta beleélni magát Ferenc szigorú felfogásába, azért is a IV. lateráni zsinat 13. decretumának értelmében, – mely elrendeli, hogy minden újonnan alakult szerzet egy már meglevő szerzet, pápailag jóváhagyott szabályainak vesse magát alá, – a bencés nővérek szabályait választotta ki Klára és nővérei számára, mert ezeket tartotta a legtökéletesebbeknek. Ezt bizonyítják maguk a szabályok, melyek ezen szavakkal kezdődnek: „Követés végett Szent Benedek szabályait adjuk nektek.” Mindazonáltal Ugolino bíboros szabályai lényegesen különböznek a bencések szabályaitól, amennyiben sokkal szigorúbbak. Így például előírja a teljes klauzúrát, továbbá elrendeli, hogy egész éven át böjtöljenek, húst sohasem egyenek, a nagyböjtben és adventben hetenkint négy, illetőleg három hétköznapon csupán kenyeret és vizet vegyenek magukhoz.

Elrendeli az érzékeny legszigorúbb fékezését. Fekvőhelyük három szál deszkából álljon, mely négy lábra van szögezve. A deszkára gyékényt terítsenek, párnájuk szalmával töltött zsák, takarójuk egy szál durva pokróc legyen. A nővérek ne csak a világ elől zárkózzanak el, hanem

³³ Wadding: Analec. Francis. III. 18.

legyenek egymással szemben is a legtartózkodóbbak. Beszélgetni, gondolataikat kicserélni, érzelmeiket egymásnak elmondani szigorúan tilos.

A szegénységre vonatkozólag pedig elrendeli, hogy: „Egyik nővér sem rendelkezhet magántulajdonnal. Amijük van, az mindnyájuké. Éppen ezért a rend bírhat javadalmakkal a szegénység megsértése nélkül...”

Klára és nővérei örömmel fogadták a püspök szigorú szabályait, melyeket 1218 augusztusa és 1219 júniusa között adott nekik. A szegénységre vonatkozó rendeletbe azonban sehogy sem tudtak beletörődni. Klárát valósággal lesújtotta az a gondolat, hogy a Szegénység Úrnőtől el akarják szakítani. Megölik a Ferences lélek éltető szellemét, számúzik Ferenc jegyesét. Megsemmisítik ezt a magasztos gondolatot, mely az egész szervezet alapja. Ezt nem szabad engedni. Ha kell, élete árán is meg kell akadályozni.

Fájdalmasan nélkülözte a szeráfi atya segítségét, ki ekkor már messze keleten járt. Nélküle nem igen tudott munkához kezdeni, azért megelégedett egyelőre azzal, hogy forró és állhatatos imában kérte Isten segítségét, és amennyiben a szent engedelmesség megengedte, továbbra is inkább Ferenc szabályaihoz tartotta magát.

XVIII. Privilegium paupertatis

Az 1224. év tavaszán érkezett haza Ferenc egyiptomi útjáról. Keservesen csalódott. Isten nem tartotta méltónak a vértanúhalálra. Nem sikerült a pogányokat sem megtérítenie. Ellenben mindenütt, ahol járt, dicséret és elismerés fogadta; minden ajak az ő erényeiről beszélt, és mindenki meghódolt önfeláldozása és bátorsága előtt. Ez az elismerés fájt leginkább Ferencnek. Alázatos lelke félt az ünnepeltetéstől. Ahol tehetette, messze elkerülte, szinte menekült előle.

Mikor Klára megtudta, hogy Ferenc hazaérkezett, azonnal érte küldött, és kérte, hogy siessen hozzá S. Damianóba. Ferenc haladék nélkül eleget tett szeretett leánya óhajának, és azonnal felkereste. Klára könnyek között mutatta meg a szabályokat és keservesen panaszkolt, hogy a Szegénység Úrnővel milyen mostohán bántak.

A szeráfi atya maga is elszomorodott, mikor a dologról értesült. Leányait a Szegénység Úrnő szolgálatában akarta látni, és nagyon kedve ellene való volt a püspök rendelete. Rémkép gyanánt kísértett agyában a gondolat, hogy attól fosztják meg rendjét, amit legértékesebbnek tartott benne.

Lelkében előre látta, hogy mint vesz erőt idővel a birtokvágy a gyengéd női lelkeken, hogyan lopózik be a szentélybe ennek nyomán a hiúság, sőt talán még a tisztátalanság szelleme is. A szeráfi atya mindig úgy tekintette a vagyont, mint a világ csábításainak leghathatósabb eszközét.

Mikor azonban látta, hogy a nővérek maguk is mennyire vágyódnak a szent szegénység után, megnyugodott, és megígérte Klárának, hogy gondoskodni fog róluk mindig.

Miután buzgó imában kérte Isten segítségét, lélekben megerősödve, fölkereste Ugolino bíborost, hogy megbeszélje vele Klára és nővérei ügyét. Ferenc mindig igen nagy tisztelője volt a papoknak. Úgy tekintette őket, mint Isten különös kegyeltjeit. Mégis, a legkisebb elfogultság nélkül állott most szemben az ősz főpappal. Kegyeket nem várt, lelke szabad volt, mint a madár, és semmiféle befolyás alatt nem állott.

A bíboros szokott szeretetreméltóságával fogadta Ferencet. Hosszasan tárgyalt vele a klarisszáknak adott szabályokról. Ferenc megmagyarázta Ugolino bíborosnak, hogy miért ragaszkodik annyira a tökéletes szegénység eszméjéhez. Mit lát benne? Mit vár tőle?...

Minden rendalapítónak megvan a maga vezéreszméje, és ez az eszme adja meg az egész rend jellegét. Mindenik rend más, más úton-módon iparkodik a magasságok felé; más és más eszközöket választ a tökéletesség elérésére. Ferenc a Szegénység Úrnőt választotta rendje pártfogójául és Klára nem lett volna hűséges leánya, ha nem ragaszkodott volna hozzá a végletekig. Isten mindig a kor szükségéhez mérten támaszt rendalapítókat. A ferences eszmény, a legtökéletesebb szegénység eszménye, mintegy visszahatás volt a XIII. század elpuhult, költekező, fényűző szellemére. Szembefordult a gazdagsággal, mely lenézi, megveti a szegényt. A társadalmi osztályok között levő nagy ellentétek kiegyenlítésére vállalkozott, s ennek kivitelére egy módot tudott csupán, de ez a legnemesebb és legbiztosabb volt: fölmagasztalni a szegénység gondolatát. Meg akarta tanítani az embereket, hogy ne vessék meg a szegénységet, ne féljenek tőle, sőt szeressék. Becsüljék meg, mert hiszen ez az Úr Jézus öröksége, melyet ránk hagyott. Ez volt az Ő evangéliuma... A mosolygó szegénység szép! Szébb, mint a fölfuvalkodott gazdagság. A gazdag hajoljon le a szegényhez és ossza meg vele azt, amit ő is csak mint ajándékot kapott az Úr Istentől...

Nehéz vállalkozás volt ennek az eszmének megvalósítása abban a korban, mikor minden segítség hiányzott hozzá, legfőként a szeretet, amely összefűzi a lelkeket... Ferenc megpróbálta, és győzött... De sokat kellett küzdenie érte ...

Maga a püspök megvalósíthatatlannak tartotta ezt az eszmét. Nem ebbe a korba való. Egyrészt, mert túlságosan nagy az ellentét a hatalom, a pompaszerető, csillogó és büszke

gazdagság és a mindenről lemondó alázatos béketűrő szegénység között ... Másrészt pedig a politikai helyzet is arra engedett következtetni, hogy rövidesen azok is szegények lesznek, akiknek most még van valamijük. Mit fognak akkor csinálni azok, akik már most is koldusok?... De ha még a férfiak meg is küzdenek minden nyomorral, mit fognak csinálni ezek a nők, kik jobbára mind előkelő családok gyermekei? Akik kényelemben, jólétben nőttek fel... Meglehet, hogy a nagylelkű önfeláldozás egy pillanatában le is mondanak mindenről és készek a legkeményebb áldozatra, de ki tudja, lesz-e hozzá erejük, hogy megvalósítsák ezt az életet. Mert hosszú a földi számkivetés, ha szenvedések között telik el. Más a hirtelen halál és más a hosszú éveken át viselt halálos betegség kínja. Lehetetlen, hogy a gyenge nők szervezete kibírja ezt az életet. Lehetetlen, hogy éveken át komoly baj nélkül őrlődjenek az önmegtagadás malmában...

Azonban hiábavaló volt a püspök minden érvelése. Ha Ferenc engedelmes és alázatos volt is mindenben, ebben az egyben nem engedett, hanem állhatatos maradt eszméjéhez. A püspököt végül annyira meghatotta ez az emberfelettinek látszó óhaj, – mely a legmagasabb emberi tökéletességet állítja szembe a legmélyebb emberi gyarlósággal, – hogy engedett a kérésnek, és Ferenc közreműködésével új szabályokat dolgozott ki a klarisszák számára.

Ez az új szabálykönyv tizenkét részre oszlik, és pontosan meghatározza a nővérek életmódját.

Megszabja a böjtöket. A karácsony ünnepét kivéve naponta csak egyszer lakhatnak jól. Meghatározza a rendi imák végzésének módját és a szentségekhez való járulást.

Ami az önmegtagadást illeti, erre nézve nem adott külön szabályt, de erre nem is volt szükség, mert a nővérek egész élete úgy sem volt más, mint folytonos önmegtagadás. Életmódjuk szigorúságát leginkább lehet látni azokból a rendeletekből, mely a kivételeket és fölmentéseket tárgyalja. Így például az éjfél-i fölkelést, – mely éjféltől reggel két óráig tartott, – nem teszi kötelezővé a beteg nővérek számára ... Elrendeli továbbá, hogy „a beteg nővérek hordhatnak harisnyát és szabad tollas párnát használniuk”³⁴

Rendelkezik a halálos bűnbe esett nővérek büntetéséről is, kiknek kenyéren és vízen kell böjtölniük, és ezt az eledelt is a földre teszik le nekik.

A szabályok azzal a hő óhajjal végződnek, hogy a nővérek legyenek mindig hű gyermekei a római katolikus egyháznak és a Szent Széknek. Elrendeli továbbá: hogy a nővérek mint kormányzó védnököt és javítót, ugyanazt a bíboros védnököt ismerjék el, mint akit őszentsége a kisebb testvérek számára nevez ki, hogy ily módon mindig alávetve a Szentegyháznak, állhatatosak legyenek a katolikus hitben és mindörökre megtartsák a szent szegénységet és alázatosságot.

Íme, ilyen szellemben akarta vezetni Ferenc leányait. Megkívánta tőlük a végletekig menő szegénységet. Elrendelte, hogy sem az egyesek, sem pedig a rend semmi néven nevezendő tulajdonnal nem rendelkezhetik. Megköveteli tőlük az előjárókkal szemben tanúsított vak engedelmességet, az örökös csendet, az éjjeli virrasztást és az önmegtagadások állandó gyakorlását... Az új szabályokat Ugolino bíboros pápai felhatalmazásánál fogva mindjárt meg is erősítette.

Ugolino bíboros 1227-ig volt a Kisebb Testvérek és a Szegény Nők védője. Akkor elhagyta őket, hogy nagyobb és fontosabb hivatalt vegyen át. Az elhunyt III. Honorius pápa után a bíborosok testületé őt választotta meg Krisztus helytartójának és a szentéletű püspök 1228-ban el is foglalta Szent Péter trónusát. A Szegény nők hatalmas pártfogót nyertek benne. A teljes szegénység gyakorlása azonban még mindig fájó pontja volt a gondos egyházfőnek, és mindent elkövetett, hogy anyagilag jobb körülmények közé helyezze Ferenc leányait. A pápának ez a

³⁴ Textus originalis.

gondoskodása sok aggodalmat szerzett Klárának. Állandóan veszélyeztetve látta a ferences lélek legdrágább kincsét, a szent szegénységet ...

A Mindenható azonban nemsokára megnyugtatta Klára aggó szívét. 1228-ban IX. Gergely pápa Assisiba jött, és ebből az alkalomból természetesen meglátogatta S. Damiano kolostorát is. A saját korának fényéhez és pompájához szokott főpap szinte megrémült, mikor az ott uralkodó nagy szegénységet meglátta. A csupasz falak, a padló kopott, töredezett kőkockái, a refektórium gyalulatlan lócái, a nyomorúságos fekvőhelyek, a nővérek kopott, silány ruházata a legnagyobb nyomorúságról beszéltek ... S a pápa a nagy szegénységtől nem látta a boldog öröm ragyogását, mely ott sugárzott minden nővér arcán, hanem szinte rémülten könyörgött Klárának, hogy ne folytassák tovább ezt az életmódot. Ez már nem önmehtagadás, hanem kegyetlenség. Kérte Klárát, hogy fogadjon el tőle ajándékban földeket, hogy legalább némileg biztosítva legyenek a véginség ellen. A pápa jól tudta, hogy II. Frigyes uralkodása politikai és gazdasági téren egyaránt sok zavart fog okozni, és az ezzel járó nélkülözésektől féltette Klárát és nővéreit.

Klára azonban a pápa lábaihoz borult és így kiáltott fel: „Oh, szentséges Atyám! Kívánj tőlem bármit, csak ezt az egyet ne!”

A pápa azt hitte, hogy Klárát különös fogadalom kötelezi a szegénység megtartására, azért jószágosan mondta:

– Leányom, ha fogadalmad kötelez erre, én mint pápa feloldozhatlak alóla!

Mire Klára sietve válaszolt:

– Szentséges Atyám, nem szabályaim elengedését kérem, hanem bűneim feloldozását!

Klára viselkedése és az egész jámbor életmód, melyet S. Damianóban látott, annyira meghatotta a pápát, hogy többé nem akart útjába állni a teljes szegénységnek. Assisi látogatása után két hónapra a következő sorokat küldte Perugiából a szent alapítónőnek:

„Gergely püspök az Úrban, szeretett leányának Klárának és Krisztus többi szolgálójának, kik S. Damiano kolostorában tartózkodnak, üdv és áldás!

Tudjuk valamennyien, hogy attól az óhajtól indítva, hogy magatokat teljesen Istennek szenteljétek, lemondtatok mindenről, amit a föld adhat, eladtatok mindent, amitek volt, s a pénzt széjjelosztottátok a szegények között. Elhatároztatok, hogy semmi javatok sem lesz, mert Annak nyomába akartok járni, ki az igazság és az élet útja. Még a legszükségesebb dolgok nélkülözése sem ijeszt meg benneteket és nem tántorít el jó feltételeitektől. Szerelmes Jegyesetek mindig veletek van és kész gyámolítani azt a testet, melyet ti oly áldozatkészséggel a lélek uralma alá helyeztetek. S aki az ég madarait eteti s a mezők liliomát teljes díszükbe öltözteti, titeket sem fog ruházat és eledel nélkül elhagyni addig a boldog napig, melyen majd bevezet az Ő dicsőségébe és leszen örök elegeledek.

Azért is, amint esdve kértétek tőlünk, íme apostoli kegyelmünkben és fennhatóságunknál fogva, ezen levél ereje által megerősítjük elhatározástokat, hogy a legnagyobb szegénységben éljétek. Soha senki sem kényszeríthet benneteket arra, hogy bármitek is legyen.

Akarjuk továbbá, hogy senki se zaklasson titeket ezen engedélyünk miatt, senki sem merészeljen ezen változtatni, vagy ennek ellene mondani. Aki pedig mégis megtenné, az tudja meg, hogy ezen cselekedetével magára vonja a mindenható Isten és Péter és Pál apostolok haragját.

Adatott Perugiában, 1228 szeptemberében, pontifikátusunk 2. évében.³⁵

³⁵ Saint Clair d Assise, 122–24. l.

IX. Gergely pápa bulláját szép kristály ereklyetartóban őrzik az assisi klarisszák. A szép gótikus díszítésű, művészi iniciálékkal ellátott pergamenlap mindmáig teljes épségben megmaradt.

A pápa határtalan jóindulatát bizonyítja az alább következő másik levél is, melyet ugyanazon év októberében intézett Klarához:

„Szeretett leányának, Gergely,
üdvöt és békét kíván!

Isten egyszülött fia Jézus Krisztus, isteni jegyesed. Köteles vagy Őt mindenekfölött szeretni, hogy semmi se válasszon el Tőle. Iránta való szeretetből feleltél a kegyelem szózatának. Érette hagytad el a világot és zártad el magadat a kolostor magányába. Ragaszkodj hozzá teljes szívedből. Szaladj illatának édessége után, mígnem üt az óra, melyben hivatalos leszel az isteni bárány lakodalmára. Legyen mindig szemed előtt ez a nagy igazság, és akkor az élet minden keserősége édességgé fog változni. Ha szenvedsz, boldog leszel, hogy szeretettel viszonzozhatsz Annak szeretetét, Ki a Passió kínjait szenvedte értünk.

Tudd meg, hogy a gyötrelmekben, melyek öveznek, ti vagytok vizsgálatásunk. Kérve kérünk téged, emlékezz vissza azon oktatásokra, melyeket nektek adtunk. Járj bátorsággal a tökéletesség útjain. Felejtsd el a múltat, menj mindennap előre, és mondd mindennap: még több igazságot!... Még több szentséget. Isten dicsőségére válik ez, és szívünket örömmel tölti el... Te, kit úgy szeretünk, mint kiválasztott leányunkat. Esedezünk hozzád, emlékezz meg rólunk mindig, minduntalan imáidban. Emeld fel tiszta kezeidet minden nap az Úrhoz, és esedezz hozzá, hogy gyengéd támaszunk legyen azon számtalan veszélyben, mely apostoli uralkodásunkat körülveszi, és adja meg nekünk a kegyet, hogy igaz lélekkel viselhessük keresztény főpásztori hivatalunkat, hogy az Úr dicsőségét, az angyalok pedig örömeiket találják benne. Legyen az lelkünk előmenetelére és a ránk bízott nyáj javára.

1228 októberében, pontifikátusunk 2. évében.³⁶

Klára teljesítette a pápa kérését. Buzgón és sokat imádkozott érte. Könyörgéseinek hatását – az életrajzírók följegyzése szerint, – a pápa igen gyakran érezte.

IX. Gergely pápa bullája legalább egy időre biztosította Ferenc eszméinek fennmaradását. Nagy dolog volt ez abban a korban, mikor a boldogság ellenségének tekintette mindenki a szegénységet, abban a káprázatos, csillogó világban, mely nem ismerte még az egyszerűség fogalmát sem... S noha az akkori női szerzetes rendek tagjai egyenként igen önfeláldozó és lemondásteli életet éltek, de mint rend, kivétel nélkül mindegyikük elég nagy vagyonnal rendelkezett. Éppen azért a teljes szegénység gyakorlásának engedélyét a pápa csak mint kivételes kegyet adta meg a klarisszáknak. Ez volt a Privilegium Paupertatis³⁷ – a szegénység kiváltsága, mely Szent Ferenc gyermekeinek mindenkor legdrágább kincse volt.

³⁶ Bulla s. Francisci. I. 37.

³⁷ A „Szegénység kiváltságát” először III. Ince pápa adta meg Szent Ferencnek, szóval, majd írásban is.

XIX. Az utolsó találkozás

Ferenc egyiptomi útja – amint tudjuk, – nem hozta meg számára azt, amit várt tőle. Életét akarta fölládozni a pogányok között hitéért, de Isten másképp rendezte sorsát.

A mennyei Atya azt akarta, hogy legkedvesebbik fia a halálban is olyan egyszerű legyen, mint az életben volt, hogy mindenkinek követendő példája lehessen. A Poverello úgy élt, mint sok ezer, meg ezer embertársa. Nem született fejedelmi palotában. Nem áldotta meg a Teremtő különös szépséggel sem. Nem volt tanultabb, mint kora átlagos embere. Gyermekeveit nem kísérték rendkívüli vagy feltűnő jelek... Minden egyszerű és igénytelen volt rajta. Csak nemes, nagy szíve volt telve rendkívüli érzelmekkel. Az istenszeretet, jóság és részvét égett benne... Csak a két tiszta szeméből sugárzott az angyalok békés öröme. S ezzel a szeretettől lángoló szívével, ezzel az örök derűt mosolygó szemével hódította meg a világot. A szeráfi Atya élete olyan egyszerű volt, mint minden egyszerű emberé. És ebben az egyszerűségében rejlett hatalma. Evangéliumát a szegény és szenvedő Jézus szívéből merítette, ki úgy szeretete a világot, hogy életét adta érte. És ez az irgalmas, szerető Krisztus saját szenvedésének részesévé akarta tenni hűséges gyermekét, hogy egykor megoszthassa vele dicsőségének fényét is... És nem adta meg neki a test vértanúságát, hanem a szeretetét...

Amikor csüggedten, szomorúan, méltatlanságának, bűnös voltának érzésével megalázottan tért haza Egyiptomból, mert nem volt méltó a vértanúság koronájára, akkor ez a hatalmas Jézus a Szívére vonta őt, és szeretetének olyan csodálatos és misztikus kegyelmeivel halmozta el, melyeknek kínzó édességét ember nem érezte soha...³⁸

És azután lejött a szeráfi atya az Alverna áldott hegyéről. Lelke még kábult az isteni megnyilatkozás fenségétől. A boldogság még szinte elviselhetetlen súllyal nehezedik reá. Tagjait égeti az isteni szeretet pecsétje, alig bír megsebzett lábaira állni. Alverna édes kövei minden lépésnél kimondhatatlan fájdalmat okoznak neki. Az oldalán levő sebből még egyre szivárog a vér. Léptei nyomában a kopár sziklán itt is, ott is kinyílik egy-egy égő rózsa. A sok vérvesztéstől halálosan kimerülve, már csak alig-alig vonszolja magát. Véres, sebes lábait ellepi az út pora...

A nap lemenőben van. Bégető juhnyájak mennek el mellette. A földekről fáradt munkások jönnek... Lassan, lassan elfakul az aranyos napsugár. Szürke árny borul a tájra. Egy-egy elkésett madár száll el gyors repüléssel az út felett... Siet a fészkére... Valahol messze megkondul egy harang. A S. damianói kis templom harangja. Nincs már messze az áldott helytől, hol először hallotta az Isten hívó szavát.

Nagy békeesség költözik szívébe. Újult erővel folytatja útját, és csakhamar eléri S. Damianót.

A nővérek örömmel fogadják. Régen nem látták már atyjukat, és szerető gyermeki szívük aggódott érte... Klára lelkét fájdalmas sejtelem járja át, mikor megpillantja a szent atya átszellemült arcát... Akik nagyon szeretik egymást, azoknak szívét láthatatlan szálak fűzik össze; a szeretet aranyfonalai, melyeknek közvetítésével az egyik lélek mintegy megérzi, ami a másikkal történik. Az a szoros lelki kapocs, amely Klárát a szeráfi atyához fűzte, tudtára adta neki, hogy szeretett atyjának földi napjai meg vannak számlálva. Elszorult a szíve arra a gondolatra, hogy drága lelkiatyjától nemsokára el kell válnia. Elveszti legjobb barátját, tanácsadóját, földi élete legnagyobb örömét... S ennek a fájdalmas, búcsúzó szeretetnek leggyengédebb megnyilatkozásaival veszi körül Ferencet. A szeráfi atyának pedig végtelenül jól esik leánya gondoskodása. Beteg testére ráfér egy kis ápolás, mert szegény nagyon szenved.

³⁸ Ekkor kapta meg a szeráfi atya az Úr Jézus szentséges Sebhelyeit, 1224-ben az Alverna áldott hegyén. Ennek a végtelen isteni kitüntetésnek emlékét szeptember 17-én ünnepli az Egyház.

Klára a kolostor kis kertjében egyszerű kunyhót készített számára. Itt a békés csendben lecsillapulnak lelke viharai, megenyhültek kissé testi kínjai. Itt a magányos kunyhó csendjében árulta el szent titkát, tisztaelkű leányának. Itt mutatta meg neki legelőször az alvernahegyi misztikus éjszaka emlékeit. Klára áhítatos megdöbbenéssel szemlélte e csodálatos sebeket. Lelkében már rég érezte, hogy a szeráfi atya Isten különös kiválasztottja, most azonban mégis elemi erővel hullott rá ennek biztos tudata, s lelke ujjongott atya dicsőségén.

Ferenc alázatos aggódással kérte leányát, hogy a nagy titkot el ne árulja senkinek, sőt legyen segítségére, hogy az emberek szeme elől elrejthesse. Klára engedelmeskedett szent atya kérésének. Papucsot varrt neki, mely eltakarta a csodálatos sebeket, és megvédte lábait az éles kövek ellen. Tapaszt készített számára, hogy legalább mérsékelje vele, – ha teljesen elállítani nem is tudta, – az oldalából kiszivárgó vért. Mindennapi kötelességének tartotta, hogy gyengéd kézzel megmosogassa a szent atya kezét és lábait és illatos füvekkel gyógyírt készítsen fájó sebeire.

Nemsokára, Ferenc megérkezése után eljött Leó, Angelo és Rufino is, a három társ, kiknek élete szinte egybeforrott a szent atyáéval. Negyven napot töltöttek együtt a Szegény Nők kolostorában.

Ezek voltak Ferenc boldog napjai. Az Isten szeretete elborította lelkét, mint aranyos fényzőn. Eltöltötte egész valóját. Olthatatlan lánggal égette szívét, mely néha szinte megszakadt a túlaradó mennyei édességtől... Ez a mérhetetlen boldogság kiáradt S. Damiano minden lakójára. Könnyebb lett a munka, buzgóbb az imádság, édesebb az önmegtartózkodás és készségesebb az akarat. Maga a szentéletű főnöknő járt elő jó példával. Ő érezte leginkább, hogy milyen nagy áldás részükre a szeráfi atya jelenléte. Annyi tanácsra volt még szüksége saját magának is. Fontos hivatala néha végtelen súllyal nehezedett rá. Ferenc atya tudta ezt, és szerető gondnal segített neki. Mint a búcsúzó atya ellátta leányát jó tanácsokkal. Klára volt legidősebb, legmegértőbb leánya. A legokosabb és a legszentebb is. Reábizta a kisebbeket, a gyengéket és legfőként a betegeket. Lelkére kötötte legkedvesebb jegyesét, a Szegénység Urnőt. Kérte, hogy szeressék és tiszteljék mindig az ő megvetett és üldözött menyasszonyát, és ne váljanak el tőle soha.

Klára könnyek között ígérte meg szent és erős ígérettel, hogy szeráfi atya alkotásait hűségesen meg fogja védeni és gyermekeit mindenkor megtartja a helyes úton. Sohasem engedí feledésbe menni szent atya tanítását... Hiszen oly édes és könnyű azt megtartani... Isten szerelméért mosolyogva tűrni a szegénység minden fájalmát, nehézségét ... Békén viselni minden szenvedést, minden csapást...

Ennek a tanításnak legszebb példáját maga a szent adta, S. Damianóban való tartózkodása alatt. Aki mennyei békességet sugárzó arcát látta, nem is hitte volna, hogy testét és lelkét a legrettenetesebb szenvedések gyötrik. Az Alvernán kapott sebek kínját fokozta fájdalmas szembaja. A sok átvirrasztott éjszaka keserű könnye elvette látását. Szemei elé sűrű fátyol borult. Nem látja már többé Umbria kék égét. Nem látja a halmok smaragdszín szőnyegét... Neki már hiába ragyog a nap, hasztalan tündökölnék az ég csillagai... Aki először pillantotta meg a teremtet világ szépségeit, az most vakon áll vele szemben... De az arca még most is derűs, és világtalan két szemében csendes béke honol. Mert minél gyakrabban és minél többről mond le a lélek Isten kedvéért, annál inkább bírja őt magát.

S mikor a fájdalom már túlságos erővel rohanja meg, mikor attól kell félnie, hogy a test szenvedése elrabolja a lélek nyugalomát, akkor térdre hullva alázatosan így imádkozik:

„Uram, add kegyelmedet, hogy békén viseljem szenvedéseimet.” Mire egy benső hang így felel:

„Ferenc, mivel lehet értékelni azt, ami minden értéken felül áll? Tudd meg, hogy szenvedéseid többet érnek a világ minden kincsénél, és épp azért nem szabad tőlük szabadulnod, az egész világ kedvéért sem, még ha ezek a helyek itt mind tiszta színarannyá változnának, a kavicsok drágakövekké és a tenger vize balzsammá.”

„Igen, Uram, – válaszol erre a szent, – így akarom értékelni a szenvedést, melyet te nekem küldesz, mert tudom, hogy bűneim vezeklésére szolgálnak, hogy a másvilágon ne kelljen szenvednem.”

Az isteni szeretetnek ez a megdönthetetlen bizonyossága végtelen örömmel tölti el szívét. Ennek az örömnak aranyfátyolán át elvonul lelki szemei előtt egész élete. Nem is csoda, hiszen a múlt emlékeivel van körülvéve. „Ott áll az olajfa, melyre egykor mint dicső katona, csillogó páncélját akasztotta. Ott van a kőpad, melyen öreg barátja üldögélt, az a szegény pap, kinek kápolnája összedőlt. Pár lépéssel odébb a rejtek, hova atyja haragja elől menekült, legelsősorban pedig a helyreállított szentély, hol azt a bizánci feszületet őrzik, mely élete legcsodálatosabb pillanatában szólott hozzá.”³⁹

„S mialatt teste a legkeservesebben gyötrődik, lelke megittasodik ezektől az emlékektől. A természet ezer édes hangon beszél hozzá. Elbűvölik a fenyők illata, az olajfák lombja között játszadozó röpke szellő, a vízesés friss csobogása.”⁴⁰

„Klára és nővérei felvidítják énekükkel, erényeik csodás illatával és a világtalanság nagy megpróbáltatása között visszaszerzik lelkének a békét és örömet...”⁴¹

„S midőn megjön a reggel, a csodás, varázs teljes umbriai reggel, midőn az ég a földre harmatozza az isteni szeretet áldását, midőn az emberi lélekből, a vizek titokzatos mélyéből, az anyaföld áldott és termékeny kebléből csodás és megmagyarázhatatlan vágyak szállnak a mindenek kútforrása felé, akkor ennek a túlradó ujjongásnak parancsszava megnyitja a szent ajkait. Nem tudja többé magába zárni ezt a rejtélyes végtelen vágyódást, megrészegülve az isteni szerelem tüzes italától, kitarja karját, mintha az egész mindenséget magához akarná ölelni, s ajkain felcsendül a legszebb ének:”⁴²

Mindenható, felséges és jóságos Úr!
Tied a dicséret, dicsőség és imádás és minden áldás.
Minden egyedül Téged illet Felség
És nem méltó az ember, hogy neved kimondja!
Áldott légy Uram s minden alkotásod,
Legfőképp urunkbátyánk a Nap, ki a nappalt adja
És reánk teríti a Te világosságod.
És szép ő és sugárzó, nagy ragyogással ékes,
A Te küped Fölséges.
Áldott légy Uram Hold nénénkért és minden csillagaiért az égnek,
Őket az égen alkotta kezéd, fényesnek, drága szépnek.
Áldott légy Uram Szél öcsénkért,
Levegőért, felhőért, minden jó és rút időért,
Kik által élteted minden Te alkotásod.
Áldott légy Uram Víz hűgünkért,
Oly nagyon hasznos ő, oly drága, tiszta és alázatos.
Áldott légy Uram Tűz bátyánkért,
Vele gyújtasz világot éjszakán,
És szép ő és erős, hatalmas és vidám.
Áldott légy Uram Földanya nénénkért,
Ki minket hord és enni ad és mindennemű gyümölcsöt terem,

³⁹ Sabatier, 316. l

⁴⁰ Piero Misclatelli: „Idealita Franciscane.” Róma, 1909.

⁴¹ Specul. Perfect. 196. l.

⁴² P. Dr. Facchinetti: Siate Alelgrì 137.

Füveket és színes virágokat...⁴³

A szent énekel... Kitárt karokkal, ég felé fordított arccal, világtalan szemében az Istent látók sugara ég, énekli zengő hangon, az új élet, az új szerelem, az új örömök győzelmi dalát, miközben feje fölé arany glóriát fon a fölkelő nap ...

*

A boldog idő végére járt. Ferenc tudta az isteni kinyilatkoztatásból, hogy nemsokára befejeződik földi vándorlása, nem időzhetett tovább Klára napsugaras kis kertjében. Sok munka várt még reá a hosszú elválás előtt. Meg akarta még látogatni testvéreit, hogy megerősítse őket a jóban, mielőtt végleg elhagyná a világot.

Búcsút vett tehát szerető leányaitól. Maga köré gyűjtötte őket még egyszer, utoljára. Megáldotta mindeniket, megáldotta szíve egész szeretetével. A nővérek zokogva vették körül szent atyjukat. Érezték valamennyien, hogy ez a találkozás az utolsó. Ezt az elválást ezen a földön nem követi már viszontlátás... De a szeráfi atya meg akarta vigasztalni bánatos leányait és megígérte nekik, hogy egyszer még felkeresi őket, mielőtt végleg elmenne... Azután Leó testvér karjára támaszkodva kilépett a zárda kapuján és lassú lépésekkel megindult az úton ... A nővérek pedig sírva néztek utána, míg csak láthatták könnyeik fátyolán át...

⁴³ Ez Szent Ferenc híres Naphimnusza, a Cantico Prate Sole, (Nap testvér éneke), melyről még Renan is azt állítja, hogy az evangélium után a legszebb vallásos költemény.

XX. Szent Ferenc halála

Szent Ferenc bevégezte földi küldetését. Szilárdan állott az épület, melynek felépítését reá bízta az Úr. A nagy munka befejeződött. A Kisebb testvérek rendje szeretettel fogadott mindenkit, aki szent szegénységben akarta szolgálni az Urat. A Szegény Nők zárdájában otthonra találtak azok a nők, akik menekülni akartak a világ elől, és teljesen Istennek szentelték magukat. A harmadik rend pedig sok, a világban élő bűnbánó lélek támasza lett.

A szeráfi atya elmondhatta a nemzetek apostolával: „Jó harcot harcoltam!”

Jó harcot, győzelmes harcot, – de nehéz harcot!

Harcolt a bűn ellen és a közönyösség ellen. Küzdött az emberek gonoszsága és a sátán kísértései ellen... És mindenhol győzött.

Most már fáradt a küzdelemre, nyugalomra vágyik ...

A „test testvér” eleget szenvedett már éhségtől, fáradtságtól, önmegtagadástól és nélkülözéstől. Megérdemli a pihenést...

Utolsó betegségében Assisi püspöke látja vendégül. Gondosan ápolják, körülveszik minden kényelemmel; lesik még a gondolatát is... De a szeráfi atya nem érzi jól magát az ékes palotában, a kényelmes ágyban. Visszavágyik a lelke a Porciunkula szegényes kis kunyhójába, ... ahol a pacsirta keltette fel reggel és a fülemüle énekelt neki altatódal esté... Ahol sötét ciprusok állnak őrt a fehérfalú szentély körül, és illatuk, mint áldozati tömjén száll az ég kék bársonya felé...

Oda vágyik a szíve. Hallani szeretné még egyszer a széltestvér vidám füttyét, amint ott bujkál az olajfák lombjai közt; hallani szeretné alázatos és tiszta hűgának, a víznek szelíd csobogását... Vágyik fejét oda hajtani jószágos földanyja ölébe... s úgy akar elbúcsúzni ettől a gyönyörű élettől, melyet az Isten adott... mely oly szép ... és valóban érdemes arra, hogy éljük...

Vágyik a szegényes kis fekvőhelyre, a nyomorúságos kis cellája után... Aki egész életében koldus volt, az nem halhat meg pelyhes, puha ágyban.

A püspök, – mit is tehetett volna egyebet, – szomorúan bár, de engedett a kérésnek. Hadd menjen vissza a természet fia az ő otthonába. A Szegénység Úrnő dalos szívű lovagja hadd térjen vissza szerelmes jegyeséhez, hogy fáradt fejét az ő gyengéd karjai között hajtja utolsó álomra.

Ősz van. A Subasio rengetegei tarka pompába öltöztek. A százados vén fák olyanok, mint ünnepre készülő méltóságok. Bíborszínű köntöst visel az egyik, a másik rozsdavöröset... A tölgyek sárga köpenyt öltenek magukra, hogy annál ragyogóbbak legyenek a fenyők komor zöldje mellett... Az erdő nagy fogadásra készül... Ökörnyál úszkál a levegőben ... Nagy aranyos testű legyek döngve szállnak virágról-virágra... A réten ezer halovány kökörcsin nyílik... A nap fáradt, csendes szomorúsággal néz le rájuk... Tekintete olyan édes és olyan bánatos, mint az anya szeme, ki beteg gyermekére mosolyog. És mosolyától aranyos fényt kap a rét, az erdő...

Ünnepélyes csendben hallgat a természet. Kósza szellő nem játszik a fák leveleivel. A madártestvérek is hallgatva bújnak meg a lomb között... A teremtet világ élete egy percre megáll, mintha lélekzetét visszafojtva figyelne valamire ...

Szegény barátok jönnek az úton lefelé... Lassan, lehajtott fejjel. Hordágyon visznek valakit. Viszik azt, aki legszegényebb köztük, akinek elnyűtt foltos csuhája nem kellene még a koldusnak sem ... s aki mégis a leggazdagabb minden ember között... mert övé az egész világ.

S ahogy feltűnik a lassú menet az út kanyarulatánál, egyszerre megmozdul az erdő. Zúgva hajol meg a fák büszke koronája... A barna ágak, mintha hívón integetnének... A lomb között ezer madártorok zendít rá a legszebb búcsúdálra... A széltestvér könnyű lábbal szalad előre az

úton, majd meg-megáll, hogy enyelgő kézzel végigsimogassa a szent fehér homlokát. A nagy ragyogással ékes naptestvér aranyfátyolt terít sápadt arcára és szeretettel melengeti dermedő tagjait...

A szent atya szelíd mosollyal fogadja a természet köszöntését. Jóságos barna szeme megtelik könnyel. Nehéz a búcsú... hiszen olyan kimondhatatlanul szereti a világot. Fáradt kezével végigsimítja a bokrokat, amerre elhaladnak. Hálás pillantással köszöni meg a fák üdvözlését... Nagy szíve megtelik szeretettel és fájdalommal...

Leérnek az útra... Fölöttük látszik a város. Fehér házai ragyognak a napfényben... Messziről int a S. Rufino sötét komoly tornya. A szent atya itt megállítja a testvéreket. Azután felül. Karját kimondhatatlan szeretettel tárja ki szülővárosa felé. Arcán könnyek peregnek végig. Ajka remeg. Hangja halk és fojtott:

„Áldjon meg az Isten téged, te szent város, te az Úrnak hűséges városa, mert sokan fognak üdvözülni általad! Az Istennek sok szolgálja lakik majd benned és belőled sokan fognak majd kiválasztatni az örök életre!...”

Szavát elfojtják a könnyek... Kimerülten dől hátra... A barátok felemelik a hordágyat. Lassan lépegetnek tovább a kanyargós hegyi úton.

Végre megérkeznek az édes otthonba. Itt a Porciunkula áldott árnyékában saját kívánságára lefektetik a puszta földre... A testvérek köréje térdelnek ... Leó testvér, az Isten báránykája, zokogva hajtja le fejét a szent atya kezére. Juniperus testvér,⁴⁴ kiből Szent Ferenc egy erdőre valót szeretett volna magának, úgy sír, mint egy kis gyermek és könnyei végig peregnek bozontos szakállán. Itt vannak mind, az ő hűséges fiai... És ő még egyszer megáldja mindnyájukat..., amennyire csak tudja és még annál is jobban.⁴⁵

Az egyik testvér felolvassa Szent János evangélista passióját, azután eléneklik a 142. zsoltárt... S midőn elérnek az utolsó vershez:

Vidd ki a tömlöcből lelkemet,
Hogy dicsérjem nevedet,
Az igazak várnak rám,
Míg jót teszel velem!...

a szent atya hűséges szerető szeme még egyszer végig pillant a síró testvéreken, azután leereszkednek sötét szempillái, és mint valami fáradt gyermek édes, boldog mosollyal szenderül el az isteni szerelem ölében.

*

Panaszos sírással cseng a Porciunkula kis harangja. Meghalt a szent atya. Elment a virágok barátja, elment a madarak testvére. Elment a természet dalosa, hogy az angyaloktól szebb éneket tanuljon...

A holttestet drága szőnyegre fektetik és pompás arannyal hímzett takaróval borítják be. Ez a takaró a derűs lelkű Giacomina asszony ajándéka, akit anygali sugallat küldött Szent Ferenc halálos ágyához. Most ott térdel ő is a többi testvérrel együtt a halott körül...

A szent atya teljes megdicsőülésben fekszik itt. A legyőzött test és a felmagasztalt lélek hű kifejezője ... Keze összekulcsolva pihen mellén, s ezeken a vékony fehér kezeken csodálatosan tündöklök az Úr szeretetének pecsétje. A testvérek áhítatosan csókolják meg a sebhelyeket, melyeket a szent atya életében alázatosságból elrejtett előlük...

⁴⁴ Juniperus magyarul borókafenyőt jelent.

⁴⁵ Plus quam possum.

Fölöttük a fák ágán galambok búgnak, egy sereg pacsirta száll a háztetőre, – az éjszaka ellenére is, – és énekszóval köszöntik védelmező barátjukat, aki íme bement az Úr dicsőségébe...

Panaszos sírással cseng a Porciunkula kis harangja. Az esti szellő fölkapja a hangot és elviszi a szent szülővárosába ... Meghalt a szent atya! Meghalt az élet éneke! Meghalt a szegénység szerelmese! ... Száll a hang a csendes őszi éjszakában s zokogva felel rá vissza S. Damiano harangjának ezüstös csengése...

Alig pirkad a hajnal, megindul a város népe. Apraja-nagyja kitódul a Porciunkulához, hogy lássa szeráfi atyját. Ragyogó díszben öltözött papok jönnek ünnepélyes menetben, hogy elkísérjék a szentet végső útjára. A szomszédos kolostorból összegyűlnek a ferencesek... Arcuk bánatos, a szemük könnyes. Nem csoda, hiszen a legszeretőbb atyát temetik ... Az asszonyok és gyermekek zöld gallyakat, szomorú őszi virágokat hoznak... a férfiak kezében fáklya ég.

Négy barát fölemeli az egyszerű koporsót... Azután lassan megindul a menet... A Poverello diadalmenete.⁴⁶ A gyermekek virágot hintenek az útra, a nép zsoltárokat énekel... Az asszonyok zokogása felhangzik itt is, ott is. A fáklyák sötét füstje mint gyászfátyol úszik a levegőben. Fölöttük galambok szállnak, s a többi madártestvér halk szárnycsattogással kíséri őket... Beérnek az erdőbe. A terebélyes fák áldóan terjesztik följük ágaikat, s a homályos, hús lombfolyosó, mint ünnepélyes diadalív borul fejük fölé. Lassú lebbenéssel hullanak az útra az őszi levelek. Az erdő legszebb szőnyegét teríti a szent utolsó útjára... Csupa bíbor és arany ... – Vagy talán az erdő könnyei hullanak? ...

Megy lassan a Poverello diadalmenete. Viszik a Szegénység Úrnő jegyesét, viszik az élet királyát, kinek fejére maga a hatalmas Isten tette az örök dicsőség koronáját...

A gyászmenet nem megy egyenesen Assisi felé. Egy kis kitérővel S. Damianónak veszik útjukat. A szent atya pár nappal halála előtt megígérte leányainak, hogy még egyszer meglátogatja őket. Íme, most beváltja ígését. Eljön, hogy búcsút vegyen tőlük ... Sokan előre sietnek, hogy hírül vigyék a nővéreknek azt a szomorú újságot, amit a Porciunkula harangja már tegnap elmondott nekik ...

A barátok beviszik a holttestet a templomba, és lefektetik a vasrácsos kis ablak elé, melyen keresztül az apácák a Legméltóságosabb Oltáriszentséget szokták magukhoz venni. Most kinyitják az ablakot és a nővérek fájó szívvel sietnek oda, hogy szeretett atyjuktól végbúcsút vegyenek. A fájdalom még csak lappang szívük mélyén. Még maguk sem tudják, mit jelent számukra ez a szó: Meghalt a szent atyánk!

A testvérek leemelik a holttestről a fehér selyem takarót. Ott fekszik a nővérek előtt a szent, a halál testvér karján. Arcán szelíd és jóságos mosoly, tiszta homlokán az ég békéje. Összekulcsolt kezén a szögek élénken válnak el a fehér bőrtől. Körülöttük a seb még piros és friss. A nővérek egymásután lépnek oda a szent testhez. Egymásután hajolnak le áldott két kezére és búcsúcsókkal illetik a szent sebhelyeket ...

Utolsónak maradt Klára. Tompa, kábult rémülettel nézi a békésen pihenő testet. Ez az ő atyja, ez a szótlán csendes ember... Felzokog benne a fájó keserűség:

– Oh, atyám, oh, atyám, hát elhagytál?

Odaborul a szent atya drága lábaihoz. Csókjaival borítja, könnyeivel öntözi... Elment a szent... Életének öröme, lelkének támasza, munkáinak, szenvedéseinek osztályosa ... Odacsúszik a szívéhez. Könnyein keresztül áhítattal nézi a csodálatos sebhelyet ... Amelyet annyi gonddal ápolt, amíg élt... Megcsókolja alázattal, hódolattal. Azután elővesz egy finom hímzett kehelykendőt és ráteríti a sebre, melyből még most is csendesen szivárog a vér. A fehér gyolcs egy perc alatt fölissza a vért, és máris ott ég rajta a seb nyoma. Szent Klára pedig leveszi a kendőt, gondosan összehajtogatja és keblébe rejt...

⁴⁶ Et fuit sepulcrum ejus gloriosum.

A hálás gyermek eltesz egy szál virágot anyja koporsójáról; az anya könnyek között őrzi gyermeke hajfürtjét, a hitves, hitvestársának gyűrűjét, – frigyük jelképét szemlélve mereng a múlton ... Assisi szegénye saját nagy nemes szíve vérért hagyta emlékebe legkedvesebbik leányának ...

A hallgatag barátok fölemelik a koporsót és tovább indulnak... A nővérek odatódulnak a rácshoz. Most egyszerre megértik a szörnyű valót. Tudatára ébrednek annak, hogy szent atyjuk csakugyan elment. Többé nem látják békés és jóságos arcát, nem hallják többé atyai oktatásait. Többé nem jön el hozzájuk, hogy szóval és tettel segítsen rajtuk. Soha! Soha!... És ekkor a fájdalom valóságos litániája tör ki belőlük.

„Oh atyánk, oh atyánk! Mitévők leszünk most? Mi lesz most velünk? Miért hagysz el minket, nyomorultakat? Miért nem engedted meg, hogy mi menjünk el előbb az örökké tartó üdvösségbe, ahova most te mentél. Te mondtad mindig, hogy ez a föld börtönünk! Mitévők legyünk, ha te már börtönünkben meg nem látogatsz többé minket? – Nekünk – kik meghaltunk a világnak, – veled sírba száll vigasztalásunk! Óh keserű elválás! óh büszke szakítás! Óh túl kegyetlen halál, mely ezer és ezer gyermeket fosztasz meg atyjától! Elragadod tőlünk azt, ki megáldotta munkáinkat, úgy, hogy azok a legszebb virágzásnak örvendtek!”⁴⁷

A fájdalmat a szentek épp úgy érzik, mint mi, vagy még mélyebben, mert nagyobb és önzetlenebb a szeretetük... Szent Klára szívére is ráborult a gyász fekete leple. Az első fájdalom elmúltával azonban béke és öröm költözött szívébe ...

Ferenc atya elment oda, ahova egész küzdelmes, nehéz életében vágyódott... elment az örök hazába. Most a mennyben van. S hatalmas pártfogójuk, erős támaszuk volt a földön, még hatalmasabb, még erősebb most, mikor ott ül az üdvözítő jobbán, a szeráfok fejedelmének aranyos trónusán ... Mostantól kezdve mindig velük lesz. Most még inkább szeretheti, mint eddig szerette. Többé földi akadály nem áll útjában. Nem kell félni a rágalomtól, nem kell félni a megbotránkozástól...

Ezentúl az ő feladata lesz, hogy áldott és édes emlékét sértetlenül megőrizze ... Hogy gondozója legyen a kis nyájnak, amit az elköltözött atya reá bízott ... Hogy anyjuk legyen ... Hogy szárnya alá gyűjtse őket... S a szeráfi atya majd onnét felülről a csillagok táborából szerető szemmel őrökdi felette...

A szeráfi atya elment, de szelleme él a szegény, a küzdő, de állhatatosságában okvetlenül győzedelmes emberi lelkekben.

Elment, de szíve itt dobog minden fájó, türelmes emberi szívben; szeretete itt ég minden igaz ember bűnbánó könnyében ...

Itt él a napsugárban, itt zeng a madárdalban, tiszta, erős, győzelmes lelke itt lebeg a napsütötte rétek felett...

⁴⁷ Celano. I. 186-87. l.

XXI. Küzdelem az eszményért

Mikor Ferenc atya utolsó, néma búcsúja után becsukódott S. Damiano kapuja, Klárát szinte lesújtotta a veszteség nagysága. Úgy érezte magát, mint a kis gyermek, aki először áll az édes anya támogató keze nélkül. De mikor végignézett síró leányain, bátorság és erő szállott szívébe. Teljesen átérezte hivatásának nagyságát. Ezentúl egyedül ő lesz a nővérek támasza, védője, tanácsadója. Most íme elérkezett az ő nagy munkájának is az ideje.

Eddig maga is csak kis palánta volt Ferenc kertjében, akit a hű kertész keze gondozott. Most már egyedül csak Isten segítő kegyelme fogja támogatni. A kis palánta hatalmas fává erősödött. Az alázatos és engedelmes tanítvány maga is mesterré lett.

Klára csodálatosan megértette Ferenc gondolatait. Nincs egyetlen lélek sem, aki annyira magáévá tette volna a szeráfi atya szellemét, mint Assisi szüze. Benne gondolkodott, benne cselekedett, benne élt... Kemény harcot vívott érte és hosszú fáradságos élete nehéz küzdelmei után diadalra is vitte ...

Ferenc utolsó látogatása úgy tűnt fel neki, mint végső figyelmeztetés, mint utolsó kérdés: Véd meg a Szegénység Úrnőt!

És Klára felkészült a harcra. Harcolnia kellett azokkal, akik jó szándékból ugyan, – mint egykor Ugolino bíboros, – de mégis meghamisítani akarták Ferenc eszméjét... és harcolnia kellett saját rendjén belül is a sátán munkája ellen. A gonoszlélek féltékeny szemmel nézte a szegénység eszméjének erősödését és mindenképpen igyekezett annak útját állni. Az akkori nehéz viszonyok között igen nagy bátorság és törhetetlen lelki erő kellett ahhoz, hogy valaki a Szegény Nők áldozatos és lemondással telt életére vállalkozzék. Az akkori női rendeknek kivétel nélkül mindenkinek volt vagyona, sőt egyik-másik igen gazdag volt. Így azután könnyen megtörtént, hogy egy-egy lélekben – amely talán eleinte hősiesen vállalkozott a legnagyobb lemondásra, – idővel fölébredt a gondolat, hogy talán nem is kellene a szegénység eszméjét olyan teljesen megvalósítani...

Amíg csak kevesen voltak, addig könnyebb volt a kísértőt távol tartani. Az első nővérek könnyű lábbal futottak az Isten útjain. Mikor azonban többen lettek, néha-néha idegen hang tolakodott be a békés harmóniába.

A szerzetesi élet igen nehéz. A lélek, mely eddig az élet zajában járt, bármennyire el volt is merülve Istenben, mégsem vonhatta ki magát a világ benyomásai alól. A különböző események kellemes változatosságot hoztak életébe. Bármily szeretettel csüggött is a Teremtőn, lelke el-elkalandozott az élet tarkavirágos mezején. Most bekerült a szűk cellába és meghalt számára minden, ami eddig létezett. Az élet nagy és kicsi eseményeinek többé semmi jelentősége sincsen számára. Attól a pillanattól fogva, hogy a zárda kapui becsukódnak mögötte, már csupán a lelkieknek él. Minden esemény a lélekben játszódik le, minden ott megy végbe a cella négy csupasz, fehér fala között.

Itt az örökös csendben, a nagy némaságban jobban hallja a lélek az Isten szavát, de jobban érzi a sátán kísértéseit is. A gonoszlélek pedig – igen jól tudjuk, – a legtisztább lelkeket kísérti meg legerősebben. Mert mi haszna lenne az elveszettekkel törődni, akik már úgyis az övéi? Hány lélek szenved és kínlódik a sátán üldözései miatt! Hány küzd és győz, de hány van olyan is, aki elcsügged, és talán éppen a győzelem pillanatában adja föl gyáván a harcot.

A lelkeken végigzúgnak a viharok ... Mert kell a vihar! Kell a friss, erős, vidám tavaszi szél, mely letördeli a száraz ágakat, megfodrozza az alvó tó tükrét, mely végig száguld a kopár ugaron... Nyomában olvad a hó, sarjad a fű és virágba borulnak a fák ... Kell a léleknek a vihar, mert a vihar az erő, a harc, az élet...

De néha lomhán és tikkasztóan jön a sirokkó. Forró leheletétől ellankad a levél, elpusztul a fű. Szennyes porfelhővel borítja be a hófehér virágot s perzselő melegétől elhervad az élet...

Amerre a sirokkó jár, halál jár nyomában... A sirokkó a lélek fásultsága, a lélek közönye... A közönyösség pedig a halál...

Az ilyen hervadt, beteg lelkeknek jó, ha van valakijük, aki megérti és segíti őket. Aki a maga üde, friss energiáját úgyszólván belesuggerálja a csüggedő lelkekbe...

Ez az ébresztő, fenntartó munka várt Klárára a szeráfi atya halála után. És ő lelkének egész buzgalmával és teljes odaadásával vállalta magára ezt a nehéz feladatot.

Anyja volt eddig is nővéreinek, de most szent atyjuk halála után kétszeresen azzá lett. Mindenkinek mindene volt. Minden nővérét ismerte, mindegyiket külön-külön gondozta. Figyelt, virrasztott, örködött fölöttük. Vigasztalta a csüggedőket, támogatta a gyöngéket. Dicsért és dorgált, felemelt és megalázott, amint szükség volt rá. Mindenütt ott volt és mindenről tudott. Lankadatlan energiája egy pillanatig sem pihent. Figyelme kiterjedt a távollevő nővérekre is, s akiket élőszóval nem segíthetett, azokat levél útján kereste fel. Ezek a levelek legszebb megnyilatkozásai a bölcs és előrelátó, az alázatos és erős Klára nővérnek, aki diadalra vitte Ferenc eszméjét: a mosolygó szegénységet...

„Lelkünket Isten a mennyország számára teremtette, – szokta mondani – s az örök boldogság az osztályrészünk. Ennek tudatában kell, hogy öröm és vidámság töltse el szívünket.”

Másutt így ír: „A búskomorság olyan, mint a pestis. Kiszárítja a lelket, elrabolja erejét és képtelenné teszi az erény gyakorlására.”

Szünet nélkül biztatta nővéreit: „Legyetek mindig örömben!”

Az örvendező lélek erős lélek, s csak az erős lélek tud alázatos is lenni. Ilyen erős, vidám, alázatos lélek volt Ferenc első leánya. Egész életében híven megtartotta szent atyja tanításait, amit akkor adott neki, mikor főnöknővé tette. Nem csak előljárója, de szolgálója is volt egyben minden nővéreinek. Alázatos lelkének semmiféle munka sem volt elég alacsony. Legkedvesebb kötelességének tartotta, hogy a napi munkában kifáradt nővérek lábát saját kezűleg megmossa. Egyszer az egyik nővér szerénységéből nem akarta ezt megengedni, de miközben lábát hirtelen elrántotta, keményen arcul ütötte vele a szent anyát. Klára erre sugárzó arccal hajolt le és megcsókolta az ügyetlenkedő nővér lábát. A jelenlévők pedig bámulták alázatosságát és jobban épültek rajta, mint a legszebb prédikáción.

A nővérek határtalan bizalommal voltak iránta. Noha nem egy közülük jóval idősebb volt nála, mégis úgy tekintették mindnyájan, mint édes anyjukat. Klára pedig valóban anyai szeretettel viszonzta ezt a gyermeki ragaszkodást.

Őrizte leányainak lelkét, testét egyaránt. Hideg téli éjszeleken gyakran fölkel, hogy utána nézzon az alvó nővéreknek, nem fázik-e egyik-másik nagyon. És betakargatta őket, mint valami gondos édesanya. Ő üdvözölte legelőször a hajnalt és ő tért legkésőbb nyugovóra. Övé volt a legkisebb falat és a legócskább ruha.

Teste köré durva kötelet kötött, melyen tizenhárom csomó volt, az Úr Jézus megostoroztatásának emlékére. Különösen tisztelte a szenvedő Jézust... A kereszt tiszteletére buzdította leányait is:

„Krisztus kínszenvedésének emléke kísérjen mindenhol. Tekints az égre, meghív, hogy a keresztet vállaidra vedd, és Krisztus nyomdokait kövesd, mert a megpróbáltatások útja vezet a mennybe ...”

Egyik levelében így ír:

„Nézzetek a keresztre és szemléljétek a végtelen szeretetet, mely mindenben uralkodik ...”

„A kereszt, íme a kincs, melyből minden erőt merítetek. Ha csüggedt vagyok, megerősít, ha sötétben vagyok, fölvilágosít és eloszlatja kételyeimet. Ha szenvedek, bátorít, ha sírok, letörli könnyeimet. Szomorúságomban vigasztalóm, félelmemben erősségem, szenvedéseimben támaszom...”

Celanoi Tamás szerint újoncait arra tanította, hogy sírjanak Krisztus szenvedésén és a tanításhoz saját példáját csatolta ...⁴⁸

Valóban egész élete a legszebb példaadás volt leányai számára. Sok csendes éjszakát virrasztott végig a kápolna hideg kővén térdelve, a passió egy- egy jelenetén elmélkedve. S mialatt nővérei békésen szunnyadtak, azalatt a legszentebb közülük, forró könnyekkel siratta saját és embertársai vétkeit. Mintha nemcsak magáért, hanem nővérei életéért is ő akart volna eleget tenni.

„Itt az oltár előtt leborulva – írja róla Madridi József, – szinte megsemmisült az Isten végtelen tökéletességének szemlélésében. Miként a sas megvetni látszik a földet és szeret a magasabb régiókban keringeni, örömet találja abban, ha a nap vakító sugaraiba nézhet, úgy Klára is egyedül Isten világossága felé fordult, mert ez volt szívének, lelkének és minden érzésének központja... Máskor alázatosan borult térdre a templom kővén, Isten jóságos pártfogásába ajánlva az Egyházat, a rendet és mindenkit, aki abban él, vagy élni fog...

A megfeszített és szegény Jézus iránti szeretete csak növelte benne a szegénység szeretetét. Ez volt minden gondja. Ez volt legnagyobb kincse. De ez a nagy kincs állandó veszélyben forgott.

IX. Gergely ugyan megadta nekik 1228-ban a „Privilegium Paupertatis”-t, de ezt a kiváltságot nem sokáig élvezték. IX. Gergely halála után IV. Ince került a pápai trónra. Az ő uralkodása nehéz időkbe esett. A sok háború, belvillongás következtében az ország szomorú sorsra jutott. Szörnyű éhínség pusztított mindenfelé. A lakosság, mely a folytonos zavargások miatt nem művelhette földjét, kenyér nélkül maradt. S az a kevés, ami mégis termett, alig volt elég saját élete fenntartására, ha ugyan egyáltalán meghagyták nekik a portyázó csapatok. A Szegény Nők ilyen körülmények között nem igen jutottak alamizsnához. Ugolino bíboros jóslata látszólag beteljesedett. A teljes szegénység gyakorlása szinte lehetetlenné vált. Féltő volt, hogy a rend nem tudja magát fenntartani ilyen ínséges helyzetben. IV. Ince pápa segíteni akarván ezen a bajon, 1247-ben újabb szabályokat adott ki a klarisszák részére, melyek szent Ferenc szabályaival ellentézőleg, megengedik az egyes zárdáknak, hogy vagyonnal bírnak.

Klárát a pápa jóindulata nem hogy megörvendeztette volna, hanem ellenkezőleg, a legnagyobb aggodalommal töltötte el... Mennyi küzdelmébe, mennyi könnyébe, könnyörgésébe került, míg kivívta Isten segítségével a „Privilegium Paupertatis”-t. Most íme a nagy kiváltságnak vége és előről kell kezdeni újból a harcot.

Klára azonban nem vesztette el bátorságát. Rendületlen bizalommal hitte, hogy Isten győzelemre viszi a szegénység eszméjét... Megkettőzte imáját, vezeklését és Ferenc örökségét a szegény Jézus oltalmába ajánlotta; azután békés szívvel, derűs lélekkel folytatta tovább Krisztus jegyesének útját... Ezen az úton sok tövis volt. Sok szenvedés és fájdalom ... Klárát huszonhét évig állandóan betegség kínozza ... Huszonhét év alatt minden fájdalmát mosolygó szemmel, néma ajakkal tűrte a megfeszített Jézus iránti szeretetből.

Hogy ebben a hófehér lélekben mi ment végbe az élet hosszú zarándokútja alatt, arról – sajnos, – igen keveset tudunk. Klára elzárta lelkét az emberek tekintete előtt. Ott bent nem lakott más, egyedül az Isten. Gondosan rejtegette azokat a kegyelmeket, melyekkel a Mindenható elhalmozta. Nem beszélt az édes örömökről, melyekben a gyermek Jézus részesítette. Nem tudjuk, voltak-e nagy lelki küzdelmei, és ha igen, milyen természetűek voltak? Ha egy-egy csodálatos esemény mégis tudomására jutott a nővéreknek, Klára annyira megijedt és olyan szívre hatóan könnyörgött nekik, hogy ne szóljanak róla senkinek, hogy a legtöbbje csak a szenttéavatás alkalmából került nyilvánosságra.

⁴⁸ Vita S. Clara, IV. fej. 760. l.

A nővérek vallomásából tudjuk, hogy Klárát gyakran fölkereste az édes Üdvözítő, bájos kis gyermek alakjában és kedvesen eljátszogatott vele. Betegségében nem egyszer meglátogatta, és csodálatosan megvigasztalta.

„Egy időben Klára oly súlyos beteg volt, hogy nem mehetett a templomba a többi apácával zsolozsmamondásra. Elkövetkezvén karácsony ünnepe, társnői mind matutinumra mentek, ő azonban kénytelen volt az ágyban maradni. Fájt neki, hogy nem vehetett részt leányaival a lelki vigasztalásban. De jegyese, Jézus Krisztus nem akarta őt vigasz nélkül hagyni, és azért csodálatosan Szent Ferenc templomába vitte, és megengedte, hogy a veternyén és az éjféli misén jelen legyen. Sőt ezen felül a szent áldozásban is részesítette. Azután ismét az ágyába vitette.

Mikor S. Damiano templomában az istentisztelet befejeződött, az apácák visszatértek Klarához, és mondák neki: Óh anyánk, Klára nővér, minő nagy vigasztalásban volt részünk e szent éjjelen. Vajha, engedte volna Isten, hogy te is velünk légy.

Mire Klára felelé: Hála és dicséret a mi Urunknak, Jézus Krisztusnak. Lelkem vigasztalására e szentséges éjjelen minden ünnepségen, sőt nagyobbakban valék jelen, mint ti voltatok. Mert Ferenc atyánk közbenjárása folytán a mi Urunk Jézus Krisztus kegyelméből tisztelendő atyám, Szent Ferenc templomában voltam. Testi, lelki füleimmel hallgattam az egész zsolozsmát, az orgona szavát és ugyanott a szentáldozásban is részesültem. Miért is a nékem jutott nagy kegyelmek okából örvendezzetek és adjatok hálát Istennek.”⁴⁹

Így vigasztalta az édes Jézus szerető jegyesét és tette neki édessé a földi számkivetés gyötrelmeit...

⁴⁹ Fioretti, XXXV. fejezet. Kapossy J. fordítása.

XXII. A csodatevő

Az Isten végtelen bölcsessége nem csak szeretetének tanúbizonyságaival, hanem néha csodálatos és természetfeletti erőkkkel is felékesíti azokat, akik őt mindenekfölött szeretik. Ezek a lelkek mintegy közvetítő eszközei az Úr kegyelmének, akinek tetszik, hogy teremtményeiben dicsőítse meg magát.

Assisi szüzének is megadta a kegyelmet, hogy imájára, kezének érintésére, de legfőként keresztvetésére csodálatos dolgok történtek.

A Fioretti százados lapjain van följegyezve az alábbi eset, ahogy itt következik:

„Szent Klára, Krisztus keresztjének hűséges tanítványa s szent Ferenc nemes palántája, oly jámbor életet élt, hogy nemcsak a püspökök és bíborosok, de maga a pápa is kívánva-kívánta látni és hallani, miért azután gyakorta fölkereste. Egyszer a többek között a pápa elment hozzá a monostorba, hogy menyei és isteni dolgokról való beszédét hallgassa. Amint erről-arról társalogva együtt ülnek, Klára asztalt terített, reá kenyeret rakat, hogy azokat a szent atya megáldja. Ahogy befejezik a lelki beszélgetést, Klára nagy tisztelettel letérdepel a pápa előtt és kéri, hogy áldaná meg az asztalra helyezett kenyereket. A szent atya így felel: Hívséges Klára soror, akarom, hogy te áldjad meg e kenyereket, megjelölve őket Krisztus szentséges keresztjével, melynek te magadat egészen átadtad.

– Bocsáss meg szentséges atyám – mondja Klára, – de méltán megszólnának, ha Krisztus helytartójának jelenlétében én, ki csak közönséges nő vagyok, ilyen áldást osztani merésznék.

– Hogy, amit teszesz, senki ne tartsa vakmerőségnek – felelt a pápa, – de sőt az engedelmesség érdemét szerezze meg számodra, a szent engedelmesség erejével parancsolom, hogy e kenyerekre a szentséges kereszt jelét írjad, s azokat Isten nevében megáldjad.

Ekkor Szent Klára, mint az engedelmesség igazi leánya, a kenyereket a szentséges kereszt jelével ájtatosan megáldotta. S csodák csodája, legott, mindama kenyereken szépen látható lőn a kereszt jele. A kenyereket részben megették, részben a csoda emlékéül megőrizték ...”⁵⁰

II. Frigyes rettenetes háborúinak idejében történt a második csoda, melyet Celano jegyez fel.

A király hadseregei végigpusztítottak Itálián. A legnagyobbbrészt zsoldosokból álló hadak ott és úgy szereztek be táplálékukat, ahogy tudták. Így azután nem csoda, hogy amerre jártak éhség és nélkülözés jelölte útjukat. Még a tehetősebbek is csak nehezen tartották fenn magukat, a szegényebb néposztály pedig teljes nyomorba süllyedt. Elképzelhető, hogy a szegények legszegényebbjai, Szent Klára leányai, micsoda ínségben éltek. Azoknak a jó lelkeknek, kik eddig segítették őket, maguknak sem volt meg a beevő falatjuk ... A Szegény Nők most csakugyan nagyon, nagyon szegények voltak.

Történt egy napon, hogy midőn eljött az étkezés órája s a nővérek – szám szerint mintegy ötvenen, – összegyűltek a refektóriumban, Spellói Cecilia nővér, aki a konyhai teendőket végezte, szomorúan hozta elő az utolsó kenyeret. Csüggedten, reményt vesztetten mutatta ezt a csekélyke kis eledelt a szent anyának.

Hogyan tartsa jól egy kenyérrel az ötven nővért? Klára azonban jóságosan nézett a síró nővérré és szokott kedves mosolyával mondta:

– Ne búsulj leányom, hanem törd ízibe ketté a kenyeret. Az egyik felét add a Porciunkulából való alamizsnás testvérünknek, a másikat oszd el ötven részre, azután csengess az ebédre.

Cecilia nővér kissé csodálkozva nézett a szent anyára. Nem tudta mire vélni ezt a lehetetlennek látszó parancsot.

⁵⁰ Fioretti, harmincharmadik fejezet. Kapossy J. ford.

– Anyám – mondta szinte rémülten, – hiszen az Úr Jézus csodatevő kezére volna szükségem, ha ezt meg akarnám tenni.

– Leányom – mondta kedvesen, – miért kételkedel? Menj és tedd meg hittel, amit mondok.

Cecilia nővér engedelmeskedett... megcsendült az ebédhez hívó harang. Miután a nővérek elmondták az asztali áldást, Cecilia hozzálátott a kenyér kiosztásához. Osztotta, osztotta a kenyeret a jó nővéreknek, s mialatt odanyújtotta egyiknek a másik után a maga darabját, arca lassanként örömteli ámulatra derült és szeméből a megihatottság könnyei peregtek a kosárra, melyben csodálatosan megszáporodtak a parányi kis kenyérdarabok. A kicsike cipóból jutott mindnyájuknak és valamennyien jól laktak. A legfinomabb lakoma sem eshetett volna olyan jól a S. damianói Szegény Nőknek, mint ez az istenadta, istenáldotta kenyér...

Nem sokkal a csodálatos kenyérszáporítás után történt, hogy S. Damianóban elfogyott az olaj. Szent Klára fogta az üres tömlőt, szép tisztára kimosta, azután odaadta az alamizsnás testvérnek, hogy kérjen számukra bele egy kis olajat a jótévedőktől. Mikor azonban a testvér kezébe vette a tömlőt, bosszús arccal csóválta meg a fejét:

– Ej, ej, ezek a jó Nők gúnyt űznek belőlem. Hiszen ez a tömlő tele van!

Kérdő tekintettel nézett az előtte álló Klárára. Ő azonban nem látta a barátot, semmit sem látott, mert lelke szent elragadtatásban messze a föld felett járt... A jámbor barát megaláztatva és csodálkozva nézte a szent anya átszellemült arcát, azután halkán mormogta:

– Valóban! Isten úgy gondoskodik a Szegény Nőkről, mint ahogy egykor a szegény özvegyről gondoskodott ...⁵¹

Klára szívesen és gyakran használta fel Isten kitüntető kegyelmét szenvedő embertársai javára. Hosszú volna elszámolni azokat az eseteket, mikor Klára imája, kereszttetése, súlyos testi és lelki bajokat szüntetett meg.

A sok közül csak néhányat jegyzek itt fel, melyek mind bent szerepelnek a szenttéavatási per anyagában, tehát hitelesek.

Benvenuta nővér tizenkét év óta fájdalmas és veszedelmes sebekben szenvedett. Klára kereszttet vetett rá, és a sebek azonnal begyógyultak.⁵² Ugyancsak a kereszttel gyógyította ki Spellói Cecíliát erős köhögéséből⁵³ és Amata nővért 13 év óta tartó vízi bajából.⁵⁴ Perugiai Benvenuta nővért, kinek mind a két keze meg volt dagadva,^{55*} Krisztina nővért, ki süket volt,⁵⁶ Balduina nővért, kinek veszélyes kelés volt a szemén,⁵⁷ mind Szent Klára imája és kereszttetése gyógyította meg. Megtörtént az is, hogy egyszer igen sokan voltak a betegszobában. Klára bement, hogy meglátogassa szenvedő nővéreit. Mihelyt belépett, kereszttet vetett feléjük, mire azonnal meggyógyultak. Ugyancsak a szenttéavatási per okmányai között van följegyezve az alábbi eset is.

Klára egy éjjel isteni sugallatra megtudta, hogy egyik nővére igen rosszul van. Ágnes, – így hívták a nővért, ki azonban nem tévesztendő össze Klára húgával, – ki valami súlyos torokgyulladásban szenvedett, amitől úgy megdagadt a torka, hogy alig tudott lélekzetet venni. Rettenetesen megijedt, mert úgy érezte, hogy rögtön meg fog halni. Kétségbeesés és elkeseredés szállta meg. Szíve föllázadt arra a gondolatra, hogy el kell hagynia a világot. Rettegett az ítélettől, mert bűn terhelte lelkét. Szívét azonban nem tudta Istenhez emelni. Bánatot nem érzett ... Hideg verejték gyöngyözött homlokáról s a halálfélelem megmerevítette

⁵¹ Vita Santa Clara.

⁵² Szenttéavatási per, II., 16.

⁵³ Szenttéavatási per, IV., 9.

⁵⁴ Szenttéavatási per, IV., 7.

⁵⁵ Szenttéavatási per, II., 13.

⁵⁶ Szenttéavatási per, IV., 17.

⁵⁷ Szenttéavatási per, VII., 12.

lázás tagjait... Ekkor egy gyengéd kéz simította végig lüktető halántékát és a jól ismert kedves hang suttogetta: Ne félj, leányom.

Ágnes nővér feltekintett. Fekvőhelye mellett ott állott a szent anya. Egyik kezében méceszt tartott, a másikkal keresztet vetett Ágnes nővér fölött. Abban a percben elmúlt lelkéről a rettenetes halálos bénultság, fájó torka többé nem kínoztta, és testben, lélekben meggyógyulva, zokogva adott hálát az Istennek.

A szent anya irgalmas szeretete nem szorítkozott csak a maga kis családjára. Segített mindenkin, aki csak hozzá fordult. Szent merészséggel mindig újabb és újabb kegyelmeket kért az Úrtól a szenvedő emberiség részére. Mindig voltak szegényei és betegek, akiken segíteni akart, mindig voltak bűnös védenecsei, akiknek megtéréséért könyörgött. Mintha az Úr rá bízta volna kincsesházának kulcsát, olyan bőkezűséggel osztogatta a kegyelmeket. Senki sem ment el üres kézzel, aki hozzá fordult, mert aki szegény volt mindenben, dúsgazdag volt a könyörületességben.

Messze földre elszállt a híre Assisi szüzének. Mindenki ismerte és mindenki szerette. A betegek nála kerestek gyógyulást, a szomorúak neki panaszolták el bánatukat. Egyszerű és tudatlan emberek hozzá vitték ügyes-bajos dolgaikat. Előkelő gazdag urak tőle kértek tanácsot.

A szent anya pedig egyforma szeretettel fogadott mindenkit. A szegény embert épp úgy, mint a gazdag lovagot. A drága ruhás finom hölgyet épp úgy, mint a durva kezű szolgálóleányt. Mosolygó szeme nem látta a külsőt, csak a lelket látta. De azt igazán látta. Ezek előtt a mosolygó tiszta kék szemek előtt feltárultak a lelkek titkai. Klára nővér előtt nem állhatott meg az, akinek rejtegetni valója volt.

Résztvevő türelemmel hallgatott végig minden panaszt. Soha sem volt türelmetlen és soha sem volt fáradt. És mindig ráért másokon segíteni.

A hangja csendes volt és vigasztaló. Olyan volt, mint a gyengéd anyai kéz simogatása. Enyhítette a fájdalmat, csitította a szenvedélyt. Akit Klára nővér vigasztalt, az érezte, hogy szíve mélyéből fakadnak a vigasztaló szavak. Akinek Klára nővér megígérte, hogy imádkozik érte, az nyugodt lehetett, mert nyert ügye volt.

Egyszer egy előkelő hölgy jött hozzá Spoleto völgyéből. Bánattól megtörve panaszolta el a szent anyának, hogy férje hűtlenül elhagyta, már huszonnégy éve. Azóta egyedül él szomorúságban és keserű magányban. Mindent megkísérlett már, hogy férjét visszaédesgesse magához, de még eddig nem sikerült. Most már nem tudja tovább viselni szenvedését. Szereti férjét hűtlensége mellett is és rettenetes látni bűnös életmódját.

Klára részvétellel hallgatta a szerencsétlen nő panaszait, és megígérte neki, hogy amennyire tőle telik, segíteni fog rajta.

Az elhagyott nemes hölgy, – mint aki ügyét jó kezekben hagyta, – megnyugodva tért haza.

Nemsokára üzenetet is kapott Klárától, melyben a szent anya tudatja vele, hogy az, akinek soha sem lett volna szabad őt elhagyni, visszatér hozzá ... Ugolino lovagnak, – így hívták a hűtlen férjet, – szintén fülébe jutott Klára jövődöleése, de eleinte csak gúnyosan nevetett rajta ... Klára imáját azonban meghallgatta az Isten. A büszke lovag lelkében csodálatos változás ment végbe. Megbánta hűtlenségét, megutálta bűnös életét. Visszatért elhagyott feleségéhez, és alázatosan bocsánatot kért tőle. Nemsokára egy kis fiúval ajándékozta meg őket az ég, ki később öreg napjaik legnagyobb öröme lett. És áldották mindketten Szent Klára imáit. Áldották őt a Spoleto völgyében és áldották a Subasio környékén. Assisi, Spello, Perugia és a többi környékbéli helység telve volt jóságának hírével.

Klára kezeiben bőségesen gyümölcsözött az isteni kegyelem. Ő volt a csatorna, melyen át az isteni jóság megnyilatkozásai a földre szállottak. És ő felhasználta az Úr irgalmát és tanúságot tett kegyelmei bőséges voltáról... Jótéteményeiben dicsérte az Urat, hogy mindenki lássa az ő hatalmát és jóságát.

Csak egyet rejtett el a szent anya, csak egyet nem akart a világnak megmutatni. A drágakövek legszebbikét, ragyogó koronájának ékességét. Azokat az angyali örömöket,

melyeket neki, egyedül neki ajándékozott az Úr. Azokat a megszentelt órákat, melyekben színről-színre látta Mesterét, Megváltóját, Istenét. Azokat a megszentelt órákat, melyekben a legbensőségesebben egyesült az isteni Üdvözítővel. Amikor valóra vált az ígért: „Én benned lakozom és te én bennem!” Ezeket az órákat elrejtette. Elzárta a szíve mélyébe. A szentek szentjébe. Ezt idegen szem meg ne lássa, idegen fül meg ne hallja... Még azt hinnék, hogy valóban érdemes akkora kegyelmekre, melyekben Isten részesítette. Soha nem beszélt róluk, és legszívesebben eltitkolta volna mindenki előtt. Reszketett attól, hogy bárki is megtudja, hogy Isten milyen rendkívüli kegyelmekkel árasztja el. Sokáig azonban ez nem maradhatott titokban.

Isten megengedte, hogy néha-néha a nővérek saját szemükkel lássák szent anyjuk dicsőségét.

A szenttéavatási perben eskü alatt vallották a nővérek, hogy látták Klárát a szentáldozás előtt az áldoztató rács előtt térdelni átszellemült arccal, mialatt homloka körül dicsfény ragyogott.

Egyik nővér a következőket beszélte el: Klára anya sokszor igen hosszú időt töltött a Legméltóságosabb Oltáriszentség imadásába merülve. Ezt az ájtatosságot különösen csütörtök és péntek közötti éjjelen szokta nagy áhítattal végezni, az Úr Jézus kínszenvedésének emlékére.

Egy ilyen alkalommal, – mondja ugyanaz a nővér, – a szent anya különösen elmerült elmélkedésébe. Lelkében látta az édes Üdvözítőt az utolsó vacsorán. Elkísérte az olajfák hegyére és keserves könnyeket sírt szomorúsága és elhagyatottsága miatt. Végigszenvedte vele az ostromoztatás, meghurcoltatás minden fájdalmát és szégyenét. Édes Üdvözítőjével együtt elfogadta a töviskoronát és vállaira vette a nehéz keresztet. Megosztotta az Úrral keserves halálküzdelmét, égető szomjúságát és végtelen fájdalmát. Ivott vele együtt az ecetből és megízlelte az epe keserűségét. Átszúratta szívét a lándzsával és meghalt a megváltóval a kereszten.

Ez az elmélkedés, mely hosszú órákon át tartott, – mialatt a szent anya a legrettenetesebb kínokat szenvedte, – annyira kimerítette, hogy halálos fáradtsággal dőlt fekvőhelyére. Itt teljesen megmerevedve, mozdulatlanul maradt. Szemei nyitva voltak és a szoba egyik sarkába néztek, mintha ott látná végbemenni a megváltás művét. Ilyen elragadtatásban találta őt az a nővér, ki valami okból kereste a szent anyát cellájában. Nem merte azonban megzavarni és azért csendesen visszahúzódott. Másnap újból bement hozzá, de a szent anyát még mindig ugyanabban a helyzetben találta. Estefelé már elfogta az aggodalom, és ezért ismét belopódzott hozzá.

A félhomályos cellában minden csendes volt. A szent anya még mindig ugyanabban a helyzetben volt és ugyanarra a helyre nézett. Volt valami természetfölötti ebben a tekintetben, amitől a jámbor apáca igen megrémült. Gyorsan világosságot gyújtott és egészen közel ment Klarához. Szemei elé tartotta a mécsest, de ő még erre sem tért magához. Ekkor a nővér félelemtől reszketve felkiáltott:

– Oh, anyám, kérlek, térj magadhoz! Kelj fel, kérlek! Emlékezzél rá, hogy szent atyánk megparancsolta neked, hogy egy napot se hagyjál elmúlni anélkül, hogy valami táplálékot vennél magadhoz!

Erre a szavakra a szent anya, Szent Ferencnek ez a legenedelmesebb leánya, azonnal magához tért. Mint aki hosszú mély álomból ébred, csodálkozva kérdezte:

– Oh, nővérem, miért gyújtottál világosságot? hiszen még nincsen éjjel!

– Drága anyám, – mondta a nővér félig sírva, – hát nem vetted észre, hogy elmúlt egy éj és egy nap és most már szombat lesz?

Klára ekkor igen megijedt, hogy a nővér észrevette elragadtatását és azért gyorsan mondta:

– Oh, leányom, áldott legyen ez az álom, melyet oly sokszor óhajtottam s mely végre megadatott nekem az én Uram, Jézus Krisztus jósága által. Kérlek, édes nővérem, őrizd meg ezt a titkot és soha senkinek ne szólj róla egy szót sem!⁵⁸

Így rejtegette Klára alázatos szíve Isten kitüntető adományait.

Az Úr azonban nemcsak fájdalmait osztotta meg szeretettel leányával, hanem mennyei édességének részesévé is tette. Erről tesz tanúságot a szenttéavatási perben Perugiai Benvenuta, az alábbi vallomással:

– Midőn egyszer a szent anya imáinak befejezése után velem találkozott, láttam, hogy ragyogó fény vette körül, mely olyan volt, mint egy tündöklő gömb és annyira vakított, hogy szemeim nem bírták kiállani.⁵⁹

Egy prédikáció alatt – mondta Ágnes nővér, – Jézus jelent meg előtte bájos gyermek alakjában és szeretettel mosolygott rá.⁶⁰

Én, – vallja Franciska nővér, – május elsején, Fülöp és Jakab ünnepén, láttam a szent anyát, amint a kis Jézust tartotta karjaiban és édesen beszélgetett vele.⁶¹

A kis Jézus gyakran kitüntette Klárát látogatásával. Mikor egyszer a szent anya fájdalmas betegségben feküdt, a gyermek Jézus akkor is megjelent neki és szeretettel vigasztalta. Amata nővér, – aki a szent anyát ápolta, – maga is részese volt annak a boldogságnak, hogy látta a kis Jézust Klára karjaiban, amint a szent boldogságtól tündöklő arcát simogatta és mindenképpen kedveskedett neki.

Igen! Ezek voltak a szent anya boldog pillanatai. Ezek voltak élete drága ékszerei, melyekért érdemes volt odaadni minden aranyát és drágakövét. Ez volt a tejjel-mézzel folyó Kánaán édessége, melyért lemondott a világ minden javáról, ez volt a ragyogó korona, mellyel Jézus felékesítette a Szegénység Hercegnőjének tiszta homlokát... Ez volt az előhírnöke annak a boldogságnak, melyet szem nem látott, fül nem hallott, melyet az Úr azoknak készít, kik hűek hozzá, mindhalálig ...

⁵⁸ Vita di Sancta Chiara.

⁵⁹ Celano: = Legenda.

⁶⁰ Celano: = Legenda.

⁶¹ Celano: = Legenda.

XXIII. Assisi őrangyala

Az 1234. év sötét betűkkel van feljegyezve Olaszország történetében. Ez volt II. Frigyes uralkodásának egyik legszomorúbb éve. A kegyetlen és szenvedélyes uralkodó nem átalította Krisztus földi helytartója ellen törni és szerette volna a pápát megfosztani hatalmától.

Erős, jól fölfegyverzett katonái földúlták Itáliát. Ahová eljutottak, ott pusztulás és halál járt. Megtámadták a falvakat és városokat. Elhajtották a lábasjószágot, elpusztították még azt a kevés termést is, amit abban az évben az aratás adott. Betörték a házakba, fosztogattak és gyújtogattak. A kapzsi, zsákmányra éhes zsoldosok nem néztek életet, nem néztek becsületet, csak önző és zabolátlan természetük kielégítését. A lakók menekültek, amerre tudtak. Voltak vidékek, hol az emberek egytől egyig elhagyták csinos házaikat, melyek már semmi védelmet nem nyújtottak a fenyegető veszély ellen. Menekültek, amerre tudtak. Az erdőkben, hegyek barlangjaiban kerestek menedéket. Mentették, amit lehetett, ha mást nem, szerencsétlen életüket.

Egy vérengző horda, mely csupa szaracénusból állott, eljutott Assisi környékére is. Betörték a városba, hol a megrémült lakosság elkészült a legrosszabbra. A sötétbőrű, durva külsejű katonák nem is kíméltek senkit. Vad kiáltások, fegyverek csörgése verte fel az utcák csendjét. Menekülő asszonyok rémült sikoltásai, gyermeksírás, durva szitkok zaja hallatszott mindenfelé. Lovak patkói csattogtak a kövezeten. Egy-egy jól elzárt kapu tompa dübörgéssel dőlt be a csákányok ütései alatt és a vad horda diadalordítással felelt rá. Megkondultak a város harangjai. Ijedt el-elmaradozó hangjuk úgy sírt bele az éjszakába, mint védelmet kereső gyermek.

S. Damianóban rémülettől sápadt arccal néztek egymásra az apácák. Itt az ellenség! A szomszédban van már. Pusztító keze idáig is elért. Mi lesz a várossal? Mi lesz a lakossággal?

Sok nővér volt S. Damianóban, kiknek szülei, testvérei Assisiban laktak. Ezek most aggodalomtól, félelemtől eltelve hullottak térdre, és sírva kérték Isten irgalmát, övéik számára.

A nap már régen alábukott a Subasio mögött, és ők még mindig imádkoztak. Az est kiterítette sötét palástját. Kíséreties árnyak kúsztak elő az erdő mélyéből. A szél meg-megsuhogtatta az olajfák ezüstös lombját s ennek neszére megnevezhetetlen szorongás fogta el a nővérek szívét. Minden zajra összerezzenve, minden idegszálukat megfeszítve hallgatóztak az éj csendjében ...

A kolostorra ráfeküdt a rémület. Sápadt arcok némán meredtek egymásra... Remegő ajkak zavaros imát mormoltak... Az egész kolostor egyetlen visszafojtott kiáltás volt...

Azután egyszerre feloldódott ez a fárasztó súlyos csend a legelemibb rémületbe ... Amikor meghallották az első lódobogást, amikor az első vad kiáltás a fülükbe jutott... Akkor mindnyájan talpra ugrottak, és mint a vezető nélküli nyáj, futottak végig a homályos folyosón. A sok rémült és zűrzavaros hang egyetlen kiáltássá olvadt egybe:

Klára anyánk segíts!

A sok nélkülözés és vezeklés megtörte testi erejét. Fáradtan és szenvedően fekszik a durva ágyon ... De csak a teste beteg. A lelke, ez a nagy, erős, bátor lélek most is épp olyan tevékeny, épp olyan üde, mint azon az emlékezetes pálmavasárnapi éjszakán, mikor szembeszállott az egész világ ítéletével...

Mikor meglátja leányai rémült arcát, egyszerre elszáll testéből minden gyengeség. Noha arca sápadt és hangja remeg az elfojtott izgalomtól, mégis emberfeletti erővel uralkodik magán. Érzi, hogy itt mindenki hozzá menekül, mindenki nála keres oltalmat. Neki erősnek kell lenni. Szíve megtelik nagy melegséggel, ahogyan végigpillant leányain ... Ez az ő családja... Ezek az ő gyermekei... Szerelmes szülöttei ... Akiket rábízott az Isten és Szent Ferenc Atya, s akiket az Úrhoz fog vezetni... Ezek az ő öröksége. Kel, hogy megmentse őket az Isten ...

– Óh, édes szeretett nővéreim – suttogja vigasztalan, – ne sírjatok, és ne féljete, hiszen velünk van az Úr. Ő megvéd minket...

Szava elvész a kívülről felhangzó zajban... Az egyik nővér felsikolt:

– Itt vannak a rablók! Rögtön bent lesznek a kolostorban. Egy perc és betörik a kaput! ...

Újból kitör a rémület zűrzavaros kiáltása... A szent anya gyorsan felugrik... Uram, segíts! Isten kegyelmével legyőzi tagjai gyengeségét... Siet, szalad a kápolna felé... Itt a derengő félhomály szürke kódében úgy csillog az öröklámpa, mint egy óriási rubin ... vagy mint egy égő szív ...

Szalad az oltárhoz... Odaborul az Eucharisztikus Krisztus lábához, alázatos, rémült, bízó remegéssel ... A hangja elfúl az izgalomtól.

– Hogyan, Uram Jézus, hát el tudnál hagyni minket? Kiszolgáltatnád hűséges gyermekeidet a pogányok gyalázatos durvaságainak? Nem akarnád megvédeni az én leányaimat, akiket a te drágalátos szerelmed tejjével tápláltam?...

Ezalatt a virradat derengő fényénél fürge, sötét alakok sietnek a kolostor fala felé... A vad szaracénusok prédára éhesen kúsznak előre. A kolostor csábítja őket. Azt remélik, hogy értékes arany, ezüst kelyheket, drágaköves cibóriumokat fognak találni... Nem tudják, hogy S. Damianóban csak a Szegénység Hercegnője lakik.

Fürge kézzel hosszú létrákat támasztanak a külső falhoz és egymásután kúsznak föl rajta... Diadalmas ordításuk jelzi, hogy az első harcos már felért a falra...

Bent a kolostorban, a rémület ólmos kábultságában térdeplő apácáknak már csak egy imájuk van: Uram, hallgasd meg a mi anyánk könyörgését!

A szent anya pedig lent a kápolna hideg, kemény kövére borulva eseng tovább.

– Uram, Uram, hallgass reám! Nézd, rám bíztad őket! Óvtam, védtem mindnyájukat. Anyjuk voltam, testvérük voltam... Hozzád vezettem őket! A tieid mind! Uram! Uram, de hogyan védjem meg őket most? Neked kell őket megvédeni, a magad számára, hiszen a tieid... Nyújtsd ki védő karodat. Mutasd meg, hogy nem hagyod el azokat, kik hozzád folyamodnak! Mutasd meg, hogy fenntartod a benned bízókat...

S onnét, a tabernákulum megszentelt, titokzatos bensejéből egy édesen csengő gyermekhang felel: – „mindig fenntartalak!”⁶²

Szent Klára az öröm hangos kiáltásával emeli fel fejét. Arcán végig folynak a könnyek, ajka remeg a boldog meghiúsultságtól... És föltámad benne ismét a szent telhetetlenség.

– Ne csak rajtunk, ne csak rajtunk könyörülj Uram. Véd meg ezt a nagylelkű várost is, mely Irántad való szeretetből táplál minket.

S erre ismét válaszol az égi hang:

– „A város szenvedni fog ugyan, de megvédem és megkímélem!”⁶³

Odakint a vad pogányok ezalatt megmásszák a külső falat, és most a nagy vaspántos kaput döngetik... A bárdok zuhogására a bent lévők ereiben megfagy a vér... A z sivaj egyre nő. A kapu nem enged az ostromnak. Föl a falakra! – hangzik újból a kiáltás...

Előkerülnek ismét a hosszú létrák. Durva testű, vad pogányok kúsznak föl rajta. Rövid késüket a szájukba fogják. Szemük a vadállatias düh izgalmában sárgás fényben ég ...

Keleten pirulni kezd az ég alja. Az éj sötétje visszamenekül az erdő fái közé... Derengő aranyos fény világítja meg a tájat. A nap első sugarai ott táncolnak a verejtékező, ziháló, dühtől szinte tajtékozó harcosok fegyverén ...

– Most! Az első már fölteszi a lábát a falra. Innét már csak egy ugrás és bent vannak... A fal tetején azonban mintegy megbénultan megáll... A nap éppen akkor bukkanik fel a láthatáron. Ragyogó sugárkévéje vakította tán el a szemét? Ki kérdi azt most!? ... Előre, föl!

⁶² Vita Santa Clara.

⁶³ Ugyanaz.

Aki előbb lesz bent, azé lesz a szebbik zsákmány... Egy szempillantás alatt telve van a fal harcosokkal...

A másik szempillantásban pedig a rémület leírhatatlan kiáltása reszketteti meg a levegőt...

A fölkelő nap rózsaszínű sugarától övezve egy karcsú alak áll a szaracénusokkal szemben ... Az arcát nem látni... A kezét magasra emeli... És a kezében ott pihen az Úr! Hófehér monstranciában ...,⁶⁴ mely tündöklő koszorúval fonja körül a legméltóságosabb Oltáriszentséget... Ott pihen az Úr az ő leánya kezében... olyan fehér, olyan kicsi és mégis oly kimondhatatlanul hatalmas ... olyan végtelenül erős ... íme, ragyogó fényétől megvakulnak a dühös rablók ... Íme, megjelenésének fenségétől elkábulva hullanak le a falról... Rettenetes zűrzavar keletkezik egy pillanat alatt... Vad futással menekül mindenki a falakról... akiben maradt egy kis élet. A többiek vakon, kábultan, tehetetlenül hullanak az alatt állókra ... Ezek pedig az ismeretlen és láthatatlan ellenségtől való kimondhatatlan rémületben hanyatt-homlok rohannak a külső fal felé ... Megnevezhetetlen iszonyat űzte őket... Egymást lökdösve, egymáson keresztülágazolva, vad üvöltés és szitkozódás között tűnnek el a fal mögött... Rohanásuk zaja lassanként belevész a messzeségbe ...

A kolostorban ismét elfoglalja trónusát a csend... Csak a nővérek ajkán zeng a hálaadó Te Deum ...

Pár évvel ezután a büszke és nagyravágyó Aversai Vitale, aki II. Frigyes hadseregében szolgált, újból ostrom alá vette Assisit. Valószínűleg meg akarta bosszulni az előbbi vereséget. Rettenetes fenyegetésekkel igyekezett megadásra kényszeríteni a várost.

Mikor Klára meghallotta, hogy milyen veszedelem fenyegeti újból Assisit, így szólt nővéreihez:

– Ebből a városból minden nap igen sok jót élvezünk. Helytelen dolog volna tehát kedves nővéreim, ha nem segítenénk rajta a kellő pillanatban.⁶⁵

Azután a nővérekkel együtt lesietett a kápolnába, és hamut hintve fejére, könyörgött Assisi megszabadulásáért. Mialatt imádkoztak, rettenetes vihar támadt. Az orkán hatalmas fákat csavart ki tövestől és házakat döntött össze. A lobogót kicsavarta a zászlótartó kezéből és foszlányokra tépte. A katonák fölött újból úrrá lett a legyőzhetetlen rémület, és rövid küzdelem után eszük nélkül menekültek ... Maga Aversai Vitale elesett a harcban.

S a megmentett Assisi lakosai meg voltak róla győződve, hogy a csatát nem a vezérek okossága, vagy a katonák bátorsága döntötte el, hanem Szent Klára érdemei és közbenjárására mentette meg őket az Úr.⁶⁶

Az itt elmondott két eset történelmi hitelességű. Az egykorú történetírók kivétel nélkül megemlékeznek róla, sőt a liturgikus officiumba is föl lett véve.

Emlékének ünnepét még ma is megtartják Assisiben. Minden év június 22-én (1234. június 22-én volt az első csoda), ünnepélyes körmenet vonul végig a városon. Részt vesz a körmeneten a papság, a polgárság és a nemesek ... továbbá a környék apraja-nagyja. Ájtatos énekszóval szállnak le Szent Klára sírboltjába, hogy hálát adjanak neki közbenjárásáért, és megköszönjék Istennek, hogy szent védőjük imáját oly kegyesen meghallgatta. Azután ismételten az Eucharisztikus Krisztus oltalmába ajánlják magukat. A főpap áldása után lemennek S. Damianóba, és megcsókolják azt a tabernákulumot, amely előtt a szent anya a szaracénusok betörésének éjszakáján imádkozott. Ekkor ünnepélyes szentmise következik, utána kiteszik imádásra a Legméltóságosabb Oltáriszentséget abban a szentségtartóban, melyben Klára a szaracénusoknak felmutatta az ostya leple alatt rejtőző Istent.

⁶⁴ Ezt a monstranciát, – melyet most Assisiban a Szent Klára templomában őriznek, – 1832-ben találták meg. Elefántesontból készült ezüst dísszel. Mellette volt a corporálénak használt finom gyolcs kendőcske is.

⁶⁵ Celano: Vita S. Clara.

⁶⁶ Ugyanaz.

*

Ennek a megható eseménynek emléke túlélte a politikai válságokat, túlélte sok viharos és békés századot, és még ma is élénken él az olasz nép emlékezetében.

Klára csodatette még ma is lángra lobbantja a szíveket, és ez a láng soha el nem alszik, mert a nemzet hálája élteti.

Assisi legszebb ékessége az a szobor, mely Szent Klárát ábrázolja, amint a Legméltóságosabb Oltáriszentséget magához szorítja, hogy ha kell, életével is megvédje a barbárok ellen. Ezen a szobron kívül, – mely a nagy Dupray alkotása, – a művészet sok helyen megörökítette ezt a jelenetet.

Ebből a csodából kifolyólag kapták meg a Szegény Nők Őszentségétől, a római pápától, azt a nagy kiváltságot, amely egyetlen más női szerzetnek sem adatott meg, – hogy bizonyos esetekben a rend főnöknője papi segédlet nélkül is kitesse imáadásra a Legméltóságosabb Oltáriszentséget.

XXIV. A leghőbb vágy teljesülése

Negyvenegy évig élt Klára S. Damiano csendes kolostorában, s ebből huszonhét úgyszólván állandó betegeskedés között telt el. A sok munka, a szigorú életmód, a kegyetlen vezeklés aláasta egészségét. Noha lelke erősebb volt, mint sok ezer, meg ezer embertársáé, teste mégis csak gyenge, női test maradt. Isten csodája, hogy ennyi ideig is bírta az élet nehéz terhét. Sokszor döntötte ágyba kínos betegség és a legkegyetlenebb fájdalmak gyötörték. A szenvedés azonban csak növelte benne a türelem és alázatosság erényét. Soha a legcsekélyebb panasz sem hagyta el ajkát, és mosolyogva viselte el a legnagyobb fájdalmakat, mert az Úr Jézusra gondolt, kinek szenvedései fölülmúltak minden emberi gyötrelmet. Nővérei előtt is mindig gondosan eltitkolta fájdalmát. Soha sem terhelte őket panasszal, vagy fölösleges kéréssel. Szinte úgy kellett kitalálni, hogy mire van szüksége. Ha néha mégis valamit kérnie kellett, mindig a legnagyobb alázattal és az Úr Jézus szent nevében tette. Hálás volt a legkisebb szolgálatért is, és mindig sokallotta azt, amit érte tettek.

Az 1252. év körül egészsége végleg aláhanyatlott. Annyira elgyengült, hogy többé nem tudta elhagyni szerény fekvőhelyét. Betegágyához láncolva, emésztő láztól gyötörve, nem talált nyugalmat. Érezte, hogy közeledik végső órája. Isteni Vőlegénye hívja a mennyei lakomára. Vágyva-vágyott az örök nyugalom után... és mégsem tudott elmenni. A földi élethez láncolta a nagy feladat. Szent atyja öröksége nem volt biztonságban. A Szegénység Úrnő trónusa nem állott szilárdan. A feladatot, amit szeráfi atyja reábizott, még nem fejezte be. És mi lesz, ha most elmegy? Mi lesz Szent Ferenc drága jegyesével? Ki védi meg az ellenség támadásától? Ki készít neki örök lakást?

Lázás álmaiban, szenvedéssel telt ébrenlétben csak ez az egy gondolat gyötörte. Buzgó imában kérte a Mindenhatótól azt a nagy kegyelmet, hogy biztonságban láthassa a Szegénység Úrnőt, mielőtt meghalna. Lelke szinte elepedt az örökkévalóság utáni vágyban, de mégsem kívánhatta a halált addig, míg küldetését be nem fejezte.

Sokszor maga köré gyűjtötte leányait, és szerető szóval oktatta őket. Emlékezetükbe idézte szent atyjuk tanítását azoknak, akik még sokszor látták őt S. Damianóban; beszélt róla az újonnan jötteknek, akik még nem ismerték. Buzdította őket, hogy soha se lankadjanak az Isten és Szent Ferenc iránti szeretetben. Szeressék egymást is őszintén, önzetlenül. Ne feledjék soha, hogy Isten és a szeráfi atya áldása kíséri őket. És legfőként ne feledkezzenek meg a Szegénység Úrnőről, ki most oly nagy veszedelemben forog.

A nővérek sírva térdeltek Klára fekvőhelye körül, és szent ígérettel ígérték, hogy mindig hűségben fogják szolgálni Szent Ferenc jegyesét.

Akkoriban történt, hogy egy bencés apácának, ki annak idején, mikor Ferenc Klárát a S. Angeli di Pansóba vitte, szintén ott lakott már, látomása volt. Láta Klárát, gyönyörű díszes ágyon fekvő. Körülötte térdeltek leányai és keservesen sírtak. Az ágy mellett ragyogó szépségű nő állott, ki édes szavakkal vigasztalta őket.

– „Törüljétek le könnyeiteket szeretett leányaim! Anyátok még nem hagy el titeket. Még köztetek marad egy ideig. Legyetek nyugodtak, nem hal meg addig, míg az Úr meg nem jelenik neki apostolaival ...”

A nővér a látomás után azonnal elsietett S. Damianóba, és elmondta Klára leányainak azt, amit Isten mutatott neki. A nővérek igen megörültek a hallottaknak, azt hitték ugyanis, hogy az Úr Jézus Krisztus fog megjelenni szent Anyjuknak apostolai kíséretében.⁶⁷

⁶⁷ Ezzel szemben Celano úgy értelmezi a látomást, hogy az Úr Krisztus földi helytartóját, vagyis a római pápát jelentette, az apostolok pedig a papokat.

A szent anya betegségének csakhamar híre futott a környéken. Az emberek, seregestől tödultak S. Damianóba, hogy meglátogassák gondviselőjüket és jóttevőjüket. Raynald érsek – Ostia és Velletri püspöke, ki akkor a Szegény Nők és a Kisebb Testvérek általános védnöke volt, – szintén fölkereste S. Damiano szerény kolostorát, hogy a szentség hírében álló főnöknő hogyléte felől tudakozódják.

A nővérek igen nagy tisztelettel fogadták a bíborost. Maga Klára is egy percre szinte elfelejtette szenvedéseit, mikor a szent életű főpap belépett cellájába. Amennyire tehetett, fölemelkedett fekvőhelyén és alázatosan megcsókolva a bíboros kezét, kérte, hogy részesítse az utolsó szentségekben. Raynald bíboros látta, hogy a szent anyának már csak kevés ideje van hátra. Összehívatta tehát a nővéreket Szent Klára cellájába, és megható beszédet intézett hozzájuk. Megáldotta őket és nagybeteg főnöknőjüket, azután elhozta a szent anyának a legédesebb Jézust. Szent Klára alázatos szívvel vette magához az isteni Megváltó szent Testét. Aki életében erősítő eledele volt, az most íme örök jutalom zálogaképpen száll szívébe. Talán utoljára jön ma hozzája a fehér, igénytelen kis ostyába rejtőzve. Nemsokára talán színről-színre látja, és mindörökre egyesül drága Megváltójával, isteni Mesterével. Arca sugárzott a boldogságtól és dicsfényben úszott, mikor a főpap ajkára tette a Legszentebbet.

Hosszú ünnepélyes csend borult a cellára. A szent anya behunyt szemmel feküdt nyugvóhelyén. Halvány arca átszellemült, és mennyei béke ömlött el rajta. A szívébe költözött édes Jézus megerősítette és megvigasztalta.

Raynald bíboros meghatottan szemlélte ezt az angyali áhítatot... A szent anya azután ismét fölnyitotta szemét. Szívében újra felébredt egyetlen aggodalma. Mi lesz a Szegénység Úrnővel, ha ő meghal? Esengve kérte a bíborost, eszközölje ki számára Őszentségétől a teljes szegénység engedélyének visszaállítását. A bíboros megnyugtatta Klárát, és megígérte, hogy haladéktalanul teljesíteni fogja kérését.

Klárát boldoggá tette a főpap. Egy időre, mintha még egészsége is javult volna a jó hírre. De ez a javulás csak látszólagos volt. A betegség csakhamar újult erővel tört ki. Közeledett a végső pillanat. A szent anya lelke már ott lebegett az örök város kapui előtt, mely kitérült, hogy szerető ölébe fogadja hűséges gyermekét.

Mihelyt a bíboros meghallotta, hogy Klára állapota válságosra fordult, azonnal értesítette róla Őszentségét, IV. Ince pápát, ki Klárának nagy tisztelője volt. Jól ismerte imája erejét s azért, mihelyt megkapta Raynald bíboros üzenetét, azonnal Assisiba ment, hogy személyesen kérje a szent imáit a katolikus egyházért és saját magáért.

Volt azonban egy másik ok is, amiért a pápa Klára halálos ágyához sietett. A szent főnöknő ugyanis, röviddel végső betegsége előtt levelet írt IV. Incének, melyben esedezve kérte tőle a szabályok eredeti alakjának visszaállítását. A pápát annyira meghatotta az a végtelen szeretet, mellyel Szent Klára a teljes szegénység eszméjén csüggött, hogy többé nem akart útjába állni, hanem egyszer s mindenkorra megerősítette az eredeti szabályt. Elhatározását még csak siettetette Raynald bíboros értesítése, amely egyúttal arra bírta a pápát, hogy az értékes okmányt személyesen vigye el a Szegénység Hercegnőjének.

A pápa természetesen nem jött egyedül. Püspökök, bíborosok és más magas állású egyházi férfiak kísérték, kik mindnyájan látni akarták még egyszer a szent anyát. Beteljesült tehát a bencés nővér látomása. Eljött az Úr – Krisztus földi helytartója, – apostolai kíséretében.

Mélységes megilletődéssel lépett be a pápa a szűk kis cellába. Micsoda egyszerűség. Micsoda szegénység. S akik itt laknak, mégis gazdagabbak a föld fejedelmeinél. A sima falakon semmi dísz. A padló erősen kopott. Az ágy szalmával behintett deszka ... a takaró ócska és silány... Valóban a Szegénység Hercegnője lakik itt... A szegénység boldog hercegnője, akinek arca sápadt ugyan, de tiszta kék szeméből az égi béke mosolyog.

A pápa végtelen tisztelettel lépett a beteghez. Klára anya alázatosan csókolta meg Szent Péter utódjának kezét, azután kérte a szentséges atyát, engedje lábait is megcsókolni. Behoztak egy durva faszámolyt, melyre a pápa feltette lábát, melyet Klára mélységes alázattal

megcsókolt, ezzel téve vallomást az egyház és a pápa iránti törhetetlen hűségéről. A pápa pedig azzal viszonzta Klára alázatosságát, hogy átadta neki a szegénységet jóváhagyó bullát, melynek első betűjét saját kezűleg írta, rendkívüli kegyel akarván viszonzni a rendkívüli kérést.

„Innocens püspök, Isten szolgájának szolgája, Klára leányainak és másoknak, az assisi S. Damiano egyház szolgálóinak, úgy a mostaniaknak, mint a jövődőknek, kik örök fogadalmat tettek.

Amint nyilvánvaló, magatokat egyedül Istennek óhajtván szentelni, lemondtatok a jelen élet dolgainak kívánságáról, amiért is eladván mindeneteket és szegények közt szétosztván, fölteszitek magatokban, hogy semmiféle tulajdont nem birtok, mindenben annak nyomdokait követve, aki szegény, a mi utunk, egészségünk és életünk lett. Ettől a föltételtől nem riaszt vissza benneteket a földi dolgok szükségessége, mert az égi Jegyes közel lesz a ti testetek gyöngeségében, melyet a törvény rendelkezése folytán vállaltatok.

Végül is, aki táplálja az ég madarait és ruhazza a mezők liliomait, a ti élelmetekről és ruházkodástokról is gondoskodni fog, míg egyszer átmenve az örökkévalóságba önmagát adja, amikor tudniillik az Ő jobbja boldogan fog átölelni benneteket, az ő látásának teljességében. Amint tehát kértétek, a legtökéletesebb szegénység fogadalmát, apostoli kegyünkkel megerősítjük, tekintélyünkkel, jelen rendelkezésünk folytán nektek megengedjük, hogy bárkinek biztatására senkitől földi javakat el ne fogadjatok.

És ha valamelyik nő nem tudná, vagy nem akarná ezt a fogadalmat megtartani, ne tartózkodjék köztetek, hanem helyeztessék át egy másik helyre. Rendeljük hát, hogy senki az emberek közül benneteket és a ti egyházatokat semmiképpen ne zavarja, vagy alkalmatlankodással ne fárassza. Ha tehát a jövőben valamely egyházi, vagy világi személy ezen megerősítésünk és rendelkezésünk tudatában, azok ellen valamit is tenni merészelné, kétszer vagy háromszor megintve, ha csak bűnösségét megfelelő elégtétellel ki nem engeszteli, hatalmának tisztségétől és méltóságától fosztassék meg, hogy az Isten ítéletének következtében, az elkövetett igazságtalansága miatt magát bűnösnek ismerje, távol tartassák a mi Urunk Jézus Krisztusnak szentséges testétől és véréből és élete végén magát az isteni megtorlásnak alávesse. Mindnyájatokkal és mindazokkal pedig, akik azon a helyen Krisztusnak szolgálnak, legyen a mi Urunk Jézus Krisztus békéje, amíg jócselekedeteink jutalmát elnyeri és az ítélőbírónál az örök béke jutalmát megleli. Amen.⁶⁸

⁶⁸ Innocentius episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo, filiabus Clare et aliis, ancillis ecclesiae sancti Damiani Assisinatens, tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum. Sicut manifestum est, cupientes soli Domino dedicare, abdicatis rerum temporalium appetitum; propter quod venditis omnibus et pauperibus erogatis, nulles omnino possessiones habere proponitis, illius vestigiis per omnia inhaerentes, qui pro nobis factus est pauper, via, veritas, atque vita. Nec ab huiusmodi propositum rerum voss terret inopia nam leva sponsi caelestis est sub capite vestro, ad sustentandum infirma corporis vestri, quae legi mentis ordinata stravistis.

Denique qui pascit aves coeli et lilia vestit agri ad victum pariter et vestitum concurret, donec seipsum vobis transiens in aeternitate ministret cum scilicet eius dextera vos felicius amplexabitur in suae plenitudine visionis. Sicut ergo supplicastis, altissimae paupertatis propositum favore apostolico roboramus, auctoritate vobis praesentium indulgentes, ut recipere possessiones a nulla compelli possitis. Et si qua mulier nollet aut non posset huiusmodi propositum observare, vobiscum non habeat mansionem, sed ad locum alium transferatur. Decernimus ergo ut nulli omnia hominum, liceat vos et ecclesiam vestram perturbare temere seu quibuslibet vexationibus fatigare. Si qua-mationis et constitutionis sciens contra eam temere venire tentaverit secunda tertiove comminata, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit,

Így hangzik IV. Ince pápa bullája, – mellyel egy időben megkapták a Szegény Nők az új szabályokat is. Ennek eredetije sokáig lappangott, és csak 1893-ban találták meg újra.

Klára utolsó óráit ez az annyira várt és mégis alig-alig remélt eredmény végtelenül boldoggá tette.

Élete a szegénységért való küzdelemben telt el, s íme most elnyerte fáradsága jutalmát, munkája gyümölcsét. Most, halálos ágyán végre kezei között tartotta ezt a sokat jelentő okiratot. Örömeiben zokogva szorította szívéhez és reá lehelte utolsó csókját. A haldokló szent anya szeméből hulló könnyek, mintegy megszentelték a szabályokat, melyeket maga a pápa is „Szent ereklyéknek” nevez és elrendeli, hogy általánosan így hívja mindenki...

A szent anya szívébe béke és hálás nyugalom költözött; elmondhatta a prófétával: „Most bocsásd el Uram szolgádat békességgel!”

Mielőtt a pápa távozott volna, Klárának még egy kérése volt: „Szentséges atyám, mielőtt elmész, add reám áldásodat, bűneim bocsánatát és teljes búcsút.”

„Milyen boldog lennék – felelt a pápa, ha csak annyi bűnöm lenne, mint neked.”

Alig távozott a pápa, jött a ferences tartományfőnök, Klára gyóntatója, és ismét megáldotta a szent anyát, ki erre örömmel mondá:

– Dicsérjük Istent szeretett nővéreim, azon jótéteményekért, melyekkel ma elhalmozott. Reggel Uram Királyom, este földi helytartója, a pápa.

A tartományfőnök távozása után a nővérek továbbra is együtt maradtak szent anyjuk cellájában. Érezték, hogy minden perc drága. A keserű elválás már igen közel van. Halkan imádkozva térdeltek Klára fekvőhelye körül, és tehetségük szerint mindenképpen igyekeztek enyhíteni szenvedéseit.

A szent anya még haláltusájában is újra és újra buzdította és bátorította őket. Megígérte nekik, hogy imádkozik értük, és a túlvilágon is gondja lesz rájuk. Kérte őket, hogy viszont ők is tartsák meg híven mindazt, ami a szabályokban van, s amit végrendeletében meghagyott nekik.

Ez a végrendelet, melyben benne van Klára egész tanítása, életének teljes programja, így hangzik:

„I. Azon sok kegyelem között, melyet a mi Urunktól az irgalmasság Atyjától kaptunk, és folyton kapunk, van egy, amiért minden más fölött áldanunk kell őt, és ez: a hivatás kegyelme. Mert az a legtekélyesebb és megérdemli legmélyebb hálánkat. Emlékezzetek meg azért mindenkor azon szavakról, melyeket a nagy apostol intézett az első keresztényekhez!”
Ismerjétek meg hivatástokat!”

Isten Fia magához hívott Szent Ferenc szavai által és a mai napig is fenntartott a keskeny úton. Azért is szeretett nővéreim, ne felejtsetek el a hivatás kegyelmét, melyben részesít bennünket nagy szolgája, Szent Ferenc által. Ki röviddel megtérése után, mikor még nem voltak sem társai, sem nővérei, helyreállította S. Damiano templomát, s a Szentlélektől ihletve kinyilatkoztatta a szegény lakosságnak mindazt, ami itt történni fog. Így szólt hozzájuk: „Jöjjetek ide testvéreim, segítsetek nekem fölépíteni S. Damianót és zárdáját, mert itt

potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissima corpore, et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo exanime districto subiaceat ultimo.

Cunctis autem vobis et eidem loco dilectionem in Cristo servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et fructum bonae actionis percipiant et apud districtum iudicem praemia aeternae pacis inveniant.
Amen.

azon szüzek fognak lakni, kik a mennyei anya dicsőségét szolgálják, amíg csak a keresztény egyház létezik.”

II. Boldog atyánk ezt nemcsak a mi, hanem mindazok számára jövendölte, kik a szent életben sorsunkat osztják. Így tehát nővéreim, milyen buzgó hittel kellene kitartanunk Isten parancsai és szent alapítónk szabályai mellett, hogy egykor az utolsó napon megsokasodott talentumokkal jelenhessünk meg Bíránk előtt. Mert Ő kiválasztott minket, hogy példát adjunk s a hűség tükre legyünk azon nővérek számára, kik hivatva vannak arra, hogy egykor ők is példái legyenek az erényes életnek. Ezen kegyelem végett kétszeresen kell áldanunk az Urat és dicsérnünk minden dologban.

III. Nemsokára megtérése után, én és néhány társnőm, az isteni kinyilatkoztatástól indítva, önként engedelmisséget fogadtunk boldog Ferenc atyánknak. Ekkor Szent Ferenc hálát adott Istennek és sajnálkozék, és megindult szíve miattam és nővéreim miatt. És noha látta gyengeségünket, nem utasított vissza, hanem megígérte, hogy gondjaiba és védelmébe vesz, az ő szerzetestársaival együtt. Így a magasságos Isten és Szent Ferenc akarata folytán S. Damiano-ba jöttem lakni, hol is az Úr kibővítette az Ő kegyelmeit, hogy hűségben szolgáljam Őt.

IV. Ezen időben Szent Ferenc írásban adott nekünk életszabályt, különösen meghagyván, hogy mindenkor hűségben tartsuk meg a szent szegénységet, melyben mindenkor példájával oktatott minket és ezenkívül még sok más írott szabályt is, melyekből nem nehéz a kijelölt utat megtalálni s hűen megtartani azt, amit ígértünk, hogy híven megtartjuk az Isten Fiának nyomdokait és Szent Ferenc atyánkét, ki lemondván minden földi jóról, a szegénységet választó magának örökségül.

V. Én Klára, Jézus Krisztus leánya, S. Damiano szegény szolgálója, szabad akaratból kétszer köteleztem magunkat a Szegénység Úrnő követésére, hogy halálom után nővéreim semmiképpen se hagyják el őt. S hogy biztosítsam, hogy hivatásuk meg ne változzék, IV. Ince pápa által megerősíttettem.

VI. Szívére kötöm nővéreimnek és ajánlom a jelenben és jövőben, egyaránt Szent Ferenc követőinek és minden szerzetesnek, hogy segítsenek nekünk szolgálni az Urat szegénységben példájuk és szent tanításuk által. Mélységes alázattal kérem őket, legyenek rajta, hogy soha sem távozzanak el a jó föltételektől. Ha megtörténne, hogy egyik nővérem elhagyná a zárdát, hogy máshova menjen, lelkére kötöm, hogy tartsa meg a szabályt teljes szigorúságában és terjedelmében.

VII. Jézus Krisztus nevében fölkérem testvéreimet, járjanak mindig a szent szegénység és alázatos egyszerűség útján és legyenek összejöveteleikben is tartózkodók, amint azt Szent Ferenc tanította. Csak ennek az erénynek segítségével és a Mindenható kegyelmével – ki a nagy hivatásra kiválasztotta, – lesz képes a jó hírnév illatát maga körül terjeszteni. Szeressétek egymást az Úr Jézus Krisztusban. Mutassátok meg e szeretetet kifelé jócselekedetekben, így a nővérek egymás példája által buzdítva, növekedni fognak Isten és felebarátaik iránti szeretetben. Imádkozzatok, hogy akinek kötelessége mások fölött uralkodni, az a szerénység által igyekezzék a többiek fölé emelkedni, hogy a nővérek szeretetből engedelmeskedjenek neki.

Ő pedig legyen gyengéd és elővigyázatos, mint jó anya gyermekeivel. Legyen modora alázatos, udvarias és előzékeny leányaival szemben, hogy ne féljenek szívüket kitárni előtte. A nővérek pedig ne felejtsek el, hogy az Úr Jézus iránti szeretetből mondtak le saját akaratukból, s hogy minden feltétel

nélkül szívesen szót fogadnak anyjuknak, hogy szeretetben, alázatosságban és egyetértésben élve, könnyebben haladhassanak előre.

VIII. Ügyeljetek rá kedves nővérek, hogy ti is kövessétek ezt a szigorú és szent életet. Ügyeljetek arra, hogy soha se távolodjatok el tőle tudatlanság vagy gondatlanság által, mert ezzel káromolnátok az Urat, Szent Ferenc atyánkat és a szent Egyházat, melynek szemei rajtunk nyugszanak. Írva vagyon: „Átkozottak legyenek azok, kik parancsaimat elhagyják!” Azért is alázatosan térdre borulva kérem Urunkat, adja meg az állhatatosság kegyelmét, Boldogságos Szűz Anyja, Szent Ferenc és minden szentjeinek érdemei által. Amen.

IX. Óh, hón szeretett nővéreim! A jövő és jelen számára rátok hagyom ezen dolgokat írásban, hogy jobban visszaemlékezzetek rá, Istenben és boldogult szent Ferencben. Amen.”⁶⁹

⁶⁹ Szent Klára végrendelete, Textus originalis. 279. l.

XXV. Szent Klára halála

Huszonhét év telt el a szeráfi atya halála óta, mikor az Úr kegyelme végre megengedte, hogy a hűséges tanítvány követhesse mesterét. Huszonhét küzdelmes és nehéz év, mely alatt a szent anya egyetlen és tökéletes vigasza az Úr Isten szeretete volt. Ha néha el-elcsüggedt és szomorúan gondolt vissza arra az időre, mikor még Szent Ferenc támogatta és segítette, azzal vigasztalódott, hogy a Boldogságos Szűz is milyen sokáig viselte még az élet súlyát szent Fia halála után.

Most végre ütött a szabadulás órája. A teljes szegénység gyakorlásának biztosításával a szent alapítónő elérte élete célját, s azóta ereje óráról-órára hanyatlott. Ezzel a győzelemmel befejezte küldetését, és most már mi sem kötötte a földhöz. Lelke szabadon szállhatott a mennyei hazába. Megpihenhetett a szeretet Üdvözítő keblén, kinek kedvéért az élet minden nyomorúságát szívesen tűrte.

A szenvedések kelyhe azonban még nem telt meg csordultig. A szent anyára még nehéz és küzdelmes percek vártak. Keserves kínokkal telt órákat kellett még végigszenvednie, mielőtt belépett volna az örök boldogság honába. Hosszú, tizenhét napig tartó haldoklásában végigszenvedte a Kálvária kínjait, mint ahogyan egész életében szívesen és készséggel megosztotta a Megváltóval szenvedéseit.... Annyira gyenge volt már, hogy táplálékot egyáltalán nem tudott magához venni. Az édes Jézus azonban bőségesen kárpótolta ezért és a szentáldozásban minden nap szívébe szállott. Klára bátran mondhatta, hogy egyedüli tápláléka, az Úr.

Ágya körül állandóan ott voltak a nővérek. Sírva nézték szenvedését, de lelkük örvendett, ha jövőre megdicsőülésére gondoltak. Fölkereste lelkiatyja is, és szeretettel bátorította a kemény fájdalmak türelmes elviselésére. Klára azonban átszellemült arccal mondta:

– „Óh atyám, mennyi hálával is tartozom én az én Üdvözítőmnek! Mióta Szent Ferenc atyánk tanítása által megismertem végtelen szeretetreméltó kedvességét, isteni tökéletességét, azóta a legkegyetlenebb fájdalom sem túl nagy s a legkínosabb vezeklés sem elég súlyos.”

A nővéreken kívül ott voltak a szent anya betegágya körül Szent Ferenc első tanítványai is. Ők, kik jelen voltak a Porciunkula kis kápolnájában azon az emlékezetes pálmavasárnapi éjszakán, kik először üdvözölték Klárát, mint nővérüket, most eljöttek, hogy búcsút vegyenek tőle a hosszú elválás előtt. Mikor Klára megpillantotta Juniperus testvért – ezt a mindig vidám és mindig alázatos lelket, aki gyermeki együgyűségében, olyan közel jutott az Istenhez, – mosolyogva kérde tőle:

– „Atyám, mi újság a jó Istenről!”

Mire Szent Ferenc hűséges fia olyan lángoló lelkesedéssel, olyan buzgalommal kezdett beszélni Istenről és az emberek iránti szeretetéről, hogy a haldokló arca örömtől sugárzott szavai hallatára. Egyszerre azután minden bevezetés nélkül a nővérekhez fordult:

– Siessetek szeretett leányaim, és fogadjátok florenci nővéreinket, kik azért jöttek, hogy utoljára lássanak. Kérlek, gondoskodjatok róla, hogy kipihenhessék az út fáradalmait, azután jertek hozzám mindnyájan, hogy nyugodtan halhassak meg.

A nővérek csodálkozva néztek a szent anyára.

Senki sem tudott a florenciek jöveteléről, noha értesítették őket, hogy a szent anya haldoklik. Legkevésbé tudhatott róla Klára, ki már hetek óta élethalál között lebegett. Mégis lemennék a kapuhoz, mert megszokták, hogy az előljáró parancsának mindig engedelmeskedjenek. Nagy megilletődéssel tapasztalták, hogy a szent anyának igaza volt. A kapunál már csakugyan ott váraakoztak a Florencből jövő nővérek. Közöttük volt Ágnes is, aki hosszú, fájó elválás után, újra és utoljára látni akarta Klárát. A viszontlátás megható volt.

Harminc év óta nem látták már egymást a testvérek, és ki tudja, mennyi idő múlva találkoznak ismét... Ágnes sírva ölelte meg haldokló nővérét, és fájdalomtól reszketve kiáltotta:

– Ó szeretett nővérem, hát el akarsz hagyni engem? Anyám! Anyám! Ne menj el, ne hagyj itt, vagy vigy magaddal engem is!

Klára meghiúsította iparkodott megnyugtató zokogó testvérét. Csitító hangon mondta:

– Ne sírj édes nővérem! El kell mennem, ez az Isten akarata. De az elválás nem lesz hosszú. Nem sokára viszontlátsz, de előbb még nagy vigasztalásban lesz részed.⁷⁰

E szavakkal Klára anyja nehezen felemelkedett fekvőhelyén, és megáldotta a nővéreket:

„Szeretett nővéreim, az Úr áldjon és tartson meg benneteket. Vesse rátok tekintetét, és adja meg nektek az Ő békességét. Áldja meg a nővéreket, ne csak az itt jelenlévőket és azokat, akik most a rendben vannak, hanem azokat is, akik majd csak ezután fognak belépni a rendbe és abban hűségesen megmaradnak. Én Klára, Jézus Krisztus méltatlan szolgálója és Szent Ferenc kis virága, ki – méltatlanul bár, – nővéretek és anyátok vagyok, kérem az Urat, hogy szentséges Szűz Anyja és Szent Mihály arkangyal és minden szentek közbenjárására erősítsen meg benneteket itt a földön, hogy egykor a mennyben szentjei sorába iktathasson. Igen, nővéreim, én most megáldlak titeket úgy, ahogyan megáldani csak tudlak.”⁷¹

Ünnepélyes csend borult a szobára. A szent anya áldása mennyei harmatként hullt a lelkekre. Mindenikük érzi, hogy ez lesz erősségük és védelmezőjük a jövőben. Érzik, hogy a szent anya, aki most a nagy út előtt áll, sohasem fogja őket elhagyni. Ezzel az áldással a lelke itt marad közöttük.

Hogyan is hagyhatná el a drága otthont, hol minden, minden megszentelt emlék. A kis kápolnát, hol annyi éjet töltött buzgó imában; a betegszobát, hol annyi leánya szenvedésére hozott enyhülést. A napfényben úszó kis kertet, hol minden virágot ő ültetett, ápolt és gondozott... És ezt a másik kertet, az Úr virágos kertjét, melyben minden virág egy-egy lélek. Szerény, egyszerű kis ibolyák, magasba szökő hófehér liliomok, áldozatos, égő szívű rózsák... A szent anya itt marad továbbra is. Öröködik, hogy a lelkeket, kiket ő palántált az Isten kertjébe, soha baj ne érje. A mérhetetlen boldogság, mely a túlvilágon várja, nem feledteti el vele azokat, kiket itt a földön szeretett.

Az éjszaka árnyai elfakulnak... Bíborban úszó felhők mögül lassan lép elő a nap.

Klára csendesén fekszik ágyán. Arcán túlvilági béke honol, mintha máris ott járna az örök mezőkön, hol nincs reggel és nincsen alkonyat, csak örökös napfény és végtelen öröm. A nővérek azt hiszik, hogy elszunnyadt, de ekkor halkan megszólal és kéri őket, hogy olvassa fel neki valaki Szent János evangéliumából az Úr Jézus kínszenvedését. Rieti Angelo fogja a könyvet és olvasni kezd. Hangját el-elfojtja a kitörő zokogás, és minduntalan meg kell állnia.

Egyszerre Klára hirtelen felemelkedik fekvőhelyén. Arca átszellemült, szinte a megdicsőülés fényében ragyog, szeme messze a távolba tekint: szokatlanul erős hangon kiáltja:

– Menj lelkem! Menj békében! Tudd meg, hogy jó útravalót kaptál és hatalmas az, ki téged kísért. Légy nyugodt és ne félj semmit, mert aki téged teremtett, megszentelt és megváltott, a te Mennyei Atyád szeretettel öröködik feletted!

Az egyik nővér gyengéden hajol föléje.

– Anyám, mondd, kivel beszélsz?

– Lelkemmél – felel a szent anya, azután égő szemmel fordul a nővérhez.

– Látsz leányom, a dicsőség királyát, akit én most szemlélek?

Ebben a percben a nővérek szemei elé nagy fényesség tárul. A fényben csodálatos, tündöklő, hófehér alakok vonulnak végig a szerény kis cellán. Fejükön aranyos korona

⁷⁰ Vita Santa Clara, IV. fejezet.

⁷¹ Krónika, olasz ford. Kiadva Velencében. Text. orig. 284.

ékeskedik. Arcuk sugárzik a mennyei boldogságtól. Egynek közülük különösen ragyogó koronája van, melyen drágakövek csillognak.

Ez a Szűz Anya, kit Klára egész életén át különösen tisztelt. A szent Szűz odalép Klára ágyához, és gyengéden megérinti vállát. Azután rámosolyog, mintha üdvözölni akarná most, mikor végre lehull róla a földi bilincs, s lelke szabadon szállhat a magasságok felé. Majd leveti aranyos köpenyét, és csendesen ráborítja a szent anya hidegedő tagjaira...

– Köszönöm neked Uram, hogy teremtettél!

Aranyos napfény játszik a durva takarón. A nyitott ablakon át beárad a liliomok édes illata. Egy pacsirta száll trillázva a kéklő magasságok felé... Egy hófehér lélek hálás köszönettel most adja vissza az élet gyönyörűségét ajándékát teremtő Istenének.

Nem volt az halál, nem volt az elmúlás, hanem életre ébredés és az élet kezdete. A lélek, mint rabmadár, melynek kinyitják kalitkáját, egy pillanatig kábultan állt a szabadság küszöbén, azután meglebbentette szárnyát, és szállt, szállt az örök béke napfényes honába...

Egy órával később tudta már Assisi, hogy Klára meghalt. Ez a hír azonban nem keltett gyászt a hívek lelkében. Szinte örömmel kiáltottak fel:

– Klára nővér szent volt. Egy védővel ismét gazdagabbak vagyunk!

*

A középkor embere szinte rajongó lelkesedéssel viseltetett a szentek ereklyéi iránt. Ezek voltak a városok legnagyobb kincsei. Ezeket őrizték leggondosabban. Ezekre voltak legbüszkébbek. Gyakran idézett elő háborút az egyes városok között egy-egy ilyen féltve őrzött emlék. Jellemző ama korra, hogy a szentek ilyen mélységes tisztelete mellett sem átalították azért, hogy akár fegyveres kézzel is elrabolják egymástól az ereklyéket...

Érthető tehát, hogy Assisi papsága és előjárósága a legnagyobb gonddal vette őrizetbe a holttestet. Erős katonai védelmet küldtek S. Damianóba. Fegyveres őrköt állítottak a bejáratához és körülvették az egész zárdát.

Másnap, augusztus 12-én, díszes ünnepélyes menet indult meg S. Damiano szürkefalú kis kolostorából. Virágokkal borított hordágyon, lobogó fáklyák között vitték ki a szegénység hercegnőjét azon a kapun, melynek küszöbét negyvenkét évvel ezelőtt lépte át. A nővérek hangos zokogással kísérik a bejáratig. Azután becsukódik a kapu és ők egyedül maradnak fájdalomukkal.

A koporsót kint ünneplő tömeg várja. A gyászolók sokasága belepi az egész hegyoldalt. Mint óriási népvándorlás vonul a megszámlálhatatlan tömeg a S. Damiano felé vezető úton. Verejtékező arccal, a hőségtől szinte eltikkadtan, váll-váll mellett szoronganak a tágas térségen. És még mindig jönnek újabb és újabb csoportok. Mintha egész Itália megmozdult volna, hogy letegye tiszteletét a szent koporsójára...

A papság fényes ornátusán, a katonák fegyverén vakítva csillog a forró napsugár. Assisi valamennyi harangja megkondul. Ünnepélyes hangjuk összevegyül a trombiták zajával, az énekszóval s mint hatalmas győzelmi szimfónia száll az ég felé... Nincs a világon uralkodó, kit olyan tisztelettel temettek volna, mint a szegénység alázatos hercegnőjét.

A holttestet a S. Giorgio székesegyházba viszik, és másnap reggel 9 órakor itt temetik el. S. Damiano kápolnája ugyanis túl szerény lett volna a szent test befogadására. Azért Raynald bíboros, a rend akkori védnöke úgy intézte a dolgot, hogy a Szegény Nők első főnöknőjét a S. Giorgio székesegyházban helyezték nyugalomra.

A temetési szertartás fényben és ünnepélyességben minden képzeletet felülmúlt. Maga a pápa is jelen volt. Assisiből és a környékről rengeteg papság gyűlt össze... a legnagyobb állású egyházi személyek. A szertartást az elhunyt szerető, gyászoló testvérei, Szent Ferenc fiai végezték.

Mélabúsan, fájdalmasan zendült fel a halotti ének. Betöltötte a templom minden zugát, de a hívek szívében nem talált visszhangra. Nem! A szent anyát nem lehet gyászolni! Az ő ravatalánál csak ujjongva dicsőítheti a lélek Istent szentjeiben és megköszönheti neki a pártfogót, kit számára rendelt... A pápa maga is érezte ezt, és azért intett az énekeseknek.

– Hagyjatok fel a gyászos énekkel! Nem illik ide ez a szomorú hang. A halottak officiuma helyett énekeljétek el inkább a Boldogságos Szűz officiumát.

Ezekkel a szavakkal Őszentsége úgyszólván már ott a helyszínen szentté avatta Klárát. A hívek sugárzó arccal zendítettek rá a Szeplőtelen Szűz Anya dicsőséges officiumára. Ezer torokból tört elő lelkesedéssel az ének. Ez illik a szent anya koporsójához ...

Azonban a bölcs Raynald bíboros, ki a temetés rendezője volt, kérte a pápát, hogy engedje mégis folytatni a halotti könyörgéseket. Ennek befejezése után a bíboros a koporsó mellé lépett, és gyönyörű, szívhez szóló beszédben búcsúzott el S. Damiano első főnöknőjétől.

„Hiúságok hiúsága és minden hiúság!” Ezekkel a szavakkal kezdte beszédét az ősz főpap. Hiúságok hiúsága!... Senki úgy át nem érezte, senki úgy meg nem értette ezt a szót, mint a Szegénység Hercegnője, aki eldobott magától gazdagságot, kényelmet, meleg, kedves otthont; elhagyott szülőt, testvért, lemondott a fiatal előkelő kérék kezéről. Aki tündöklő szépségét durva, kopott köntös alá rejtette és viruló ifjúságát eltemette a szürke kopár falak közé. Hiúságok hiúsága!... Mert mi haszna lenne most mindabból, amit eldobott magától? Minden elenyészik, de örökké él az Isten szerelme...

Szem nem maradt szárazon a bíboros beszéde alatt. A nők hangosan zokogtak, a férfiak lehajtották fejüket, hogy elrejtseik könnyeiket.

Azután elhelyezték a testet oda, ahol békén várhatja a feltámadás pillanatát.

A hívek elszéledtek, de szívükben magukkal vitték ennek a megható szertartásnak emlékét. Érezte mindenikük, hogy valami fenséges, örökéletű eseménynek volt szemtanúja. A szívekbe béke költözött, és annak a biztos érzése, hogy szép dolog jónak és alázatosnak lenni.

Legutoljára maradtak a Kisebb Testvérek. Az ő bánatuk a legnagyobb, mert ők veszítettek legtöbbet. Atyjuk után most már elveszítették édesanyjukat is.

Raynald bíboros gondoskodott róla, hogy a Szegény Nőknek ne kelljen sokáig alapító anyjuk holttestétől távol élni. Megvette számukra a székesegyház szomszédságában levő kórházat, azt átalakította a zárda céljainak megfelelően, és odatelepítette őket.

A Szegény Nők ezzel elhagyták bölcsőjüket, hogy – ideiglenesen – a S. Giorgio székesegyház szomszédságában folytassák áldozatos életüket.

XXVI. A szabályok

Az isteni Gondviselés úgy akarta, hogy a klarisszák éppen akkor kapták vissza a teljes szegénység gyakorlására vonatkozó engedélyt, mikor szent anyjuk elhagyta őket. Mintha csak kárpótolni akarta volna vele az elárvult nővéreket.

Az engedéllyel egy időben IV. Ince pápa az 1247. évi szabályok helyett másokat adott a Szegény Nőknek. Ezek körül a szabályok körül sok vita folyt a történetírók között. Soknak az volt a véleménye, hogy ezek a IV. Ince pápa által 1253-ban kiadott szabályok tulajdonképpen azonosak azokkal a szabályokkal, melyeket Szent Ferenc és Ugolino bíboros együttesen írtak 1224-ben, s amelyet a bíboros később, mint IX. Gergely pápa is megerősített. Másoknak ellenben az a véleménye, hogy ezek a szabályok IV. Incétől erednek. Tény az, hogy az új szabályok annyira át vannak hatva a szeráfi atya szellemétől, hogy bátran őt tekinthetjük szerzőjüknek. Ha azonban nem is ő készítette volna, a kísérő pápai irat eléggé bizonyítja, hogy készítésüknél Szent Ferenc eszméje volt az irányadó.

„Alázatos kéréssel fordultok hozzánk az életmód alakját illetőleg, – írja a pápai levél, – melyet közös életetekben betartani akartok.

Ezen alakot megadta nektek Szent Ferenc és ez méltónak találtatott arra, hogy Ostia és Velletri püspöke is megerősítse...”⁷²

A püspök megerősítése pedig így szól:

„Raynald!

Isten kegyelméből Ostia és Velletri püspöke.

Nagyon szeretett anyjának és Jézus Krisztusban szeretett leányának, Klárának, S. Damiano zárda apátnőjének mind a jelenben, mind a jövőben, üdv és atyai áldás!

Krisztusban szeretett leányaim!

Megvetettétek a világ pompáját és e század örömeit, hogy mindörökké Krisztus és szenvedő anyja nyomdokaiban járjatok. Az örökös klauzúrát választottátok, és teljes szegénységben akartok élni, avégre, hogy Istent teljes akarattal szolgálhassátok.

Mi magunk nagyra becsüljük szent elhatározástokat és telve vagyunk tisztelettel kívánságokkal szemben. Szívesen beleegyezzünk ezek teljesezésébe, és kérésteket atyai szeretettel és jóakarattal fogadjuk.

Miért is meghatva alázatos könyörgésektől, örökidőre helybenhagyjuk és az apostoli szent szék hatalmánál fogva, a jelen okmány védelmével és ereje által változhatatlanná tesszük ezen életmódot és szabályt, a nagyon fennkölt szegénység szent egységét, melyet boldogult atyánk, Szent Ferenc adott nektek, úgy élőszóval, mint írásban, ahogy következik.

Itt következnek a szabályok, melyek épp úgy, mint az 1224-ből valók, 12 részből állanak.

1. fejezet parancsolja az előljárók iránti feltétlen engedelmisséget.

2. Az újoncok felvételére vonatkozólag kijelenti, hogy csupán a nővérek többségének és a védnök bíborosnak beleegyezésével lehet az új tagot felvenni. A próbaidő egy évig tart. A jelölt levágott hajat visel, de fátyolt nem, és saját ruhájában jár.

3. Meghatározza a közös imákat, a böjtöket és a szentségekhez való járulást. A kánoni napszakokat a „tanult” nővérek egészen a Kisebb testvérekhez hasonlóan tartják be, azzal a különbséggel, hogy nem énekelik a zsolozsmákat. A „tanulatlan” nővérek, – vagyis akik nem tudnak olvasni, – a zsolozsmák helyett bizonyos számú Miatyánkot mondanak. (76 naponta.) A klarisszák egész éven át böjtölnek, az egyetlen karácsony ünnepét kivéve, amikor kétszer ehetnek. Fiatal és gyenge testvérek, épp úgy, mint azok, akik nehezebb munkát végeznek, a

⁷² Bulla solet anuere.

főnöknő beleegyezésével fölmentést kapnak. Évente mindenkinek legalább tizenkétszer kell gyónnia és hatszor a szent áldozáshoz járulnia.

4. Rendezi a főnöknő választásának kérdését. Elrendeli továbbá, hogy a főnöknő inkább jó példájával és szeretetével igyekezzék a nővéreken uralkodni, mint parancsaival. Hetenkint egyszer gyűlést hívjon össze, melyen közösen megbeszéljük a kolostor ügyeit.

5. Vonatkozik a látogatásokra és a hallgatásra. Látogatókat csak a főnöknő vagy a vikáriusnő engedélyével fogadhatnak, de csakis a függönnyel ellátott rács mögött, úgy, hogy a látogató ne láthassa őket. Ezenkívül mindig még két, vagy három más nővérnek is jelen kell lenni a beszédszobában. Adventben és nagybőjtben csakis a legfontosabb esetekben szabad látogatókat fogadni. A nap legnagyobb részében szigorú hallgatás kötelező. Az okvetlenül szükséges mondanivalókat röviden és halk hangon kell közölni azzal, akinek szólnak.

6–7. A szegénységről szól. „A nővéreknek ne legyen semmijük, se házuk, se földjük, se más jószáguk. És miként zarándokok és idegenek szolgálják e földön az Urat, szegénységben és alázatosságban.”

8. Gondoskodik a betegekről. Ezekkel szemben a legnagyobb kíméletet és gyengédséget írja elő. Szent Ferenc és Szent Klára a betegekben Krisztus képmásait látták, és követőktől is megkívánták, hogy eszerint bánjanak velük. A beteg nővéreknek megengedték, hogy cipőt és harisnyát hordjanak, szalmazsákon aludjanak. A bőjt nem kötelezte őket. Szent Klára azt szokta mondani, hogy a beteg nővéreknek az a szabályuk, ami egészségükre szükséges.

9. Intézkedik azokról a nővérekről, akiknek a kolostoron kívül is van elfoglaltságuk. (Munkás nővérek.) Ezeknek a nővéreknek nem szabad a szükségesnél hosszabb ideig a kolostoron kívül maradniuk. Viselkedjenek azonkívül mindig úgy, hogy az emberek épülésére legyenek. Keveset beszéljenek és semmiféle híreket ne vigyenek a kolostorba, sem pedig a kolostorban történt dolgokat ne mesélgék el kint a világban. Ha az egyik nővér a másikat megsértette, köteles tőle nyilvánosság előtt, térden állva bocsánatot kérni, a megbántott pedig bocsásson meg neki tiszta szívből. Ha valamelyik nővér gyakrabban és minden figyelmeztetés ellenére is súlyosan hibázik, akkor köteles mindaddig a többi nővérektől elkülönítve a refektórium padlóján ülve költeni el kenyérből és vízből álló táplálékát, míg csak meg nem javul. A főnöknő szükség esetén még ennél szigorúbb büntetéssel is sújthatja a vétkező nővéreket.

10. Előírja a főnöknőnek a nővérekkel való bánásmódját, továbbá a nővéreknek egymással szemben tanúsítandó viselkedését.

11. Határoz a klauzúra kérdésében. A kolostor kapuját éjjelre két kulccsal zárják be, melyek közül egyik a főnöknőnél, a másik a kapusnővérnél van. Naplemente után senki idegen nem léphet be a zárdába és nem is maradhat ott, kivéve a legszükségesebb eseteket. Férfi át nem lépheti a klauzúra küszöbét, hacsak erre a pápától vagy a védnök bíborostól engedély nincs.

12. A kolostor káplánjának kiválasztásáról szól és rendezi a vizitáció kérdését, még pedig oly módon, hogy a vizitátort mindig a ferencrendi atyák közül nevezi ki a védnök bíboros.⁷³

Ezeket a pontokat tartalmazzák a szabályok, melyek, mint már említettük, lényegileg megegyeznek az 1224-i szabályokkal...

Sz. Klára leányai a legnagyobb lelkiismeretességgel tartották be ezeket a parancsokat. A hallgatásban például olyan szigorúak voltak, hogy el lehet mondani róluk hogy: „ajkuk csak Isten dicsőítésére nyílt meg”. Érezték maguk is, hogy a hallgatás egyik főkelléke a zárdai életnek. Csak a csendben találja meg a lélek teljes nyugalma. Csak akkor ismeri meg magát egészen, ha megszabadul a világ benyomásaitól, csak akkor tudja meg, hogy mi él benne.

Igen nagy szigorúsággal ügyeltek a szegénységre is, hiszen ez volt legdrágább kincsük. Állandóan mezítláb jártak, fekvőhelyük egy szál gyékénnyel betakart deszka. Ruhájuk színe,

⁷³ Dr. Max Heimbucher, „Die Orden und Congregationen der katholischen Kirche.” 482. l.

kelméje, szabása a legegyszerűbb. A szabály szigorúan meghagyja, hogy a ruhák anyaga olyan silány legyen, hogy semmi esetre sem tartson el egy évnél tovább. Az egyetlen dolog, amit a szegénység ellenére is megenged az, hogy a nővér, aki olvasni tud, rendelkezessék egy breviáriummal.

A szabályok tehát ilyen módon részletes és kimerítő utasításokkal látják el a nővéreket...

Az alapítók elhagyták őket, hogy földi vándorlásuk után megpihenjenek az örök hazában, de gyermekeik nem maradtak árván, elhagyatottan. Örökölték nekik nagy szellemük szép törekvéseit és lelkük tiszta istenszeretetét. Életük minden lépésének kalauzául kezükbe adták a szabályokat, melyeknek segítségével könnyű és biztos lépésekkel haladhattak előre az üdvösség felé vezető úton...

XXVII. Szenttéavatás

Alig fektették koporsóba Assisi Szüzét, máris egyre jobban erősödött a nép körében a tudat, hogy Klára anya szent volt. Már életében is igen nagy tiszteletben állott mindenki előtt, és sokan mint szentet tisztelték. Különösen szerzetesnői, kik nem egy csodájának voltak tanúi s a betegek, kiket imája meggyógyított.

A szent életében történt csodák azonban nem képezik a szenttéavatási per anyagát, azért az egyházi hatóságoknak egyelőre türelemmel és kellő óvatossággal kellett állást foglalniuk ezzel a kérdéssel szemben.

A nép annál nagyobb lelkesedéssel kereste föl koporsóját. Valóságos búcsújárást rendeztek hozzá. Buzgó imában kérték segítségét és közbenjárását. Odavitték betegeiket is, hogy szent teste mellett gyógyulást találjanak.

Klára anya nem is hagyta cserben azokat, akik benne bíztak. Sírjánál az egyik csoda a másikat érte. A krónikás, aki megszokta a misztikus tüneményeket, szinte bámulva áll meg itt. Hol van még egy szent, kinek sírjánál ennyi csoda történt?

Most már az egyházi hatóságok sem késtek tovább. Kezdve a pápától, IV. Incétől, mindannyiuknak leghőbb vágya volt, hogy Klárát mielőbb mint szentet tisztelhesék oltáraikon.

A szabályokat azonban be kellett tartani s azért a pápa – noha Klárát már életében szentnek tartotta, – írt Don Bertalannak, Spoleto püspökének, és megbízta őt az ügy megvizsgálásával. Ezt a megbízó levelet november 15-én, tehát három hónappal a szent anya halála után írta IV. Ince pápa, úgy mint alább következik:

INNOCENS PÜSPÖK
Isten szolgájának szolgája, tiszteletreméltó
testvérünknek
Spoleto püspökének áldás és üdv!

Isten, Ki dicsőséges szentjeiben s Ki egyedül képes csodákat véghezvinni, azok különfélesége és nagyszerűsége által kijelenti és tanúbizonyságot tesz a hívek szentségéről, kiket dicsőségére teremtett s kiknek örök boldogságot nyújt az élet után.

Ezek a jelek oly csodálatosak, hogy csak attól eredhetnek, kinek egysége a Szentháromságból vagy, ki úgyszólván a hívek halandó szemei elé terjeszti az ő erényeiket, hogy így a földön nagyobb tisztelettel imádják Isten nevét.

Ezen jutalmak reményétől vonzva egy szentemlékű szűz, Klára, főnöknője a teljes elzárkózottságban élő szegény apácáknak S. Damiano rendjéből, Assisiban, hallván a próféta szavát: „És a király megkívánja ékességedet, mert Ő a te Urad, Istened és imádni fogják őt...” (Zsolt 44,12) azonnal megszokott és elhagyott mindent, ami jó volt és mulandó, és követte az utat, mely megnyílt előtte, elfelejtve mindent, amit elhagyott. Mert íme ő meghallgatta az Isten sugallatát. Nem gondolt másra, csupán arra, hogy elhagyván szülőket, gazdagságot s az egész világot, kövesse a hangot, mely őt hívja. Ez a fenséges hajadon, egyedül a szegény Jézus Krisztust szerette, mint jegyesét, Ki a királyok Királya.

Neki ajánlotta magát minden fenntartás nélkül az alázatosság szellemében. Lelkét, testét neki adta és hozományul a szegénységet és szüzességi fogadalmát hozta.

Mint tiszta szűz megkötötte a Szüzek Vőlegényével a frigyet, mely után epedett és mindenki bámulta ezen isteni frigynek gyümölcseit. Erényeinek illata és a szent szabály szeretete kedvesek Isten előtt, s híre mindenfelé elterjedt.

Míg e szűz a földön élt, noha meghalt a világnak, tetszett a Magasságbelinek erényei és jócselekedetei által. Most, hogy már halott – vagy jobban mondva, elhagyta a földet, – Isten, Ki az igazak visszafizetője, Kinek irgalma és bőkezősége fölülmúlja azok óhaját, kik őt kérik, Klára érdemeitől meghatva, szent nevének dicséretére nagy kegyelmeket adományoz azoknak, kik Őt segítségül hívják.

Érette és általa számtalan csodát művel Isten... Mivel igazságos és illő, hogy kellő tisztelettel vegyük körül azt, kit maga az isteni jószág tesz adományai által tiszteletreméltóvá a hívek szemében, megbízzuk testvérünket, ezen apostoli irat által, hogy a legnagyobb gonddal tudakozódjék az igazság iránt. Tudja meg, mit beszélnek életéről, megtéréséről, viselkedéséről, s azon csodákról, melyek végbe mennek s azok minden körülményéről, az idecsatolt bullában foglalt kérdések szerint.

Legyen rá gondja, hogy amit ezen pontok alapján megtud, azt pontosan leírva, hivatalos közeg pecsétjével ellátva visszaadja, hogy akinek lelke a halhatatlanság dicsőségét élvezzi az égben, itt a földön is dicsőítést nyerjen.

Adatott a Lateránban, november 15-én, Pápaságunk 11-ik évében.⁷⁴

Spoletto püspöke örömmel fogadta a megbízást, és még ugyanannak a hónapnak 14-ik napján megkezdte a fontos munkát, két kiváló teológus, Leonard és Jakab segítségével.

Legelőször is fölkeresték Leo testvér kíséretében S. Damiano kolostorokat, hogy kihallgassák a nővéreket és mindazokat, kik jelen voltak a szent anya halálánál. Így a fent említett Leó testvért, továbbá Márk testvért és Riei Angelo, kik a kolostor káplánjai voltak.

A nővérek elbeszélték mindazokat a csodálatos dolgokat, amiket a szent anyával kapcsolatban tapasztaltak. Legelőször Qualtieri Cecilia nővért hallgatták ki, akinek kezében csodálatos módon megsaporodott a kenyér, őt magát pedig meggyógyította Szent Klára imája. Azután Amata nővér következett, aki tanúskodott róla, hogy valóban látta a megdicsőültek hosszú sorát, kik Klára halálos ágyához jöttek. Majd Ágnes mondta el, hogy látta a kis Jézust a szent anya karjai között. Így jött az egyik nővér a másik után, elbeszélve azokat a csodálatos dolgokat, melyeknek szemtanúi voltak, s melyekről Szent Klára életében az ő szigorú tilalma következtében egy szót sem szólhattak.

Miután a kolostorban végeztek, sorra látogatták a város betegeit, kiket meggyógyított, a szomorúakat, kiket megvigasztalt, a hitetleneket, kiket megtérített. Ezek mind eskü alatt bizonyították a csodákat, miket velük művelt. Igen sokan jöttek, akiket e szent nő halála után részesített különös támogatásban. A szenttéavatási per tizenkét ilyen hitelesnek elismert csodát jegyez fel.

A hely rövidsége miatt csak néhányat említek itt meg.

– Talán legcsodálatosabb mindannyi között Jacobello esete. Ez a Jacobello egy spolettói születésű fiatalember volt. Tizenkét éves korában teljesen elvesztette szeme világát. Egyszer, mikor egészen egyedül ment a Narmi hídján, megcsúszott és elesett. Miközben föltápáskodott, elvesztette a helyes irányt és eltévedt. Sokáig kóborolt céltalanul, nem találván meg a hazavezető utat, míg végre elfáradt és elaludt. Álmában egy gyönyörű szép nő lépett melléje és így szólt hozzá:

⁷⁴ Assisi, archívum.

– Jacobello, mit csinálsz itt? Miért nem jössz hozzám Assisiba, hogy meggyógyítsalak vakságodból?

Mikor az ifjú felébredt, nem tudta, mitévő legyen. Spoleto igen messze van Assisitól. Hogyan jusson oda vakon, minden vezető nélkül?

Nagy nehezen fölállott és tapogatózva indult útnak. Nemsokára két ifjúval találkozott, kik részvétellel érdeklődtek útja felől. Elmondta nekik, hogy hallott az assisi szegény szűzről, ki nem rég halt meg s kinek sírján számos csoda történt. Oda akar menni, noha tudja, hogy igen fáradtságos út lesz.⁷⁵

Vándorlásának első éjszakáján ismét megjelent neki a szép hölgy és szeretettel bátorította... A remény és hit erőt adott neki, Isten segítségével minden vezető nélkül szerencsésen megérkezett Assisiba még azon nap estéjén.

Útját egyenesen a templom felé vette, hol a szent teste nyugodott. A templom tömve volt néppel, sőt még a környékén is nagy volt a sokaság. A szegény vakot ide-oda lökdösték, de senki sem adott neki útbaigazítást. Közben teljesen leszállott az éjszaka. Jacobello leült a templom közelébe, hogy kipihenje magát. Ekkor harmadszor is megjelent neki a szép hölgy és így vigasztalta:

– Bízzál Jacobello! Mihelyt oly szerencsés leszel, hogy beléphetsz a templomba, Isten igen nagy jót fog veled tenni!

Jacobello szíve örömteljes reménnyel telt meg erre a biztatásra. Az éjszaka kegyetlenül hosszúnak tűnt fel előtte. Alig várta, hogy megvirradjon, és kinyissák a templomot. Hosszas tapogatózás után rátalált a kapura s belépett. Aztán hangos szóval esdve kérte a jelenlevőket, hogy vezessék a szent sírjához. Valaki megszánta és odavezette. Ekkor a vak lehúzta cipőit és a legnagyobb alázattal odaborult a sírra. Végig simította kezeivel, csókjaival borította, közben egyre szívszaggatóan könyörgött a szenthez.... Ekkor bensejében egy hangot hallott, mely így szólt: „Meggyógyultál!” Jacobello felemelte fejét, és – látott.

Egy másik, ugyancsak feltűnő eset volt, a perugiai Martin Jánossal történt csoda.

Perugia és Foligno városa akkoriban szüntelen harcban állottak egymással. Napirenden voltak a kisebb-nagyobb összeütközések, és egy ilyen csetepaténál Giovanni Martin mély sebet kapott a kezén. A seb fájdalmas volt és annyira elmérgesedett, hogy az orvosok sehogy sem tudtak rajta segíteni. Végül a lovag elhatározta, hogy levágatja karját, mely e sebesülés következtében meg is bénult.

De még mielőtt a végzetes operációt végrehajtották volna, értesült Giovanni lovag azokról a csodálatos gyógyulásokról, melyek az assisi szűz sírján mentek végbe. Igen nagy bizalom ébredt benne Szent Klára irányában. Miért ne menne ő is a szerafikus szűzhöz? Ha másokon oly nagylelkűen segített, miért ne segítene rajta is?

Megígérte Szent Klárának, hogy egy viaszkból kezet tesz a sírjára, ha meggyógyul. Azután elment a S. Giorgio templomába és leborulva a szent sírja előtt, buzgón imádkozni kezdett. Ugyanabban a pillanatban meggyógyult a kezén levő seb, és béna karját is egészen könnyen tudta mozgatni.⁷⁶

Nemsokára ezután két gyermek nyerte vissza a szent sírjánál béna tagjai életét.⁷⁷

Az epileptikus Valentino, Spellóból, zarándokolt Szent Klára sírjához, és miután ott három éjjel és két nap egyfolytában imádkozott, teljesen meggyógyult. Bettonai Péter, kit három év óta lassú betegség emésztett, a szent sírjának pusztá érintésére egyszerre visszanyerte teljes egészségét.⁷⁸

⁷⁵ Celano. Leg. 54. l. „Jacobello quare tu ad me non venis Assisium ut liberis? ... Se poteris introire. Vita, ua. VIII. fej., 766. l.

⁷⁶ Szenttéavatási bulla.

⁷⁷ Ugyanaz.

⁷⁸ Vita Saint Claire, VII. fej., 767. l.

S. Gallien nevű kis faluban történt az alábbi eset. Egy különösen zord télen a farkasok még a házak közé is bemerészkedtek, és egyik hatalmas ordas elragadott egy kis gyermeket. Az édesanyja kétségbeeséstől és fájdalomtól szinte félőrülten Szent Klárát kérte, hogy adja vissza gyermekét. Kérése meghallgatást nyert. A parasztok, kik a kisdedit keresték, csakugyan meg is találták a réten. A farkas fogainak nyoma ugyan meglátszott kis testén, de máskülönben nem volt semmi baja.

Az itt elsoroltakon kívül, még se szeri, se száma nincs a különféle csodás eseteknek.

A buzgó püspök mindannyit beható és pontos vizsgálat alá vette. Ennek azonban az lett a következménye, hogy a kutatás rendkívül sokáig tartott, annál is inkább, mert közben mindig újabb és újabb csodákat jelentettek be.

Ezenközben meghalt IV. Ince, ki nem érthette meg azt a boldogságot, hogy Szent Klárát az oltáron tisztelhesse. Utóda IV. Sándor néven, a rend előbbi általános főnöke, Raynald bíboros lett, ki Szent Klárát még személyesen ismerte, és mélységes tisztelettel viseltetett iránta. Égett a vágytól, hogy mielőbb az őt megillető helyre emelje.

Újból áttanulmányozta az összes okmányokat, kihallgatta a tanúkat, azután tanácskozássra hívta össze a bíborosokat. Itt újból megtárgyalták az ügyet. Megvizsgálták a vallomásokról felvett okiratokat, különféle bizonyítványokat, végül egyhangúan úgy határoztak, hogy nem szabad tovább késni.

Így azután az 1255. évben, Mária mennybemenetele napján, nagy fénnel végbement a szenttéavatás Agnaniban, ahol akkor a pápa székelt.

Jelen volt az egész pápai udvar, bíborosok, püspökök, a papok nagy sokasága és a hívek megszámlálhatatlan tömege.

A Veni Creator himnusz elhangzása után a pápa elfoglalta trónusát, azután mélységes csöndben, a lélekzetét visszafojtva várakozó tömeg felé fordulva, felolvasta a szenttéavatás szavait:

„A mindenható Atya, Fiú és Szentlélek tiszteletére, a katolikus hit dicsőségére és terjedésére, az isteni Fenség hatalma, Szent Péter, Szent Pál és a magunk tekintélye által, testvéreim, a bíborosok épp úgy, mint a jelenlevő püspökök egyhangú beleegyezése következtében kijelentjük és végleg megállapítjuk, hogy a boldog emlékü Klára – életében S. Damiano kolostor főnöknője Assisiban, – szent, és a szentek sorába iktattatik.

Mi följegyezzük őt és elrendeljük, hogy az egész Egyház pompával és buzgalommal ünnepelje meg napját, minden év augusztus 24-én.”

Miután a pápa a kihirdetést befejezte, ünnepélyesen elmondta a Te Deumot, majd a hívek határtalan lelkesedése között először hangzott el a könyörgés:

„Santa Clara, ora pro nobis!”

(„Szent Klára, könyörögi érettünk.”)

Azután, mint ilyenkor szokásban van, elmondták a „Confiteort”, az apostolok neve után beleszöve az újonnan felavatott szent nevét... Majd a pápa apostoli áldását adta a népre és ezzel bevégeződött a szertartás... A hívek öröme leírhatatlan volt. Ezer, meg ezer ajak áldotta a Mindenhatót, ki így megdicsőítette az assisi szegény szüzet. Buzgó imák szállottak Szent Klarához és ő könyörületességgel segített a hozzáfolyamodókon.

A szenttéavatást követő napon Sándor pápa kiadta a rendeletet, hogy írják meg Szent Klára életét; nem sokkal azután pedig tudatta a világ összes püspökeivel, hogy Klárát a szentek sorába iktatta.

SÁNDOR PÜSPÖK

Isten szolgájának szolgája, az összes testvéreknek, érsekeknek és püspököknek,
üdvöt és áldást!

Klára fényes érdemeinek fenséges volta miatt fénylik az égben és a csodák által, melyeket művel itt a földön.

Itt tündöklük erényeivel, a szigorú és fenséges intézménnyel, melyet alapított, ott fönt pedig az örök jutalommal. Nagy szentsége megvilágítja a halandók tekintetét. Itt a földön elnyerte a szegénység kiváltságát, ott fönn bírja az örökkévalóság nagybecsű javait. Itt a földön erényei által tűnt ki, ott fönt megdicsőített az isteni világosság teljességével.

Óh Klára! oly sokféle okból fenséges szűz. Fenséges valál, mielőtt Istennek adád magadat, még fenségesebb lettél a bátorság által, mellyel megvetetted a földi javakat. Magasztos vagy az élet miatt, melyet a zárdában éltél, magasztos vagy a fény miatt, mely most körülragyog.

Igen! Szeretett testvéreim, Klára a keresztyén erények hűséges és fényes tükre gyanánt adatott nekünk. Óh, csodálatos fénye a boldog *Clara*-nak, mely annál jobban ragyog, minél tovább nézzük. Életében világított itt a földön, halála után pedig a mennyekben. Ragyog a földön! Ragyog az égben!

Igaz, hogy itt a földön el volt rejtve, de a halhatatlanság sugarai előtörték. El volt rejtve, de életét mindenki ismerte. Hallgatott, de helyette beszélt hírneve. Visszavonult cellájába, de minden nyelv ismerte dicséretét... Lehet-e ezen csodálkozni? Az ilyen fénylő lámpát nem lehet elrejtteni. Kell, hogy ez az Isten házáat bevilágítsa. Ezen illattal telt üveg betöltötte a szentélyt illatával. Minél inkább visszavonult a világtól, hogy gyenge testét az önmegtagadás szigorával örölje, annál inkább betöltötte szentséges illata az egyházat.

Soha sem hazudtolta meg nevét. Legzsengebb korában is, mikor még egészen gyermek volt, oly ügyes léptekkel haladt a világ poros útján, hogy a legkisebb szennytől is ment maradt... Az irgalmasság és buzgóság cselekedeteit gyakorolta. Hírneve öröm volt mindazoknak, akik személyesen ismerték és azoknak is, akik csak hírből ismerték...

A boldog Ferenc meghallván a dicséreteket, melyeket e kiváló leányról mondtak, sietett, hogy a tökéletesség útjára vezesse. Ő pedig már is lemondani akarván a világról, hogy Istent tökéletes szegénységben szolgálja, alávetvén magát mindenben parancsának, elérte fennkölt célját.

Mindenét, amije csak volt, elosztotta a szegények között, azután szent ijedtséggel elmenekült a világ elől egy útszéli kis templomba. Itt Szent Ferenc saját kezűleg vágja le haját..."

A pápai bulla itt rövid kivonatát adja Szent Klára egész életének, majd így folytatja:

– Örvendjen tehát az Egyház, hogy egy ilyen leányt nemzett és táplált, ki mint egy termékeny anya, sok tanítványt szült, kiket Jézus Krisztus szolgálatára tanított.

Örvendjenek a hívek, mert az egek Ura bevezette palotájába a nővért, a jegyest, akit kiválasztott.

Örvendezzenek az égi karok, mivel hogy igazságos és helyes, hogy egy szüzet, kit az Úr az égben felmagasztalt, itt az általános Egyház is magasztalja. Mivel életszentségéről és csodáiról, mint kézenfekvő tényekről a komoly kutatás is meggyőződött, mi valamennyi testvérünkkel együtt szükségesnek láttuk, hogy nevét beírjuk a szentek névsorába.

Azért ezen megerősítő apostoli levél által figyelmeztetek mindenkit, hogy ünnepeljék meg buzgalommal e szűz ünnepét és előestjét. S hogy a keresztényeket erre még inkább buzdítsuk, minden évben 40 napi búcsút engedélyezünk e célra.

Adatott Agnaniban, a naptár október 26-án.

Pápaságunk első évében.⁷⁹

Ezen időtől fogva alig találunk a világon nagyobb templomot, ahol ne tündökölné az Assisi szűz képe. Assisi városa boldogan és büszkén adott hálát Istennek, hogy rövid időközben két ilyen kedves szenttel ajándékozta meg. Bámulták és tisztelték az erőselektől a gyöngyöző nőt, ki életében olyan nagy tökéletességre tett szert.

S. Giorgio temploma hamarosan kicsi lett a sok zarándok befogadására, kik mind Szent Klára sírját jöttek meglátogatni. IV. Sándor pápa áldozatkészségének és nagylelkűségének érdeme, hogy hamarosan új templom épült Szent Klára tiszteletére. Fra Campello Fülöp ferencrendi építész ügyes vezetése mellett, mesébe illő gyorsasággal emelkedett fel a gyönyörű templom, a mai Santa Chiara-téren. Háromévi munka után, 1260-ban készült el a templom. Ekkor a pápa egybehívta a püspököket Assisiba, hogy minél ünnepélyesebben történjék Szent Klára holttestének átszállítása az új bazilikába.

A pápai körlevél így hangzik:

„Minthogy Szent Ferenc ünnepének előestjén kell, hogy nagyobb oltár alá tegyük Klára testét, óhajtjuk és parancsoljuk, hogy személyesen jelenjék meg ezen átvitelnél, s akarjuk, hogy ezen alkalommal Isten ígését hirdesse a hűségnek.

Apostoli fennhatóságunk erejénél fogva, ezen átvitel napján két évi és kétszer 40 napi búcsút engedélyezünk.

Adatott Subiacoban augusztus 5-én, Pápaságunk 6. évében.”

Október harmadikára tűzték ki a nevezetes szertartást. Erre az alkalomra Assisiba tódult a környék apraja-nagyja. Mindenki ott akart lenni, mindenki látni akarta a szent anya koporsóját. Az egyházi hatóságok, püspökök, alsóbb papság igen nagy számban jelentek meg. Pompás és tündöklő körmenetben vitték át Szent Klára holttestét a S. Giorgio templomából új nyugalóhelyére. A S. Chiara templomban azután kinyitották a koporsót. Ott feküdt Szent Ferenc első leányának holtteste épen, a romlás legkisebb jele nélkül. Mintha nem is három éve lenne már koporsóban, hanem csak aludnék.

A nagy ferences püspök, szent Bonaventura jelenlétében kökoporsóba tették a holttestet. Azután a közönség kizárásával néhány püspök és a város előjáróinak jelenlétében igen mélyen lebocsátották a főoltár alá.

Öt évvel később IV. Kelemen pápa fölszentelte a gyönyörű templomot, melyben mint drága, ékes ereklyetartóban nyugszik a Szegénység hercegnőjének holtteste.

⁷⁹ Bulla Clara clariss.

XXVIII. A test föltalálása

Hosszú idő telt el azóta, hogy Szent Klára meghalt. Változtak a pápák, változtak a bíborosok. Meghaltak Szent Klára első nővérei is és helyüket újak foglalták el. Elhaláloztak azok is, akik jelen voltak a szent anya temetésén... és így évek múltán a Szegény Nők már jóformán nem is tudták, hogy hol nyugszik alapító anyjuk holtteste.

1818-ban történt, hogy a Kisebb Testvérek engedélyt kaptak a szeráfi atya sírjának felkutatására. A holttestet ugyanis Illés testvér és az egyházi hatóságok úgy temették el, hogy nem igen volt hozzáférhető, mivel féltették, hogy esetleg a szomszédos városok lakói ellopják. Így azután – Szent Klaráéhoz hasonlóan, – az ő sírjáról sem tudták idővel, hogy tulajdonképpen a Sacro Convento melyik részében van. Hosszú és fáradságos munka után azonban mégis meglelték a szent testet...

Most felébredt a vágy a Szegény Nőkben is, hogy ők is leborulhassanak alapító anyjuk sírjánál. Engedélyt kértek tehát az ásatásokra, s az engedélyt 1850-ben meg is adta nekik IX. Pius pápa.

Alig érkezett meg a pápa bullája, azonnal hozzáláttak az ásatásokhoz, melyeknek lefolyását egész röviden így írja le a klarisszák akkori főnöknője:

„Augusztus 23. volt. Tizenegy óra felé járhatott az idő, mikor megjelent a templomban a nagyvikárius úr, titkárával együtt, a tanúk, a munkások, hogy megkezdjék a fontos ténykedést.

Mindenekelőtt azonban letérdeltünk mindnyájan az áldoztatórács mellé, hogy Isten áldását kérjük a nagy munkánkra.

Ezután hozzáláttak az ásáshoz. Csak igen lassan haladtak előre, mivel naponta keveset dolgozhattak, nehogy feltűnést keltsenek. A munkának ugyanis a legnagyobb titokban kellett folynia, mert félni lehetett attól, hogy ha a nép megtudja a dolgot, annyira elárasztja a templomot, hogy lehetetlenné teszi a munkálatok folytatását.

Augusztus 30-án tizenegy óra lehetett, mikor megpillantották a koporsót a főoltár alatti üregben. Erről azonnal értesítettek minket is. Elképzelhető, hogy micsoda öröm és meghatottság fogott el bennünket ennek a hírnek hallatára. Éppen a kóruson voltunk, de biztosíthatom, hogy igen nehezünkre esett befejezni az officiumot, melyet éppen mondtunk. Mihelyt imánk végére jutottunk, rázendítettünk a Te Deumra és meghúzáttuk a zárda összes harangjait.

Közben megérkezett a nagyvikárius úr, gyóntatónk, a tanúk és még sok más ember. Miután megnézték a koporsót, odajöttek rácsunkhoz, és velünk együtt mondták ők is a hálaadást... Megérkezett a püspök is, hogy megvizsgálja a koporsót; azonban a nyílás keskeny volta miatt egyelőre még nem lehetett leszállni az üregbe. Mindazonáltal a püspök megbízta a nagyvikáriust, hogy tudassa az összes szomszéd kerületek püspökeivel a fontos eseményt, továbbá hívja meg őket a koporsó ünnepélyes megnyitására ...”⁸⁰

Landi Viktor Lajos egy ránk maradt levele beszámol az ünnepélyes megnyitás előzményeiről. Elmondja, miként kért engedélyt IX. Piustól a sír megnyitására. Miután ezt megkapta, 22 püspök társát triduumra hívta össze szeptember 15-én. A triduum szept. 17-én fejeződött be... A koporsó ünnepélyes megnyitását szeptember 23-ra tűzték ki.

⁸⁰ Ez a levél 1850. szeptember 22-én van keltezve.

Óriási néptömeg gyűlt össze ezen a napon Assisiban. Reggel kilenc órakor kezdődött meg a szertartás. A spolettói érsek mondta a szentmisét, mely a lehető legünnepélyesebb és legfényesebb volt. Szentmise után elénekelték a Veni Creator himnusz. Azután a díszes menet megindult a sír felé... Még a Chiara templom százados falai is ritkán láttak ennyi egyházi és világi méltóságot egyszerre.

Elöl haladt a spolettói püspök, utána a többi főmagasság hosszú sora. A zárda előljárósága is teljes számban megjelent, továbbá a polgárság vezetői és a város nemessége. Assisi katonasága állott sorfalat a templom két oldalán... Volt valami megkapó abban, amint ezek a kemény, harcedzett férfiak eljöttek letenni hódolatukat az ártatlan szűz sírjára.

Miután a kiküldött bizottság újból megállapította, hogy a sírban levő koporsó Szent Klaráé, eltávolították róla a vaspántokat és levették a koporsó fedelét.

A hívek ajkáról áhítatos sóhaj lebbent el, mikor megpillantották a szent anya holttestét. Teljesen épen, a romlás legkisebb jele nélkül feküdt koporsójában a holttest. A bőr egy kissé megbarnult, de vonásai változatlanul megőrizték kedves, szelíd kifejezésüket.

A rendkívüli eseményekre való tekintettel a klarisszák engedélyt kaptak a pápától a klauzúra elhagyására, hogy felkereshessék ők is alapító anyjuk koporsóját. Leírhatatlan örömmel fogadták a Szegény Nők ezt az engedélyt... Könnyes szemmel borultak le a Szegénység Hercegnőjének sírja előtt... Íme az isteni Gondviselés megadta nekik, a kései század gyermekeinek, hogy akit eddig csak többé-kevésbé hibás képekről ismertek, azt most színről-színre láthatják. Megérinthetik kezeit, melyeknek kereszttetésére csodák történtek, megcsókolhatják áldott lábait, melyek oly serényen járták az Isten útjait. Láthatják kedves és jóságos arcát, melyen az angyalok öröme honol, finom metszésű ajkait, melyek nem szűntek meg soha a Teremtő jóságát dicsérni... Íme, most előttük is testet öltött az az eszme, mely rendi életük vezetője volt minden időben. Mostantól fogva csakugyan szívükbe zárhatják jóságos anyjuk képét...

Szent Klára testét üvegekoporsóba tették, hol még ma is láthatják az Assisiba jövő zarándokok... Az öröklámpák szelíd fényt vetnek a szent anya alakjára, mely békésen nyugszik itt, a hús kriptá csöndjében. Kezeit összekulcsolva, szemeit lehunyva, mintha csak szenderegne. Itt pihenni ki tiszta teste az életnek, – ennek a gyorsan elröppenő kurta napnak, – küzdelmeit, vívódásait... Erényeinek illatos balzsama s az Isten igazságos szeretete megőrzi minden romlástól szűz testét, mely mint drága ereklyetartó, oly sokszor és oly nagy szeretettel zárta bensejébe az Urat.

Itt, távol a világ lármájától alussza csendes álmát, a Szegénység Hercegnője... A nagy Ferences asszony holtteste mellett boruljunk mi is térdre és kérjük, hogy mutassa meg nekünk is az utat, a Szegénység és Isten országának elérésére...

Egynéhány gondolat Szent Klárától

A szent anya nemcsak maga volt hű szolgája Istennek, hanem minden tehetségével azon iparkodott, hogy mások lelkét is odavezesse az Úr trónusához. Nem mulasztotta el a legkisebb alkalmat sem, hogy példájával és szavával buzdítsa és bátorítsa a lelkeket. Különösen nagy gondot fordított a jelöltek és újoncok nevelésére, mert igen jól tudta, hogy ez az alapja mindennek.

Nővérei feljegyezték ennek a nemes léleknek néhány életelvét és gondolatát, melyek ragyogó bizonyosságai bölcsességének és a szívében működő isteni kegyelemnek.

*

Az a nővér, aki a zárdába lép, felejtse el a világot teljesen, ne is beszéljen róla soha, akkor könnyen boldogul a szerzetesi életben.

A csukott edényben jobban megmarad az illat, mint a nyitottban. A nővér, ki sokat beszél, hasonló a nyitott edényhez.

*

Isteni Jegyesed legszebb az ember fiai között, – írja Cseh Ágnesnek. – Megostorozva, tövissel megkoronázva, az emberek megvetettje lett. Lehetséges volna-e, hogy ne akarnád Őt követni?

*

Az okosságról azt mondja: „Egyedül Ő uralkodik és Ő a királyné.”

*

Aki testi vágyának és szenvedélyének hódol, az rabszolga.

*

Kedves nővéreim, járjatok mindig az egyszerűség és alázatos szerénység útjain, tisztességesen beszélgetve, mint ahogy boldog atyánk egykor tanított.

*

Mily keskeny az út, mily szűk a kapu. Milyen kevesen vannak, akik rálépnek, és még kevesebben tartanak ki rajta.

*

A nagy király, Jézus Krisztusnak titkát csak az érti meg, aki becsukja fülét kora zaja előtt.

*

Nem szereti Krisztust igazán az, aki nem tudja elfelejteni rokonait, barátait és hazáját. Az Úr Jézus egyedüli akar lenni szívünkben és két úrnak egyszerre nem lehet szolgálni.

*

Jézus Krisztus életét és kínszenvedését kell mindenben utánoznunk. Ez a szerzetes szabálykönyve.

*

A búskomorság a vallási buzgóság megölője. Kiszáritja a lélek erejét, elvonja tőle a belső meleget és alkalmatlanná teszi a vallási gyakorlatra. A búskomorság csak akkor jó, mikor bánatos és alázatos szívvel bűneinkért vezekelünk.

*

A könny nem mindig a bánat jele, hanem igen sokszor a kétségbeesésé; ez pedig az önszeretet leánya.

*

A megpróbáltatások között legyünk vígabbak és boldogabbak, mint máskor, mert ilyenkor közelebb vagyunk Istenhez.

*

A szenvedés és fájdalom semmi ahhoz a dicsőséghez képest, mely a másvilágon reánk vár.

*

A gazdagság igen sok rossznak forrása, mert súlya lefelé húzza az embert. A szegénység az egyedüli jó.

*

Mennyi kísértés származik a hiábavaló beszédből. Zabolázd meg tehát nyelvedet. A hallgatás a szerzetesnő pajzsa. Igen sok külső támadástól megvédi.

*

Távol legyen a szerzetesnő attól, hogy fölösleges szavakat használjon, de még a szükségeseket is jól fontolja meg.

*

Az a szerzetesnő, aki mindig csevegni akar, hasonló a házhoz, melynek kapuja állandóan nyitva áll a rablók és tolvajok előtt.

*

A bűnbánat és böjtölés szükséges a test leigázására. Csak így tudja megszerezni a lélek a teljes szabadságot s csak ezáltal tud a magasba szállni.

*

Leányaim, ne legyen köztetek elégedetlenség, ne használjatok csípős szavakat. Az igazi szeretet elviseli embertársai hibáit, sőt mentetgeti, és ahol teheti, elrejtegeti azokat.

*

A főnöknőnek több gondja legyen a fiatalokra, mint az öregekre. A fiatal palántának nagyobb szüksége van a gondozásra.

*

Ahol szeretet van, ott béke is van. Ahol pedig béke van, ott lakik az Isten.

*

Kedves nővéreim, – mondta egyszer leányainak, mikor egy rosszul szónokló papról volt szó, – tanuljuk meg, hogy még a tövisek között is találjunk rózsát. Én eddig még a legrosszabb prédikációból is tudtam édes gyümölcsöt és szép virágot hazavinni. Így lesztek ti is, ha nem a külsőt nézitek. Ne álljatok meg soha a formánál, hanem vizsgáljátok mindig a tartalmat.

*

Töröljétek ki emlékezetetekből mindent, amit a világban láttatok és hallottatok, – szólt újoncaihoz, – fojtsátok el szívetekben még a szülők iránti szabálytalan szeretetet is, mely esetleg útját állhatná az isteni sugallatoknak.

XXIX. Terjed a rend. Alapítások

*„Non vox, sed votum, non clamor, sed amor, non cordula,
sed cor psallit in aure Dei!”*

*„Nem a hang, hanem a fogadalom, nem a kiáltás, hanem a
szeretet, nem az öv, de a szív zengjen dicséretet Istennek.*

1214-ben a kis S. Severino zárda bencés nővéreinek prédikált Szent Ferenc. Mint rendesen, igen nagyszámú hallgatóság gyűlt össze. Történetesen ott volt Divini Vilmos is, a nagy költő, kit II. Frigyes a versek királyának nevezett. Divini Vilmos igen kíváncsi volt Szent Ferencre, mert mint költőt jól ismerte és nagyra becsülte. Szent Ferenc beszéde folyamán ez az érdeklődés meghatottsággá változott át. Úgy tűnt fel neki, mintha a szent minden szava hozzá szólna, mintha minden, amit mond, reá vonatkoznék. A nagy szónokoknak meg van az a tehetségük, hogy minden hallgatójukhoz a saját nyelvén tudnak beszélni, és szavaikat úgy tudják megválogatni, hogy azokban mindenki megtalálja a neki megfelelőt...

A híres költőt annyira meghatotta a szentbeszéd és annyira eltöltötte lelkét az Isten utáni vágygal, hogy a szónoklat végeztével felkereste Ferencet és így szólt hozzá:

– Testvér, vezess ki engem az emberek társaságából és adj vissza Istennek.

Ferencet mélyen meghatotta az isteni kegyelem működése. Szeretettel ölelte meg új tanítványát és a Pacifikus testvér nevet adta neki.⁸¹

Ez a megtérés nagy feltűnést keltett. Divini Vilmos vezető ember volt, kit általánosan ismertek. Azonban nem ő volt az egyetlen, akit magával ragadott Szent Ferenc prédikációja. A zárda bencés nővérei, – kik igen nagy szeretettel viseltettek Szent Klára és rendje iránt, – ünnepélyesen felkérték Szent Ferencet, hogy vegye fel őket is a Szegény Nők közé.

Szent Ferenc örömmel teljesítette kérésüket. S. Severino nővérei mindig legkedvesebb leányai is voltak. Hozzájuk fűződik az a bájos kis történet, mely Olaszországban olyan általánosan elterjedt. Mikor egyszer Szent Ferenc Anconában szónokolt és az orsiniai úton hazafelé ment, egy nagy kecskenyájjal találkozott. A nyájban egyetlen kis báránka bégetett. A szentnek azonnal eszébe jutott, hogy a bakok jelentik a farizeusokat, a közöttük bégető szelíd kis bárány pedig az Úr Jézust jelképezi, azért nem akarta a világért sem otthagyni mostani társaságában. Éppen arra ment egy jólelkű kereskedő, aki látva, hogy Szent Ferenc mennyire vágyódik a báránka után, megvette neki. A szent kimondhatatlanul megörült az ajándéknak. Elvitte a juhocskát a püspökhöz és gyermekded egyszerűséggel kérte, hogy áldja meg az új kis társnőt. A püspök teljesítette a kérést. Megáldotta a bárányt, mely ettől kezdve el nem mozdult a szent oldala mellől. Később azonban a szent belátta, hogy a kis nővért nem viheti mindenhová magával és azért odaajándékozta S. Severino Szegény Nőinek. A nővérek szeretettel gondozták a szép kis állatot, mikor pedig leölték, gyapjából tunikát szőttek, melyet az utolsó káptalanon, – melyen Szent Ferenc jelen volt, – odaadtak szeretett atyjuknak. Szent Ferenc nagyon örült neki és többször megcsókolta.⁸²

A S. Severino nővéreinek példáját nemsokára követték a Camalduli szerzetesnők is...

Szent Ferenc szavai vonzották a lelkeket, Szent Klára ragyogó példája pedig beédesgette őket a kolostorba. A szent anya szeretettel fogadott minden újonnan érkezőt. Meleg otthont készített számukra, hol a nélkülözések mellett is boldogabbak voltak, mint a ragyogó palotában.

⁸¹ Ab inquietudine seculi ad Dei pacem reductam Pacificum nominávit. L. Celano, Vita Santa Francisci.

⁸² Vita prima, I. fej. 28. l.

S. Damiano mellett egyre-másra keletkeztek az újabb és újabb kolostorok, melynek tagjai részben más rendből jöttek át, részben pedig a világiak közül léptek be. 1218-ban már Arezzo, Lucca, Florenc, Spello, Siena és Perugiában is voltak klarisszazárdák.

Az újonnan alapított zárdákba rendszeren S. Damianóból is ment néhány nővér, hogy meghonosítsa Szent Ferenc szellemét. Ez a távozás azonban rendszeren igen súlyos megpróbáltatás volt S. Damiano üvegházában nevelt ártatlan fehér lelkekre nézve. Szent Ferenc ugyan váltig hangoztatta: „Legyetek mindig készen, hogy az engedelmesség szavát követve oda menjete, ahová küldenek benneteket”, de ha készen állottak is arra, hogy a parancsnak engedelmeskedjenek, mégis reszkettek valamennyien az elválás pillanatától. Pedig akit Isten szeret, azt megpróbálja. Kemény próbára tette a kis S. Damiano első lakóit is ...

Az 1219-ben alakult florenci zárda főnöknőjének Ágnes nevezte ki a szeráfi atya. A szelíd, fehérlelkű Ágnes, Szent Klára húgát, aki oly bensőséges ragaszkodással csüngött mindig nővérén, és ki abban a reményben élt, hogy soha-soha nem fog elválni szeretett nővérétől. Mint a derült égből lecsapó villám, olyan meglepetésszerűen érte Szent Ferenc rendelete. A szeráfi atya maga is tudta, hogy nagy fájdalmat okoz az elválás a nővéreknek, de úgy érezte, hogy nem cselekedhet másként. Ismerte Ágnes hősies lelkét, tetterejét, kitartását, és őt tartotta legalkalmasabbnak erre a nehéz feladatra. Az újoncokat bevezetni a kolostori életbe, nehéz és felelősségteljes munka, de még sokkal nehezebb annál a más zárdából átlépő nővérek nevelése. Ez a súlyos kötelesség várt Ágnesre, kinek a Monticelli kolostor bencsénővérei között kellett meghonosítani Szent Ferenc szellemét.

A szeráfi atya magához hívatta a két nővért, azután gyengéd szavakkal adta tudtukra, hogy milyen áldozatot kíván tőlük Isten. Ágnes lehajtott fejjel hallgatta végig Szent Ferenc szavait. Kész volt mindenre, amit a szeráfi atya parancsolt, de azért a feltörő könnyeket nem tudta visszatartani. A próba kemény volt, s az áldozat nehéz... Elment panasz nélkül, hallgatagon, de szívében ott égett a seb és nem gyógyult be soha. Egész életén át égette a honvágy a hön szeretett kis S. Damiano és a jóságos nővér után... Klára az élet világossága, és íme milyen távol esett most tőle. El kellett hagynia Szent Ferencet is, a jót, ki minden vigasztalása volt. Az elválás annyit jelentett számára, mint a halál. Fájdalmát azonban elzárta szíve mélyébe és senki sem sejtette, hogy a szegény Ágnes nővérnek mennyi bánatban van része... Nem tudott róla más, csak Klára. Neki panaszolta el néha-napján egy-egy levélben szíve szomorúságát.

Az alább következő levél, melyet az összes krónikások idéznek, nincs keltezve, de Wadding szerint valószínűleg 1221-ben íródott Florencben.

„Tisztelt anyjának és Úrnőjének.

Jézus Krisztusban hön szeretett Klárának és az összes nővéreknek, Jézus alázatos szolgája, Ágnes.

A teremtett dolgok egyik főtulajdonsága, hogy nem maradandók. Nem egyszer olyankor taszítatunk a legmélyebb örvénybe, mikor a legboldogabbaknak hisszük magunkat. Tudd meg, oh anyám, hogy ilyesféle megpróbáltatás szakadt reám is. Szívem mélyén mérhetetlen szomorúság lakozik. Oh, ha tudnád, mennyit szenvedek, mivel hogy elszakadtam tőled és testvéreimtől, én, aki reméltem, hogy egész életemet veletek tölthetem és közöttetek fogok meghalni. Megpróbáltatásom keserű tengerének nincsen partja. Életem egét beborító sötét felhőknek nincsen vége. Létem virradat nélküli éjszaka, melyre nem derül fény. Biztosra vettem, hogy mi, kik egyek vagyunk a hitben, kiknek ugyanaz a vér kering ereinkben, kiket hasonló vágyak vezetnek s ugyanazokat a fogadalmakat tettük, – mi ketten együtt maradunk életben és halálban. Azt gondoltam, hogy nemcsak lakóhelyünk lesz közös, hanem még a sír is, mely befogad... Álom volt csupán. Egyedül vagyok, elhagyatva és lelkem túlradt a szomorúságtól. Oh, jóságos nővérek, legyetek

részvétellel irántam. Sírjatok velem együtt és kérjétek az Urat, hogy kíméljen meg benneteket hasonló szenvedésektől.

Van-e nagyobb fájdalom, mint az enyém? Keresztre feszít az emésztő honvágy és a bánat tüze epeszt. Szemvedésem határtalan, miként az óceán. Segítsetek, kérlek imáitokkal, hogy Isten adjon erőt ezen súlyos kereszt elviselésére.

Oh, anyám, mit mondjak neked? Mit tegyek most, mikor még a reményét is elvesztettem annak, hogy téged és nővéreimet viszontlássalak. Oh, ha megnyithatnám neked szívemet! Ha ezek a könnyáztatta lapok elmondhatnák neked, hogy mennyit szenvedek. Sírásom és nyögéseim miatt kiszárad az én testem. Meghalok bánatomban, hogy téged nem láthatlak. Senki sem érti meg itt bánatomat, s azok közül, akik drágák nekem, senki sem vigasztal. Csupán csak egy dolog tud megnyugtatni bánatomban, – s ezért kérlek, örülj velem: az a teljes egyetértés, mely közöttünk lakozik. Monticelli apácái az első pillanattól kezdve tisztelettel jöttek eléem, s megható egyetértéssel, mindenikük megígérte odaadó engedelmisségét. Most velem egyesülve ajánlják magukat imáitokba, és kérnek Téged, tekints mindnyájunkat leányodnak és testvéreidnek, kik mindenkor készek vagyunk parancsaidat és legkisebb óhajaidat is teljesíteni.

Kérlek, emlékeztess Illés testvért, hogy többször látogasson el hozzánk és vigasztaljon meg minket.”

Sz. Klára nagy részvétet érzett bánatos nővére iránt. Amennyire lehetett, vigasztalta és buzdította megszorodott lelkét, s hogy örömet szerezzen neki, fátylát küldte el részére és nővéreinek emlékül. A nővérek boldogan fogadták az ajándékot. Könnyek között csókolgatták, és úgy őrizték mindig, mint legdrágább kincsüket... A fátyl még ma is meg van és Szent Klára egyik legszebb ereklyéje.

Ágnes 1219–1253-ig volt főnöknő Florencben. Nagy gonddal és szeretettel nevelte leányait bűnbánatban és szegénységben.

A városban hamarosan híre kelt Ágnes nővér életszentségének. A lakosok tisztelték és nagyon megbíztak benne. Fölkeresték ügyes-bajos dolgaikkal és kikérték tanácsát. Szentnek tartották és szinte legendákat meséltek róla.

Ágnes azonban mindez hidegen hagyta. Nem tudott örülni az elismerésnek, nem tudott gyönyörködni a szép florenci zárdában sem. Lelke egyre hazavágyott. A szíve ott maradt a zöld Umbriában, hol az olajfák balzsamos illatú koronája borít árnyékot a hegyoldal napsütötte rétjeire. Hol a kis S. Damiano úgy húzódik meg a virágok mosolygó tömegében, mint valami fészekben ...

Az Isten iránti szeretet nem csökkenti a testvéri szeretetet, sőt ellenkezőleg, talán még növeli is. Így tehát egészen érthető, hogy a hűséges szívű Ágnes egész életén át változatlanul odaadással gondolt vissza szeretett nővéreire.

Szent Klára rendje nemcsak Olaszországban terjedt. Átlépte az ország határait és külföldön is csakhamar meghonosodott. Spanyolország volt az első állam, mely befogadta Szent Ferenc leányait, kik Barcelonában alapították az első kolostort, melyet Szent Antaltól neveztek el. Ehhez az alapításhoz egy bájos legenda fűződik. Barcelona nővéreket kért Szent Klárától, hogy a zárdát megszervezzék. A szent főnöknő készségesen teljesítette kérésüket, és két nővért hamarosan útnak indított. A nővérek Livornóban szállottak hajóra. Eleinte igen kellemes volt az út. Csak enyhe szellő fodrozta a tenger vizét. Nemsokára azonban nagy vihar keletkezett. A szélvész szilajul dobálta a kis hajót. Hatalmas hullámok tornyosultak körülötte, melyek csakhamar pozdorjává törték az alkotmányt. Mindenki elpusztult, csupán a két apáca menekült meg egy kis csónakban, mely csodálatos erőktől hajtva, egyenesen Barcelonába vitte őket. Isten különös segítségével partra is szállottak. Mikor a lakosság látta a két bájos fiatal leányt, kik

szemmel láthatólag messziről jöttek, azonnal nagy érdeklődéssel körülfogták őket. Csodálkozva és megilletődve hallgatták veszélyes utazásuk történetét. Tiszteletük még csak növekedett, mikor meghallották, hogy egyenesen Szent Klára parancsára jöttek a városba. Klárát már akkor szentnek tartotta az egész világ, természetesen, akiket ő küldött, azokat a legnagyobb örömmel fogadták. Az asszonyok azonnal gondjaikba vették a két nővért, és sok sajnálkozás és kérdezősködés között vitték őket valamelyikük lakására, hol száraz ruhába öltöztették és megvendégelték őket. Volt rá gondjuk, hogy Szent Klára küldöttei semmiben hiányt ne szenvedjenek.

Mihelyt kipihenték magukat, előbb a ferences kolostorba, majd pedig a püspöki palotába kísérték őket. A püspök nagy szeretettel fogadta az apácákat és miután végighallgatta csodálatos történetüket, gondoskodott róla, hogy mielőbb elfoglalhassák a nekik szánt zárdát.

Ezalatt Olaszországban is tovább folytak az alapítások ... Monaldo gróf, Szent Klára nagybátyja ajándékozott a Szegény Nőknek egy telket, hová szintén zárdát építettek, ez volt a S. Maria de Monte Lucio. Rá egy évre Ugolino bíboros négy telket adott zárdáépítés céljából... Alig múlt el néhány évtized, mikor már Róma, Verona, Nápoly, Velence, S. Fiora, Gubbio, Gattajola mellett sok más olaszországi városban voltak klarisszák.

A Clara Luce fénye elárasztotta hazáját és sugarai csakhamar beragyogták az egész föld kerekességét...

XXX. Újabb alapítások

Szent Klára leányainak rendje rohamosan terjedt. Miután átlépte szülőhazájának, Olaszországnak határát, csakhamar meghonosodott a szomszéd államokban is. Francia, Német, Magyar és Spanyolország, Ausztria örömmel fogadta a Szegény Nők rendjét, mely mindenütt erőteljes virágzásnak indult. Közép-Európában Csehország volt az első, mely a klarisszákat befogadta. Csehországban Ottokár király leánya Ágnes hozta be őket.

Ágnes 1205-ben született Prágában. Már három éves korában eljegyezték Boleszláv sziléziai herceggel, Henrik fiával. A gyermek vőlegény azonban pár évvel később meghalt.

A kis királyleány a cisztercita nővéreknél nevelkedett, kik jókor szívébe oltották Isten szeretetét. Az Úr kegyelme feltűnő módon működött benne. Erényes és önmegtagadó életet élt, és már akkor örök szüzességet fogadott Istennek ... Fogadalmát azonban csakhamar veszélyeztetve látta. Boleszláv halála után ugyanis II. Frigyes kérte meg Ágnes kezét fia számára. A jámbor királykisasszony ekkor igen megijedt, mert a világért sem akarta megszegni fogadalmát. Isten azonban segítségére sietett. II. Frigyes fiának nem volt ínyére a tervezett házasság, és így nem is lett belőle semmi. Ágnes boldog volt, mert ezt az eseményt úgy tekintette, mint hivatásának félreismerhetetlen tanújelét. Isten hívja az égi menyegzőre és saját hatalmával akadályozza meg, hogy elrabolják tőle. A biztosságnak ez az érzése örömmel töltötte el Ágnest, aki most már teljes szívével vágyott arra, hogy kolostorba vonulva, teljesen Isten szolgálatára szentelje magát.

Múlt az idő. Ágnes neveltetése befejeződött. Elhagyta a ciszterciták csendes klostromát, hogy elfoglalja helyét a királyi udvarban. Fény és hódolat környezte most, de ez nem tette boldoggá. Az udvar zajos, víg életéből visszavágyott a zárda csendjébe, s az udvari csillogás nem tudta elfelejtetni vele a szerény szerzetesek békés otthonát. Félt a világtól s a kísértések ellen buzgó imában és szigorú önmegtagadásban keresett segítséget. Megkettőzte vezeklését. Ruhája alatt szöges vasövet, durva szőringet hordott. Kényelmes puha ágyát kavicsal szórta tele. Télidején is már kora hajnalban felkelt, s a hideg s sötétség ellenére, – néhány barátnőjével együtt, – fölkereste az elég távol eső templomot... Így teltek napjai a zajos és pezsgő élet közepette is teljes lelki magányban és visszavonultságban.

Közben azonban II. Frigyes nem tudott belenyugodni, hogy fia tervezett házassága füstbe menjen. Politikai érdekeire nézve ugyanis igen előnyös lett volna a cseh királlyal való rokonság. Azért most maga próbált szerencsét, és a fiú után az apa jelent meg mint kérő a királyi udvarban. Ottokár király nagy örömmel fogadta a házassági ajánlatot... A királykisasszonyt meg sem kérdezte, hogy akar-e felesége lenni az öregedő kérőnek, hanem azonnal a legnagyobb készséggel odaígérte kezét II. Frigyesnek, leányával pedig csak az esküvő napját tudatta.

Ágnest először elrémítette a hír, hamarosan azonban ügyes védelmet eszelt ki. Írt IX. Gergely pápának, és feltárta előtte helyzetét. Megírta neki, hogy régen szüzességi fogadalmat tett, és kérte, legyen segítségére megtartásában.

A pápa azonnal követeket küldött a cseh udvarba, és felszólította általuk a királyt, hogy ne kényszerítse Ágnest a házasságra. A legfőbb pap parancsának természetesen a király is hamar behódolt. Tudatták Frigyesel is az új fordulatot, ki a hír hallatára így kiáltott fel:

– Ha halandó ember kedvéért tagadtad volna meg tőlem kezedet, fegyverrel vettem volna elégtételt. De nem érzem magam megbántva azért, mert Istent jobban szereted nálam!

Ágnes ettől az időtől kezdve teljesen szabad volt. Lelke ügyében saját belátása szerint rendelkezhetett. Tanács és támasz nélkül azonban nem tudott határozni, azért felkereste levélben Assisi szűzét, Klárát. Megírta neki, hogy szeretne zárdát alapítani, hol a nővérek

teljesen Szent Ferenc szellemében élne. Kérte a szent anyát, hogy legyen segítségére terve kivitelében.

Ágnesnek ez a lépése legfényesebb bizonyítéka annak, hogy a Szegény Nőknek milyen nagy volt már akkor a híruk. Ha Szent Ferenc szelleme nem lett volna oly kimondhatatlanul vonzó már kortársainak szemében is, akkor a buzgó királykisasszony bizonyára talált volna a birodalom területén elég kolostort, mely örömmel fogadta volna őt tagjai közé. A Szegénység Úrnő azonban már elindult világhódító útjára, és előtte még a koronás fők is tisztelettel hajoltak meg.

Mihelyt megkapta Klára a levelet, azonnal öt nővért küldött Prágába, és egy fátlyolt meg egy feszületet küldött általuk emlékre a jámbor hercegnőnek. Levelet is írt jövődöbeli leányának, mely kezdete volt annak a szívélyes és szeretetteljes érintkezésnek, mely egész életükön át fennmaradt közöttük.

Klára levelei közül négyet itt közlünk egész terjedelmében, mert értékes tanúbizonyságai a két szentéletű apáca között fennálló mélységes lelki összeköttetésnek.

„A magas származású s tiszteletreméltó Ágnes szűznek, ki Csehország hatalmas királyának leánya, Klára, Jézus Krisztus méltatlan szolgálója a S. Damiano zárdából küldi lelki hódolatát és üdvösséget kíván.

Fenséges Hercegasszony!

Erényeidnek híre elterjedt az egész földön és hozzánk is eljutott. Igen megörültünk neki az Úrban mindnyájan, kik az Isten akaratát óhajtjuk teljesíteni, hűségben szolgálván őt.

Mert igaz, hogy noha igényt tarthatsz a legnagyobb tiszteletre, lábbal taposod azt. S a császárral szemben, ki kezedet kérte, előnyben részesítetted a halhatatlan Jegyesedet. A bíbor és a jogar helyett a szegénységet és a nélkülözést választottad.

Valóban az isteni Jegyes mindezt megéri. Szépsége minden más szépséget fölülmúl, hatalma meghaladja mindenki hatalmát. Nincs senki és semmi, ami megközelíthetné szeretetreméltóságát. Homlokodat fölékesíti a szűzek diadémjával s végtelen kegyelme által sértetlenül meg is őrzi legnagyobb kincsedet. S minél inkább növekedsz az erényben, annál inkább növeli ennek a kincsnek az értékét.

Mily boldog lehetsz, hogy Isten kiválasztott magának és a Szentírás szavai szerint élve: «Kebledet drágakövekkel ékesítette föl, füleidbe mérhetetlen értékű karikákat tett, öved színarany, homlokodat gyémánt karika ékesíti, melyen a szentség pecsétje ragyog...»

Onnét van ez, mert te, szeretett nővérem, – vagy még inkább, – mélyen tisztelt Úrnőm, jegyese, testvére és anyja is vagy egyben az Úrnak. Légy büszke rá, hogy a szegénység zászlója alatt érintetlen tisztaságban járhatsz. Járj továbbra is buzgón azon az úton, melyre oly nagy bátorsággal léptél. Légy állhatatos annak követésében, ki irántunk való szeretetből s hogy minket az ördög rabságából kimentsen s mennyei atyjával kibékítsen, szegénynek született, szegénységben élt és szegényen halt meg a keresztfán a legkegyetlenebb kínok között.

Oh, boldog szegénység, melynek Isten országa és az örök üdvösség lesz osztályrésze! Oh, szent szegénység, mely azoknak, kik őt szeretik, boldog és gondtalan életet és örökké tartó javakat ad! Oh, legdrágább szerénység, melyet a mi Urunk Jézus Krisztus csodálatosan szeretett és pártfogolt.

Valóban, midőn testté lőn a tiszta Szűz méhében, hogy közöttünk lakozzék, kicsiny és igénytelen akart lenni, csupán azért, hogy az embereket az égi birodalom gazdagságának részeseivé tehesse.

S mivel az Isten fiának csak keresztje volt, hová fejét lehajtsa, örvendj leányom, hogy te is jobban szeretted a világ gazdagságainál a szegénységet, és teljék meg szíved örömmel, mert szegénységedet egykor égi kincsekkel fogod fölcserélni. Nem szükséges, hogy figyelmeztesselek arra, amit erős hittel hiszel, hogy a mennyország mindörökké csak a szegények öröksége. Akik a világot szeretik, elvesztik Isten szeretetét, mert két úrnak nem lehet egyszerre szolgálni, vagy egyiket sem lehet kielégíteni.

Tudod ugyebár, hogy akit köntöse szorít vagy gátol a mozgásban, nem kezdhet küzdelmet azzal, aki ruhátalan. Életünk küzdelmeiben csak akkor remélhetünk győzelmet, ha teljesen elvetünk magunktól minden földi hiúságot, mert ezek adják a legtöbb támaszt az ellenségnek.⁸³

Igen, leányom. Nehéz a földön pompában élni, a másvilágon pedig Krisztussal uralkodni. „Könnyebb a tevének átmenni a tű fokán, mint a gazdagnak bejutni a mennyek országába.” (Mt 19,24)

Azért is okos valál, hogy a fölösleges köntösöket elvetéd. Azok a világéi. Nélkülük könnyebben küzdesz. Bölcs valál, hogy a keskeny utat választád, mert ez vezérel a dicsőségre. Óh boldog csere! Ott hagyád a földi javakat az égiekért és rászolgáltál az égiekre a földiek elhagyásával. Egyért százat nyerni és vég nélkül örvezdni, nem dicső üzlet-e? Nagy okosság bizonyosága ez!

Esdve kérlek azért fenséges Hercegasszony, maradj hű a nagy király szolgálatában. Iparkodj a jóról jobbra, hogy akit oly jól szolgálatsz, kegyelmeivel elhalmozhasson.

Együttal kérem kegyességedet, emlékezzél meg rólam, az Úr méltatlan szolgálójáról és S. Damiano leányairól, avégből, hogy buzgó imádságod által kegyelmet nyerjünk az Úr előtt és kegyelmességeddel élvezzük a mennyország soha el nem múló örömeit.

Élj boldogul az Úrban!

Alleluja!”

Ágnes királykisasszony a Klára küldötte nővérek segítségével hamarosan megalapította az új zárdát, melyet az isteni Megváltónak ajánlottak fel. A zárdaépület maga 1234-ben készült el. Rá két évre 1236. május 18-án kapták meg a római Szent Szék megerősítését, ugyanazon a napon, mikor Ágnes királykisasszony hét udvarhölgyével együtt belépett a zárdába.

Az ünnepélyes fogadalom igen nagy pompával ment végbe, az egész királyi család, hét püspök, az ország főnemessége jelenlétében. Az újonnan alakult zárda főnöknőjéül Ágnest választották meg.

Az új főnöknő 1239-ben a következő levelet kapta Klárától:

„A szüzek királynéjának, ki a királyok Királyának leánya, Krisztus méltó arájának, Ágnesnek, ki ezen szentséges frigy által valóban királyné lett,

Klára, S. Damiano szegény, méltatlan és hasznavehetetlen apácája.

Mindörökké mondjunk áldást, minden jók szerzőjének, Kitől minden égi adomány jó. Kitől minden adomány származik. Ki Kegyelmedet minden erénnyel felruházta és a tisztaság nagy fokára emelte, úgyszemint semmit sem

⁸³ Nagy Szent Gergely gondolatai, XII. homília az evangéliumból.

láthat kegyességében, ami Neki nem tetsző. Mily boldog lehetsz, mert ez a szentség örökre egyesít. Azzal, Ki a csillagok fölött trónol és uralkodik.

Megvetted a földi birodalom nagyságát. Lenézted a királyi herceggel való frigyét és szent módon beleszerettél az ismeretlen szegénységbe. Miért is ünnepélyesen megfogadtad, hogy Jézus Krisztus nyomdokaiban fogsz járni. De mivel tudom, hogy szíved a keresztény erények szentélye, nem zaklatlak hosszú beszéddel, ámbátor meglehet, hogy nem találod haszontalannak azt, ami lelked vigasztalására szolgál.

Szükségesnek tartom még valamire figyelmeztetni Fenségedet. Ügyelnünk kell a kötelesség teljesítésére, hogy megmaradhassunk a szent elhatározásban, mellyel az Úr ihlet. Kérem azért Kegyességedet Annak szerelméért, Kinek *illatos áldozatul* ajánlottad magadat, hogy emlékezzél meg mindenkor hivatásodról. Élj, miként egy második Rafael abban, ami voltál akkor, mikor Isten kedvéért a világ csábjairól lemondta. Tartsd meg az Úrtól kapott kegyelmedet, de ne elégedjél meg vele. A kincset gyarapítani kell, és nem szabad megállni soha a megkezdett úton. Járj könnyű léptekkel az evangéliumi tanácsok ösvényén. Lábad ne érintse a föld porát, és rettegve félj tőle, nehogy beszennyezzen.

Őrizd meg mindenkor a lelkiismeret nyugalmát és örömét. Haladj ezen a boldog úton és kerülj mindent, ami eltántoríthatna tőle, vagy akadályozhatna célod elérésében. Iparkodj eljutni arra a tökéletességre, melyre Isten hív. Kövesd a hívó szót még nagyobb hűséggel, és ajánld fel neki tetsző fogadalmadat. Teljesítsd mindenkor Isten parancsát és Illés atya tanácsait, ki rendünk általános főnöke. Legyen elhatározásod erős, hogy minden más tanáccsal szemben az övét követed mindenkor s szeretetét drága kincs gyanánt becsüld meg.

Ha találkozna valakivel, aki Kegyességedet szent hivatásától eltéríteni akarná, ne hallgass rá, még akkor sem, ha általa oly tiszteletben részesülnél, mely minden földi halandó fölé emelne ... Emeld szemedet még ennél is magasabbra, keress még a jónál is jobbat.

Élj szegényen! Ragaszkodj erősen a szegény Jézus Krisztushoz. Gondold meg gyakran, hogy milyen megvetésben volt része és kövesd még a világ megvetése árán is. Jegyessed legszebb az ember fiai között, és mégis sokan megvetik. Korbácsokkal megtépve, tövisekkel megkoronázva keresztre feszítették ...

Fenséges Királynő! Lehetséges volna, hogy ne lelkesítené Kegyességedet a gondolat, hogy kövessed Őt? Ha Vele szenvedsz, Vele fogsz megdicsőíttetni; ha Vele sírsz, Vele fogsz örvendezni; ha Vele keresztre feszítettetsz, Vele leszel a Tábor hegyén is. Neved be lesz írva az élet könyvébe és nagy dicsőséged lesz mindörökké. Némi mulandó szenvedés és áldozat árán az örök boldogságba fogsz jutni.

Isten veled szeretett nővérem, az isteni Vőlegény által áldott Szűz! Nővéreim és én örvendünk a sok jó miatt, amit Isten neked adott és legbensőbb bizalommal vagyunk Kegyességed iránt. Kegyeskedjél testvéreiddel együtt imáinkat a mi Urunk Istenünknek felajánlani.”

Ez a levél egyik legékezőbb bizonyítéka Klára nagy lelkének. Ágnes pedig méltó leánya volt a szent anyának. Megértette és híven követte tanácsait. Sűrűn levelezett vele és minden fontosabb dolgában kikérte véleményét. Ezt mutatja az alábbi levél is, melyben Klára a többek között válaszol Ágnes egy kérésére.

„A Szűznek, kit mindenekfölött szeretek, Ágnesnek, a hatalmas cseh király leányának, ki most a mennyek Királyának testvére és hitvese, Isten alázatos szolgálója minden jót kíván.

Jó egészségedről szóló hírek, az Isten útjain tett előmeneteled és buzgó állhatatosságod örömmel töltik el szívemet. Minő örömdetes a gondolat, hogy az alázatos és édes Jézus követésében buzgólkodva, kipótolod azt, ami nekünk hiányzik. S amennyiben mi gyarlók vagyunk az isteni példa követésében, annyiban kárpótolod áldozatkészséged által az okosság savával... Isten veled szeretett nővérem! Magamat és nővéreimet buzgó imáidba ajánlom.”

Ezen sorok után már csak egy levelet írt Klára Ágnesnek. A szent anya akkor már halálos ágyán feküdt. Rettenetes kínok gyötörték, de azért még utolsó gondolata is szeretett leányaié volt.

A levél így hangzik:

„Lelkem felének! A Szentlélek szentélyének!

A fenséges Ágnes királynénak!

szeretett anyámnak és szeretett leányomnak, kit mindenekfölött szeretek, Klárától, Krisztus méltatlan és haszontalan szolgálójától, S. Damiano elzártjainak kolostorából.⁸⁴ Béke és üdv!

Kívánom, hogy az ég bőséges kegyelmeivel követhessed a Barányt, bármerre jársz, s a szüzek karával együtt énekelhesd trónusa körül az új éneket.

Óh, szeretett leánya és menyasszonya az örök Királynak! Ha eddig nem írtam annyiszor, ahányszor lelkem óhajtotta és a te lelked, ne gondold, hogy ez azt jelenti, hogy valamennyire is megfogytakozott bennem az irántad való szeretet. Mint édesanya gyermekét, úgy szeretlek. S ha leveleim ritkák voltak, annak oka az, hogy az út igen veszélyes és emiatt csak elvétve mennek hírnökök. Most jó alkalom akadt, azért sietve írok neked.

Óh Krisztus hitvese! Örvendek szívem örömeivel, hogy az első Ágnes példájára bevezetettél az égi örömek boldog hazájába, mely még a menny lakóit is csodálkozással tölti el. Ő a Barány és Hitves, kinek látása az angyalokat és szenteket örömmre ragadja. Ő a fényességek fénye és a világ világossága, a makula nélkül való tükör. Ebben a tükörben nézd magadat minden nap, óh királynéja és jegyese az Úr Jézus Krisztusnak. Vizsgáld meg benne arcodat, hogy felékesíthesd magadat mindazon ékességekkel, melyek a királyok Királyának leányához és hitveséhez illők.

Óh szívem szerette! Meg leszen neked engedve, az isteni kegyelmek révén, hogy ennek a tükörnek vizsgálása tetszésedre legyen. Látni fogod benne a legszelídebb Jézust jászolba fektetve, gyolcsba takarva, a legnagyobb szegénységben.

Óh boldog alázatosság! óh boldog szegénység!

Az angyalok Királya, az ég és föld Ura jászolban fekszik. S ha lelked eltelik a boldog szegénység szemléletével, látni fogod a keresztet, melyen a Szeretet kinyilatkoztatta magát, a Szeretet, mely a leggyalázatosabb halált szenvedte értünk. Ez a mindenek fölött uralkodó Szeretet hallgassa meg a szavakat, melyek szent sebhelyeiből fakadnak.

⁸⁴ Inclusae = elzárt. „Pauperes Inclusae” =:Szegény elzártak. Így említi őket a pápai bulla. A korukbeli női zárdáknak még nem volt klauzúrájuk; csupán a Szegény Nőknek. Így ez a név mintegy megkülönböztetés.

S midőn hív és utánunk sóhajtozik, egy szívvel és lélekkel feleljünk neki: «Igen Jézusom! Megemlékezem Rólad és lelkem megosztja szomorodott lelked szenvedéseit!»

Óh nagy királynő! A szeretet szent áhítata gyullassza lángra szívedet. A mérhetetlen boldogság és a nagy dicsőség, mely rád vár, töltsön el szüntelen vágyódással. Kiálts fel te is az Énekek énekével:

„Vonj engem utánad! Futunk keneteid illata után!” (Én 1,3)

Óh, mily szörnyű vakságban szenvednek azok a lelkek, kik fölöslegesnek tekintik ezt a megható miszticizmust. Óh, mily gonoszok az örök üdv ellenségei, kik megsemmisíteni akarják a Kálvária áldott gyümölcseit! Mily vakmerő gonosztevő az, ki lázadásra csábítja az embereket!

Szeretett nővérem! Nincs a világon semmi, ami méltóságához fogható lenne. Avagy mi van a földön, ami méltó arra, hogy az ő Urát, Istenét magába fogadja? De a hű lélek trónusa és lakása az Úrnak: «Eljövök és lakóhelyet készítek nála!» (Jn 14,23)

Mily megfoghatatlan kegyelem! Miként a Szüzek Szüze tiszta méhében hordta az Istenembert, úgy hordhatod te is szívedben Őt, az isteni kegyelem által. Hány király és királyné él a világban, kiknek büszkesége az égig emelkedik s végül lehullanak a porba... míg te szeretett leányom, ki nővéreiddel együtt megvetted a világ hiúságát, örökös boldogságot fogsz élvezni.

Azt mondom, hogy akik erősek és egészségesek, soha, még ünnepnapokon sem egyenek mást, mint amit nagybőjtben. Nem beszélek a gyenge és beteg nővérekről, akiket boldog alapítónk különös figyelmünkbe ajánl. Ezeket a legnagyobb gyengédséggel és kíméléssel kell gondozni.

Esedezem azonban és újra kérlek, mérsékelj a megtartóztatások szigorát, mert túl keménynek mondják. Helyezd bizalmadat az Úrba, hódolj neki az Úr parancsa szerint és fűszerezd alázatosságodat mindig az Úrral. Jogom van ezért örvideni a Mindenhatóban és senki ezt el nem rabolhatja tőlem, midőn látom, hogy milyen erővel küzdesz a büszkeség és hiúság ellen s diadalmaskodsz azon, ami naponként oly sok lelket visz a kárhozatba. Isten kegyelme tartson fenn és ritka okosságod vezesse minden lépésedet.

Kegyességed feltalálta a kincset, melyről az Evangélium beszél. Megvásároltad Attól, Aki hatalmánál fogva mindent a semmiből teremtett. Az apostol szavai szerint közbenjáró lettél, Isten munkása és az Úr Jézus segítője a lelkekért végzett munkában. Támasza és ereje lettél a gyenge tagoknak... Ez a gondolat örömmel tölti el szívemet és újból mondom: ki tudna engem megakadályozni abban, hogy örüljek? Örülj te is szeretett leányom, örülj az Úrban! Örömdet ne zavarja semmi és szomorúság ne vegye el lelked derűjét.

Jézus Krisztusnak igen kedves szűz! Angyalok öröme, nővéreidnek koronája! Szedd össze lelked minden erejét! Szegezd tekintetedet az örök tükörrre. Nézd ájtatos szemmel a menny dicsőségét és vizsgálj készséges lélekkel a változatlan és elmúlhatatlan isteni lényeket. Elmélkedj az Isten tulajdonságairól és változtasd át egész bensődet az Isten képéhez, melyet Isten az Őt szeretőknek készít. Élni fogod azt a titkos édességet, melyet azoknak tart fenn, kik Érette lemondtak a világ minden örömről és csábításáról ...

Szeresd egész valóddal Azt, Aki egészen neked adta magát. Akit a csillagok ünnepelnek, s Akinek nagysága korlátot nem ismer. Szeresd Jézust, az Isten fiát, ki érettünk emberré lett, és Máriát, a gyengéd anyát, ki Őt szűz méhében foganta.

Elmélkedésed közepette emlékezzél meg szerető édesanyádról. Tudd meg, hogy neved szívem mélyébe van írva, mert mindenekfölött kedves vagy nekem. A nyelvnek hallgatnia kell, ha a szeretetről van szó. Itt a szív beszél, szeretett leányom. Amit irántad érzek, azt szóval ki nem fejezhetem. Fogadd mégis szeretettel azt, amit itt írtam és érezd ki belőle az anyai szeretetet, mely irántad és leányaid iránt ég bennem.

Esdve kérlek, imádkozz nővéreiddel együtt értem és leányaimért. Legyen veled az Isten. Imádkozzunk, hogy az Úr dicsőséges trónusánál találkozzunk.”

Mikor Klára ezeket a sorokat írta, már halálán volt. Ebben a levélben utolsó üdvözlését küldte szeretett leányának, ki mindenben követte a nagy alapítónőt.

Ágnes harminc éves volt, mikor a zárdába lépett, és negyvenhárom évig élt ott a legszigorúbb vezeklésben. Állandóan mezítláb járt, ciliciumot hordott és különféle önmegtagadásokkal sanyargatta magát. Noha királyi vér folyt ereiben, a legközségesebb munkákat végezte, és nem csak anyja, de szolgálója is volt leányainak.

1283-ban halt meg. Emlékét még ma is különös módon tisztelik egész Cseh- és Németországban.

XXXI. Meghódítják a világot

Clara Lucis teljes fényével ragyogott, s megvilágította az emberek lelkét. Aki ebbe a világosságba belenézett, az rabja lett a szeretetnek és szegénységnek.

Íme, mit olvasunk egy réges-régi kéziratban: „A XIII. században élt Németországban egy csodálatos fiatal leány, kinek Elmtrud volt a neve. Isten nagy dolgokra hívta és azt akarta, hogy sokaknak lelki üdvére legyen. És tetszett neki őt a legkiválóbb kegyekkel elhalmozni.”⁸⁵

Kora ifjúságától kezdve – mondja tovább a krónika, – sok csodálatos volt benne. Makulátlan tisztasága mintegy előkészítette az isteni kegyelem befogadására. Az egész város épült jámborságán és vallásosságán.

Szülei halálával elszakadt minden kötelék, mely a világhoz fűzte, és a fiatal leány egyedül maradt. Ekkor egy ízben égi hang szólott hozzá, mely a következőket mondá: „Menj leányom és tanácskozzál azokkal, kiknek kötelessége lelked üdvéről gondoskodni. Irányítsd lépteidet az ő tanácsuk szerint olyképpen, hogy boldogan a mennyországba juthass azon boldog szűzekkel együtt, kiknek anyja leszel.”

Megteszem Uram, amit parancsolsz – volt a szent leány felelete. Azonnal elsietett lelki vezetőjéhez és részletesen feltárta előtte lelke ügyét, tanácsot kérvén tőle, hogy mitévő legyen. A buzgó pap, miután szentmiseáldozatban kérte Isten felvilágosító kegyelmét, így szólt hozzá:

– „Nem agyérém, ami téged hajt Elmtrud. A hang, mely benned megszólalt, Isten hangja volt. Fegyverkezz fel bátorsággal és légy hű azon elhatározásodhoz, hogy elhagyod hazádat és oda mész, ahova az Úr vezeti lépteidet.”

A fiatal leány erre szemeit az ég felé emelve így kiáltott fel:

– „Hálát adok Neked óh Uram, hogy megmutattad én édes mesterem és vezetőm által szent akaratodat. Alávetem magamat mindenben parancsaidnak és mindenben azon leszek, hogy teljesítsem, amit tőlem kívánsz!”

Égi intés folytán megtudta Isten akaratát és ennek engedelmeskedve, több jámbor szűzzel együtt Bruggesbe ment. Ott szerény kis lakást béreltek maguknak, hol nagy visszavonultságban és szigorú bűnbánatban éltek.

A lakosság csakhamar figyelmes lett rájuk. Sokan érdeklődtek a jámbor szűzek iránt s miután jól megismerték őket, alázatos tisztelettel kértek engedélyt tőlük, hogy csatlakozhassanak hozzájuk.

Mikor Elmtrud látta, hogy a buzgó követők száma egyre növekszik, ájtatos imában kérte Istent, hogy mutassa meg neki azt az utat, amelyen a kis csapatot vezesse.

– Uram, – könyörgött, – tudod, hogy Miattad hagytam el hazámat és rokonaimat. Tudod azt is, hogy a Te hívó szavadra jöttem ide, a Tiedre, ki mindmostanáig fönntartottál, tápláltál és gondoztál. Most pedig hozzám vezetted a Te hűséges tisztelőidet, hogy mint nővéreimet és leányaimat vezessem őket a paradicsom útjára. Nem utasítom vissza a feladatot, melyet rám bízál, de mi lesz belőlem, hogyan fogom teljesíteni, ha Te nem mutatod meg nekem legszentebb szándékomat, ha Te meg nem világítod lelkem sötétségét. Mutasd meg tehát nekem azt az utat, amelyen járnom kell, és tégy velem úgy, mint neked tetszik.

Elmtrud imáját meghallgatta az Isten. Hangot hallott, mely így szólt: „Vedd például Assisi szűzét!”

Elmtrud azonnal írt Klárának. Leírta neki élete történetét, s elmondta, hogy mi indította arra, hogy hozzá forduljon. Egyben kérte, hogy támogassa tanácsával. A levélre rövidesen a következő választ kapta:

⁸⁵ Bruggesi Missaleből.

„Elmtrud nővéremnek, assisi Klára. Jézus Krisztus alázatos szolgáló leánya, békét és üdvöt.

Meghallottam, szeretett nővérem, hogy az Isten kegyelmének segítségével lemondta a világról. Örülök ennek. Isten áldását kérem elhatározásodra. Bámulom buzgóságodat, mellyel te és boldog társnőid a tökéletesség útján haladtok.

Esedezve kérlek benneteket, legyetek hűek mindhalálig az isteni Vőlegényhez, kinek felajánlottátok magatokat s kitől megkapjátok az örök élet koronáját.

Emlékezzetek meg róla, hogy a szenvedés és megpróbáltatás idejére, öröm és boldogság következik, – mely végtelen lesz. A világ lármája és pompája ne zavarjon benneteket. Megcsalja azt, aki benne bíz. Ne hagyjátok magatokat félrevezetni és elvakítani... mert minden, ami emberi, elmúlik, mint az árnyék. A sátán, az örök kígyó, zizegni fog körülöttetek, de ti zárjátok be füleiteket és azonnal futásnak ered.

Óvakodjatok attól, szeretett nővéreim, hogy elcsüggedjete a nehéz harcban, de épp úgy el ne bízátok magatokat a sikerben. Az igaz vallásosság próbája ez. Adjátok meg az Úrnak, amit fogadalmatokban ígértetek Neki. Adjátok készséggel és Ő majd gondoskodik róla, hogy áldozataitokat bőven kárpótolja.

Tekintsetek az égre. Ez hív benneteket, hogy kövessétek a keresztest és járjatok Jézus Krisztus nyomdokaiban, mert írva vagyon: «A megpróbáltatások útján át jutunk be a mennyek országába.»

Szeressétek Istent teljes szívvel. Szeressétek egyszülött Fiát, Ki értünk keresztre feszített. Jelenlétének érzése soha se hagyjon el, s kínszenvedésének szent emléke kíséren minden utatokon.

Elmélkedjete sokat azokról a szenvedésekről, melyeket Mária állott ki a kereszt tövében. Szüntelen virrasszatok és imádkozzatok. Legyetek állhatatosak a jó cselekedetekben, melyeket megkezdte. Elvállalt munkátokat végezzétek aggályos pontossággal. Éljetek alázatosságban és a legteljesebb szegénységben ...

Ne félj semmit, szeretett nővérem. Az Úr hűséges minden szavában. Reád és leányaidra árasztja áldása teljességét, Ő maga lesz támasztok és vigasztalótok. Itt a földön megváltótok és fönt a Mennyben örök jutalmatok.

Imádkozzatok egymásért. Viseljétek a szeretet édes jármát és akkor könnyen fogjátok teljesíteni Krisztus törvényeit. Amen.”⁸⁶

Ez a régi feljegyzés is azt mutatja, hogy Isten szinte maga hívta fel az emberek figyelmét Szent Klára tiszta tündöklő lelkére.

S ennek az isteni intésnek meg is volt a következménye. Németországban egyre-másra keletkeztek a klarisszazárdák. Söflingen (1258), Konstanz (1200), Strassburg (1254), később Nürnberg, Mühlhausen Freiburg, München és még igen sok város épített zárdát a Szegény Nőknek. Ezek közül azonban, sajnos, majdnem mindenik megszűnt már, úgy, hogy Németországban jelenleg alig van több négy klarisszazárdánál.

Ugyanígy történt Magyarországon is. Ide is elég korán eljutottak Szent Klára leányai. Az ország akkori területén legelőször Nagyszombatban telepedtek le 1251-ben, Sokáig ez volt az egyetlen zárd a országban, míg 1291-ben Budapestre, majd pedig a lakosság együttes kérésére Pozsonyban is letelepedtek. Az utóbbi városba valószínűleg a nagyszombati zárdából

⁸⁶ „Bruggesi Missale” Wadding, IV. kötet.

jöttek a nővérek. A szentszék ugyanis kiköti, hogy új házakat csak abban az esetben szabad benépesíteni, ha akadna legalább négy-hat apáca, akik a szomszédos kolostorból ide átjönni akarnak. Természetesen kiköti azt is, hogy a város gondoskodjék róla, hogy ezek a nővérek: „ilyen szentéletű szüzekhez méltó módon szállíttassanak át az új kolostorba”. Nemsokára aztán letelepedtek Nagyváradon és Fiumében is.

A klarisszák igen nagy népszerűségnek örvendettek Magyarországon. A nép igen szerette őket. Míg a cisztercitákat francia apácáknak nevezték általában, addig a klarisszáknak „magyar apácák” volt a nevük. A városi lakosság nemkülönben igen nagy tiszteletben tartotta őket és a legmesszebbmenő részvétellel gondoskodott róluk. Nincs ebben a korban jóformán egyetlen végrendelet sem, mely valami módon meg ne emlékeznék róluk. Sokszor egészen csekély kis dolgokat ajándékoznak nekik, amin ma talán hajlandók volnánk mosolyogni, de mégis tisztelettel kell előttük meghajolni, ha meggondoljuk, hogy valamennyi a mélységes vallásos meggyőződés eredménye volt. Az egyik például kötelezi magát, hogy évi négy forintot fizet nekik, a másik pedig gyertyákat ajándékozik nekik végrendeletileg. Maguk a királyok járnak elől jó példával. A klarisszákat elhalmozzák kitüntetésekkel, ajándékokkal. Annyira kiváltságos helyet élveztek, hogy bizonyos esetekben külön bíróság ítélkezett peres ügyekben. Mikor kolostorukat tűzvész pusztította el, a város és a király egyaránt a legnagyobb bőkezűséggel sietett segítségükre az újjáépítésben.

Mindazonáltal Magyarországon igen sok nélkülözésben és szenvedésben volt részük a klarisszáknak, mert az akkori háborús viszonyok között igen sokat kellett nélkülözniük. Nem egyszer voltak kénytelenek menekülni, máskor az ellenség elpusztította kolostorukat... A sok csapást végül betetétzte II. József 1782-ben kiadott rendelete, melynek értelmében a klarisszákat, mint szemlélődő rendet eltörli. A klarisszák egy része ekkor beolvadt részben az Orsolya rendi, részben az Erzsébet apácák közé. Ez utóbbiak kolostorában halt meg az utolsó magyarországi klarissza.

Ausztriában a Gráz melletti Judenburgban alapították az első klarissza zárdát, még Szent Klára életében. Eleinte külön házuk még nem volt, csak magánházakban laktak. Egy Henry nevű gazdag polgár, látva ennek a helyzetnek kényelmetlen voltát, gyűjtést indított érdekükben. Ennek a gyűjtésnek eredménye volt, hogy 1257-ben felépült a klarissza kolostor.

Előtte két évvel két klarissza nővér jött Assisiből, hogy segítségükre legyen a ferences szellem meghonosításában. Négy évig tartózkodtak itt, azután visszatértek anyaházukba. A judenburgi kolostort a pápa később több kiváltsággal ruházta fel.

Bécsbe a buzgó császárné, Anna Eleonora viszi be a klarisszákat 1305-ben. Innét később politikai zavarok miatt menekülniük kellett. Idővel ismét visszatértek. 1581-ben Ausztriai Erzsébet, IX. Károly özvegye helyreállította a zárdát és templomot, mely egészen közel van a királyi várhoz és az Angyalokról elnevezett Szűz Máriának van szentelve.

Franciaországban az első klarisszazárda 1237-ben alakult Reimsben. Innét csakhamar Longdamposba ment néhány nővér a jámbor és buzgó Izabella hercegnő kérésére, – ki Castilia Blanca nővére és Szent Lajos király anyja nővére volt. Itt új kolostort létesítettek, hova a szentéletű hercegnő is belépett. Vezeklő, példás élet után 1270-ben halt meg. X. Leó pápa a szentek sorába iktatta.

1288-ban Párizsban telepedtek meg a klarisszák, majd Bordeaux, Toulouse és még sok más város fogadta be őket.

Londonban 1281-ben létesült az első zárdá, és ezt Angliában is még igen sok követte.

Az idők folyamán Szent Klára leányai már nem csak Európa területére szorítkoztak, átkeltek az újvilágba is, hol az első kolostort 1811-ben Canadában alapították.

Manapság már nincsen hely, hová szent Ferenc és leányának szelleme el ne jutott volna. Ha el is pusztult egyik-másik kolostoruk az idők folyamán, helyében újak keletkeztek. A ferences szellem ma épp oly erős, épp oly virágzó, mint volt hét századdal előbb. Országok

elpusztulhatnak, népek megsemmisülhetnek, a filozófusok és szociológusok tudománya csődöt mondhat, de a Poverello eszméje élni fog, mindaddig, míg csak az emberi szív szeretni tud...

A klarisszazárdák száma napjainkban.

Az 1912. év január 1-én kiadott jegyzék alapján a föld összes államaiban a következőképpen oszlik meg a klarisszazárdák száma:

1. Spanyolország 247 zárda 5500 nővérrel,
2. Olaszországban 109 zárda 1800 nővérrel,
3. Belgiumban 33 zárda 851 nővérrel,
4. Franciaország 31 zárda 742 nővérrel,
5. Mexico 14 zárda 200 nővérrel,
6. Írország 9 zárda 277 nővérrel,
7. Angolországban 9 zárda 228 nővérrel,
8. Egyesült államokban 6 zárda 173 nővérrel,
9. Ecuador 5 zárda 150 nővérrel,
10. Columbiában 5 zárda 136 nővérrel,
11. Ausztriában 4 zárda 150 nővérrel,
12. Németországban 4 zárda 140 nővérrel,
13. Hollandiában 4 zárda 112 nővérrel,
14. Palestinában 2 zárda 54 nővérrel,
15. Canadában 2 zárda 34 nővérrel,
16. Peruban 1 zárda 34 nővérrel,
17. Bolíviában 1 zárda 20 nővérrel,
18. Dalmáciában 1 zárda 15 nővérrel,
19. Skóciában 1 zárda 14 nővérrel.

Ezen statisztika alapján tehát a föld egész területén összesen van: 488 klarisszazárda, mely együttvéve 10.630 tagot számlál.

Függelék

Bizonyára nem lesz érdektelen a buzgó ferences lelkekre nézve, ha közlöm mindazok névsorát, kiket Szent Ferenc második rendjéből a századok folyamán szentté vagy boldoggá avatott a római Szent Szék.⁸⁷

Assisi Szent Klára (1253)
 Assisi Szent Ágnes (1253)
 Szent Koletta (1447)
 Bolognai Szent Katalin (1462)
 Szent Veronika (1727)
 Maréri Boldog Filippa (1263)
 Páduai Boldog Helén (1242)
 Boldog Salome (1268)
 Francia Boldog Izabella (1270)
 Cseh Boldog Ágnes (1280)
 Colonnai Boldog Margit (1284)
 Boldog Kunigunda (1298)
 Boldog Jolanta (1298)
 Nazzarei Boldog Mathia (1300)
 Rimini Boldog Klára (1346)
 Médai Boldog Felicia (1444)
 Florenci Boldog Antonia (1482)
 Sforzai Boldog Szerafine (1478)
 Messinai Boldog Eustochia (1484)
 Savoyai Boldog Luiza (1503)
 Mantuai Montaldi Boldog Paula (1514)
 Varani Boldog Baptisza (1527)
 Martinengoi Boldog Mária Magdolna (1737)

Alább következik azok névjegyzéke, kiknek boldoggáavatása be van vezetve:

Tiszteletreméltó Ansaloni Febronia szűz (1718)
 Tiszteletreméltó Belloni Mária Antonia szűz (1719)
 Tiszteletreméltó Astorch Mária Angela szűz (1765)
 Tiszteletreméltó Céoli Florida szűz (1767)
 Tiszteletreméltó Gherzy Isabella Klára szűz (1800)
 Tiszteletreméltó Biagini Luiza szűz (1811)
 Tiszteletreméltó Agrédia Mária szűz (1665)
 Tiszteletreméltó Jézusról nevezett Mária
 Tiszteletreméltó Keresztről nevezett Mária Janka (1673)

Tiszteletreméltó Mennybemenetelről nevezett Jeromina és még mások, kiknek életét most vizsgálják.

A szenteken és boldogokon kívül számos mártírja is van a rendnek, kik vérüket ontották igaz hitükért és tiszta erkölcsükért.

1259-ben a tatárok betörték Lengyelországba is és eljutottak Krakkóba. A várost teljesen feldúlták, többek között a klarissza zárdát is és az ott élő hatvan apácát egytől-egyig megölték.

⁸⁷ A zárójelbe tett szám a halál évét jelenti.

1291-ben Ptolemaist Szíriában megszállta Malek el Aschraf egyiptomi szultán. A város megadta magát, a klarisszáknak pedig azt tanácsolták, hogy ha tisztaságukat meg akarják őrizni, vágják le fülüket és orrukat, szóval csúfítsák el arcukat. Az itt élő hatvannégy nővér kivétel nélkül megfogadta a tanácsot. Megtudván ezt a szaracénusok, annyira dühbe jöttek, hogy valamennyiüket megölték.

1558-ban a törökök elfoglalták Minorcat, felgyújtották a klarisszazárdát és megölték Amarella Agatha nővért.

Hogy a klarisszák milyen állhatatos és hűséges leányai Szent Klárának, azt talán legkézzelérhetőbban bizonyítja az a körülmény, hogy a rend egész történetében csupán csak két eset van följegyezve, amikor valamelyikük áruló módon elhagyta a zárdát. Ezek közül az egyik Luther idejében Nürnbergben, a másik Kálvin idejében Genfben.

Napirend

... mely némi eltéréssel minden klarisszazárdában mérvadó:

5 óra	felkelés, keresztút, elmélkedés.
6 óra	Prima és Tertia.
6 óra 30 perc	Litánia. A novíciák, postulansok és externisták maguk rendezik el szobáikat. A betegek teát kapnak.
7 óra	Szentmise, szentáldozás, hálaadás.
8 óra	Reggeli: egy csésze tea, egy darab száraz kenyér; állva eszik.
8 óra 30 perc	A karnővérek celláikat hozzák rendbe és egyéb házi munkát végeznek.
9 óra	Sexta és nona.
9 óra 30 perc	Napi kötelesség végzése, pl. a szentély rendben tartása stb.
11 óra 30 perc	Összejövetel a kóruson. Csendes ima, körmenet a refektóriumba.
11 óra 45 perc	Ebéd, mely áll: burgonya, hagymaszósz, főtt gyümölcs és tej. Ebéd alatt olvasnak, rendszeren a szentek életéből. A könyv kézről-kézre jár, hogy mindenikre rákerüljön a sor. Ebéd után vissza a kórusba. Hálaadás és imádás.
12 óra 30 perc	Félóra szabadidő.
1 óra	Obediencia.
2 óra 30 perc	Vespere, halottak zsoltosmája.
3 óra	Obediencia.
5–6 óra	Elmélikedés a kórusban.
6 óra	Estebéd: egy csésze tea, vagy kakaó, egy darab kenyér, ünnepeken egy darab vaját kapnak hozzá, vagy marmaládót.
6 óra 30 perc	Kompletorium és esti ima.
7 óra 30 perc	Megszólal a hallgatás megkezdését jelző csengő. Mindenki cellájába megy. Egy kannában este beviszik a mosakodáshoz szükséges vizet. Sohasem fekszenek le egészen, hanem fapadhoz hasonló fekvőhelyükön félig ülve alusznak még pedig mindig ruhástól.
11 óra 60 perc	Fölkelés. Matutinum, litánia, ima és a fogadalmas nővéreknek egy órai elmélkedés.
2 óra	Visszatérnek a celláikba, hol reggel öt óráig alhatnak.
	Hetenkint kétszer van részük némi kis szórakozásban.